

~~110~~
Este libro es al uso del P.^o Jeronimo D. Santagui P.^{2o}
I

Ex Libro Beati Raymundi Lulii Martyris Dni ac Illuminati Doctoris.

De Virtutibus et Vitijs

Lex bonam fortunam evenit hominibus bonis, et per malam malum, propter vel extra imaginari, memorare, intelligere, et amare, et propter hoc dicitur fortuna. Homo non succiditur virtutibus, nec committit peccata per fortunam, quia virtutes, et peccata non possunt esse, nisi per imaginare, recolere, intelligere, et amare.

Cum vadis per viam cum intentione alicujus boni, vel mali, si invenias in via thesaurum, quem non imaginabaris, nec recoleres, intelligeres, et volebas antequam illud invenires, illud invenire est tibi bona fortuna, et si tibi obviaret Leo, qui te occideret, quem non imaginabaris, nec recoleres, antequam tibi obviaret, illud obviare est tibi mala fortuna.

Part I de Virtutibus

De Justitia

Justitia est habitus per quem homo iustus facit iusta opera. Duae sunt species Justitiae, quarum 1^a dicitur de aequo. 2^a de proportionem. Nemo quis vendat tibi lignum pro centum solidis, sic ut solvas ei centum solidos, & bona moneta, venditio, et emptio sunt materiae justitiae, et justitiae est forma, quae nascitur in animae per justum accollere, intelligere et velle; Et si tu solvas ei centum solidos de falsa moneta, falsitas quam factus est in materia injustitia, et injustitia est forma deformata, cum qua deformas tuum recolere, intelligere, et velle, Lex hoc potest cognoscere, quid est justitia, et quomodo aequaliter sunt existente justitia, virtute, et injustitia peccato.

Deus tibi dat totum tempus in quantum tibi dat omnia tua bona naturalia, et tibi dat omnia bona terrena, scilicet denarios, vineas eius. Id quod Deus tibi dat, tibi dat de gratia, et si tu das omnia bona tua naturalia ad serviendum Deo et similiter omnia bona terrena quae possides, tuum dare est materia justitiae, quia justitia nascitur, et moratur in tuo recolere, et intelligere.

intelligere, et velle quae induuntur. Habitus qui est iustitia, et iustitia est forma, quae format tuum rectorem, intelligere, et velle, quae iustitia induit ad finem, hoc est ad Deum, qui tibi dedit totum bonum, et omnia bona terrena.

Potes ergo cognoscere per haec verba quid est iustitia, et ubi nascitur, et ubi perit, et si velis melius cognoscere iustitiam, considera suum contrarium scilicet injuriam, quae est habitus deformis qui deformat totum rectorem, intelligere, et velle, et etiam imaginare. Si tu velis esse totus tuus, et non Dei, et similiter quod omnia tua bona quae possides sint tua, et non Dei, tunc poteris cognoscere quomodo committis magnum peccatum.

Cum vides aliquam bonam mulierem, et pulchram, si tu praediligis eam ratione pulchritudinis ad carnale delictum, quam ratione sua bonitatis tu facis injuriam, quae nascitur, et stat in tuo imaginari, recolere eam, quae injuria deformat totum tuum imaginare, recolere eam, cum ita sit quod bonitas in bona femina sit maior, et altior habitus, quia est spiritualis virtus, quam pulchritudo quae est habitus et virtus Corporalis.

Quidam homo interficit alium sine causa; qui occidit est homo, et qui erat occisus erat homo. Si tu iudices quod ille qui occidit suspendatur tu utrisque iustitia in tuo recolere, intelligere, et velle, et etiam imaginare. Habitum non potes habere, quin sit habitus, atque virtus spiritualis tu recolere, intelligere, et velle, et imaginare. Et si antequam fueris suspendi dicam hominem fuerint tibi facta praeccepta, vel data, vel promissa denarij, ut non iudices illum ad mortem, et concernis non recordaris praeccepti. Si dicentis non occides, et si recordaris, et intelligas, et non diligas illud praecceptum non es obediens, et nascitur, et stat injuria in tuo recolere, velle imaginare, et intelligere, cum qua tu teipsum occidis spiritualiter.

Si tu odoris vestram non potes cognoscere quod tuus odoratus odoret malum odorem cum ita sit quod rosa det bonum odorem naturaliter, et si odoris in latrinis non potes cognoscere quod nasus tuus odoret placentem odorem, et non fetorem. Similiter non poteris cognoscere quod sis iustus per iustitiam in tuo imaginari, recolere eam, si sis injuriosus per injuriam, et hoc idem per contrarium potes cognoscere, nam aequaliter naturalia contraria quae exstant per bonum, et malum odorem unum non potest transportari in alterum, sicut iustitia, et injuria non possunt transferri ad invicem. Si tu peccas

intende

incende. et tibi bene, quod tu ex parte inferiorum per tuum imaginare,
accollere. non potes cogere Deum ad dandum tibi Paradisum, et ad vo-
lendum tibi perdere omnia peccata tua. Hoc idem dico tibi homo ius-
te qui cum iustitia stat iustus per tuum imaginare, accollere eisdem
Contritione, Confessione, et Satisfactione, quod non possis Deum Cogere
ad damnandum te. Videas ergo tu qui es iustus, et tu qui es infid-
lus quomodo uno eodemque tempore non possis expectare salutatio-
nem, et damnationem. Sequitur tu qui odoras rosam fuge Sarrinam
si velis placentem auras odorare. Per hac praedicta potes Cognos-
cere quid sit iustitia per aequale sive de aequo nunc dicemus de ius-
titia proportionata sive de proportionem.

Tu das unam alapam Rustico, et aliam Militi, et aliam Regi,
tu debes magis tristari, et habere contritionem de injuria quam com-
misisti contra Militem, quam de ea qua commisisti contra Rusticum
et magis de ea quam commisisti contra Deum, quam de ea, quam com-
misisti contra Militem, et hoc est quia magis honorabili est miles
quam Rusticus, et Rex quam Miles, et propter hoc si tu te submisisti
plus ad faciendam maiorem Satisfactionem, et penitentiam flendo
Suscipiendo, regando, proportionate pro istis injuriis potes cognosce-
re per tuum imaginare, accollere intelligere et velle, quod in te est
iustitia, et si falsam Contritionem potes Cognoscere quia in te est injuria
qua corrumpit, et difformat iustitiam; Unde cum hoc sit contra Deum
peccatum contra infinitum et aeternum honorem, et contra iustitiam qua
est Deus qui te punit ad penam aeternam, et magnam quam narrare, cogi-
tare, et scribere nullus poterit, quia qui offendit Deum aeternum iustum
est quod habeat malum aeternum.

Deus debet diligere suum Servum, et non debet timere eum, et Ser-
vus debet diligere suum Dominum, et timere eum, et secundum hoc potes cognos-
cere iustitiam in Domino et in servo qua in eis habitat per iustum ima-
ginari, accollere, et velle. Et si velis cognoscere injuriam qua Considera quod
si Dominus diligit, et timeat suum Servum, et si Servus diligit et timeat Dominum
suum, est injuria in Domino, quia difformat iustitiam, et ut iustitia
in servo qua induitur tanquam veste spirituali in suo imaginari ac-
collere, et si Servus diligit suum Dominum, et non timeat eum potes cog-
noscere quod in eo sit injuria qua difformat suum amorem.

Considera quid sit Matrimonium per iustitiam qua infor-
mat illud in istis qui imaginantur, accollunt intelligunt, et diligunt
fidem quare ipsum est, videlicet ut Maritus et Uxor cum ordinato
imaginari, accollere, intelligere, et velle conjungantur ad procreandum
Infantes absque peccato, et ad nutriendum ipsos in Servitio Dei.

Et

et si talis ordo praediligitur à Marito magis quàm à uxore illud
praediligere erit tibi Signum iustitiae proportionata, cum ita sit quod
Vix sit nobilior, et fortius naturalis, quam Mulier, et si sit contra-
rium poteris cognoscere, quod perfectius inest iustitia Mulieri quàm
Viro, et si ambo sint inordinati in Matrimonio per luxuriam
poteris cognoscere quod maior sit iniuria in Viro quam in uxore
Si tu qui scindis altarem in Mensa Dñi, et Dña tua, et ibi
sunt filij, vel affines et alij debes Conciderare secundum iustitiam
in quo eorum est maior honor, et debes proportionate impende-
re meliores partes ei, cui maior honor incumbit, et si hoc facias
poteris cognoscere quod in te est iustitia, et rectitudo, et si contra-
rium facias, poteris cognoscere quod in te est iniuria, et cum hoc
ita sit, Concidera quod deus deo per suam amorem, et venerationem
meliores partes quae in te sunt, et tibi ipsi minores, et si hoc facias
cognosces in te iustitiam, et si contrarium cognosces in te iniuriam
et quod non scis pariter utilem, nec tunc intelligere, velle, et
velle, et per hoc poteris cognoscere magnam penam quae oportet se
Subire.

Si tu homo dives satisfaciis plus iustitia de tuo imaginari
recolere eas quam de bene comedere, bibere, induere, et delectari
poteris cognoscere, quod in te est iustitia, quam in te cognosces si-
cut in tua alba domo in qua cognosces albedinem, quia est alba
per albedinem, et si facias Contrarium poteris cognoscere quod
in te est iniuria, et hoc est quia multo melius est imaginari, recolere,
intelligere, et velle in iustitia, et per iustitiam, et cum iustitia quàm
bibere, comedere, et delectari. Et scis quare? quia multo plus valet
anima tua, quam corpus, et melius poteris impendere Brevitium
cum anima quam cum corpore.

Cum Praelatus et Princeps sint electi ad erigendum Iudices
et inimicos iniuria multum obligantur ad dandum exemplum
de Beneficiis, Populo ostendendo quod in ipsis sit iustitia, et quod
sint inimici iniuria, sed si hoc non fecerint magna sunt perpe-
tua pena quae expectant eos.

Iudices sunt homines gravi intellectus quia non utuntur
artibus liberalibus, nec eas sciunt, et ideo quando aliquis loqui-
tur eis subtiliter disputando cum ipsis de fide, de Sacramentis
Sacramentis, et de decem praeceptis ipsi non intelligunt quare
Praelati, et Principes per iustitiam debent Ordinare quod praed-
dicent Iudicibus, qui eis sunt Subditi istud Caput de iustitia, et alia
Sequencia ut amoveant ad erigendum Subditi, per quae subtilitate
possunt

possunt intelligere, et percipere rationes quae eis possunt dici. Enon-
 na fide per divinas dispositiones cum quibus possunt probari Sacra-
 mentorum articula, et precepta spiritualiter, et si Palati et Prin-
 cipes hoc non faciunt sunt pigri, et negligentes contra iustitiam
 et fidem, et non poterunt eligere Deum in Iudicio.

De Prudentia

Prudentia est habitus cum quo providentur bona, et mala quae eve-
 nire possunt: et ipsa est forma, et instrumentum ad faciendum
 bonum, et evitandum malum, et ita potest dici quod prudentia habet
 duas species, quarum una juvat hominem ad faciendum bonum et alia
 juvat ipsum ad fugiendum malum.

Prudentia ad faciendum bonum facit hominem considerare
 quod de duobus bonis altera magno, et altera parvo & quibus non
 possit haberi nisi unum, accipienda prius magis, quam minus et qui
 hoc facit induit suum accollere, intelligere, velle, et imaginari ha-
 bitu Prudentiae. Similiter in oppositum est dicendum de duobus
 malis, et per hoc poteris cognoscere quid sit prudentia, et ubi in-
 habitat, et si contrarium facias poteris cognoscere, quod impruden-
 tia est habitus tu accollere intelligere, et velle quae differuntur
 per illam, et cum quibus facis injuriam, et peccatum.

Prudentia tibi consulit ut caveas tibi a fortuna quoniam
 fortuna ut materia per quam potest bonum vel malum evenire, et hoc
 est quia quia non venit cum accollere, intelligere, et velle, sed casu bo-
 ni, vel infelicitio malis. Unde cum hoc ita sit poteris percipere, quod om-
 nes illi habent prudentiam qui evitant fortunam boni et mali
 et per oppositum sunt illi in quibus aequaliter potest bonum vel malum
 fortuna evenire.

Si vultis cognoscere prudentiam, inquire eam ubi pot-
 sit eam invenire, vel ubi poteris invenire imprudentiam ei opposi-
 tam, quia unum oppositum potest cognosci per aliud. Item inquire eam
 cum illis rebus quae sunt instrumenta per quae, et cum quibus ipso
 fit quae instrumenta sunt Visus, Auditus, gustus, odoratus, tactus
 et diffusio, et imaginatio, cum his omnibus poteris providere pignere
 prudentiam, et de ea inducere, cognoscere, et accollere intelli-
 gere, et velle in quibus tibi est prudentia, et materia
 de qua vultis eam invenire.

Palatus est communis persona ad gubernandum et adifica-
 dum ecclesiam, quae est forma fidelium, et cuius materia sunt 14.

Articuli

Naviculi, Septem Sacramenta, Decem praecepta, et octo Virtutes
principales supra decem quae sunt vicia Paradisi: igitur si tu velis
Cognoscere prudentiam, inquire eam per sentire, et imaginari
in operibus Palatorum, et si invenias quod illa opera sunt facta
secundum finem quare est electus Palatium potius Cognoscere quod
prudentia est in suo recolere, intelligere, et velle, quam si ita non est
potius Cognoscere quod imprudentia est in eo. Dicitur

Principes autem in his operibus non possunt esse perfecti; et ita
si tu vis cognoscere prudentiam cum tu sentire, et imaginari res-
pice in opera quae faciunt Principes, et in eis potius Cognoscere an
Princeps se habeat ad finem quare est electus, et si ita est potius
Cognoscere, et repetere prudentiam in suo recolere, intelligere
et velle, et si ita non est potius Cognoscere quod in eo est impru-
dentia.

Ille est bonus Mercator qui cum uno obolo sit lucrari denarium
et ille est malus Mercator qui pro uno obolo perdit denarium, et ita
si tu velis cognoscere prudentiam, et imprudentiam cum tu sentire,
et imaginari inquire eam in his duobus Mercatoribus, et si ulterius
velis ascendere per Mercurionem considera quod in illo Mercatore
est prudentia, qui plus diligit recolere intelligere, et amare aliud
Substitutum quam vinum, et qui hoc non facit et in eo imprudentia, di-
cunt te docui inquire in imprudentiam, et imprudentiam per
Supradicta, similiter potes eam inquire in Medico, in Surgo-
no, et in alijs officijs huius Mundi.

Per unum visum, auditum, gustum, odoratum, tactum, et affatum, et
per unum imaginari inquire prudentiam per hypocrisim quae ha-
bet duas species per quarum unam appetit hypocrita laudari a gen-
tibus, et habere vanam gloriam pro jejunijs et pro vilis Vestimen-
tis, et pro frequentatione Ecclesiae, et similibus, et per hanc speciem
videt quomodo hypocrita in suo recolere intelligere, et velle induit
imprudentiam per quam patitur laborem in hoc mundo, et habe-
bit perpetuam penam in inferno. Per secundam speciem hypocrita
fingit se esse hominem sanctum ut possit decipere homines, et
acquirere beneficia, et divitias, et per istam potes cognoscere im-
prudentiam, et per oppositum prudentiam.

De Fortitudine

Fortitudo habet duas species per quarum unam habet acqui-
rere virtutes, et per aliam destruere peccata. Per unum auditum

gustum

gustū, odoratū tactum, et affatū, et per imaginationē extant signo
fortitudinē, et signo debilitatū animi, quā est ejus contrariū, et for-
tudo stat in anima quā est nūc agnū, per recolere, intelligere,
et velle.

Si tu velis habere fortitudinem in omnibz ama Deū per suā
fortitudinē suā bonitatē, magnitudinē, et per alia suā dignita-
tes, et si Demon velit tentare te per debilitatem animi ad faciendū
aliquod peccatū, recurre ad amorē quem habes erga Deū per suam
bonitatem, et alias suas dignitates, et vinces tentationem Demonij
vel sentias aliquod bonū corporale, et ita nascerur in te fortitudo
contra peccatū, et si velis augmētare fortitudinē considera magni-
tudinem, quam Dey habet per suam bonitatem, et parvitatem
quā est in bonitate corporali ad quam te tentat Demon, ad hoc
ut alicui bono temporalī tribuas avertitū, et si hoc facias ejus fortitu-
dine in tuo recolere, intelligere, et velle, et cum ea sentias supe-
rabis debilitatem, et cognosces fortitudinem animi.

Fortitudo extat per vim suā quod habet in bonis tempa-
ralibz quā possides, et si aliquis velit auferre ā te, illa bona defen-
de ea cū fortitudine animi, et si bona quā habes possides injuste
patientij debilitatem animi tui, quando injustitiam recolis intel-
liges, et amabis quia Conciencia debilitat fortitudinem tuā ani-
ma, et tui imaginari, et tui peccatū levior poteris multiplicare.

Si diligas acquirere honore, et valore, et timeas in honorem, et de-
dicis cum dilectione quā habes poteris cognoscere, agnere, et mul-
tiplicare fortitudinem animi in tuo recolere, intelligere, et velle, et
ejicere debilitatem animi.

Fortitudo animi requirit hominē rigidum
et expeditū; debilitas vero requirit hominē pigrum, et ideo cum tuo
videre, audire eiq, et cū tuo imaginari poteris in temetipso, et in alijs
discutere, et ubi inveniēs rigiditatem poteris agnoscere fortitudinē
animi, et ubi inveniēs pigritiam cognosce debilitatem animi.

Cum tuo sentire et imaginari inquire de veritate in homi-
nibz, et in te ipso, quod sentire habebis per visu, et alios sensus, et ima-
ginare id quod sentis; et si in te ipso inveniās doctrinā, et in alio, re-
currē poteris stare quod in tuo recolere intelligere et velle, et in illo
alio est fortitudo animi, et in eij est natura nutrita, et sustentata
et in eis vivit per habile imaginari, videre, loqui, audire, palpare,
et etiam per bibere et comedere.

In operibz tuis et aliorū poteris inquire signa quā significāt
animi.

animi fortitudinem, vel debilitatem, et hoc cum visu, auditu, et ceteris imaginari, et si in ipsis potes cognoscere legalitatem, veritatem, constantiam, misericordiam, et pietatem potes cognoscere quod in tali recollere, intelligere, et velle est animi fortitudo, alias potes cognoscere quod in eis est animi debilitas cum qua movet Diabolus homines ad peccandum.

Si tu verecundaris in faciendo malum illa verecundia est signum quod in te est fortitudo, et si verecundaris in faciendo bonum est signum quod in te est debilitas animi. Ene igitur quomodo leviter cognosces cum verecundia an in te sit fortitudo, an vero suum contrarium, et sicut cognosces eas cum verecundia in te, sic etiam potes eas cognoscere in alijs, et etiam cognosces quia verecundia est bona, et quia mala.

Si aliquis vellet tibi dare unum denarium, aut unum florenum, tu non potes cogere tuum velle quod non praeferat florenum quam denarium, et hoc est quia in floreno est majus bonum quam in denario, et bonum secundum quod est majus, et fortius amandum; attamen si ille qui tibi vult dare denarium vult tibi dare eum ad serviendum Deo, et tibi vult dare florenum ad malum finem; si tu capere florenum, et admittes denarium, tunc potes cognoscere quod in te non erit fortitudo, imo tua voluntas erit induta debilitate animi. Ergo per talia signa potes cognoscere fortitudinem vel debilitatem.

Tu debes esse obediens Deo in omnibus et magis quia ipse est bonus, quam quia tibi facit bonum, et si talem amorem invenias in tua anima habebis bonum recollere, intelligere et velle habitum fortitudine animi, et sub tali fortitudine tantum recollere, intelligere, et diligere quod Diabolus cum debilitate animi non poterit inclinare te ad faciendum peccatum, quia fortitudo tenebit te firmiter, et per bonitatem Dei eris adjuvatus.

De Temperantia

Temperantia est via per quam itur ad Paradisum, et intemperantia est via per quam itur ad infernum; et Temperantia est habitus per quem Comeditur, et bibitur temperate, et qui sic Comedit, et bibit vivit Sanius, et longo tempore intemperantia vero facit totum opprobrium.

Quando tu vis bibere, et ponis in vino aquam, ut ex ambobus facias temperamentum considera quod ita facias temperamentum.

in tuo appetitu quem habes ad comedendum, et bibendum cum bonitate
qua est similitudo divina bonitatis, et cum magnitudine qua est
Similitudo divina magnitudinis eius. et si istud facies generabitur
perantiam bonam magnam eius. in tuo recolere intelligere, et velle
et in his tribus facies eam permanere, et disimpeperantia non habe-
bis posse in te.

Habeas temperantiam ut habeas sanitatem in tuo corpo-
re, cum quo possis melius servire Deo per sentire, et imaginari et fugere
intemperantiam ne habeas totum oppositum.

Temperantia exigit ut
mensura tua comedere, et bibere secundum formam digestionis natura-
lis tui corporis quam habet tua vegetativa in vegetando virtualia
et si istud facies habebis temperantiam quia illam recolere, intel-
ligere, et diligere.

Qualitates Temperantiae sunt bonae, magna, durabiles
eius. et qualitates disimpeperantiae sunt oppo-
sita ad mentem et comedere, et bibere recolere qualitates temperantiae, et
disimpeperantiae, et sic vivificabis tuum recolere, intelligere, et vel-
le cum qualitatibus temperantiae, sicut vivificas tuum corpus cum
qualitate cibi, et potus; et si contrarium facies, facies habitum tuo
anima, et disimpeperantiae cum qua peccabis, et in peccato per-
manebis.

Temperantia exigit quod habeas eam a principio tuae co-
mitionis, et bibitionis continua usque ad finem, et hoc est quia ip-
sa est habitus qui non potest dividi cum sit virtus spiritualis nata
de spirituali recolere, intelligere, et diligere quae sunt opera anima
rationalis quae est substantia spiritualis.

Quando comedis, vel
bibes non comedas nec bibas subito ut possis acquirere temperantiam
quia per subito comedere vel bibere est impedita imaginatio ad ima-
ginandum differentiam quae est inter temperantiam, et disimpe-
perantiam, et similiter memoria, intellectus, et voluntas ad memo-
randum, intelligendum, et volendum eam.

Loca in quibus habitet tempe-
rantia sunt memoria intellectus et voluntas, et in eisdem locis ha-
bitet disimpeperantia potentialiter, et quando tu comedis et bibis
disimpeperare ejicis temperantiam de dictis locis, et introducis in ea
disimpeperantiam, et tunc temperantia est in illis locis tantum po-
tentialiter, et per hoc potes cognoscere quod tu habes liberum arbitri-
um ad acquirendum temperantiam vel intemperantiam pro
ut volueris.

Scito

Sed quare Deus diligit temperantiam? ut habeam temperantiam recte
intelligere et velle cum quibus gignat scientiam, virtutem, et bona ope-
ra, et si tu diligas intemperantiam tua voluntas est contraria di-
vine voluntati, et tu si ignorare non habere virtutem, nec bona ope-
ra, et tua voluntas est sicut voluntas bruti animalis et adhuc plura
quia brutum non comedit, nec bibit nisi quantum sua natura
requirit.

Si diligis temperantiam toto illo tempore quo ad mentem
sedebis cum temperantia surge, et habebis temperantiam in loque-
do, audiendo, imaginando, recolendo, intelligendo, et volendo, et
reputabere. Surge ab illis cum quibus loqueris, sed si temperantia
amittas in mensa cum intemperantia surge, et cum intempe-
rantia imaginaberis, et loqueris, et illi cum quibus loqueris et repu-
tabunt stultum, vilem, et incurialem, et talis eris.

De Fide

Deus vult te habere fidem ut ab eo Crederes, et intelligas veritatem.

Fides est virtus quam Deus dat humano intellectui ut supra sua
virtus sub habitu fidei possit credere, et intelligere veritatem a Deo
et eius operibus.

Fides habet duas species per unam creditur simpliciter, et
per aliam creditur, et intelligitur.

Subiectum fidei sunt quatuordecim articuli fidei Romane
quos illiterati et ignorantia homines non possunt intelligere quia
non sunt sensibiles nec imaginabiles, et illi credunt sub habitu fidei
simpliciter.

Homines qui sub habitu fidei credunt et intelligunt
compositum supponunt per fidem quod illi articuli sine veri, et ita
suppositio est lumen fidei, et consequentia quam faciunt intelligendo
dignitatem Dei est lumen per quod intellectus intelligit articulos
esse veros, et ita de lumine fidei, et de lumine intellectus componunt
unum habitum compositum de credere, et de intelligere.

Humani intellectus non credit quod triangulus habeat tres angulos, et
hoc est quia per visum habet experientiam, et ipse recte dicit naturam
sentiendi, et imaginandi non potest intelligere quod mulier in-
corrupta, et Virgo possit parere, sed per habitum fidei ascendit
super naturam, et credit quod Deus miraculose possit egerere corpus supra
et ultra naturam, hoc velut cum ita sit quod voluntas Dei, et po-
teritas ipsius habeant equalem dominium supra locam creatam naturam

et tunc humanus intellectus intelligit quod Viap incorrupta potest
parare per potentiam, et voluntatem Dei quae sunt una, et eadem
essentia, una bonitas, una magnitudo eius.

Te decet credere unum Deum esse et non multos, et eius essentiam
esse aeternam, et infinitam, simplicem, et non compositam, neque
divisam, et hoc credis per lumen fidei, et non per lumen intellectus
in quantum non potes sentire, nec imaginari divinam essentiam quae
est spiritualis substantia non potens dividi nec imaginatione com-
prehendi; Et si tu ascendas aliter cum lumine intelligendi, et concide-
ris quod dua substantia infinite divisa per essentiam minime
possunt esse quoniam una terminaret aliam, tunc poteris intel-
ligere de necessitate esse unum Deum, et non multos.

Tu credis Lu-
mine fidei Deum Patrem, Deum filium, et Deum Spiritum Sanctum qui sunt
tres divinae personae, divise per tres singulas proprietates scilicet
per paternitatem, filiationem, et passivam inspirationem
et omnes tres personae sunt unus Deus, et non multi; Hoc non potes
intelligere per naturam sensus, et imaginationis, quia divinae
personae non sunt sensibiles, nec imaginabiles, et si tu lumine intelli-
gentiae ascendas suum cum adiutorio luminis fidei, et concideras quod
si in Deo non esset proprietas patris, et filialis, et sic de inspira-
tione, nulla divina dignitas haberent in se naturalem opera-
tionem, et omnes essent vacuae, et ociosae, quia non potes intelli-
gere divinam naturam esse ociosam, nec vacuam per suam unita-
tem bonitatem, et ceteras suas dignitates, tunc potes intelligere
per istum modum. Considerationis esse divinam Trinitatem de ne-
cessitate, hoc est esse Deum Patrem cui est proprietas, quod de tota
sua unitate bonitate eorum generet Deum filium, et quod ex ambo-
bus procedat Spiritus Sanctus, ad hoc tu in divina natura nul-
la sit ociositas, nec vacuitas per totam divinam unitatem bonitatem eorum.

Te decet credere Deum creare mundum de nihilo, hoc tu non
potes intelligere per visum, nec per alium sensum, neque per ima-
ginationem, quia creatio non potest sentire, nec imaginari, et
si tu velis sursum ascendere cum lumine intelligentiae, concide-
ras quod soli Deo competit aeternitas, sicut soli ipsi competit in-
finita unitas, bonitas eorum, et sic poteris intelligere quod mundus
est creatus de necessitate.

Te decet credere lumine fidei Deum esse
resurrecturum omnes homines, bonos ad perpetuam gloriam, et malos
ad perpetuam penam. Hanc resurrectionem tu non potes percipere
cum sensu, nec cum imaginatione, quia non est sensibilis, nec imagina-
bilis.

imaginabilis. Et si tu velis alius ascendere, considera Deum esse iustum perfectum quare debet judicare illum hominem, qui in hoc mundo fuit bonum vel malum, et non solum illius animam, sed animam simul cum Corpore, scilicet totum hominem, et per hoc potes intelligere secundum perfectam iustitiam Dei quare et idem cum posse illius quod est necessarium esse resurrectionem illius ejusdem hominis qui in hac vita fuit bonum vel malum, quia si illa non esset iustitia Dei non esset perfecta quod est impossibile.

Etiamsi debet credere quod Deus dabit perpetuam gloriam omnibus illis qui moriuntur cum Contritione, Confessione, et Satisfactione. Talem gloriam potes cum lumine fidei credere, sed non potes eam sentire, nec imaginari, et si vis illam intelligere cum lumine intelligentia ascende Superius, et considera iustitiam, et misericordiam Dei quae est infinita, et aeterna per totam divinam bonitatem, magnitudinem, et alius dignitates, et tunc intelliges quod Deus dabit gloriam aeternam iis amantibus.

Tu non potes sentire, nec imaginari Incarnationem filii Dei et debet eam credere per lumen fidei, si velis eam recolere, et diligere, et si velis sursum ascendere per intelligere considera, quod Deo competit esse Causa in Superlativo gradu per suam unitatem bonitatem, magnitudinem, etc. et hoc non potest esse quin habeat aliquod Causatum in Superlativo gradu unitatis bonitatis magnitudinis, etc. quod est Confluxus in quo ununtur in unitate personae Supra omnia Causam, et Sub omnia Causatum, ut Deus faciat illud quod sibi competit, et hoc modo poteris credere, et intelligere Deum esse Incarnatum. Hoc idem est Consequencia quae sequitur scilicet ipsum fuisse natum ex Virgine, et hinc natura humana fuisse passum, Crucifixum, Mortuum, descendere ad inferos, resurrexisse, ascendere ad Caelos, et esse iudicaturum bonos, et malos. Hoc quod diximus est fide est difficile intellectu illi qui non habet scientiam, attamen si sit subtilis, et multum recollet ea quae diximus, illa intelliget.

De Spe

Spes est habitus cum quo speramus donum, et adiutorium, et veniam ab illo qui potest nobis illud impendere, et qui potest nobis parcere. Quia spes est bona debet cum ea expectare bonum donum bonum adiutorium, et bonam veniam, et quia est magna debes cum ea expectare magnum donum, adiutorium, et veniam, et sic de alijs quae conveniunt dignitatibus Dei, quae dignitates sunt Causa Spei.

De Spes

7
Spes est virtus et non potest nasci, stare, nec exerceere sine viuuo
recolere, intelligere, et velle. Spes est Nuntius qui mittitur ad Deū ut ab
eo possit donum, adiutorium, et veniam. Spem non potes mittere ad
Deū si sis vitiosus, et ita oportet te esse viuuum, et si sis viuuus per
viuuum recolere, intelligere, et velle, multo magis erit Deū viuuum
ad remittendū ad te spem cū dono, adiutorio, et venia, cum ita sit quod
Deus sit magis viuuus in dando, quam tu possis esse in sperando
et in petendo: igitur spera in Deo quod ipse dabit tibi bona et magna
dona, et bona, et magna adiutoria, et tibi parcat magna peccata
si tu ad eū mitas Spem, et sis viuuus in mittendo ipsam.

Spes est nuntius qui semper potest mitti, et hoc ideo quia
semper est necessaria, et si tibi eveniat casus in quo eam non mittes
ad Deū, tunc non participabis cū eo per spem, et potest in te intrare
desperatio qua impedit dare adiutorium, donū, et veniam in tuo re-
colere eā. Et si moriaris cum ipse nunquam poteris accipere
spem, nec poteris participare cū Deo in dando iuvando, et pariendo
et semper eris pauper inopia in tuo recolere eā. et etiam in tuo
sentire et imaginari.

Si velis mittere Spem ad Deū debes habere inten-
tionem principaliter ut Deū tibi det illa quibus indiges ad honora-
dum ipsum, et ad seruendum, et obediendū ipsi in omnibus quae po-
tes recolere eā. et etiam sentire, et imaginari.

Ille habet spem diffiniam qui est in peccato et
non vult exire de eo, et expectat quod quando ipse placuerit poterit
exire de eo, et talis spes est diffiniam quia est ordinata, et cū
tali spe Deus non dat, nec iuvat, nec parcat.

Si tu velis mittere spem ad Deū, mita eā ipsa Confessione
et Satisfactionem contra peccata et desperationem, et si potes ipsi
auocare. Supplicia, et ploratus erit multo magis sollicitus honoratus.

Si tu recorderis peccatorū quae commisti contra De-
um, qui est magnus, altissimus, et infinitus debes recolere quod peccata
tua sunt magna, quia cū eis offendisti Deū magnū, et habentem mag-
nam bonitatem, constantem, virtutem, et ceteras dignitates, et quan-
do tua peccata ita recordaberis oportet te recolere bonā et mag-
nam Spem, et eā ad Deū mittere cū bono, et magno recolere eā.
ut recoles intelligas, et ames magnā misericordiam, pietatem lar-
gitatem, et adiutorium Dei quae sunt multo maiora quam tua
peccata.

Sicut ille Rex est sapiens qui mittit sapientem nuntium
et bonus si mittit bonum nuntium ad bonam nuntiationem, et
non est sapiens si ignoret nuntium quem mittit, sic tu qui es Rex
tuus

tua. Spei quoniam Deus eam tibi dedit, si vivere bonum, et Sapienter in
mittendo bonam Spem habeas notitiam de illo, et etiam de illo ad
quem mittis illam.

Qui mittit spem debet habere concordantiam, et non Contrari-
etatem cum illo ad quem mittit eam, et Concordantia debet esse cum
bonitate, Magnitudine eius, quae sunt conditiones bonae, Magnae, du-
rabiles, potentes, intelligibiles, viaturore, verae, gloriosae, acque comple-
tae, et si in ea Concordantia non potes ad Deum mittere Spem.

Su non potes sentire Spem per visum, nec per auditum, nec per
aliud sensum, nec potes eam imaginari, quia ipsa est habitus, et virtus
Spiritualis, sed tamen potes videre, audire eius, et potes imaginari ope-
ra quae faciunt illi quod habent Spem quae opera faciunt dando ele-
morum, visitando infirmos eius, et faciendo precupinationes quae sunt
signa cum quibus cooperantur illi qui habent Spem.

Spes est nobilitas Communis homini diviti, et homini pauperi
Domino, et servo, Magistro, et Discipulo, iusto, et peccatori; et scilicet quia
a: quia omnes illos in quibus est, implet consolatione, letitia, vene-
ratione, et devotione, et etiam implet illos de suspirare, plorare, et
mercedem ad Deum clamare; Unde cum hoc ita sit habeas spem
et si eam non vis habere tu habebis suum Contrarium scilicet des-
perationem quae est magna vilitas, et habitus per quem habetur
indigentia omnium bonorum.

De Charitate

Charitas est habitus per quem magis amatur Deus quam omnes cre-
atura, et per quem homo tantum amat suum proximum quantum
seipsum, et ideo Charitas habet tres partes. 1^a est amare Deum plus
quam omnia alia. 2^a est amare seipsum; et 3^a amare proxi-
mum.

Cum amor qui Deo debet impendi sit aliter finis amoris
ideo debet praediligere Deum, quam teipsum, et suum proximum
et si in hoc facias tuum amor habebit formam ad amandum omnia
quae amabit, et si facias oppositum deformabitur in omnibus
quae amabit.

Illi qui amant Deum ut det illis Paradisum, et ne det eis
penas infernales, et ut det eis honorem, et bona temporalia,
amant eum amore deformato, qui igitur ex crudelitate animi
et deformat homini suum rectorem intelligere, et velle quod
est peccatum mortale.

Dilige Deum plus pro sua bonitate quam pro tua
et

et plus pro sua magnitudine, quam pro tua, et sic de alijs suis digni-
tatis, et hoc ideo, quia sua bonitas, magnitudo, et infinita
melior, et magis amabilis quam tua, et sunt causa, et finis iudicii
et si facias contrarium habebis crudelitatem animi, et tuum amorem
instructum peccato in quo exit mortuum, quamvis amabit illam
diffamationem, et hoc item de tua recollere, intelligere, et imagi-
nari quae omnia habebunt pessimam societatem.

Charitas est Virtus quae regulat voluntatem per amorem
commune bonum videlicet Communitatem fratris, Civitatis
Villae, et si velis suum ascendere in amando Communitatem
amari totum id quod continetur in hoc libro, et tunc habebis tantam
Communitatem amari, quod maiorem habere non poteris, et hoc
in quo in isto libro continetur totum id quod per te sentis, imagi-
nari recollere, intelligere, et diligere.

Si tu velis Charitatem diligere beata bona in illis
illis quibus Deus dedit ea, et hoc precor ut quilibet cum illis debeat
Deo, et honorare ipsum, et si hoc facias amabis Deum ipsum, et tuum
proximum.

Dilige honores ut honores Deum, dilige devotionem ut habeas
contritionem, dilige contritionem ut diligas Confessionem, dilige
Confessionem, ut diligas Satisfactionem, dilige Satisfactionem ut diligas
Satisfactionem, misericordiam, pietatem, et veritatem, et si tu per
omnes hos terminos sis fortiter diligere, amor quem habebis faciet
te suspirare, plorare, et ferventer Deum adorare, et honorare, et tunc
poteris cognoscere essentiam Charitatis, et loca in quibus nascitur
amat, et multiplicat amorem, quia loca sunt memoria, intelle-
ctus, et voluntas, in quibus induitur recollere, intelligere, et recte
diligere Charitatem, et in quibus ipsa nutritur.

Dilige amare bonum magnū, durum, potius, intelligibile
amabile, virtuosum, verum, gloriosum, et Completum, quoniam per
tale diligere eas succundas, Divas, securas, et omni bono completus
et si inimicus tenet te ad destruendum tuum diligere ero servus quod
Divina bonitas, et alia dignitatis praevalent fortiter quod
neque tentatum, neque peccatum poterit de te facere illud, et si habe-
as tale amare, poteris in hoc mundo potius conciderare quā
donum illius amare antedictum.

Si Deus dei tibi dicit donum amandi, ipsum tenebit te ita
plenum, saturum, ita iucundum, et consolatum, quod nulla te indige-
bit, nec poteris peccare in amando aliquid.

Quando

Quando affectabis amare aliqua, considera finem quare affectas ama-
re illa. Secundum quod sunt amanda, et non aliter, et sic poteris
habere, et conservare charitatem.

Si vis sentire placentiam per visum
auditorium, et alios sensus, vel per imaginationem multo magis velis illud
habere per recolere intelligere, et velle; et sic quare? quia multo plus
sine comparatione valet bonum, et magnam recolere intelligere, et
velle quam bonum, et magnam sentire, et imaginari, et si ista facias
poteris cognoscere quod charitas induat tuum recolere intelligere, et
velle, et cognosces eam, quia ista sunt loca in quibus ipsa radicatur
habitat, et exercit per amare, et si facias oppositum tuum diligere erit
privatum, et expoliatum charitate, et habitum crudelitatis.

Diligere habere prosperitatis, ut cum eis reddas gratias. Deo
qui tibi voluit praebere eas, et si hoc modo diligas habebis charitatem
et poteris cognoscere, et amare eam. Si autem Deus det tibi adven-
ticias, amas illas ut cum eis possis lucrari partentiam, quae est mag-
num donum, et multo maius, quam terrana divitiae, et si ita di-
ligas amare poteris cognoscere charitatem, et recolere, intelligere, et
amare eam.

Amare quod est virtuosum est opus charitatis, et est maius
et melius per intelligere, quam per credere, et hoc est quia voluntas
et intellectus possunt fortius participare per amare, et intelligere
quam per credere, et per magis amare poteris acqui-
rere majus meritum quam per minus; Unde cum hoc ita sit non sit talis
stultus, quales sunt illi, qui praesolent credere articulos fidei quam
intelligere ipsos ut habeant majus meritum, et vide quomodo sunt
stulti, qui cum tali desiderio magis diligunt se ipsos habere gloriam
quam amare et diligere cognoscere Deum.

Non daries tuos oculos pro denariis, nec tuum auditum: sed multo
minus debes dare tuum recolere intelligere, et amare cum ista sint
multo nobiliora, et cum hoc ita sit non debes vendere Deum pro dena-
riis, nec pro omnibus creaturis quia ipse valet plus quam omnia creatu-
ra.

De Sapiencia

Sapientia est lumen cum quo homo efficitur Sapiens, et est du-
plex; 1^a per quam homo efficitur Sapiens de bonis terrenis sensi-
bilibus, et imaginabilibus; et 2^a per quam homo fit Sapiens de bo-
nis spiritualibus intelligibilibus, non sensibilibus, nec imaginabilibus.
Ut has duas species Sapientiae est lumen virtuosum, quod defen-
dit Sapientiam hominem a faciendo stultitiam quae est contraria
Sapientiae.

9

Sapientia, et habitus tenebrosus per quem tendimus ad tenebras Inferni, et per Contrarium Sapientia, et lumen splendens cu quo iux ad claritatem Paradisi.

Homo Sapiens quando vidit ac visibiles considerat finem illam sine finem quare ipse sunt ante qua eas diligit, et secundum bonitatem quam habet in ordine ad finem quare sunt amat illas.

Homo Sapiens quando audit aliqua verba quae aliis loquitur considerat an illa sint bona, vel mala, vera, vel falsa, et si sint bona, et vera cum illis illuminat suum intellectum ad faciendum bona opera, et si sint mala, et falsa vitat illa ut fugiat a viciis male fortunae.

Homo Sapiens quando odorat placentem odorem, considerat magnam bonitatem Creatoris qui creavit illum odorem, et quando odorat displicentem odorem qui dat Corpori corruptionem considerat horribiles odores inferni.

Homo Sapiens quando sedit ad mensam comedit ut vivat, et recollit nostrum Dñi Deum qui tot cibos nobis creavit, et homo Stultus quando sedit ad mensam desiderat vivere longo tempore ut delectetur sedendo placentes Sapoies ciborum, et non recollit Dñi qui ei dedit cibos.

Homo Sapiens quando est in lecto cu sua uxore recollit finem Matrimonij, et diligit illa finem quia est bonus, et cu illo recollere et diligere induit suu recollere, intelligere, et velle dñi maritare, et homo Stultus facit contrarium.

Homo Sapiens antequam loquatur considerat finem verborum quae vult loqui, et si finis est bonus loquitur, ut sequatur ille finis qui finis illuminat verba illius ipsius quia prius habuit ea in mente recollere, intellecta, et amata, Stultus autem facit oppositum et loquitur ad fortunam.

Homo Sapiens quando imaginatur aliqua considerat qualitatem boni sequatur ex illa imaginari et qualitatem finis scilicet an bonus vel malus, possibilis, vel impossibilis, et quod est materia illius finis, et si cognoscat quod per illum finem acquirat vitam fortis et suam imaginari, sed si cognoscat quod per illum finem accipiat vitam inuam recollere, intelligere, et velle obliviscitur illum finem, et recollit contrarium finem ad quem anovet imaginari per intelligere, et diligere, et prout lucrat vitam homo Stultus facit oppositum.

Homo Sapiens habet majus placitum in faciendo scientiam de rebus spiritualibus prout intelligibilibus, quam de corporalibus sensibilibus, et imaginabilibus scilicet de Deo, Angelis, anima animalis

de virtutibus quā & alijs corporalibus rebus quas potest sentire, et imaginari, et homo stultus facit oppositum.

Homo Sapiens quando facit demonstrationem fortius intelligit eam si eam facit per dignitatem Dei, quam si eam facit per sensibile, et imaginabile, cum ita sit quod dignitatem Dei sint causa primivae, magis vera et necessaria, et res sensibiles, et imaginabiles sint causa secundaria minus vera et necessaria, sed homo incipiens facit oppositum.

Homo Sapiens considerat quod nulla impossibilitas potest impedire maiorem possibilitatem bonitatis, cum ita sit quod maior possibilitas bonitatis existat per virtutem divinae bonitatis, et per hoc intelligit quod sit possibile filium Dei assumere carnem humanam cum ita sit quod talis Incarnatio sit maior possibilitas quae potest esse, et cum hac consideratione etiam intelligit homo Sapiens possibilitatem Creationis, Resurrectionis, et perpetuae glorificationis Beatorum, et sic de similibus, sed homo stultus facit oppositum.

Homo Sapiens considerat quod divina bonitas, et unitas, et idem cum divina magnitudine, aeternitate eius, et ideo considerat quod omne bonum est possibile apud Deum, quoniam si Deus velit amare aliquod bonum poterit illud perficere et bonificare et si aliquid posset hoc impedire illud aliquid existeret contra divinam voluntatem, potentiam, et bonitatem quod est impossibile. Et homo est Sapiens per considerare talia, et homo est incipiens per considerare oppositum.

Homo Sapiens quando vadit ad Ecclesiam ad orandum Deum considerat si sit dignus faciendo orationem Deo, ut indulget sibi sua peccata, et nisi reperiat dignum recurrit ad Confessionem, Confessionem, et Satisfactionem, sed homo incipiens facit oppositum.

Homo Sapiens quando respicit Deum considerat et induit nunc vivere intelligere, et velle virtutibus, ut habeat digna instrumenta, cum quibus orat, sed homo incipiens facit oppositum.

Homo Sapiens quando est in oratione cogitat an in sua mente intelligat verba quae dicit, et si illa in sua mente non intelligat petit a Deo veniam, et postea dicit verbis illis quod mente intelligit, sed homo incipiens nihil horum facit imo facit totum oppositum.

Homo Sapiens vult audire, et intelligere bonum notitiam a Deo, et si ille non potest intelligere credit eam, et homo incipiens facit oppositum.

Distingue de dono Sapientiae quae est habere per Deum datam intelligentiam sicut Charitas est habere per Deum datam voluntatem.

¶

PARS 2^a

Vitijs, et pri^{mo}

De Avaritia.

Avaritia est habitus per quem homo fit avarus & bonis terrenis. Avaritia habet duas species. Prima est tristitia. Secunda est timor. Tristitia est habitus hominis avari faciens ipsum tristem, quia non potest satiare se & bonis terrenis, et est habitus ut recolare intelligere et velle in quibus nascitur, habitat et crescit, vel minuitur, et hoc ideo, quia avaritia est forma deformata qua deformat recolare, intelligere, et velle hominis avari, quia bona terrena qua possidet mutat in alium finem deformationem, et oppositum illi finis quare ipsa sunt, et ita tenet illa bona ociosa; et ideo Avary quanto plures divitias habet tanto plus est Avary et sustinet majorem inopiam.

Avarys timet quemcumque hominem et nulli fidit aliquid, quia sicut ipse non est legalis Deo in bonis terrenis que possidet, ita credit quod nullus homo sit ei legalis, et ideo timet ne decipiat ab alijs qui furantur, vel auferant ab eo divitias.

Intelligere vel imaginari sunt homini avaro instrumenta per qua fit Avarys, et Avaritia habitat in ipsius recolare intelligere et velle, sicut patet in surone qui imaginatur facere salutem in latrocinijs, et hoc quod ungit, et applanat corium non bonum, et pauci valoris ut appareat bonum, et multi valoris et sicut patet in Avaro victore qui dat multum comedere suis bestiis ut possint portare magnum pondus, et sibi ipsi dat pauperes, et paucos cibos, et vilem sedum et vilem vestem ne faciat multas expensas, et sic possit multum lucrari.

Avarys quando est in Ecclesia, et credit orare Deum computat quantum valeat sui Caudale, et hoc idem facit quando moritur, et si pluit majus blasphematur Deum, et si minus pluit habet angustiam.

Avaritia est & Similitudinibus Magnitudinis qua est & Similitudinibus bonitatis Magnitudinis eorum. Et ideo Avarys homo est indutus & avaritia in toto suo recolare, intelligere et velle et est exutus Similitudinibus bonitatis Magnitudinis eorum. Et si aliquis arguit eum de Avaritia

Avaritia ipse redarguit quemcumque, quia non est se esse haurum.
Avarus quando videt appropinquare hereditatem, vel audit eam laudari
vellet quod illa hereditas esset sua, et considerat quomodo possit ipsam
habere iuste, vel iniuste, et si illam non possit habere irascitur, et tristatur,
et quamvis lege habeat aliquam mercedem etiam pulchram, tamen
non potest consolari quia sub habitu avaritiae non potest permanere
consolatio nec letitia.

Avaro videtur si habet centum libras quod si haberet quingentas
tunc esset contentus, et dives, et ascensurus ad habendum magis, tunc videtur
ei quod si haberet mille esset contentus, et magis eo magis gradu ad opem
ascendendo in quantum plures divitias acquirit in tantum se habet
pro paupere, et plures appetit habere putans se in pluribus esse futurum
contentum, et satisfactum, et semper invenit oppositum,
quia quo plures habet, plures appetit habere, et ita decipit ipsum,
quoniam letitia, et satisfactio non sunt nisi in largitate intelligendi,
recolendi, et volendi, et ipse credit stare in multiplicatione divitiarum.

Grammaticus si sit Avarus non vult cito docere suos Scholares
et idem facit Logicus ad hoc ut possit multum lucrari in docendo suos
Scholares per multum tempus.

Medicus Avarus qui facillime possit sanare infirmum differt
sanitatem ut possit multos denarios extorquere ab infirmo.

Avarus non habet Deum in sua societate per sentire, neque per
imaginari, neque per recolere intelligere, et velle, et quoniam Deum
non habet, eget omni bono, et ideo homo largus est stultus si associetur
cum eo.

Avarus ignorat necessitatem pauperis et suam abundantiam
in bonis terrenis, et ita videtur ipsi omnes homines esse divites, et se solum
esse pauperem.

Avarus qui est honoratus propter divitias, et propter suam opum
et Avarus venerationis, et honoris quia nolle alium esse honoratum
nisi se solum, et ideo in quantum appetit venerationem et divitias
in tantum multiplicat sibi delectum quia murmuratur a petentibus
et infamatur eo quod non distribuit divitias cum largitate secundum
finem quare ipsa sunt.

Avarus frequentius metitur, quam alius homo, et cum ipso frequentius
sunt litigii, quam cum alio, et in ipso debent alii minus fidere quam in quo
cumque alio, et totum hoc ei venit quia mutat finem creaturam, et divitiarum,
quas possidet in contrarium finem, et ideo Deus ab eo accipit magnam
vindictam in morte quia non daret ei locum satisfaciendi pro iniuriis commisis.
Avarus

Avarus quando moritur tantum plangit, et plorat propter diviti-
as, quas dimittit, quia ipse non amat divitias, quas beatus possident
in gloria quas Deus. non vult amari per hominum, quia erit sedens
ipsam.

Avarus quando luxatus, non laudat Deum, et quando perdit
blasphemat Deum, et ideo Deus auferit ab eo sensum sanctum in morte,
et non dat ei gratiam faciendi illum finem, quem debet morti
peccatorum; et ideo moritur cum avaritia, et sine contritione, Confessione
et satisfactione.

De Gula sive Gulo-

sitate.

Gula est habitus per quem homo frequenter infirmatur habet duas
species; quarum prima est per multum comedere, et secunda per
multum bibere.

Ille homo est multum gulosus qui per multum comedere,
et per multum bibere efficitur indigestus, si autem efficitur in-
digestus per multum comedere, et non per multum bibere, vel e converso
non est in supremo gradu gulosis, et ita aliqui gulosi in mensa
volunt parum bibere ut possint multum comedere, et alii
volunt parum comedere, ut possint multum bibere.

Per nullum peccatum homo tam frequenter peccat sicut
per Gulam, et hoc est quia quotidie debet comedere, et bibere, et
propterea hoc dicitur quod gula est occasio per quam homo frequen-
ter infirmatur cum ita sit quod quodammodo gulosus comedit
et bibit toties quod patitur infirmitatem.

Sensus Gula sunt corporales
Sensus, et imaginatio, qui preparant cibos, et potus qui sunt materia
Gula, quam gulosis est in suo recolere intelligere, et velle ad
hoc ut inveniat placitum per multum comedere, et bibere; nam
sicut homini temperato iustitia, prudentia, et fortitudo animi sunt
Sensus temperantia, qua nascitur per recolere, intelligere, et dili-
gere in anima hominis qui ipso recolit, intelligit, et diligit;
ita gula nascitur per sentire, et imaginari cibos, et potus in ani-
ma qua multum recolit, intelligit, et diligit placitum quod venit
per comedere et bibere.

Sensus Corporales sunt in corpore hominis
gulosis sicut Maxima in Havi in qua sunt gubernaculum
neque haute, neque pauca: igitur gula quae est privatio tem-
perantiae potest deesse cum temperantia in corpore tamen in
quo comedit et bibit si in illo tempore temperantia excedat
intellecta

intellecta, et amata cum iustitia prudentia, et fortitudine animi quae
sunt Rationis Temperantia.

Gula est & dissimilitudinibus temperantia
quae sunt male, et ideo gula est mala, et sicut temperantia vivificat
ordinat et sustentat Corpus per bonitatem, ita gula mortificat
disordinat, et denudat Corpus per malitiam, et ideo homo glorus
occidit seipsum, et sic est inobediens mandato dicentis non Occides.

Glorus nascitur quando non Comedit et non bibit, et hoc acci-
dit ei ad fortunam quia desiderat sentire placitum in comedere, et bi-
bere ut vivat, et quia illud desiderium est deformatum, & inordinatum
significat in glorio nam, et tristitiam quando affectus comedere
et bibere.

Gulus per multum comedere, et bibere significat passionem, et do-
lorem in suo ventre, et quia timet infirmitatem, et mortem significat
in sua anima tristitiam cum quibus non recolit, nec intelligit nec dicit
gulam.

Gulus est inimicus sui Maritus, et ideo efficitur pauper, et
lacro, et furatus ut consequatur placitum in comedendo et bibendo
et non laborat ut possit vivere, et servare Deo.

Nullus homo ita
parum verecundatur sicut glorus, et hoc est quia frequenter utitur gu-
litate, et frequenter dividit victualia quae sunt in mensa sine
verecundia, et celsit illa quae sibi videntur meliora ad suum
gustum, et non ad necessitatem, et frequenter se facit desiderium
per nimium comedere, et bibere.

Gulus non invitatus vadit ad comen-
sia cum aliqua excusatione ut possit multum comedere, et bibere, et
quando alij loquuntur in mensa ipse Comedit et bibit, et parum
maritat, et si loquitur in mensa loquitur de delicatis cibis, et de
bono vino, et vult multum manere in mensa, et cum jam non
possit amplius comedere, et bibere vult dormire.

Gulus jejunat
habeat magnam appetitum et sentiat magnam saporem quando com-
dit et bibit, et propter hoc glorus exercit ad fortunam per
quod crescere nascitur infirmitas quam ipse non considerat
nec abhorret. Multa alia possemus dicere de gula quae omitti-
mus quia brevitati studemus.

De Luxuria

Quia Deus abhorret luxuriam non in luxuriosis, imo accidet malis
fige

lignis, et aborze essentiam ipsius, et si hoc facis, necesse erit quod accideris, in-
telligis, et amas Castitatem.

Luxuria est habitus per quem fiunt opera luxu-
riosa. Ipsi quatuor sunt ~~Species~~ Nuntij, videlicet Viri, audientes lac-
tus, et imaginario. Viri est Nuntius ipse quando Vir videt pulchram
Mulierem, et eam pulchra ornamento Mulieris quando Vir audit loqui
de ipse, vel audit Cantus qui inducunt ad Luxuriam. Factus est Nun-
tius quando Vir tangit Mulierem. Et tandem imaginario quando Vir
imaginatur placita Luxuria, et Circumstantie ejus, sed Luxuria
nascitur in recollere, intelligere, et amare illa quae representantur
Memoria, intellectu, et voluntati, in quibus nascitur Luxuria tunc
quando anima egerit ab eis recollere, intelligere et velle illa quae
comperunt Castitati.

Si tu videas pulchram Mulierem, et imaginari Lu-
xuriam, et eam aborzeas tu non diligis Luxuriam, et ita non peccas
imo facis virtutem, et gubernas Castitatem, sed si tu cogitas, et moveas
questionem in teipso utrum facias Luxuriam, vel non tunc commit-
tis veniale peccatum, et si concenit ad faciendum Luxuriam tunc co-
mittis mortale peccatum, et tunc versis de Luxuria tuam recollere,
intelligere, et amare quae sunt Subjectum Luxuria.

Si tu videas pulchram
Mulierem quae se pingat, et aperit suam faciem, et loquatur verba quae
conveniunt Luxuria tunc id quod ipsa facit, et loquitur est Nuntius
Luxuria quem ipse mittit ad recollere, intelligere, et amare. Viri-
um ut cum ea faciant Luxuriam, et si tu diligas illam Mulie-
rem et placide accipias illum Nuntium, et imagineris placita Luxu-
ria tu peris ad januam Luxuria tuam recollere, intelligere, et velle
et imaginari, et si tua voluntas aperiat januam tu egredis de tua ani-
ma Castitatem et introducis in eam Luxuriam.

Si tuam recollere,
intelligere, et velle, stent ad januam Luxuria, et ipsa pulset ad Janitorem
qui est voluntas tu es in magno periculo, sed si recurras ad tuam
imaginationem, et imaginaris vilia opera, et fetores qui sunt in
materia Luxuria, nasceris in te remedium, quia illa opera sunt
orribilia ad videndum, et odorandum, et nominandum, et si totum
hoc adhuc non valet, et mortifices appetitum Luxuria recordare
praecipit quod tibi fuit Deus: ne facias Luxuriam; et si hoc non suf-
ficiat recordare penas infernales ad quas Luxuria est via; et si hoc non
sufficiat, memora bonitatem Castitatis, et malitiam Luxuria, et si hoc facis
et adhuc non recedis requies adjuvandum a Divina bonitate, magnitu-
dine, et alijs divinis dignitatibus, et tunc tua voluntas in totum claudet januam
Luxuria cum auxilio Dei.

Luxuria

Luxuria est de similitudinibus Caritatis, et quia caritas est bona luxuria est mala, et ita similitudines luxuria sunt mala. igitur bene poteris cognoscere quod mulier quae pingit suam faciem est mala, et eius malitia est de genere luxuria.

Mulier faciens in se signa luxuria est materia luxuria, et forma quae movet illam materiam est de difformato recollere intelligere, et velle, et etiam imaginari, et ita si mulier videretur in luxuria quamvis non possit eam facere non propter hoc remanet quod ipsa non sit luxuria.

Luxuria per longam consuetudinem ita radicatur in recollere intelligere, et amare placida sua quod libertas, et potestas quam habet homo ad recollendum intelligendum, et amandum facilitatem signatur, et incarcerantur taliter quod non possunt exire a carcere luxuria, et ita caritas habet parum posse in illis hominibus qui longo tempore perseverant in luxuria, et ideo accidit quod aliqui homines luxuriosi volunt relinquere luxuriam, et non possunt, quia non tanto tempore recollunt intelligunt, et amantur caritatem quanto luxuriam; et ideo tales homines sunt detenti, et obtemperant sub habitu luxuria.

Dicit homines non habent aliud refugium nisi orationem ut peniteat eos peccati, et timeant penas inferni, et amoveant dum recollere, intelligere, et amare gloriam paradisi et convitant imaginari placida luxuria in imaginari vitia opera luxuria et brevem transitum ipsius, et ito modo et non alio poterunt fugere luxuriam.

Aliqui homines sunt luxuriosi, et putant exire a luxuria quando volunt, et non considerant carcerem in quo tenet eos iustitia Dei propter luxuriam, et quia eos tenet incarcerationis iustitia Dei multo fecius quam Rex Heremus furem; ideo non possunt exire quando volunt.

Si tu longo tempore habeam ferrum calidum in manu, tuus tactus amittet suum sensum, et hoc est quia superabitur a calore ferri, et similiter evenit luxurioso qui stat multo tempore in luxuria quare mulier non pulchra videtur ei pulchra, et instrumenta, et opera luxuria etiam videntur ei pulchra, et mulier malicia videtur ei bona.

Quid dicam amplius de luxuria? ille qui in ea dum perseverat est homo obstinatus, qui perdit virtutem sentiendi, imaginandi, recollendi, intelligendi, et valendi.

De

De Superbia

13

Superbia est habitus collectivus & majoribus dissimilitudinibus humilitatis, et cum humilitas sit de similitudinibus bonitatis, Magnitudinis eorum Superbia et de similitudinibus malitia parvitas eorum. Superbia habet tres species. 1^a est contra Deum, 2^a contra seipsum, et 3^a contra proximum et per hoc potest cognosci, quod humilitas qua est Contraria Superbia habet tres species, per quarum primam homo se humiliat Deo, per 2^{am} sibi ipsi, et per 3^{am} suo proximo. Ergo cum hoc ita sit ostendimus tres species Superbia, et per notitiam earum poterit homo cognoscere tres species humilitatis cum unum Contrarium cognoscatur per aliud.

Homo est Superbus contra Deum, si diligit aliud plusquam Deum, et ille diligit aliud plusquam Deum qui facit aliquid per quod sit inobediens Deo quia Deo per quod est inobediens Deo facit contra Deum, et peccat mortaliter quoniam dicitur in decem praeceptis: non habebis Deos alienos. Ille etiam

est Superbus contra Deum qui diligit Deum plus ut det ipsi Paradisum et bona naturalia, et moralia, et divitias, quam quia est bonus infinitus, aeternus, et per se amabilis, et laudabilis; et ideo illi homines sunt Superbi, qui deprecantur Deum fortius ut det eis Paradisum et custodiat eos ab Inferno, et ut det eis longam vitam, et divitias et honores, quam ut possint servire ipsi Deo, et eum laudare, benedicere, et venerari.

Ille homo est Superbus contra Deum, qui magis veneratur seipsum quam Deum, et qui magis timet aliquid, quam Deum, et ille qui magis diligit id quod ipse facit, quam id quod Deus facit, et qui non diligit totum illud quod est Dei, et qui non facit suam voluntatem obediens voluntati Dei. Per istos, et alios modos potest cognosci Superbus contra Deum.

Ille homo est Superbus contra seipsum qui habet majus placitum sui sentire, et imaginari, quam sui recollere intelligere, et velle, cum ita sit quod suum recollere, intelligere, et velle sine nobilitate Creatura quam suum sentire, et imaginari.

Homo habens magnam scientiam si propter eam est Superbus, est Superbus contra seipsum, cum ita sit quod sua Superbia sit habitus cum quo talis homo avertit se ad peccatum sicut homo sapiens si est humilis per suam scientiam exaltat se ad bonitatem, et virtutem.

Homo diligens majorem reverentiam et honorem, quam ei competit, est Superbus contra se, et suum proximum, quia

quia seipsum deponit et induit, et vult se Dominum honorare, et ve-
neratione. Homini autem per hoc facit se negligi ab hominibus
ad Gloriam Paradisi.

Homo sapiens non diligit pacem in suo ge-
nere, etsi habeat pacem, vel superiorem in alio genere. desiderat ve-
nerari super omnes quare per hoc facit se negligi ab hominibus.

Homo sapiens ut contra bonum commune, eo quod in omni bono com-
muni ut reperiat pacem sibi, et ut contra bonum particulare, quia
super omnes desiderat venerari, et hoc accidit ei, quia frequenter ad-
beccat, intelligit, et amat suam honorem quam honorem sui propi-
ni.

Homo superbus patat esse creatum ad regnum tantum, et ideo
ad suum finem non vult intrare ullam societatem, et quia differ-
mat suum finem est superbus et in nullo bono vult societatem.

Homo superbus ut induit habitu hypocrisis cum quo fingit
se esse bonum, et sanctum per jejunare, et humiliter loqui, et induere
viles pannos, et per frequentare Ecclesiam.

Homo non bene naturaliter
seu dispositus in suis membris contrarius, vel gibosus est superbus quia
credit quod gentes negligant eum, quia non est bene naturalis, et est
superbus, quia non recollit intelligit et amat voluntatem Dei qui eum
creavit in tali statu, et figura ut habeat patientiam per quam
sit vestitus humilitate.

Bona naturalia perque homo est pulcher, sanus
et sanus, et bona terrena quae habet pro suo genere sunt virtutes
perbia cum quibus Demon tentat hominem ad hoc ut sint superbi, et
si homo considerat unde veniat, et quomodo leviter migrat de
hac vita tunc cum habitu humilitatis vincit virtutes superbia
et tentationes Demonis, et claudet portas sui recollere, intelligere,
et velle ut superbia non possit intrare, nec humilitas inde exire
et propterea hoc homo ita humilis cunctis diebus ascendit cum
suo recollere, intelligere, et velle, et etiam imaginari.

De Pigritia

Pigritia est habitus per quem homo piger non habet placitum in faci-
endo bonum sibi ipsi, nec suo proximo, et dolet quando sibi advenit
bonum; Per has quatuor species pigritia potest cognosci ejus essentia
et ejus opera, et per oppositum potest intelligi ejus contraria diligentia
boni, quae est ejus contrarium, et illius quatuor species et quia dili-

diligentia boni est bona, et per se amanda, et quia pigritia est mala, est per se abominanda; cum ita sit quod bonum debeat per se amari, et malum laborari.

In diligentia boni faciendi sentire, imaginari, accollere, intelligere, et velle habent magnam passionem, ut per eam habeant magnam meritum illi qui sunt diligentes in faciendo bonum; et homo negligens facere bonum fugit illam passionem, et ideo induit se pigritia per quam ei venit magnum malum quia non acquirit meritum boni.

Homo piger proponit facere bonum in futuro tempore in quo est si vult facere si vult facere bonum sentit angustiam et passionem quae est in faciendo bonum, et fugit illam, et ideo fit negligens, et piger, et in quantum plus differt statum statum, in tantum recedit foris a bona diligentia, et assuevit negligentia boni.

Homo piger colligit pigritiam & dissimilitudinibus diligentia boni, et quanto plus colligit & eis, tanto plus multiplicat in se pigritiam et ideo incassat, et detinet foris, et diu sibi recollere intelligere, et amare taliter quod a carcere pigritiae nequeat exire et habitum diligentia nequaunt inducere.

Homo vadens recte ad finem ad quem creatus est vadit graviter per sentire imaginari accollere intelligere, et velle; et ideo homo diligens in faciendo bonum elido sic accurrit ad magnam divinam bonitatem, et ab ea exigit adiutorium cum quo possit pervenire ad illum finem, et ab ea est adiutus et ita procedit superando difficultates illius gravis via; sed homo piger non recollit, intelligit, nec amat tale refugium; et ideo est negligens, et peccat mortaliter.

Homo piger non recollit, nec intelligit, nec amat generale praeceptum dicens: Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, et ex tota mente tua, et ex omnibus viribus tuis; propter divitias et honores, et propter alia bona terrena, et quia in obediendo mandato est passus; ideo homo piger est negligens ad faciendum illud bonum quod convenit dicto mandato, et quia non vult habere passionem accidit ei, sicut homo qui non vult laborare ad habendum necessariam ad vitam, et quia ea non habet angustiam.

Humani intellectus naturaliter, et leviter potest credere, sed difficulter intelligit et voluntas leviter potest amare, vel deamare; et ideo homo piger persequitur suam voluntatem, et fugit suum intellectum, quare est negligens ad faciendum bonum, et ad evitandum malum.

Homo piger
Consulit

Consultit malum et non consulit bonum, et ~~ideo~~ hoc ideo, quia in consulendo bonum sustinet intellectus angustiam propter intelligere illud bonum, et quia in consulendo malum, non sustinet angustiam fugit bonum, et accedit ad malum.

Homo piger ad faciendum bonum et ad vitandum malum, non diligit Deum nec seipsum, nec suum proximum, et quando accidet quod alius homo, vel bonus Angelus tentat eum ad faciendum bonum, non recollit nec intelligit, nec amat illam bonitatem, et recollit intelligit, et amat malam tentationem quam habet per suum sentire, et imaginari, et per Dæmonem.

Pigritia est peccatum quod difficilius cognoscitur, eo quod difformat sentire, et imaginari, recollere intelligere, et velle; et ideo homo piger est indatus pigritia, et non habet de ea notitiam, nec Conscientiam, et homo diligens ad faciendum bonum facit oppositum.

Homo piger redarguit hominem diligentem, et quando ipse redarguitur non cognoscit redargutionem quia de pigritia non habet Conscientiam, et homo diligens facit semper oppositum.

Homo piger quando vult orare Deum orat leviter, quia timet angustiam quam patitur intellectus per orare, et Contemplari leviter; et homo diligens facit contrarium huius, et eius oratio ascendit ad Deum per magnum recollere, intelligere, et diligere Deum, et eius opus et tota angustia, quam sustinet in oratione est ei letus, et placens.

Homo piger ad fortunam imaginatur satisfactionem iniuriarum, et peccatorum quae commisit, et ita est ligatus pigritia, taliter quod non facit satisfactionem, sed proponit facere illam in tempore futuro, et sic de uno tempore in aliud differt eam usque ad mortem, et quia tunc est infirmus, et est ipsi grave conciderare restitutionem, moritur infacere pigritia, et vadit ad perpetuum tormentum.

De Invidia

Oremus Deum ut det nobis gratiam ad Cognoscendum invidiam et eius opera ad hoc ut eam aborreamus, quoniam si invidiam cognoscamus, et aborreamus, et diligemus legalitatem quae est eius oppositum, et faciemus opera Deo placencia.

Invidia est habitus per quem amantur bona proximi contra rationem, Duae sunt species Invidiae

15

Invidia. Prima est veniale peccatum; et Secunda mortale. 1^a est quando homo considerat utrum amabit bona proximi contra rationem vel non, et quia per talem considerationem optat in libertate eligendi vel non eligendi amare illa bona; ideo per talem deliberationem operatur veniale peccatum; Et si homo eligat amare bona proximi contra rationem tunc generatur invidia, et de ea invidiam recolere intelligere velle, et etiam sentire, et imaginari, et talis invidia est mortale peccatum.

Est etiam alius modus per quem consideratur similitudo invidie. Sicut quando aliquis considerat habere uxorem sui proximi ad fortunam, et non consentit dimittere, imo statim recolat intelligit, et carnat localitatem, et successive recolat, inultum, et aborret invidiam, et propter hoc habet bonam fortunam per quam acquirit meritum, et virtutem.

Invidia est habitus collectus per sentire, imaginari, recolere, intelligere, et velle species id est fantastica de quibus homo invidiam recipit invidiam quae similitudines sunt male, et vitiosa.

Homo Invidus quocumque habeat Invidiam perituram tristitiam et passionem, quae invidia est habitus qui est per se odibilis, et qui est vitiosus quia est habitus contrarius est per se amabilis, et ita potest homo per naturalem instinctum cognoscere quae est essentialis invidia, et quae est essentialis legalitas.

Homo Invidus est falsus, quia falso modo, et contra rationem invidet bona sui proximi, et homo legalis est huius contrarium.

Homo Invidus, qui invidet pulchram Mulierem non invidet eam cum bonitate ipsius Mulieris, nec sui ipsius capto invidet eam cum malitia sui ipsius et ad contingentiam vellet Mulierem esse vilem per luxuriam, et deformitatem, et per hoc, O homo invidus potes cognoscere quid sit, et quid sit, et quid sit Invidia.

Homo invidus detrahit illi rei quam invidet ut gentes judicent eum non esse invidum, et sub tali habitu prodit, et decipit suum proximum, et habet ejus bona.

Homo Invidus non facit Conscientiam de retributione, quia de ea minime facit affectum per sentire, imaginari, recolere, intelligere, et velle, et homo legalis facit huius oppositum.

Si cum homine invidio peragere non intendas et detrahas quo peccas, et si hoc facis vades per viam cum periculo mortis, cum ita sit quod homo Invidus quando non potest decipere suum proximum

proximum laborat in superando eum, et si non potest eum superare eum
occidit.

Homini Invidus non deponat nec des mutuum aliquid, nec revelat estu-
um secretum, et si hoc faciat exponit se periculo.

Homo Invidus non laudat
nec approbat virtutes, et hoc est quia Virtutes et Invidiae sunt contrariae, et
delectabit in vitiis in alio, et non in seipso, et ita poterit cognoscere hominem
Invidum in sua loquela.

Homo Invidus detrahit homini Legati, et non de-
trahit sibi ipsi quamvis possideat invidiam, et ita per verba poterit cog-
noscere Invidiam, et Legatitatem.

Non consulat hominem Invidum nam
si eum consulat & illo & quo Consilium requirit, ille procurabit modum
per quem possit habere quod tuum est.

Homo Invidus non timet nec diligit
Deum, et est inobediens Deo precipienti hominem non esse invidum
et qui non timet nec diligit Deum, non poterit habere aliquid quod sit
suum, et qui non potest habere aliquid quod sit suum non habet reg-
num, et est bonus Démoni.

De Ira

Ira est habitus generans tristitiam, seu tristitiam passionem contra delibera-
tionem faciendi bonum, et vitandi malum, et ideo homo iratus quid quid
facit facit ad fortunam.

Ira habet duas species quarum una est vitium alia
peccatum mortale. Ira vitii gignit Correctionem, et nutrimentum
bonorum morum. Et ira vitium est contra bonum ~~hominis~~ correctio-
nem, et nutrimentum bonorum morum.

Ira est de dissimilitudinibus
contrariis. Similitudinibus sentitiae quae est habitus per quem voluntas
est hilaris.

Ira est habitus hominis stulti facientis stultitiam, qui habitus ad con-
tingentiam disponit hominem sapientem facere stultitiam.

Ira est Hun-
tus Substantia mortis quae interficit bonum sentire, imaginari reco-
lere, intelligere, et velle.

Ira est occasio male fortune, et ideo homo iras-
tus id quod facit non facit cum discretionem bona intentionis, et pot-
quam fecit malum, nec itaque illud fecit.

Ira est spiritualis ineb-
riatio memoriae, et intellectus qui non habent deliberationem
ad eligendum habitum discretionis.

Homo

Homo iratus non timet mortem, nec desiderat vitam quia nescit
considerare dampnum quod est per mortem, nec utilitatem quod
est per vitam.

Non arguas hominem iratum, nec excusare ei dabo
quod, et si hoc facis preparas tibi malam fortunam, et multiplicas ei
iram iram.

Non ites cum homine irato, quia in eo non est bonus homo
et si hoc facis in periculo es, et in tua mente nullam pacem poteris
habere.

Non consulas hominem sapientem in ira sua, nec prope
iram, quia si hoc facies prope iram ejus permanebis.

Ira advenit sub-
ito, et recedit leviter, et ideo homini irato non remingaris iram suam.

Nuntij ira sunt sentire, et ipsa nascitur in voluntate que
dat passionem intellectui, et memoria que non habet et deliberatio-
nem ad objectum ad patendum quod est contra iram cum ita sit
quod per patientiam potest vinci ira.

Ocasio ira exstat per contrari-
etatem, et occasio patientia per concordantiam, et ideo patientia
habet victoriam contra iram.

Ira incipit in memoria, et intellectus
et multiplicatur in voluntate, et ideo non potest exire de volunta-
te per recolere, et intelligere sine patientia.

Ira non considerat
futurum, nec injustum, et propter hoc id quod homo iratus facit est
formatum per tenebrarum imaginari, intelligere, et amare, et
cum homo est iratus non parit nec veniam petit.

Ne loquaris cum
homine irato de sapientia, cum ita sit quod sit stultus, et stultitia
et sapientia sunt contraria.

In absentia discretionis, et patientia
unus homo stultus gignit in alio stultitiam.

Ab homine irato non
petas notitiam, nec eas velis et dare quoniam si bone sunt ipse repu-
tabit eas malas et si male sunt reputabit eas bonas.

Qui confidit
in homine irato caret discretionem, et qui fugit ab eo ut dicitur
tutus.

Ira est petis voluntatis angustia, que voluntas angustia om-
nis pars hominis que sunt potentia elementativa que calfa-
cit corpus, et vegetativa que corrumpit digestionem, et sensitiva
que

que perdit finem sentiendi, et imaginativa que perdit finem ima-
ginandi, et recollectiva que perdit finem recollendi, et intellectiva,
que perdit finem intelligendi, et per latam voluntatem nullus homo
potest quiescere.

Sua et Janua Inferni, impietatis, inconstancia, im-
patientia, angustia periculi, et mortis per quam janua nullus
bonum potest intrare.

Sua et Concilium decollans pietatem humili-
tatem, Concilium, discretionem, Contritionem, et satisfactionem
et ut gladius facit de angustia, et maledictione.

Sua et Inimicus in qua
moxitur vita, Consolatio Solacium, leticia, valor, honor, lega-
litas, et totum id quod est effectus boni.

De Mendatio

Mendacium est habitus per quem moriuntur omnes fines partium hominis
que sunt visus, auditus, tactus, Odoratus, gustus, affectus, imaginatio, me-
moriam, intellectus, et voluntas.

Mendacium unum est per mentem ali-
ud per vocem, Homo mentiens per mentem primo intelligit veritatem
et postea cogitat quod de illa det similitudinem falsitatis, et ho-
mo mentiens per verbum mentitur contra veritatem mentis ut
decipiat proximum per verbum fictum contra veritatem mentis.

In homine induto mendatio amittuntur fines Colorum, et mor-
tus eorum, et fines elementorum que sunt ad hoc ut cum homine
veraci possint servire, et ad finem quare sunt devenire, et homo
mendax deviat ea ab illo servitio, quoniam cum suo mendatio
facit illa ociosa, et ideo iustitia Dei propter tale mendacium con-
demnat hominem ad perpetuam penam in qua nolent dicere
verum in eternum.

Officia Prelati, Principis, Militis, Mercatoris,
Religiosi, Advocati, Iudicis etc. omnia sunt inventa ad pre-
servandum veritatem, et destruendum mendacium, et homo men-
dax concidit modum per quem possit in dictis officiis deservire
veritatem, et per hoc potius cognoscere magnam damnam que
prostat per mendacium.

Homo mendax non diligit imo
abominatur illam veritatem quam habet in sua mente per recolle-
re intelligere et ideo generat mendax verbum quia diligit men-
daciū contra veritatem suam mentis.

Homo

Homo mendax pervertit similitudinem in diuinitudinem
ut possit mendaci contra suum proximum, et ut per mendacium
possit suum proximum decipere, et prodere.

Mendax, et homo verax
in nullo possunt conuincere, et convenire, et ideo per societatem quae
possit esse et de homine veraci, et homine mendaci.

Qui credit homi-
ni mendaci non credit veritati, et qui amat mendacium non
amat bonitatem, et ideo diligit ad omni generum malum, et pec-
catum.

Mendacium in homine faciente per Deum, est gravius pecca-
tum quam in homine faciente per suam animam, vel per uerbum
Corpus ergo qui dicit veritatem per Deum facit maiorem virtutem
quam qui dicit veritatem per suam animam, et per suum Corpus
et ideo secundum quod dicitur gradus mendacii, et mendacii homo iudic-
catur per iustitiam Dei, et pro maiori mendacio subiacet
maiori poenae, et pro maiori veritate maiorem gloriam.

Homo excusant suum mendacium quando aliquis acquit
eum, preparat iram homini acquiescenti, et in quantum fortius se
excusat in tantum fortius illi preparat iram.

Nulley homo est ita gravis
ad corrigendum, sicut homo mendax, et acario est in hoc quod menda-
cium est fictum, sive fimentum, et non est esse reale, et auaritia gula
et reliqua peccata omnia habent realia fimenta, et mendacium
est contra reale significatum, quoniam de eo quod est reale significatum
facit homo mendax similitudinem fictitij.

Mendacium, et veritas
sunt habens contrarij, et subiecta in quibus sunt, et nascuntur, sicut
recolere intelligere, et velle, et simul in illo subiecto non possunt
manere, et si iuuetur mendacium per ipsum superatur veritas, et si
iuvetur veritas per ipsam superatur mendacium, et per hoc potest
cognosci hominem esse factorem veritatis, et mendacii.

Mendacium
quod est contra quatuordecim articulos fidei, et contra septem sacramen-
ta, et decem precepta, et contra sanctam Ecclesiam qua edificata est per qua-
tuordecim articulos, et per septem sacramenta, et decem precepta.
Unde cum ista Ecclesia habeat ita magnam fundamentum potest cognos-
ci magnitudo mendacii quando homo est mendax contra fundamē-
tum Ecclesiae, et potest etiam cognosci magna poena qua eis spectat.

Clericus desiderans magnam prelaturam ad habendum honorem
sibi ipsi magis quam ad honorem Dei induit suum desiderium fraude, et

Mendacium

Mendacio; et idem facit ~~et~~ Palatium diligens plus divitias palatia ut
dicitur suos affines, quam ad honorandum, et manutenedum palati-
um.

Mendacium habet duas species; 1^a est per intelligentiam, et 2^a
per credentiam. Qui credit mentiendo id quod non intelligit non men-
titur ita fortiter, sicut qui mentitur per intelligere; et ideo plus puni-
tur mendacium per intelligere, quam per credere.

Pars 3^a

De

Virtutibus artificialiter conjunctis una
cum aliis.

De Justitia et Prudentia

Quicumque volens discurre de justitia, et prudentia recolat definitiones
earum, et omnia illa quae diximus loquendo de eis in 1^a parte hujus
tractatus.

Deus dedit tibi teipsum, et omnia bona quae possides, et ideo justitia
exigit te reddere Deo, id quod Deus tibi dedit, quia dedit ea tibi quanda-
do tibi praeiudicium, et hoc totum reddis Deo si cum toto teipso servias ei, et si hoc
facis consequeris prudentiam, et majus bonum quod habes fortius recolis, in-
telliges, et amabis quam minus, et si facias contrarium eris injustus, et im-
prudens, et via tua ducit te ad penam inferni.

Quando tu vides aliquam
pulchram mulierem quae bona est, si quia bonitatis in ea est in maiori gra-
du quam pulchritudo, tu eam plus diligis ratione pulchritudinis, quam
ratione bonitatis, tu facis contra justitiam, et prudentiam, et habitum
tuum diligere de injuria, et imprudentia, quod diligere est difformare
et cum eo difformitas tuam recolere intelligere velle, et imaginari, et es
stultus, quia facis stultitias, et es injustus, quia facis injurias pro quibus
oportet te subire penam in tantum quantum debet justitia Dei
judicare, et ipse voluntas amare. Spiritus consulo tibi ut recurras ad pru-
dentiam, et eam velis juste recolere, intelligere, et amare, et si hoc
facis diliges pulchram mulierem plus ratione sua bonitatis quam
ratione pulchritudinis, et sic superis iram Dei.

Si tu homo dives
diligas tuam imaginari cum justitia, et prudentia poteris ipsam formare
et ordinare, et quamdiu habebis ipsam formatam, et ordinatam non mo-
veberis per eam ad carnale delictum, nec ad superbiam per tuas di-
vicias, quia injuria, nec imprudentia non poterit eam difformare.

Si tu

Si tu homo pauper denario, et aliorum bonorum temporalium amator
hominem divitem propter ejus divitias potes cognoscere tuam voluntatem
vultu inducam & injuria, et imprudentiam, et si velis eam inducere & justitiam,
et prudentiam dilige ipsam, et abhorre injuriam, et imprudentiam,
et si istud non possis facere, potes cognoscere te esse obstinatum
et non habes aliud refugium nisi deprecari Deum ut te adjuvet, et quando
deprecaberis eum deprecare cum justitia, et prudentia, et diu, et sic
consequeris adiutorium a Deo qui est justus, et amans prudentiam.

Si tu videas amicum tuum occidere alium hominem sine causa, et interrogari a
iustis utrum videas illum hominem occidi, et tu sis in dubitatione utrum asse-
rueris, vel negetis recurrere ad prudentiam, et illam recole, intellige, et amas,
et tunc eris iustus, et consequeris prudentiam, et dices veritatem, et si
dicas te non videre cum injuria, et imprudentia quia non timeas precep-
tum Dei quod dicitur non occideris.

Si tu sis injurus
et imprudens per tuum recolare, intelligere, et velle sentire, et imaginari
et non laboras ad faciendum te justum, et prudentem, tu non vis justiti-
am, et prudentiam, quoniam duo habitus contrarii non possunt esse
inimul in eodem subjecto, et si tu velis esse iustus, et prudens, recole ita-
tem justitiam, et prudentiam, et tunc poteris ejicere de te injuriam,
et imprudentiam; si justitiam, et prudentiam velis fortiter dilige-
re, et propensius in eis longo tempore permanere.

Si tu das unam alapam
cuidam Rustico, et aliam militi, et aliam Regi, et si tu cognoscis quod
multo fortius exasari percutiendo militem, quam Rusticum, et percu-
tendo Regem, quam militem, et non habeam majorem sententiam
& percutione militis, quam Rustici, et & percutione Regis, quam
militis et injuriis, et imprudentis, et non considerabis quod multo fortius
exasas contra Deum si contra eum peccas, quam peccando contra
Regem, et si consideras contrarium induci & justitia, et prudentia
tuam recolare, intelligere, et velle, et submitti te magna con-
tentioni, et Satisfactioni.

Si tu habeam Scutiferum et ipse te diligat plus
causa Salarii, quod ei das quam causa tua bonitatis potes cognoscere
illum esse injurum, et non habere prudentiam cum ita si quod
tua bonitas valeat plus quam salarium quod ei das, et ideo tu debet habere
et justitiam cum prudentia amando Deum plus causa tua boni-
tatis, quam causa boni quod tibi dedit, dat, et expectat quod dabit, et
si contrarium facias peccas mortaliter quia tuum amare est difforma-
tum per injuriam, et imprudentiam, & quibus est veritas.

Si tu

Si tu scutifex divides divides alilem in membra, et habeamus iustitiam, et pau-
dentiam sicut illum dividere secundum gradum personarum existens ad men-
sam, et si contrarium facias inducis & iniuria, et imprudentiam tuam accolare,
intelligere, et velle, et etiam imaginari. Similiter potes considerare
quod si tu diligas Deum plus quam te ipsum, et quemcumque alium
magis bene dividere tuum accolare, intelligere, et diligere, et si contrarium
facias possidebis iniuriam, et imprudentiam, et peccabis mortaliter, et
eris inobediens Deo.

Si abhorreas hominem iustum abhorrebis totam iusti-
tiam ad fornicationem cum ita sit quod iustitia hominis iusti sit subalter-
nata iustitia universalis, et per hoc potes cognoscere qualiter gene-
rabis magnam iniuriam, et imprudentiam per tuam deformacionem
accolare, intelligere, et abhorreere.

De Iustitia et Fortitudine

Ite vides quamdam Mulierem vendentem Linum cuiusdam homini pro
centum solidis, et quod ille homo solvit ei centum solidos & falsa moneta.
Ite potes cognoscere, quod Mulier vendit Linum iuste, et homo sol-
vit illud iniuste, et animi debilitatem quia diligit denarios plusquam
iustitiam, et si tu non reveles Mulieri deceptionem quam ei facit
Emptor, tu habes animi debilitatem, quia non es validus per iusti-
tiam, et fortitudinem, et per hoc potes cognoscere tuum peccatum
et etiam essentiam iustitiae, et fortitudinis, et etiam iniuriam, et
animi debilitatis.

Deus dat totum te ipsum, et ea quae possides tibi ad hoc ut
des totum te ipsum, et ea quae possides ei per tuum accolare, intelligere,
et velle, et per sentire, et imaginari; et si tu des totum te ipsum, et ea quae
possides Deo serviendo ei secundum totum tuum accolare, intelligere, et
velle, et sentire, et imaginari etiam habituarum, et inducis iustitiam,
et si Demon teneat te, ne hoc facias, et tu ei consentis inducis animi
debilitatem, et iniuriam tuam accolare, intelligere, et velle, et multum
fortiter peccabis.

Si tu vides aliquam pulchram, et bonam Mulierem
et imaginari delirium superbia, et te calefacias ad desiderandum
ipsam per sentire, et noni consentis peccato, per tuum accolare intel-
ligere, et velle, tunc peris iustitiam, et animi fortitudinem
per tuum accolare intelligere et velle, et si contrarium facias peccabis
mortaliter, et inducis & iniuriam, et animi debilitatem tuam accolare
intelligere, et velle.

Si tu videas hominem occidentem alium si-
ne causa, et homo occisus erat tuus inimicus si tu diligas occiden-

tem.

tem, quia interfecit tuum inimicum sine culpa, peccat contra iustitiam, quia abbat iustitiam ad contingentiam, et etiam habet animi debilitatem, quia potes habere fortitudinem per tuum recollere, intelligere, et velle, et tunc habebis iustitiam in tuo recollere, intelligere, et velle; Unde cum hoc ita sit per hoc exemplum potes cognoscere modum per quem homo per sua opera generat iustitiam, et fortitudinem, et eam contraxit.

Si tu odoris rosarum non potes cognoscere tuum nasum ne sentiat bonum odorem, et si bibas & huius non potes cognoscere tuum gustum ne sentiat amaritudinem et hoc est quia odor, et amaritudo sunt opera naturalia, et ideo per se recipiunt bonum odorem, et malum saporem non generant iustitiam, nec fortitudinem in tuo recollere, intelligere, et velle, quas generare potes quando tentaris ad faciendum peccatum cum ita sit quod peccatum ex se generatur per moralitatem, et non per naturam.

Si tu tentaris ad dandum aliam alicui iustitiam, et aliam militi, et aliam Regi sicut iniuria potest esse maior, ita potest esse maior fortitudo animi sicut contra diem tentationis, et potes cognoscere hoc esse verum & necessitate ut iustitia et animi fortitudo possint obtinere maiorem concordantiam contra iniuriam, et animi debilitatem maiorem quam minores.

Cum habes bonum scilicet cum multimode iniuriarum, et ipse tibi ut bonum per patientiam, et magnum amorem, quia propter iustitiam, et animi fortitudinem induit suum recollere, intelligere, et velle, et hoc convertitur, videlicet quod fortitudine magne iusticie generet magnam patientiam et bonum amorem, et tu contra scilicet facit bonum operum.

De Iustitia et Temperantia

Si tu comedas ad mensam, et divides cibum secundum proportionem iustitia potes cognoscere quod in te est iustitia secundum proportionem, et si tu facias equales partes temperate & cibum, et & tua digestionem potes cognoscere quod in te est iustitia per equalitatem, et per hoc potes cognoscere iustitiam, et ejus divisionem, et hoc idem & temperantia per quam notitiam potes cognoscere injuriam, et intemperantiam.

Si tu antequam venias ad mensam desideras magis habere temperantiam quam placitum in comedendo et bibendo tu generas iustitiam, et temperantiam per imaginari recollere, intelligere, et velle, cum ita sit, quod virtus sit acquisita.

 Temperantia

temperantiam, quam quæram in Sapore, et Iustitia, et temperantia
regulabunt et ordinabunt te in mensa contra injuriam, et intem-
perantiam.

Iustitia, et temperantia sunt bonæ, et Magnæ Amicæ
si tu habear eas in mensa, et custodieris te à Comedere, et bibere
ad fortunam, quoniam per fortunam potes venire ad infor-
tunum. Unde præcipue inducere tuam imaginari, recolere, intelli-
gere, et velle à injuria et intemperantia.

In mensa adquiritur meritum
bonum per iustitiam, et temperantiam, et malum per injuriam, et in-
temperantiam, et hoc est quia major bonitas exstat per prudentiam
et temperantiam quam per Saporem Comedendi, et Bibendi cum
ita sit quod Sapor per Comedere, et bibere sit per naturam, et ju-
stitia, et temperantia sint morales habitus adquirentes ad hoc ut ho-
mo sit bonus moraliter.

Per temperantiam consequeris iustitiam
et per iustitiam temperantiam, et hoc est quia se habent in-
mutu ad bonum finem recolendi, intelligendi, volendi, imaginan-
di, et sentiendi Saporem Comedendi, et Bibendi, et ideo conside-
ra quanto magis in mensa debes diligere iustitiam, et tempe-
rantiam quam Saporem comedendi, et bibendi.

Qui plus diligit
in mensa Saporem comedendi, et bibendi quam iustitiam, et tem-
perantiam vult vivere ut possit consequi dictum Saporem
et non ut consequatur placitum, induendo iustitiam, et tem-
perantiam suam recolere, intelligere, velle, imaginari, et sentire
et induit injuriam, et temperantiam.

Si tu habear temperantiam, et
iustitiam habebis eas per omnes tuos sensus corporales, et per
totam tuam imaginationem, et per totam tuam recolere, in-
telligere, et velle, et hoc est ideo, quia iustitia, et temperantia
per totum id per quod sunt in Subjecto in quo sunt habent
concordantiam, et si facias oppositum per injuriam, et in-
temperantiam subiacere passionem, et Laborem per
totum tuum sentire, imaginari, recolere, intelligere, et velle.

Temperantia et iustum sentire, et imaginari sunt dis-
positio et materia ad recolendum, intelligendum, et volendum, quæ
sunt fundamenta iustitiae, et temperantiae, Unde cum hoc
ita sit dum exis ad mensam sis diligens in temperando et ius-
tificando tuum sentire et imaginari ad hoc ut possis edificare in-
strumenta ad temperantiam in tuo recolere, intelligere, et velle.

Iustitia

20.

Justitia est genus, et temperantia est ejus species, et ideo bonitas justitiae causa bonitatem temperantia, et magnitudo justitiae magnitudinem temperantiae eius. Et propter hoc si tu velis acquirere justitiam, et temperantiam, dispone, et ordina bonitatem, et magnitudinem eius in tuo sentire et imaginari, et sic poteris edificare bonitatem, et magnitudinem justitiae, et temperantiae in bonitate, et magnitudine tui boni, et maiori recollere intelligere, et velle.

Si tu velis habere justitiam, et temperantiam velis vivere id quod ipse sunt, quia qui vult habere id quod ignorat cum sua voluntate facit injuriam suo intellectui, et ita si tu velis habere justitiam, et temperantiam scias habere notitiam dei, et igitur cognitis velis eas frequentex recollere intelligere, et diligere et si hoc facias, injuria, et temperantia non poterit vivere, et superare.

Qui in membra habet justitiam, et temperantiam secure poterit bibere, et comedere, et suum recollere intelligere, et velle distans a fortuna, et infirmitate, et qui contra illud facit suum comedere et bibere, stat ad pauperem, et fortunam et infirmitatem, et si intrent injuria, et ~~temperantia~~ intemperantia intrent habitum in recollere, intelligere, et velle in quibus facit hominem mortaliter delinquere.

De Justitia et Fide

Justum est quod credas de Deo veritatem, et de operibus quae ipse habet in se, et extra se, et si ea non potes intelligere per talem modum habebis fidem, et justitiam, et si tu non credas veritatem de Deo, et suis operibus es injustus, et infidelis, et mortaliter peccas cum ita sit quod credulitas vera, et iusta de Deo sit habere qui credens datus intellectui qui illius veritatem nequit intelligere, ut credat eam, et datus memoria ut eam recollat, et voluntati ut eam diligat.

Quicunque vult loqui de fide justum est quod sciat quid sit fides, et hoc sciat si bene intelligat definitionem ipsius quam dedimus loquendo de ea, et faciet quod illud scire sit justum, et quod intelligat justitiam quam intelliget, si bene recollat ea, quae diximus loquendo de ea supra, et adhuc etiam decet quod illud scire sit bonum, magnum, virtuosum, et durabile. Omnia ista decet sciri, quia cum eorum scientia habetur notitia de fide.

Justum est quod non habeas nisi unum Deum, et hoc mandavit tibi Deus per Moysen dicens

Unum

Unum Deum habere, et tu habes unum Deum, et non plures si concideres
et desideres unum Deum singulariter tantum, et non plures, et ha-
beris illi per fidem, si fidem recolis, intelligas, et diligas quem Deum
habes in tuo recolere, intelligere, et velle & fide iuste habituati.

Deus
est in Trinitate personarum secundum quod diximus loquendo de
fide, et talem Trinitatem te decet credere, et credulitatem quam
habes de ea est fides, quam habes cum iustitia, cum iustum sit credere
etiam Trinitatem Dei si eam intelligere non potes, et si Deus per
habitum qui est fides te adjuvet ad intelligendum Sanctam Tri-
nitatem, facis iustitiam si eam velis intelligere, et si velis contrari-
um, induis tulum recolere intelligere et velle & iniuria et infi-
delitate, et committis mortale peccatum.

Si non potes sentire
nec imaginari creationem, et ideo est iustum quod eam credas
et credulitatem quam inde habes est fides quam recolis et diligis
iuste. Et si propter hoc quia creationem non potes sentire nec
imaginari eam non credis induis & iniuria, et infidelitate
tuam recolere intelligere, et velle, et committis mortale pecca-
tum, cum ita sit quod Deus habeat infinitum potest per quod
possit facere opus miraculose, quod non potest sentire, nec
imaginari, et potest per fidem recolere intelligi, et amari.

Secundum
quod ostendimus loquendo de fide, res ista non potest
sentiri per visum cum non sit quid visibile, nec potest ima-
ginari per imaginationem cum non sit quid imaginabile
et si istam resurrectionem credas credulitatem quam de ea habes
est fides, quam iuste habes, cum ita sit quod Deus possit operari
tam alte, quod sentire, et imaginari non possint tantum ascen-
dere; Et si tu non credas dictam resurrectionem quia non
potes eam sentire, nec imaginari, tu iniurias Deo, et ejus in-
finita potestati, iustitiam, et bonam voluntatem quae sunt infini-
ta et es iniustus, et infidelis, et committis mortale peccatum.

Deus iuste dat perpetuam gloriam Beatis qui iuste servierunt ei in
hoc mundo, et dat illam gloriam quia dat eam perpetue, quam gloriam
tu nequius sentire, nec imaginari; et si tu illam gloriam credas, et diligas
ea credulitas est fides quam iuste recolis, et diligis, et si ea concideras
causas, et data per divinam bonitatem, et ceteras divinas dignitates cum
illa fide iuste potes eam intelligere, et si ea non credas, quia non potes
sentire, nec imaginari, facis contra Dei iustitiam, et ejus potestatem infinitam
et contra bonitatem, et ceteras divinas dignitates, et es peccator mortalis et
damnaberis.

Deus

Deus est incarnatus, et illam Incarnationem tu non potes sentire, nec imaginari, cum sit opus miraculosum, et potes eam credere, quia potes credere Deum habere potentiam infinitam cum qua potest facere opera miraculosa, jure, bene, magnifice, sapienter, voluntario, humiliter, et virtute, et si habeam talem credulitatem habebis fidem jure, et si non velis credere Incarnationem, quia non potes eam sentire, nec imaginari, facis te injustum, et infidelem, et peccat mortaliter.

Susceperis qui existis venerari per fidem et jure, si fidem veneris, et facias eam doceri illos qui eam ignorant, et eam non credunt imo persequantur, hoc idem dico tibi Princeps, et cuicumque Christiano qui sit fide habitus.

Sicut justum est te Episcopum diligere, et manere fidem, et eam docere, et facere doceri secundum articulos ejus et facere doceri septem Sacramenta, et decem precepta quae sunt brachia, et species fidei, Si si in istis sis negligens considera an sis habitus, atque in tuo recolare, intelligere, et velle de injuria, et an sis ad perpetuum tormentum sententiat, et judicatus.

De Justitia et Spe

Si tu peccator sis tentatus ad faciendum injuriam, et ad desperandum propter magna peccata, quae commisisti, recurre ad justitiam, et Spem quod Deus requirit te habere, et quoniam facies ad tuam sollicitudinem, Deus te juvabit si tuum recolare intelligere, et velle induas de justitia, et spe, et in hoc non debes dubitare si consideres Spem justitiae, et Spei.

Si tu bonum facias bonum, et pulchrum bonitatem jure potes spectare ex bonitatem bonum, et magnam praemium, et si illum facies differenter, et malum committis injuriam si expectes de eo bonum, et magnam praemium, Per hoc exemplum potes considerare, et cognoscere opera, quae sunt per justitiam, et Spem, quoniam habens in Deo Spem per justitiam recolare intelligere, et velle jure expectat, et cum Deo jure adjuvat, et ei dat, et parat.

Si tu cedas ad mercedem cum Parentibus, et fratribus tuis et dividas altitatem, et de Capite Patris, Collum Matris, et pedes tuis fratribus, et totum residuum tu comedas, si tu habes Spem quod Pater, et Mater, et fratres tui congratulabuntur tibi de divisione altitatis et injuriam quoniam injuste divisisti altitatem, et adhuc habes differenter Spem, et hoc idem potest dici Patris, et Matris, et fratribus tuis si congratulabuntur tibi de divisione altitatis quam congratulatione tibi haberet.

Cum

cū diffamato recolare, intelligere, velle, et imaginari; Unde cū hoc ita
sit potius intelligere quod si tu magis diligas bonam terram ut servitū
et honoris, quam ut Deus salvetur, et honoretur cū ei cū diffamato
imaginari, recolare, intelligere, et velle habeas spem in Deum injustam
et diffamata; potius ergo cognoscere ordinem Compensationis iustitiae et
spem cū sperando adiutorium, et misericordiam a Deo.

Si tu sis in
Camera quam non intrat Claritas, et credas videre ea quae in fa-
mula sunt multum est tū credere, et si Claritas intrat Camera
per fenestram, et tu tunc oculos claudis, et non velis ea aperire quia
credis quod nihil potius ibi videre, eo quod nihil videbas quando fenest-
rae erant clausae multum est proprium tū credere. Simili modo potius
considerare quod habeas injustam spem in Deo si sis injustus, et nihil
habere contritionem nec diligere confessionem, et Satisfactionem.

Tu vides quamdam pulchram mulierem, et imaginarij deliti-
am carnis per quod imaginarij calefiunt carnes, et disponuntur tū
recolare, intelligere, et velle ad peccatum, si tu velis perire in illo
imaginarij, et habeas spem quod Deus velit te adjuvare contra superbia
tu habeas injustam, et diffamata spem quoniam Deus per talis
modum non adjuvat, nec dat, nec parcat.

Si tu es in peccato mortali prop-
ter quod si malus, et non vis ab eo episcopo sperando quod in fine vitae Deus
adiuvabit te, et dabit tibi veniam ut salvemur, et non punieris ab eo
ut ipse per te recolatur, intelligatur, et ametur tu habeas injustam, et
diffamata spem, et committis contra Deum magnum peccatum
quoniam Deus nequit adjuvare, nec parcare, nec dare veniam nec
Salvationem alicui homini qui diligit se magis quam Deum cum
Deus sit iustus, et ipse magis Compensat recoli intelligi, et amari, quam
salvare hominem.

Spes est bona, et iustitia est bona, et si bonitas est magna
spes et iustitia sunt bona, et magna, et si spes, et iustitia durant sunt
bona, et magna, et durabilia, et si tu cum tali spe, et iustitia expectas
a Deo adiutorium, donum, et veniam habebis id quod expectas, et si
cuius oppositum habebis diffamata spem, et nihil consequeris.

Cum
iustitia habeas spem ut de Communi bonitate iustitia, et spei induas
tū recolare, intelligere, et velle quoniam cum tali communitate
superabilis malitiam, quae est Communis qualitas injusta et
desperacionis.

Habeas

Habes justitiam, et habes spem cum maiori magnitudine potestatis accolita, intellecta, et amata ad hoc ut vincas maiorem magnitudinem potestatis contraria qua ut Comini injuria, et desperatio quam vincas cum maiori magnitudine potestatis in tantum quod in tuo recolere intelligere, et velle non poterant consistere injuria et desperatio.

De Justitia, et Charitate

In principio deprecemur Dominum Deum quatenus det nobis gratiam per quam sciamus cognoscere communitatem existentem per justitiam, et charitatem contra injuriam, et impietatem.

Justitia est una forma, et charitas est alia forma, et si tu informes ex ambabus tuis recolere intelligere, et velle ipsa sunt facientia contra injuriam, et impietatem, quam si informes ea per unam formam tantum, cum ita sit quod dua virtutes conjuncte causent communitatem bonitatis, magnitudinisque.

Sine justitia tu ne quis judicare, et sine charitate, nescis amare: ergo informa cum justitia, et charitate tuis recolere, intelligere, et velle, et si hoc facies, demon te non poterit tentare; nec minus superare ad faciendum injuriam, et impietatem, et superabis omnia per justitiam, et charitatem et ad quicquid meriti propter quod consequeris a Deo perpetuam benedictionem.

Qui habet charitatem erga Deum, seipsum, et suum proximum habet per Deum, seipsum, et suum proximum, et qui ita habet Deum, seipsum, et proximum contra eum non potest injuria, neque crudelitas impietate peccatum, potest ergo cognoscere, quod qui non habet Deum, seipsum, et proximum non habet quidquam justitiae et charitatis, quibus praevalens induit suum recolere, intelligere et velle de injuria, et impietate cum quibus est in peccato.

Si non potes habere majores divitias, quam justitiam, et charitatem, et hoc est quia divitiae Castellorum, civitatum, denariorum, vini, bladi eius sunt divitiae corporis, et justitia, et charitas sunt divitiae animae, et ideo quia anima est melior et major quam corpus dilige magis divitiae animae quam corporis id est si hoc facies, et demon tentet te propter divitias corporis, ut tibi deformet et destruat divitiae animae adjuva te cum justitia, et charitate, et cum eis forma tuis recolere intelligere et velle ad servandum Deo, et honorandum ipsum, et praevalens tuis.

Si tu habes tantam charitatem quam velle potes bene requiras quod possis habere tantam

justitiam

justitia, quanta velis habere; cum ita sit quod justitia et charitas sint due
legales amice in tuo accollere, intelligere, et velle ubi eay invenies si ha-
beas eay, et quod habeas injuriam, et impietatem per tuu accollere, intelligere,
et velle potes cognoscere, nisi justitia, et charitate invenias in tuo
accollere, intelligere et velle, et ita poteris eas cognoscere in operibus tuis
et imaginationibus.

De iustitia et charitate

et tuu diligere de justitia, et charitate, et qui contrarius facit inducit il-
lud de injuria et crudelitate, et per ira, hoc per tale diligere poteris
cognoscere an habeas justitiam, et charitatem an vero sua opposita.

In illo diligere cu quo diligit magni Dei quia te creavit, et te tenet divi-
tem, et honorabit, quam quia est bonus, magnus, eay poteris cognoscere te
non habere justitiam, nequa charitatem, et habere in illo injuriam, et
impietatem; et hoc idem poteris cognoscere in diligere alterius homini
si querat ab eo quare diligit Deum, et ipse respondet quia cum
creavit eay. nam iste non habet justitiam, nec charitatem quoniam
si eay haberet responderet quia est bonus, magnus eay. cu ita sit quod
amor quilibet impendi Deo debeat esse per primam intentionem
et amor qui impenditur sibi ipsi debeat esse per secundam inten-
tionem.

Cum justitia, et charitate requiras conciliu, et si ille quem con-
sulis tibi consulat per justitiam, et charitatem poteris cognoscere
quod in eo est justitia, et charitas et ipse poterit idem cognoscere in te
eayo cognosce in te et ipsa amicitiam, quia illuminabit tuu, et tuu
accollere, intelligere, et velle, et cu illo sumere sicut tibi dare bonu
et legale Conciliu, et tu illud recipere.

De iustitia, et sapientia

Inquire justitiam et sapientiam cum sensu et imaginatione in accollere,
intelligere, et velle, et si in illi nequeas ipsas invenire invenies ibidem
injuriam, et stultitiam cu ita sit quod quilibet homo sit justus
vel injustus, sapiens vel stultus, et si invenias justitiam, et sapien-
tiam in tuo accollere, intelligere, et velle poteris cognoscere injuriam
et stultitiam in tuo accollere, intelligere, et abhorrere. et hoc poteris
facere via per contrariu, nam si injuria, et stultitia sint in tuo accollere, in-
telligere, et diligere; justitia, et sapientia sunt in tuo accollere, intelligere,
et abhorrere, et e converso; Unde cu hoc ita sit poteris cognoscere omnes vir-
tutes, et omnia vitia impetrari per amorem, vel abhorrere.

Justitia

Justitia, et Sapientia sunt norma, et habitus quae normant, et induunt in anima, recolere intelligere, et diligere; ad faciendum bona opera, et magna durabilia eius ad serviendum Deo, et honorandum ipsum, et homines salvandum, cognoscendum, iudicandum, et pacificandum; sed iniuria, et Stulticia sunt habitus deformantes non normant, nec regulant qui deformant recolere, intelligere, et diligere, contra bona opera, et magna durabilia eius.

Bona opera regulata per iustitiam et Sapientiam, vel mala deformata per oppositum potius cognoscere, per visum, auditum, odoratum, gustum, et tactum, et per loquelam et imaginationem cum ita sit quod haec sint signa, et praesentia, et ex utroque sumere exemplum in tua predicatione, qui homines veniunt ad recolere, intelligere, et velle, ad hoc ut virtutes et vitia valeant impetare.

Prælati, et Principes dati sunt ad tenendum iustitiam, quae iustitia exigit illuminari per Sapientiam, et per hoc potius cognoscere, cum sentire, et imaginari in Prælate, et Principe, et etiam in coram Subditis secundum quod iudicantur per Sapientiam esse illuminatos, et per contrarium obcuratos.

Prælati habet aliquam Mitram deauratam quae significat ipsum esse justum, et sapientem; et Princeps habet Evangelium quod significat per unam partem ipsum esse sapientem, et per aliam justum; et ideo si tu velis cognoscere iustitiam, et Sapientiam in Principe vel Prælate, et similiter in Populo inquire ex per sentire, et imaginari quae sunt signa, et via ad cognoscenda opera Principis, Prælati, et Populi.

Sicut Pharisaei et habitus iusti qui informant voluntatem per iustum amare, ita Sapientia est habitus normatus normatus intellectum per iustum intelligere; et hoc idem potest dici de recolere; Unde cum hoc ita sit si velis bene ascendere per iustitiam, et Sapientiam sciens eas conjungere, vel aggregare per unum recolere, intelligere, et diligere.

Justitia, et Sapientia sunt bona; et ita participant per bonitatem quae est eorum Communitas; et sunt Magna, et ita participant per magnitudinem eius et sic de alijs; et ideo si tu velis facite munus habituari, et vestras multiplicas omnibus divinis Communitatibus unam generalem Communitatem, et de ea

fac

fac munimen habere, et vestrum tuum recollere intelligere, et velle
et si hoc faciat Demon non poterit tentare te, nec per injuria
et stultitiam poteris peccare.

Sapientia in homine bene est signum
justitiae, Stultitia in homine juvene est signum injuria
sed non est necessarium senem esse justum, et juvenem in-
justum, quia aliter perderent liberum arbitrium.

Homo sapi-
ens quando vadit ad Ecclesiam ad orandum Deum debet in
via Cogitare quod sua oratio sit per justum recollere intelli-
gere et velle ut faciat Sapientem, et justam orationem per
quam possit Deo Servire, et eum orare, et ab eo id quod desi-
derat impetrare.

Homo Sapiens habet suam Contritionem
de justitia, et sic facit justam Confessionem, et Satisfactionem,
sed homo Stultus facit oppositum.

Si Justitia, et Sapientia for-
titer amittantur per bonitatem magnitudinem eorum non possunt
vinci per injuriam, et Stultitiam, et si injuria, et Stultitia for-
titer amittantur per malitiam parvitatem eorum semper possunt
vinci, et Superari: Ratio est quia justitia, et Sapientia sunt
habitus positivi participant cum esse, et injuria, et Stultitia
sunt habitus privativi participant cum non esse.

Discursus
magis Justitiam per Prudentiam, et reliquas virtutes, per quos
discursus, et mixturam possit cognosci artificialiter justitia
in quacumque virtute, et quolibet viam possit cum ea feci-
ficari, et ea similiter cum quacumque, vel per quamcumque
De hoc idem volumus facere de.

De Prudentia et animi fortitudine

Cum Prudentia sit habitus per quem sciatur haberi notitia
boni et mali quae futura sunt, et animi fortitudo sit habitus
per quem fortificatur voluntas ad volendum bonum, et ad vi-
tandum malum; ideo si tu velis Superare imprudentiam
et animi debilitatem conjunge ambas virtutes in tua anima
recollendo intelligendo, et amando illos; Tunc quando Demon
tentabit te ad peccandum, et ita consequens victoria, et facies bona opera
quia ea recollis intelligis, et amabis.

Si qualiter prudentiam, et animi fortitudinem inuenies? Concide-
re ipsas ambas esse unius generis quod est Virtus, et ipse sunt species
illius generis & quibus habituantur recolere intelligere, et Velle qua
sunt opera in tua anima indivisa.

Cum poro habere prudentiam
cum animi fortitudine, et poro habere animi fortitudinem cum
prudentia, et hoc est quid prudentia extat per intelligere, et ani-
mi fortitudo extat per diligere et diligere extat in tua anima

Si caveas tibi a fortuna possidebis prudentiam cum ita sit quod
fortuna sit Communitas bona, et mala fortuna, et prudentia fe-
cabis si tuam voluntatem feceris in amando magnum bo-
num, et aborrendo magnum malum.

Si velis conjugare pruden-
tiam, et animi fortitudinem, conrega eas in Communitate be-
nitatis, magnitudinis eius. et si hoc feceris eris prudens et fortis in
tantum. Quod nulla imprudentia, nec animi debilitas pote-
runt te facere peccare, sed tamen hoc conjugamen non po-
tes facere sine Instrumentis quae sunt recolere, intelligere, et
velle quae etiam sunt fundamenta.

Via per quam poteris ire, et
prudentiam, et animi fortitudinem invenire extat per sentire
et imaginari, sicut si videas aliquam pulchram Mulierem, et
Daemon tentet te ad Carnale delictum, et similiter si videas aliquam
pulchram Equam, et Daemon tentet te ad invidiam tunc imaginae
penas infernales, et illud magnum damnum quod consequitur
ille, qui amittit Celestem gloriam; et tunc tende ad pruden-
tiam, et fortitudinem animi, et pignus eorum quia eas recolere intel-
liges et amabis, et cum ipsis vinces tentationem.

Prudentia in Laico
to et Principe est Major animi fortitudine quam in ecclesia Sub-
diti, et ideo Laici et Princeps habent majores tentationes per
imprudentiam, et animi debilitatem, quam alij homines, et hoc
est quia sunt persona Communes. Unde cum hoc ita sit Laici
et Princeps debent frequentius relinquere recolere, intelligere, et
diligere prudentiam, et animi fortitudinem, quam alij ho-
mines qui non sunt persona Communes.

Electionem Laici decet
fortius fieri cum prudentia, et animi fortitudine quam cum pulchri-
tudine

humane, nec veneratione, nec genere Persona; et ideo electio est habitus
communis per prudentiam, et animi fortitudinem, videlicet
quod sit in intelligentibus, et electio, et electio fiat per oppositum est
electio facta ad maledictionem, et fortunam.

Ad lucrandum denarium
pro obolo competit prudentia, et animi fortitudo, et hoc est quia in
lucrando magnam bonum cum parvo est magnus motus sentiendi,
et imaginandi, recolendi, intelligendi, et diligendi ut homo di-
vers boni possit esse magnus; amittere autem denarium pro
obolo est per contrarium, et hoc est quia meritum virtutis
est per magnam laborem, et meritum mali est facilliter im-
petuum.

Lex autem liberalis, et mechanicas inquirat prudentiam
et animi fortitudinem, et si eas reperieris ponas in tuo recorde-
re intelligere et velle tanquam providus homo, qui cum invenit
thesaurum ponit eum in seculo, et sicut cum Clave custodit thesau-
rum, ita tu si invenias prudentiam, et animi fortitudinem, pone
eas in tuo recollecte, intelligere, et velle, et Custodias eas cum spirituali
bonitate, magnitudine eius, et si ipsas non invenias decet quod invenias
imprudentiam, et animi debilitatem, et ponas eas in tuo recollecte, intel-
ligere, et aborere, et si istud facias invenies prudentiam, et animi
fortitudinem in tuo recollecte, intelligere, et diligere.

De Prudentia, et Temperan- tia.

Sapex male sustentatur in voluntate qua consequitur placitum
in comedendo, et bibendo, et ideo habet prudentiam, et temperantiam
in Sapere quando Comedit et bibit, ne comedat, et bibat male gustan-
do per imprudentiam, et intemperantiam.

Si nequias vincere in-
temperantiam cum temperantia, vince eam cum prudentia
et temperantia, quoniam plus possunt duae Virtutes quam una
Virtus, et scis quomodo cum prudentia juvabit temperantia
ita si eam recolas, intelligas, et diligas in mente propter bonitatem
magnitudinem eius, quae habent maiorem delectationem quam
Sapex Comedendi, et bibendi, nam maximum placitum con-
sequitur anima per virtutes multo plus quam corpus per com-
edere, et bibere.

Sanitas est opus formatum per prudentiam, et
temperantiam.

Temperantiam, et infirmitatem et opus deformatum per impru-
dentiam, et intemperantiam, et quia Sanities per suam boni-
tatem sunt amanda, et infirmitas abhorrenda, recole frequen-
ter ad mensam Sanitatem, et infirmitatem, et si hoc facias
Sanitatem recoles intelliges, et curabis, et per hoc occides impru-
dentiam, et intemperantiam.

Qualitates prudentia, et Tempe-
rantia sunt bona magna durabiles, et potentes, et cum eis
habetur requies in mente hominis quoniam non vexatur
per scientiam nec per timorem mortis, et qualitates impru-
dentia, et intemperantia sunt per oppositum, et ideo si tu quia
desinisti comedere, et bibere incipias cum tali consideratione
et cum ipsa prosequaris usque ad finem, tunc permanebis
in requie, et non timebis intemperantiam, nec impruden-
tiam.

Prudentia, et temperantia originatur Leviter in anima
hominis, qui eas recolat, intelligit, et amat, non subito, sed successi-
ve, et cum aliqua angustia; imprudentia autem, et intemperantia
originatur subito in anima hominis, et hoc est, quia cum homo
nihil a nihilo creatus est promptus ad peccatum subito.

Prudentia est
habitus cum quo eligitur magis bonum, et dimittitur minus, et im-
prudencia, est habitus cum quo fit oppositum, et quia pruden-
tia, et temperantia habent participationem in bonitate,
si eas corriges contra imprudentiam, et intemperantiam
eliger prout temperantia in tuo amore quam desinas come-
dere, et bibendi.

Prudentia et temperantia sunt subjecta, et
materia bona, magna, et durabilia potestatis per recollere, in-
telligere et diligere, et imprudentia, et intemperantia sunt
subjecta, et materia mala, et durabilia potestatis
per recollere intelligere, et diligere, et quia bonum subjectum
est per se amandum, et malum odicendum, si frequenter hoc
in tua mente consideres propter prudentiam, et temperan-
tiam ad mensam, et contra imprudentiam, et intemperantiam.

Si de nocte vellis comedere, et bibere desiderabis habere lumen
ad mensam ut videas id quod comedere volest, et bibere, similiter
quando comedis, et bibes illumina cum lumine prudentia tem-
perantiam.

temperantiam, ut per eam Comedas, et bibas temperate; et si facias oppositum, comedes, et bibes ad fortunam, et in tenebris.

Cipila.

ad Mensam cum prudentia, et temperantia, dum imprudentia, et intemperantia dormiunt; et si Demon velit inter epitare eas per magni Sapore comedi, et bibendi, ne consentias ei, et eas non epitabit quia sine te eas epitare non poterit; et si tentatio fuerit multum magna facias tu majus quam sit illa tentationum recolere, intelligere et velle cum communitate bonitatis, magnitudinis, durationis, et potestatis, et per talem Communitatem et participationem Vinces Demonem, et adquires meritum bonum, Magni, durabile, et potens, per quod poteris expectare a Deo benedictionem et gratiam.

Nuncquam erit ita Magni Sapor, quem consequeris per Comedere, et Bibere, quin majus placitum valeas consequi in tua anima per prudentiam, et temperantiam; Unde cum hoc ita sit, consulta tibi quod quando voles sentire Magni placitum per comedere, et bibere eligas illud quod est majus per prudentiam, et temperantiam induendo de eis tui recolere, intelligere, et velle.

Cum tuo sentire

et imaginari inquirere in tuo recolere, intelligere, et velle prudentiam, et temperantiam, et imprudentiam, et intemperantiam, et si invenias ibi prudentiam, et temperantiam, concidera in tua mente earum qualitates bonas, et magnas, quas sunt via per quas ibis ad perpetuam felicitatem, et si ibi invenias imprudentiam, et intemperantiam concidera earum malas qualitates, per quas si eas diligas ibis ad perpetuam ignem.

De Prudentia et fide

Quando prudentia, et fides participat cum majori potestate recolendi, intelligendi et amandi divinam bonitatem magnitudinem eorum. Tunc potest cognosci Divina unitas, et unitas cum ita sit quod nobilior sit bonitas, magnitudo eorum per suam existentiam et per naturale opus quod habet in seipso, quam esset per suam existentiam tantum quoniam tunc esset vacua, ociosa, et sine natura.

Prudentia, et fides conantur
ascendere.

ascendere per recolere, intelligere et diligere Incarnationem, Creationem, Resurrectionem, et glorificationem, et sunt in tanto ascensu, quod imprudentia, neque incredulitas per recolere, intelligere et diligere, nequeunt ita altè ascendere, cum ista sint de genere privationis, et prudentia et fides de genere probationis, et positionis: potest ergo cognosci per talem ascensum fidem Christianorum esse veram.

Prudentia est summe probativum, et electivum, et fides est lumen Creditivum positivum, et quando congregantur in recolere intelligere, et diligere multiplicat lumen demonstrativum cum quo homo ascendit per gratiam Dei ad intelligere unum verum Deum in Trinitate, et Deum incarnatum, et mundum Creatum, et Resurrectionem, et glorificationem, et ita ut homo ita intelligeret creavit Deus prudentiam, et fidem, ut sint instrumenta ad recolendum, intelligendum et diligendum dictos articulos virtuosè; et imprudentia, et infidelitas sunt instrumenta contraria, quae generant tenebras et peccatum.

Prudentia in voluntate est lumen electivum, amativum, positivum, amans quod intellectus per fidem sit Creditivus, tunc quando non est illuminatus per lumen demonstrativum; et imprudentia, et infidelitas quando sunt in voluntate sunt tenebrae et peccata ipsius, et etiam intellectus, et per hoc potest cognosci modus per quem dignum est in intellectu, et voluntate hominis, virtutes, et peccata.

Prudentia, et fides sunt altiora lumina ad generandum Scientiam cum divina bonitate Magnitudine, et Ceteris divinis dignitatibus, quam cum visu auditu cogitatione et etiam imaginatione, et propter hoc sunt imprudentes, et increduli contra fidem homines dicentes Deum non posse facere aliqua opera super opus naturae Sensibile, imaginabile, et Corporeale.

Prudentia, et fides sic sunt meliores per bonitatem, et majores per Magnitudinem durabiles per durationem, et sic de Ceteris usque ad gloriam, sicut imprudentia et infidelitas sunt per oppositum.

Prudentia Consultat

te habere illam fidem in tua recolere, intelligere, et diligere per quam
poteris Supponere, et Credere magis opus Divina bonitatis, Unitatis
Magnitudinis, et ceterarum divinarum dignitatum, et impu-
dentia Consultit Contrarium; Unde cum hoc ita sit potest cognosci
Catholicam fidem esse veram, et virtuosam, et omnem aliam
Contrariam esse falsam, et vitiosam.

Prudentia Consultit quod
illud bonum quod non potes intelligere Credas et diligas; et impu-
dentia Consultit oppositum, et ideo homo indutus imprudentia
est indutus incredulitate, et propter hoc supponit quod nullus
bonum Credat postquam de necessitate non intelligat, quia
propter peccat et est destinatus ad Condemnationem.

Prudentia
non potes cognoscere sine virtuoso recolere intelligere, et velle
et similiter imprudentiam per oppositum; Unde cum hoc ita
sit potes cognoscere modum per quem prudentia, et fides possunt
permanere in tua anima; et similiter imprudentia et incredulitas
per oppositum modum.

Cum majori posse prudentia, et fidei poteris
Superare majus posse imprudentiam et incredulitatem, sed non e con-
verso, quia prudentia, et fides conveniunt cum esse et sunt habitus
positivi, et imprudentia, et incredulitas conveniunt cum non esse,
et sunt habitus privativi; Unde cum hoc ita sit potes cognoscere
imprudentiam Pelari cui fides sui Populi commendata, qui
supponit quod cum fide non possit vinci incredulitas.

Lex Prudentiam,
et fidem delinquere, vel errare non potes per Sententiam, nec imagina-
ri, et potes errare per imprudentiam, et incredulitatem, et per hoc
potes cognoscere modum per quem Prudentia, et fides sunt vir-
tutes et imprudentia, et incredulitas sunt peccata.

De Prudentia et Spe

Majus posse Prudentiam, et spei exstat per majus posse bonitatis
Magnitudinis et aliarum, et propter hoc, tu qui affectus consequi
posse prudentiam et spei contra prudentiam, et desperationem ad
Deum venerandum amandum, et ei servandum penas majores
spem in Divina bonitate Magnitudine eius et si hoc facias possis
deberi prudentiam, et formatam, et regulatam, spem quam mittis
ad Deum cum prudentia, et ab eo tibi deferat veniam, et juramentum.

Contra

27

Contra majus posse prudentia, et Spei nihil potest majus posse impru-
dencia, et desperationi, cum ita sit quod posse prudentia, et Spei sunt ha-
bitus positivi, et oppositi sint privativi; et ideo peccator qui commit-
tit multa, et magna peccata, si suum recolligere intelligere, et velle non
sunt habitata. & prudentia cadit in desperationem.

Sine bonitate et
Prudentia non potest in Deo ponere vel habere Spem cum Deus sit bonus, et
prudentia, et Spei sint bonae virtutes, et causata per Divinam bonitatem
et ideo peccatores existentes in peccato decipiuntur, et sunt imprudentes
in hoc, quod cum deformata Spe creditur quod Deus parcat cum peccator
& quibus non habent Contritionem, nec veniunt ad Confessionem,
nec faciunt Satisfactionem.

In tua Sanitate permanet prudentia et
Spei saniores, quam in tua infirmitate, et hoc est, quia in Sanitate potes
vigrosius recolligere intelligere et amare Deum, et suam magnam Misericor-
diam et veniam, quam in infirmitate; et ideo imprudens es si in tua Sa-
nitate non exis de peccato & quo credis exire in tua infirmitate.

Pruden-
tia et Spei sunt maxima divitiae in memoria, intellectu, et voluntate,
et sunt multo majores quam omnes divitiae Corporales, et ideo ille est pru-
dens, qui affectu plus facit dives per prudentiam, et Spem, quam per
denarios, Castella, et Civitates, et si faciat Contrarium non habet pru-
dentiam, et est ad januam peccati, et desperationis.

In Divina bonitate,
magnitudine, Misericordia, et pietate ponas majorem Spem quam in
tui meritis; et si hoc facis habebis prudentiam, et si Contrarium imprudentiam
et peccabis mortaliter per desperationem.

Majus potest esse Spes cum
prudentia per amare, quam per timere, et abominare; et ideo homines,
qui desperant peccant mortaliter per timere, quia nolunt sperare per ama-
re.

Spei quae a Deo deffere bonum, et veniam a Deo laetatur et datur, et cum
prudentia suscitatur, nutritur, et reverentia ad ipsam Deum, et loca per
quae venit, et reverentia sunt virtutum recolligere intelligere, et velle ad
honorandum, laudandum, et benedicendum Deum.

Quia Deus diligit plus adjungere
dare et parcare, quam punire peccatores, propterea debet ponere majorem
Spem in Deo propter ejus amorem, quam propter tua peccata timere, et desperare
Unde cum hoc ita sit potes cognoscere utrum sis habitatus & prudentia vel im-
prudencia, et hoc idem & tuo proximo

Spei

Spes consolatur per amari habituatum & prudentia; et desperatio discoloratur per
timere habituatum & imprudentia; Unde cum hoc ita sit potes cognoscere in te utrum
timeas magis Deum propter suum amorem, quam propter suum timorem; Et si ti-
meas eum magis propter suum amorem, quam propter suum timorem potes cognoscere
quod diligis Deum magis quam teipsum; et per contrarium potes cognoscere
quod diligis teipsum magis quam Deum; Unde cum hoc ita sit potes cognoscere
quod si tu diligas Deum magis quam teipsum habes prudentiam, et Spem
et si diligas teipsum magis quam Deum non habes prudentiam et Cuidis habere
Spem, et eam non habes, et ita es deceptus.

Sine Spe nequij esse Divis, et cum
Spe potui esse divus et hoc potui tentare in tuo recolere, intelligere, et velle
secundum quod invenies in eis plenitudinem vel vacuitatem.

Qui habet Spem per
majorem virtutem est magis remotus a majore desperatione, et qui ha-
bet Spem per majorem Contritionem est magis propinquus majori sa-
tisfactioni; Unde cum hoc ita sit potes cognoscere terminos Spei et despera-
tionis, prudentia, et imprudentia.

De Prudentia et Charita- te

Prudentia et Charitas sunt virtutes humani intellectus et voluntatis per quas
illuminantur Operantur, et inducuntur intelligere et velle ad servi-
endum, Laudandum, et venerandum nostrum Dominum Deum, et ad lucrandum
merita, cum ita sit quod homo non potest Servire Deo, et eum laudare, et ve-
nerari cum nudo et difformato intelligere, et velle.

Sicut Charitas est su-
premus finis amoris, ita est elictriva per prudentiam in fine amoris
et ideo prudentia, et Charitas habent sua Opera in fine amoris ad
serviendum Domino Deo nostro.

Cum Charitate informata tua volun-
tatem, et cum prudentia tuum intellectum, ut habeas formatum velle et in-
telligere in serviendo, Laudando, et benedicendo Dominum Deum, et ut me-
ritis tuis placeas ei.

Cum prudentia habes illuminatum intelligere, et cum Cha-
ritate habes illuminatum velle; inquire ergo cum his duobus luminibus
venerationis, et laudes, quae conveniunt Domino Deo nostro, et tuo proximo
et si hoc facias propter Deum et proximum tuum eris illuminatus, et non
pazurabis cum imprudentia, et impietate.

Qui habet prudentiam scit
seipsum

28

seipsum, et qui habet Charitatem diligit seipsum, et qui scit et diligit seipsum
est inducitur, et ornatur magna bonitate, et est ordinatus ad servendum
et honorandum Deum seipsum, et suum proximum.

Lui habet prudentiam in Cha-
ritate, et Charitatem in prudentia. est veritatis et honoratus magna boni-
tate, potestate, virtute, veritate, et nullo indiget, et qui habet oppositum
est inducitur malo, et peccato, et est paratus ut sit victus à Demone quo-
tius tentetur.

Homo prudens in quo sit Charitas cum lumine bonitatis
illuminat seipsum, et per exemplum illuminat suum proximum, et cum his
duobus luminibus illuminat suum recolere, intelligere, velle, imaginari,
et servare ad servandum, honorandum, et laudandum Deum, et vadit ad
perpetuam Gloriam.

Lui habet potentiam prudentiam et Charitatis minime
potest vinci, et potest intelligere, et amare Deum seipsum, et suum pro-
ximum sine peccato, et sine tali posse potest homo per imprudentiam
et impietatem, et per Demonem vinci, et superari.

Vicina Prudentia
et Charitatis exstat per opus intellectus, et voluntatis, et per illud opus intellec-
tus induit suum intelligere, et voluntas suum velle, et insimul ascendunt
participare in serviendo, laudando, et honorando Deum.

Lui servit Deo
cum prudentia et Charitate habet prosperitates, et adversitates, pros-
peritates sunt suum prudens intelligere, et suum Charitativum diligere
et adversitates sunt angustia, deceptions, et detractiones, quas homines
imprudentes, et impii faciunt et dicunt illis qui habent prudentiam,
et Charitatem qui cum patientia, et humilitate acquirit prope-
ritates quae valent plus quam omnes terrena divitia.

Lui habet pru-
dentiam et Charitatem edificat Castellum & Legalitate, in quo perma-
nent bonitas, magnitudo, duratio, et potestas & quibus exstat dictum
Castellum ita munitum quod minime possit vinci vel superari per im-
prudentiam, nec per impietatem, nec etiam per infidelitatem
et qui in tali Castro fecit permanere suum recolere, intelligere,
et velle nullo bono indiget.

Lui vendit Charitatem nihil emit, et qui emit
imprudentiam omne amittit, et per hoc potest cognosci id quod est
aliquid, et id quod non est aliquid; Id quod est aliquid est prudentia,
et Charitas quae formant virtuosum recolere, intelligere, et velle &

Virtutibus

Vixentibus; et id quod est nihil est imprudentia, et impietas qua diffinit
recolere, intelligere, et velle cum peccatis. p

Plus valet prudentia in tuo intellectu, et Charitas in tua voluntate, quam cuncta bona terrena; et hoc est ideo quia propter prudentiam, et Charitatem potes salvari, et non propter bona terrena, cum ita sit quod bona terrena non sint substantia Spirituales, sed Corporales quae non habent intelligere nec diligere.

Si es bonus et vis cognosci habere prudentiam, et si vis multum amari habere Charitatem quoniam prudentia illuminat bonitatem in quantum eam facit intelligere; et Charitas illuminat voluntatem in quantum eam facit amare. Unde cum Deus sit bonus per supremam bonitatem, habere prudentiam, et Charitatem ut valeas amare, et diligere Divinam bonitatem.

Qui habet Charitatem est Curialis, et qui habet prudentiam est Curialis vel faciens, et Sapiens: igitur habere prudentiam, et Charitatem ut sis Curialis, vel faciens et prudens per tuum sentire imaginari recolere intelligere et velle, quoniam Curialitas, et prudentia te custodient a peccato, et te defendent a Demonio qui te non potest tentare.

De Prudentia et Sapientia

Si habere prudentiam, et Sapientiam tuus intellectus est subiectus carnis, et prudentia est Ancilla, et Sapientia est Domina; cum ita sit quod prudentia sit materia & qua Sapientia est electa in quantum optat in requie ad faciendum bonum, et vitandum malum.

Prudentia abluat intellectum a peccatis, et Sapientia intelligit perfectam bonitatem et non participat cum malo, nec cum peccato propterea prudentia eligit majus bonum, et vitat majus malum.

Quando prudentia ascendit, Sapientia ascendit et prudentia ascendit cum prosperitatibus, et adversitatibus, et Sapientia exstat completa cum prosperitatibus, et non cum adversitatibus, neque Demo valet eam tentare, neque angustiare quoniam in prudentia facta est tentatio et est devicta.

Prudentia facit & terra angustum, et & angusto aurum, et de sapientia Versatur illo aureo infaciendo Sapientiam, et ideo prudentia est Mercatrix, et emit, et vendit, et Sapientia est fructus et lucrum exstat in requie.

Propter

Propter prudentiam vinces minus bonum majorem ut sit fortius, et ut majus sit fortius
propter minus, sicut bona Domini, et Vasalli quae sunt fortiora quando univertur
in unum, et si hoc facias, habebis magnam vim sapientiae. in tantum quod superabis
omne peccatum, et sapientia erit via tua per quam ibis ad perpetuam gloriam.

Qui ha-
bet prudentiam eligit majus bonum in suo amare, antequam minus bonum, et facit
minus bonum serviens majori, et sapientia habet pacem, et securitatem, et qui
habet imprudentiam facit contrarium, et stultitia est sua infelicitas.

Sapientia
est lumen hominis sapientis, et imprudentia est habitus tenebrarum homi-
nis stulti, et ideo sapientia est lumen bonitatis, et stultitia est tenebra pec-
cati.

Qui habet prudentiam non est pauper, et qui habet imprudentiam non est dives
et propter hoc stultus qui est hypocrita fingit se pauperem ut sit dives pro
bonis terrenis, vel pro honoribus, quos affectat, et homo sapiens facit contrarium.

Cum
prudencia videbis bona, et mala quae ventura sunt, et cum prudentia preparabis
tuum recolere, intelligere, et velle ad recipiendum bona, et vitandum mala, et quando
venit tempus illud tu habebis sapientiam per quam eris sapiens; et si es im-
prudens facis contrarium, et imprudentia inducit angustiam, et malum, tuum
sentire, imaginari, recolere, intelligere, et velle, cum qua angustia et malo
vades ad ignem infernalem in perpetuum.

Cum prudentia habebis bona
et vinces mala, et cum sapientia adquires bona, et non sentis mala, et
cum imprudentia facis contrarium; et angustia et inopia versies, et in-
duas tuum recolere intelligere, et velle.

Cum prudentia vadis ad finem boni, et cum
sapientia habes illum finem, et in eo permans, et si vadis cum imprudentia vadis
ad privationem boni, et desiderabis finem boni, sed non habebis eum, et habe-
bis stultitiam, et in ea permanebis, et cum ea peccabis.

Cum prudentia habebis bonam vi-
tam dum vis, et bonam mortem cum morieris, et in alia vita cum tua sapientia con-
templaberis sapientiam Dei in perpetuum, et si habes imprudentiam facis opo-
situm, et a proposito induas tuum recolere, imaginari et sentire, et in perpetuum
desiderabis comedere, et bibere, et nunquam comedis, nec bibis, et desiderabis
requiem, et nunquam habebis illam, et velles mori, et nunquam morieris.

Diligenter
cum homine stulto cum prudentia eius sapiens, et si loquaris cum eo cum imprudentia
eius stultus. Ergo stultus cum stulto facit stultitiam, per ergo cognoscere intra
mente quod loquaris cum homine stulto utrum sit sapiens vel stultus.

Sapientia

Prudencia, et modus inter bonos, et amicos, quae dezerunt sapientia, quae forti-
ter illuminat, augmetat, et ordinat sapiens imaginari, sentire, recolere, in-
telligere, et velle, et quia homo stultus est plerumque malo homo sapiens non indiget
bono.

Cum prudentia nequius facere stultitiam, nec cum imprudentia sapientiam; ecce
ergo in re est liberum arbitrium per quod potius indui bono vel malo.

Sapientia
enim habens intellectus regulam, ut non faciat stultitiam propter suum in-
telligere, vel credere, sicut charitas est habitus voluntatis regulata, ut non
committat peccatum propter suum amare, vel abominare.

Locis ergo considera-
re, et cognoscere cum libero arbitrio cum quo potius facere sapientiam vel stul-
tiam, et si facias sapientiam facis illam cum libero arbitrio, quod Deus tibi
dedit, et si facias stultitiam facis eam cum alio libero arbitrio quod habes
quia de nihilo creatus es, et istud, Deus non creavit, quoniam si illud crearet
ipse non esset sapiens, et consentiret ad faciendum peccatum quod est im-
possibile.

De Fortitudine et Tempe- rantia.

Fortitudo exstat per recolere intelligere et velle bonitatem, et temperantia
per equalitatem recolendi, intelligendi, et volendi bonitatem, et si tu componas
ambas bonitates in unam bonitatem eris fortis, et temperatus contra de-
bilitatem animi, et intemperantiam, et si contrarium facis in pecca-
to mortali permanebis.

Fortitudo exstat per magnam recolere intelligere, et
velle quae componunt magnificentiam, et temperantia exstat per magnam e-
qualitatem recolendi intelligendi et volendi quae componunt magnifi-
centiam, et si tu componas ambas magnificencias eris fortis, et tem-
peratus, et si contrarium facis peccabis mortaliter, et damnaberis.

Forti-
tudo exstat per durationem recolendi, intelligendi, et diligendi constantem,
et temperantia exstat per aequalem durationem recolendi, intelligendi, et
diligendi constantem, et si tu componas ambas constantias, eris
fortis, et temperatus contra debilitatem animi, et inconstantiam
et si contrarium facis peccabis mortaliter et damnaberis.

Lex ius-
ta, et imaginari potius esse ordinatus ad adquirendum fortitudinem
et temperantiam hanc multiplicat ad bonitatem, magnam ~~et~~ fieri et

et constantia secundum quod dictum est, et non potest vinci a Dæmone, nec per sentire, nec per imaginari, cum ita sit quod fortitudo sit superius et debilitas inferius, et hoc idem de temperantia, et intemperantia.

Fortitudo animi est fortitudo voluntatis qua diligit Deum, et fortitudo temperantia est fortitudo voluntatis qua diligit Deum, et ideo fortitudo, et temperantia per voluntatem qua diligit Deum habent concordantiam qua quidem fortitudo voluntatis per voluntatem Dei ira adjuvatur quod Dæmon nec debilitas animi, nec intemperantia possunt contra illam.

Fortitudo animi est fortitudo voluntatis diligenti Deum, et fortitudo temperantia est fortitudo voluntatis diligenti sanitatem, et qui ambas fortitudines componit in sua voluntate non potest vinci per contraria vicia.

Fortitudo animi existit per fortitudinem voluntatis que diligit esse virtuosa, et fortitudo temperantia existit per fortitudinem voluntatis que timet multum comedere, et bibere, et multum videre audire etiam et etiam imaginari.

Fortitudo animi existit per fortitudinem voluntatis qua vult acquirere divitias, et fortitudo temperantia existit per fortitudinem voluntatis qua in hoc seculo appetit vivere ad hoc ut cum multis divitijs valeat Deum honorare, et ei servire; Unde cum hoc ita sit potest cognoscere signum vel mixturam fortitudinis, et temperantia, et sic et de ceteris ex precepto de fortitudine animi, et de aqua. Temperantia per fortitudinem voluntatis, ita potest exemplificari per fortitudinem intellectus et memoria, et qui omnes tres fortitudines conjungit est fortitudo virtutis de fortitudine animi, et temperantia.

Sic per fortitudinem intellectus intelligis quando facis scientiam de fortitudine animi, et temperantia, et per fortitudinem memoria illam scientiam audis, et per fortitudinem voluntatis eam diligis jam Dæmon, nec debilitas nec intemperantia in te aliquid possunt cum ita sit quod scientia de virtutibus sit superius, et contrarium inferius.

Omne quod diligetur, diligitur propter aliquem finem, et quia finis virtutum est superius, et finis sentiendi, et imaginandi est inferius, ideo quando tentaberis a Dæmone ut habear placitum per sentire et imaginari contra fortitudinem et temperantiam dilige magis finem virtutis, et tunc eris fortis per fortitudinem et temperantiam contra eorum contraria, et contra Dæmonem.

Divitia

Divina animi ut fortitudo, et Temperantia, et divitia Corporis sunt sentire, et imaginari, et quia anima est superius, et Corpus inferius potest cum fortitudine, et temperantia vincere fortitudinem vitiorum quae habetur per sentire et imaginari et si facias oppositum peccas mortaliter.

Fortitudo magni generis per sentire et imaginari non est ita magna fortitudo sicut est fortitudo animi, et temperantia, et hoc est quia sentire et imaginari non sunt de genere virtutum moralium cum ita sit quod ipsa solae sint instrumenta bono, et malo, et fortitudo, et Temperantia sunt de genere virtutum moralium.

Quando tu eris ad mensam quae est bene ordinata de vicualibus corporalibus, muni animam tuam de vicualibus spiritualibus quae sunt fortitudo, et temperantia et ipsa erunt forma quae informabit tuum comedere, et bibere quae erunt materia Sanitatis, et si facies contrarium Comede, et bibe ad fortunam et potius effici indigestum, et inebriatum, et in dui tuum tuum recolare, intelligere, et velle de peccato.

Si tu Comedas, et bibas temperate potes habere spem sanitatis, et vitam, si comedas et bibas distemperate potes expectare infirmitatem et mortem, et si facias comparationem quid diligas plus sanitatem, aut infirmitatem, vitam, aut mortem, tuus intellectus illuminabit tuam voluntatem per quod sumis diliges fortitudinem, et sanitatem, et vitam contra debilitatem, et infirmitatem et mortem.

De Fortitudine et Fide

Fortitudo animi est fortitudo recolendi, intelligendi, et diligendi, et fortitudo fidei ut fortitudo credulitatis, recolendi, et diligendi, et ideo quando amba fortitudines ununtur in una, et perseverant multum in illa fortitudine signatur perseverantia virtutis in qua homo existit ita fortis quod non contemnitur ad peccandum, sicut apostoli et Martyres, vel sicut aliqui nostrum qui pro diligeremus decapitari quam abstinere vel negare fidem, nec facere luxuriam prodicionem, nec deceptionem.

Sicut tu non posses cogere manum tuam si ea miteris infanti ne sentiat calorem, ita homo habituatus de virtute morosa quae est habitus diu perseverans non possit cogi quod committeret peccatum, et hoc est quia fortitudo et fides tenent in intantum firmam et adjuvant quod Demones sentire nec imaginari possunt tu facere recolere, intelligere, et diligere peccatum contra Divinam Unitatem, Incarnationem, et alios articulos fidei, et propter hoc quilibet debet se auferre ad adquirendum virtutes morosas propter quod homo vivit in pace, et securus et non timet terrores nec superari a peccato.

Qui posuit vires in verbis, herbis, et lapidibus: igitur posuit vi-
tutem per fortitudinē fidei ad superādū peccata, et ad faciendū miracu-
la, et de hoc habemus experimentū quando aliquis est tentatus ad pec-
candum et nullo modo consenti; et homo quidem quando infirmatur
vel est in periculo mortis, et promittit ire ad peregrinationem ad
aliquod Sanctuarium habendo fidem quod ille Sanctus cum adjuvet

Fortitudo fidei est ita magna propter credere unū Deū sicut propter cre-
dere Trinitatem; et hoc est quia sicut non potes sentire unitatem Deī, nec
eam imaginari ita Divinam Trinitatem.

Fortitudo fidei est credere Deū
esse Incarnatū, et a se fieri tentatus quod non sit Incarnatus cū non possis
sentire nec imaginari Incarnationem propter fortitudinem quam
Deus tibi dat per fidem potes intelligere ipsū posse esse Incarnatum
postquā sua voluntas hoc velit quoniam ipsa habet infinitā potestatem
infinitā virtutem, et infinitam bonitatem, et ideo peccant illi qui discer-
unt Deū esse Incarnatū quia nequeunt sentire, nec imaginari Incar-
nationem, nec credūt, nec diligunt Deū posse esse nec debere esse incar-
natū.

Iudei, et Sarraceni non Credūt Deū esse in Trinitate Persona-
rū, et hoc est quia timent ne Credant in tribus Dīs, et ideo non habēt
fortitudinem fidei.

Christiani Credūt in Deo tres personas fortitudine
fidei, et sciunt quod ille sint unus Deus fortitudine animi sicut sciunt
fortitudine animi et fidei quod in quacūque dignitate Dei sint tria
Correlativa Substantialia, essentialia, et naturalia, scilicet in Divi-
na Unitate Unius, Unitū, et Unire, et sic et alijs ista Correlativa, for-
titudine animi, et fortitudine fidei non possūt negari, et per hoc potes
cognoscere quomodo per fortitudinem fidei ascendit fortitudo auo-
rēdi, intelligendi, et diligendi.

Fortitudo fidei, et fortitudo animi exant
per fortitudinem objecti: Super sentire, et imaginari objectū per volere,
intelligere, et velle, et etiā per credere; sicut homo qui credit, intelligit et
amat mūdū esse creaturū, et esse futurā generalem resurrectionem
hominū, et esse salvandos bonos, et damnandos malos; Talis homo cre-
dit per fortitudinem Divinae potestatis infinite; et scit Deū posse cre-
are mūdū, postquā scit Deū habere infinitā potestatem
et scit Deū esse futurū propter infinitā voluntatem, et per hoc scit quod
omnes homines resurabūt, et iudicabūt; Unde cū hoc ita scit
potes

possit cognoscere mixturam existentem per fortitudinem animi, et per fortitudinem fidei, et quomodo per fidem ascenditur ad intelligere, et per intelligere ascenditur ad credere, sicut homo ascendit per gradatim ponendo unum pedem in uno gradu, et alium in alio. Et recipit usque ad summum gradum.

Propter maiorem credulitatem habet fidei maiorem fortitudinem, et propter maiorem iustitiam et reliquas virtutes habet maiorem fortitudinem quam propter minores, et si ei deficiunt reliquae fortitudines aliarum virtutum ipsa per se ipsam non potest habere fortitudinem, cum ita sit quod sine iustitia non possit multum distare ab iniuria, et sine prudentia ab imprudentia, et sic de alijs.

De Fortitudine, et Spe

Fortitudo animi extat per fortitudinem recolendi bonam venerationem, atque divitias, et fortitudo Spei extat per fortitudinem recolendi, intelligendi, et diligendi Deum, et eius dignitates, et eius opera ob hoc ut det gloriam, et parcat peccata, et ideo si tu habearis ambas fortitudines, et vinceas eas, et de eis facias unam cum una iuvabis, et fortificabis aliam, et superabis debilitatem et desperationem, cum ita sit quod fortitudo animi, et spei sint habitus positivi, et oppositi privativi.

Fortitudo animi, et fortitudo Spei extat per fortitudinem objecti, et propter hoc secundum fortitudinem qua habetur per recolere, intelligere et diligere Deum, et fortitudinem eius bonitatis magnitudinis, et aliarum dignitatum extat homo fortis contra peccatum per fortitudinem animi, et Spei.

Cum habes unam fortitudinem propter unum aliam propter alium eorum, et aliam propter imaginari, et si tu imagineris luxuriam vel iram per id quod vidisti, et audisti, et imaginatio inflamat et calefaciat tuam carnem ad luxuriam, vel ad capiendum vindictam, tu vinces illam fortitudinem cum fortitudine recolendi, intelligendi, et diligendi virtutes, scilicet caritatem, patientiam eorum cum ita sit quod vires vel fortitudines animi, et virtutum sint fortiores, quam vires sentiendi et imaginandi peccata.

Si tu homo qui commisisti multa peccata es tentatus ad desperationem habearis fortitudinem Spei per recolere, intelligere et diligere Deum cum qua iuvabis tui animi fortitudinem intelligendi quod Deus cum sua fortitudine, et cum tua quae erit Instrumentum suum, vincet fortitudinem tentationis, et dabit tibi fortitudinem recolendi, intelligendi, et diligendi suam misericordiam, quae habet

Maiorem

32
maiores fortitudinem, quam sit tua, quā habes ad faciendū peccata.

Spes est fortitudo cum bonitate, et nequit esse fortitudo cū malitia, quā est peccatū, et spes habet magnā fortitudinem cum magna bonitate, et non potest habere magnā fortitudinem cum parva bonitate.

Spes in quantum stat cū maiori perseverantia in tantū habet maiorem fortitudinem contra peccata.

Spes habet maiorem fortitudinem propter intelligere Deū, et ejus bonitatem magnitudinemque, quam propter credere tantū, cum ita sit quod intellectus sit fortior per intelligere, quam per credere.

Spes est Nuntius ad Deū missus propter credere de eo vera, et nequit esse Nuntius ad eū missus propter credere de eo falsa, cū ita sit quod spes cū veritate habeat fortitudinem ferendi a Deo donum misericordiam, et veniam, et cum falsitate nullam fortitudinem habeat. Nequeit ergo infideles habere Spem Salvationis in Deo postquam de eo credunt falsa, et negant de eo vera mysteria nostra Religionis.

Si tu diligis magis te ipsum, vel tuum honorem, vel quam uxorem, vel filiū, vel aliquid aliud quam Deum, et ejus honorem, nequā habere fortitudinem spei; et ideo tu existens in tali peccato credi habere in Deo Spem, quod det tibi divitiarū honores, et Salvationem, et non habes Spem, et id quod credi esse Spem formatam cum bonitate est spes difformata cum malitia, et peccato cū quo nullam bonā participationem habes cum Deo; cum ita sit quod peccatū quod committis, quia non diligis Deum, et ejus honorem super omnia auferat a te fortitudinem spei.

Fortitudo spei est fortitudo animi quęrit fortitudinem virtutis morosa, quę est virtus perseverans per fortitudinem recipiendi, intelligendi, et diligendi Deum, seipsum, et proximum, contra quam virtutem nullus Daemon nec adhuc omnes, neque aliud sentire nec imaginari possunt habere fortitudinē ad faciendū peccatū; cū ita sit quod ipse sit invincibilis cū quo Divina fortitudo fortificat quicūque hominē qui habet eam contra quodcūque peccatum; et ideo tu sermonatā consu-ley Populo quod habeat virtutē morosam cū qua poterit vincere omnem fortitudinem peccati.

De Fortitudine, et Charitate.

Cum ita sit quod Animi fortitudo sit virtus Cardinalis, et Charitas sit virtus
theologica, ideo sicut Oliva incerta in Oleastro movet Virtutem
Oleatri ad virtutem, et naturam vero Olive, ita fortitudo Charitatis
movet fortitudinem animi ad finem diligendi Deum super omnia
et ^{per} fortitudinem exstat Charitas forma, et animi fortitudo
materia, et igitur virtus innoxia propter longam perseverantiam
in tantum quod fortitudo Demonij sentiendi, et imaginandi non potest
contra fortitudinem illius virtutis.

Sicut Substantia cum sua fortitudi-
ne movet fortitudinem accidentium ad suum finem, ita fortitudo Charitatis movet
animi fortitudinem ad suum finem, qui est amare Deum super omnia, qui finem movet
cum sua fortitudine fortitudo Charitatis, quam habet tibi ipsi, et pro primo propter
amare equaliter te, et proximum, quod amare est materia, et amare quod habes
ex te Deum est forma ipsius, et si tu facias formam de amare inferiori, et ma-
teriam de amare superiori peccas mortaliter quia facis contra ordinem
supradictum.

Tu nequis cogere tuum recollere, et tuum intelligere quod habes maiorem
Charitatem propter amare teipsum, et proximum, quam propter amare Deum, et po-
tes cognoscere tuum velle quod quidem fortitudo est Demonij, et imaginandi, et
sentiendi quia sunt fortitudines peccatorum per voluntatem privatam Charitatem
Unde cum hoc ita sit potes cognoscere qualiter magna est fortitudo ad iudicium forti-
tudine animi, et a fortitudine Charitatis propter fortitudinem recollendi
intelligendi, et amandi Deum super omnia, et plus quam omnia.

Si diligas omne
id quod Deus diligit habebis ita magnam fortitudinem per diligere quod superabis
omnem fortitudinem peccati, et hoc est quia tuum diligere erit innumerus virtutum
Dei quia te amabit, et te iuvabit ad vincendum omnes fortitudines peccato-
rum, et ad quicquid omnes fortitudines virtutum.

Tu non potes diligere tantum tuum proximum
sicut teipsum sine fortitudine Charitatis, nec sine fortitudine animi, nec potes habere
re has duas fortitudines in tuo diligere sine fortitudine quam habes propter diligere
Deum super omnia, Unde cum hoc ita sit, potes ergo cognoscere qualiter, et quomo-
do igitur fortitudines peccatorum, et virtutum fortitudines peccatorum ~~et virtutum~~ magis
teipsum virtutum igitur secundum quod dictum est, et fortitudines peccatorum si dili-
gas magis teipsum quam Deum, et tuum proximum, vel magis tuum proximum
quam Deum, et teipsum.

Cum fortitudine imaginandi potes superare, et vin-
cere vel multiplicare fortitudinem sentiendi. Vincere, si tu quando imaginari
superas, et imaginatio facit calefaci Carnem per sentire totum imaginari

Carnem

Castitatem, et penas infernales, multiplicare potest fortitudinem sentiendi si
te diligas magis Charitatem, et animi fortitudinem quam fortitudinem
sentiendi in faciendo peccata.

Cum fortitudine virtutis superabis fortitudinem
sentiendi, et imaginandi; et hoc est ideo quoniam propter Charitatem, et
animi fortitudinem potes cum fortitudine participare per recolere
intelligere et diligere, et non propter fortitudinem sentiendi, nec imagi-
nandi cum quibus nequius Deus objectare cum ita sit quod Deus non sit sen-
sibilis, nec imaginabilis.

Tu habes fortitudinem in excipiendo unam
Callinam cum tua manu nudis, sed non occidendi unum bovem quem po-
tes occidere cum lancea: Simili modo tu non habes fortitudinem Charitatis nec
animi ad superandum peccatum sine fortitudine Charitatis per quam habeam
maiores amorem Deo, quam omnibus rebus.

Tu non potes contrahere so-
cietatem de animi fortitudine, et fortitudine Charitatis nisi associis cum
fortitudine prudentia, et iustitia, et aliarum virtutum, et hoc est quia
fortitudinis peccatorum sunt magna, et in homine in quo non est pru-
dentia, nec prudentia oportet quod sit injuria, et imprudentia, que
sunt peccata.

Charitas est virtus prima, et hoc est quia incipit amando Deum
super omnia, et cum ita sit quod Dei amor sit efficiens, et finalis causa omni-
bus creaturis propter ea, si tu velis ponere Charitatem ultimo non habe-
bis eam, sed eam amittes, et sine ea in peccato mortali morieris.

De Fortitudine, et Sapien- tia.

Fortitudo animi est fortitudo Sapientia multiplicatur in una per recolere,
intelligere, amare, servare, et honorare Deum; est ita bona, et magna fortitu-
do quod cum ea potest vinci omnis fortitudo peccati, et hoc est quia ipsa est
Instrumentum Sapientia Dei, et fortitudini sue potestatis, et sua voluntas
cum quibus Deus vincit, et superat omne peccatum, et omne tentationem.

Homo habet maiorem fortitudinem per imaginari quam per sentire
re, et de hoc habemus experientiam cum ita sit quod per imaginari potest ho-
mo Carnem calefacere, et per recolere intelligere et diligere potest homo
habere maiorem fortitudinem, quam per imaginari, et de hoc habemus
experientiam inquit potest vincere imaginari si sit malum cum
virtute recolere, intelligere, et diligere.

Hoc

Haec idem potest conciderare quod cum fortitudine animi, et sapientia potest ordinare, et regulare tuam voluntatem ad volendum, et intellectum ad intelligendum, et memoriam ad recolendum virtutes contra peccata, et potest multiplicare virtutes per bonitatem, magnitudinem, et reliquas innatas, et naturales virtutes quae sunt prima fortitudines ob hoc quia sunt similes bonitati, magnitudini, et ceteris dignitatibus Dei.

Fortitudo credendi non est ita fortis, sicut fortitudo intelligendi; et ideo potest haberi maior fortitudo per intelligere virtutes quam per credere eas; et ideo homo sapiens plus diligit intelligere quam credere virtutes.

Fortitudo maioris sapientiae, et maioris animi exstat per fortitudinem maioris obiecti, et ideo homo est fortior intelligendo Deum, et eius bonitatem, quam intelligendo seipsum, et suam bonitatem eius. Et propter hoc homo sapiens plus diligit intelligere Deum, et eius dignitatem quam seipsum, et sua naturalia principia, et homo stultus facit oppositum.

Homo sapiens ponit maiorem fortitudinem ad adquirendum virtutes cum quibus valeat honorari quam ad adquirendum honorem, et divitias temporales; et ideo dicitur sapiens quia melius potest servire Deo ^{cum} virtutibus, quam cum honoribus, et divitiis temporalibus et homo incipiens facit contrarium.

Fortitudo animi, et fortitudo sapientiae regulant fortitudines quas habet anima per recolere, intelligere, et velle, et fortitudines animae ita regulatae regulant fortitudines quas habet imaginatio, per imaginari, et quas habet potentia sensitiva per videre eas, et loqui; Locum ergo intelligere modum per quem homo habituat cum fortitudine animi, et sapientia exstat ordinatus, et regulatus ad sentiendum, et ratiocinandum, et per contrarium homo incipiens.

Homo sapiens plus diligit fortitudinem intelligendi quam credendi et hoc, quia credere est sicut adiuvans fortitudinem intelligendi, cum qua facit sapientiam, quae est forma et acquisitio sui intelligere.

Homo incipiens diligit plus credere quam intelligere quia credit adquirere maiorem virtutem propter credere Deum, quam propter intelligere ipsum; et ideo est sapiens et consequenter diligit magis regnum, quam Deum.

Ita decet secundum ordinationem Dei quod humanae intelligentiae normetur, vel reguletur per fortitudinem sapientiae sicut humana voluntas per fortitudinem charitatis cum ita sit quod Deus tantum diligit intelligi quantum amari, et e converso, et hoc est propter suam bonitatem quae est ita

Communis

34
Communij intellectui sicut Volūtati, et e converso, et idē est dicendū. Et Magni-
tudine eorū et si hoc non esset ita, posset dici quod in Deo esset Majoritas, et
Minoritas quod est impossibile. ¶

Fortitudo sapientia, et fortitudo animi sunt
Majoris quādo ambo junguntur, quā quādo una exstat per seipsum tantū sicut
fortitudo duorum hominū, quā est major quādo in similes sunt quā fortitu-
do unius tantū. Hoc exemplū dēpi ideo, quia si cū fortitudine unius virtu-
tis, non valet vincere fortitudinē unius peccati vince illā cū duabus & tem-
perantia, et fide.

De Temperantia et Fide

Temperantia maxime potest dici propter quod hoc est propter comedere
et bibere mensurate cū ita sit quod homo possit temperare videre, pudice,
odorare, palpare, loqui, imaginari, et rationari, et ideo homo per
quācūque suam partem potest existerē temperatus, et potest ordinare quod
quod temperantia sit instrumentū ad credēdū quatuordecim articulos
fidei Catholica, quoniam non deest distemperantia, quā est peccatū mortale
esse in homine qui credit unū Deū Patre, filium et Spiritū Sanctū Creatore
Recreatorē, Glorificatore, Incarnatū per Spiritum Sctū, et Natū, Crucifixū,
et qui descendit ad Inferos, et inde abstraxit Abraham, et alios Prophetas
et qui resurrexit, et ascendit ad Caelos, et veniet in die Judicii ad judicandū
bonos et malos. ¶

Temperantia est instrumentū intellectui in recolendo, et diligēdo
in Deo vera, et alia, cū ita sit quod ipsa sit mensura pro equaliter intel-
ligendo amando, et recolendo, et qui cū temperantia non mensura non
potest altū ascendere, et considerādū Deū, et sua alia.

Per temperantiam
potest haberi temperata imaginatio in imaginando fantasias, quā colligitur
a Sensibus Corporalibus cū ita sit quod nimis magna, vel parva imaginatio
sit inordinatū instrumentū quod impedit, et corrumpit fantasias cum quibus
intellectus facit Scientias, et propter multū imaginari aliquando accidit
hominem fieri insensatū, et propter parū imaginari non potest homo bene-
fungi liberalibus artibus, et humanis. Deest ergo hominē habere ordē temperan-
tiā imaginari ad exaltandū, et ~~ordinandū~~ ^{ordinandū} virtutes cū quibus valeat
serviri, et venerari. Ita fidei Catholica.

Propter multū vel parū videre eas
potest corrumpi virtus potestariū sensitivā, et illij corruptioni non potest ho-
mo virtute imaginari neque servare. Ita fidei Catholica, nec eam ve-
nerari.

Homo

Homo nequius vivere sine Comedere, et bibere debet ergo homo ut vivat
temperate Comedere, et bibere, et non est dignus vivere. qui de ratione fidei, vel
ei dedecus impendit; debet ergo homo vivere ad Servientiam fidei, et ad vene-
randum ipsam, quod quidem temperamentum exstat per temperatum imagi-
nari, et rationari.

Maiores injurias facit Deo Christianus propter
intemperantiam quam Sarracenus, et Judaeus, et hoc est quia Christianus
potest effici melior, et virtuosior propter Credere fidem Catholicam, et ea
venerari quam Sarracenus et Judaeus propter Credere, et venerari Sec-
tas in quibus ipsi sunt unde cum hoc ita sit, convenit ergo Christiano
plus temperantia quam aliis quibuscunque.

Plus valet temperantia pro
rationando quam pro Comedendo, et bibendo quoniam nobilior ex-
stat propter recollere, intelligere, et velle, quam propter Sentire placitum
per gustum; cum ita sit quod opera animae sint virtuosiora, quam opera
Corporis.

Lex temperamenti quod exstat per rationari mensurabilis id quod
potest, et debes expendere propter Sentire, et hoc idem poteris facere per
temperamentum quod exstat per imaginari; poteris igitur cognoscere modum
per quem poteris per temperatum imaginari et rationari temperare
tuum videre, et aliorum sensum cum ita sit quod Cause Superiores
sint Cause inferiores pro ista fide veneranda, et pro eadem Serviendo.

Quia
homo Credit fidem ut intelligat rectum quod dixit Isaia dicens: nisi credide-
ritis non intelligetis exstat principaliter intelligere finis temperan-
tiae, et Credere. Veraciter exstat Secundario finis temperantiae; et hoc vi-
am poteris dici de imaginari. Unde cum hoc ita sit poteris cognoscere gradus
per quos exstat temperantia ordinata ad Servientiam fidei, et veneran-
dum ipsam.

Temperantia est filia iustitiae, quae est filia fidei, et ideo tem-
perantia exstat Instrumentum ad iustitiam, et fidem.

Habere temperantiam
ad Mensam, et habere fidem in Calice, de quibus poteris dici quod sunt opera
alta quae Deus facit cum sua bonitate Magnitudine, et Caeli sui dig-
nitatibus in seipso, et Creaturis.

Lex temperantiam consequens Sanita-
tem in tuo Sentire, et imaginari, et per fidem habebis Sanctum
recollere, intelligere, et velle; debes ergo cum temperantia servare, et
venerari tuum rationari.

De Temperantia et Spe.

3

Temperantia est Instrumentum Spei cum ita sit quod virtutes Cardinales sint instrumenta cum quibus dat Deus virtutes theologales, et ita si cupis habere spem, habe temperantiam, et ut habeam magnam spem habe magnam temperantiam per sentire, imaginari, et rationari; cum ita sit quod cum temperantia debeant mensurari opera videndi, audiendi eos loquendi, et imaginandi, intelligendi, recolendi, et diligendi.

Bonitas Dei est Domina temperantia, et Spei, quae sunt bonae virtutes causata per divinam bonitatem, et ideo debet quisque habere ad suum posse multum bonam temperantiam, et spem.

Magnitudo Dei est Domina temperantia, et Spei, quae propter eam sunt magnae virtutes, et ideo homo qui est negligens in habendo magnam temperantiam, et spem impedit honorem Divinae Magnitudinis, et sic cum minima occasione induit seipsum de distemperantia, et desperatione.

Temperantia, et spe non habent posse, sine Divino posse, quoniam Deus vult hominem habere posse propter temperantiam, et spem; igitur homo peccator impendit dedecus Divino posse in quantum non curat habere posse temperantiam, et spei.

Tu qui sedes ad mensam, et temperas Vinum cum aqua potus conciderare per illud signum Dei temperasse tuum visum, auditum eorum, tuum imaginari, et tuum rationari cum spe, ad hoc ut tibi det, et ut tibi parcat, et si tu non habes temperantiam, nequius in Deo habere spem, quoniam non habentem temperantiam, debet habere distemperantiam, quae est peccatum mortale et contra spem.

Si habeam temperantiam per comedere et bibere, ponam in Deo spem quia mihi det divitias cum quibus inveniam sapientiam in comedendo et bibendo, et pro quibus habebis victualia necessaria ad comedendum et bibendum, et totum istud ad serviendum ei, et si tu facias contrarium impendis dedecus Deo, et potest esse quod Deus auferat à te sapientiam curandi, et quod tibi det infirmitatem, et ita magnam pauperiam quod non habeam quid comedam nec bibam.

Lex naturae tua potestatem virtutis habet temperantiae actionem, et passionem, ut habeat temperantiam actum, et hoc idem est dictum de reliquis sensibus, et propter hoc debes habere temperantiam, quae est virtus ut cum temperantia habeam spem in Deo, et proximo tuo.

Peccator

Peccator non habens temperantiam, et credens habere Spem in Deo, habet Spem diffamata,
cū ita sit quod Spes nequa sit esse virtus cū distemperantia quae est Infirmum
peccati; et hac Credulitate multi sūt decepti, et sum in peccato.

Nec Iudaei, nec Sa-
raeenus possunt habere Spem in Deo, et tamen possunt habere temperantiam per sententiam
imaginari, et rationari; possunt tamen habere Spem in proximo suo proprio
rationari, et talis Spes est subalternata Spei supradictae, quae Spes subalterna-
ta non est nutritiva veritatis, nec Salvatorum.

Si tu unius temperantiam et Spem tu-
divinis distemperantiam, et desperationem, et si unius distemperantiam, et desperationem
divinis temperantiam, et Spem.

Si tu unius temperantiam, et Spem cū ligamine mag-
nae perseverationis, illud ligamen non potest solvi per paucam perseverationem
distemperantiam, et desperationem.

Per temperantiam Comedere, et bibere con-
sequeris sanitatem, et per Spem sanitatem cū qua vult Deo mittere Spem
quatenus tibi deest suam amorem, et indulget tibi tua peccata.

Homo peccator
qui dū est sanus non vult habere temperantiam, quia sperat habere in fine
vitae illam non habet quando infirmatur quia non habet temperantiam
rationari quod potius melius habere quando est sanus quā quando est infir-
mus.

Cum temperantiam potius mensurare Spem quā habes in proximo tuo, et
etiam cū distemperantiam igitur potius cognoscere modum per quem potius
mensurare tū recolere, intelligere, et velle, tunc quando habes Spem.

Mag-
nus timor non est mensura temperantiae, et idem est dicendum de Magna, et
multa feditate, et idem potius considerare de Magna, et multa Spe.

Quando de-
debis ad mensuram et cognoscere te temperate comedere, et bibere, habebis Spem
quod tibi impendat bonum illud temperate comedere, et bibere, et si tu co-
medas, et bibas ultra temperantiam, et habebis Spem, quod non impedat ti-
bi malum illud multum comedere, et bibere, habebis Spem ad contingentiam de
qua spe non consequeris meritum cū contingetia non sit de genere virtutis.

Quando in-
firmariis medicus consulat tibi habere temperantiam ut habebis sanitatem, et quando
infirmariis per desperationem bonus Angelus consulit tibi ut habebis Spem ut ha-
beas sanitatem de qua induas tū recolere, intelligere, et velle, et si non credis
Consilio boni Angeli, credis Consilio mali, et credis plus medico ut habebis sanitatem
Corporalem.

De Temperantia et Charitate

Temperantia, et Charitas optant maxime, per voluntatem ordinatam, et formatam per eam, et quia Sanitas Corporalis optat per temperantiam, et Sanitas Spirituales per Charitatem debent uniri Temperantia, et Charitas, ut propter illud ligamentum homo vivat cum Sanitate, et Sanctitate diu in serviendo Deo qui est quies patris Temperantia, et Charitatis.

Temperantia est Invenitum per finem Charitatis quia Deus impendit humana voluntati, sed magis propter suam, quā propter aliam voluntatem, est ergo temperantia materia, et Charitas forma, quā informat eā, ut Corpus humanum habeat Sanitatem.

Propter amorem Dei plus seipsum, et suum proximum, et amorem Dei plus quā omnia dat Deus Charitatem homini habenti temperantiam rationalem per recolere, intelligere, et velle, et quia Charitas est Domina propter suum alium finem, et est Domina multum alia, et virtutibus requirit habere temperantiam quā sit ejus ancilla, et quā habeat temperantiam imaginari, et sentire.

Temperantia optat proportionata equalitatem per Charitatem per proportionatum videre, audire eum, loqui, imaginari, recolere eum. Talis proportio defendit hominem a tentatione Demonij, et a peccatis, et facit stare hominem, ordinatum, et normatum ad serviendum Deo diu per Charitatem, et temperantiam.

Tu habes temperantiam visum per Charitatem si diligas Charitatem, et habes temperantiam auditum, si diligas Charitatem, et sic de alijs, et hoc est quia temperantiam rationalem per quod est Charitas formata, et forma temperantiam sentire, et hoc idem & imaginari.

Tu habes temperantiam visum si videris aliquā mulierem pulchram, et benedicis Deo qui eam fecit ita pulchram, et si audieris dicere ipsam esse bonam, et benedicis Deo qui eam fecit bonam habes temperantiam auditum, et si odoraris aliquā pulchram rosam, et benedicis Deo qui eam fecit ita pulchram, et cum odore ita bono habes temperantiam odoratum, et si tu comedas et bibas secundum quod decet, et laudes et benedicis Deum qui tibi dedit illam convenientiam, et decentiam tu habes temperantiam gustum, et si tu palpes tuam vixem propter Castitatem, et benedicis Deum qui tibi dedit praeconium Castitatem tu habes temperantiam palpatum, et si tu loquaris ordinate, et cum veritate, et benedicis Deo qui tibi dat illud ordinem, et veritatem tu habes ordinatum affectum,

et

et si tu imaginarij bona opera, et desideraj illa, et benedicaj Deo quia facit te imaginari, et desiderare illa opera tu habes temperatam imaginationem. Ece ergo quod omnia temperamēta, quae diximus formatum per rationem temperatum, et charitatem habituatū.

Cū Charitate destruy dis temperantia, et ergo temperantia et cū dis temperantia potes contrahere Charitatem, cū ita sit quod nequeas habere Charitatem sine temperantia.

Propter temperantiam sensibilem non habes ita magnam Charitatem, sicut propter temperantiam imaginabilem, et propter temperantiam rationalem habes majorem Charitatem, quā propter temperantiam imaginarij, et hoc est quia Charitas est graduada, et gradus superiores sūt super inferiores, et Charitas est una forma per essentiam indivisa, sicut tua anima quae est una forma indivisa informans gradatim, et naturaliter partes tu corporis.

Pietas, et humilitas quo sunt filia Charitatis nutrienda temperantia; cū ita sit quod Charitas vivat cū temperantia existens Charitatis forma, et temperantia materies, et existens Charitate maiore, et meliore, quā temperantia, et Charitas et temperantia in genere bonitatis habent proportionatam proportionem.

Ici habes temperantiam in mensa, habes Charitatem in felijs, et qui habet Charitatem in senibus in qua sūt pauperes, petentes, eleemosinam habet temperantiam ad mensam, et qui habet dis temperantiam in mensa habet crudelitatem in Inferno; et qui habet dis temperantiam in senibus habebit crudelitatem propter Hippochrim.

De Temperantia et Sapientia

Cum Sapientia sit maxime per intellectum, et temperantia sit materia, et instrumentum Sapientiae propter hoc temperantia existat per intellectum qui ordinat facit scientiam & temperantiam, et Sapientiam; et ideo homo temperatus sapiens tunc quando temperatur per intemperantiam, et stultitiam, juvat se cū temperantia, et Sapientia per temperantiam recollere intelligere, et velle sanitatem per temperantiam, et sanitatem per Sapientiam.

Homo Scientificus, hoc est multum intelligens, et non sapiens, quia nō temperantia propter saporē comedendi, et bibendi, et non ad habendum sanitatem, et homo Scientificus et Sapiens quia nō temperantia ad habendum sanitatem ut diu valeat vivere, et facere opera cū quibus sapiens serviat Deo super omnia, et equaliter sibi ipsi, et suo proximo.

Homo Scientificus non temperatus

Sit quid est temperantia, et dispendentia, et quando tentatur ad habendum dispendentiam conuenit propter sapientiam comedendi, et bibendi, et multiplicat dispendentiam et uincitur cum stulticia, et cadit uerū cū sapientia.

Homo temperatus et sapiens diligit magis sapientiam, quā temperantiam, et quando tentatur per intemperantiam cū maiori sapientia uincit per temperantiam, et intemperantiam et homo stultus facit oppositū.

Homo temperatus et sapiens est temperatus et sapiens per omnes suas partes naturales & quibus est aggregatus, et compositus; hoc est per omnes sex sensus particularis, et per imaginatiuam, et per ratioualem seu per ratiouari quod habet temperatum et sapiens uolere intelligere, et uelle, sicut homo qui uidet seipsum, uel aliud comedere, et bibere temperate, et sic & ad sensibus, et hoc idem & imaginari uirtualia quae mensurat cum mensura temperantia, et cū eisdem mensurat temperata uerba ad temperantiam missionem ad temperatum uolere intelligere, et uelle.

Homo temperatus et sapiens cū magnitudine bonitatis, durationis potestatis, et uirtutis intellectus, et uelle facit de temperantia, et sapientia uirtutem moralem cū qua uincit et destruit stulticiam, et crapulam in tantū quod non potest superari a Damone in aliquo peccato contra temperantiam, et sapientiam.

Homo temperatus et sapiens qui infirmatur facit de seipso medicū contra dispendentiam, et stulticiam, et homo crapulosus, et stultus non uult stare concilio medici nec per seipsum scit habere temperantiam, nec sapientiam.

Homo stultus et insensibilis cognoscit quod si comedat, et bibat nimis poterit esse infirmus, et propter infirmitatem poterit mori, et diligit magis fungi sua libertate sub habitu crapulae, quā habere passionem sub habitu temperantiae; et ideo uincit stulticia putantur ueri sapientia.

Sapientia hominis est magna propter cognoscere, et amare Deū super omnia; est ergo temperantia maior propter esse instrumentū sapientiae maioris: talem maiorem uirtutem exigit homo sapiens, et temperatus; et homo stultus et dispendens facit contrariū, et ideo quando tentatur leuiter consētit ad multiplicandū crapulam, et stulticiam.

Scientia exstat inferior, et sapientia superior; et ideo temperantia quae est instrumentū scientiae exstat inferior, et temperantia quae est instrumentū sapientiae exstat superior, et istos gradus cognoscit homo sapiens, et homo stultus eos non considerat.

Sapientia nutrit hominē sapientē

De Scientia, et homo stultus nutrit scientiam & stultitiam, et hoc idem potest dici
de temperantia, et dis temperantia, ad ita sit quod homo Crapulosus in tantum
quantum potest conciderare magnam placitum per comedere, et bibere con-
sentit non sentire, et imaginari contra Sapientiam, et est stultus et putat
esse Sapiens.

Homo Sapiens et temperatus non comedit nec loquitur ad conting-
entiam, et stultus, et Crapulosus facit Contrarium, et ideo homo Sapiens, et tempe-
ratus quando surgit & mentis est Sapiens, et loquitur temperata Verba, et stul-
tus, et Crapulosus sentit rari corpus ponderosum et infirmum, et loquitur ad co-
tingentiam Verba Stulta, et si redarguatur de Stultitia multiplicat in re-
sponso stultitiam, et vult redarguere illum qui eum arguit de Stultitia.

Homo Sapiens,
et temperatus, Sapiens, et Sanus cubat in suo lecto, et Sapiens et Sanus surgit, et
Sapiens, et Sanus vadit tota die, usque ad vespere, et Stultus facit Contrarium.

De Fide et Spe.

Majori fidei convenit Major spes, et Majori spei Major fides cum ita sit quod ma-
joritas, et Communitas sint Concordantia fidei et Spei.

Major fides que sit est cre-
dere unum Deum in trinitate personarum, et quod quaelibet persona sit Deus infini-
tus, et aeternus, et quod omnes tres personae sint unus Deus tantum simplex indivisi-
bilis una essentiae substantia, et natura ita magna, et ita alta fidem non
habent Iudeus nec Sarracenus, sed Christianus tantum, et ideo debet Christianus
num habere majorem Spem in Deo quam Iudeus et Sarracenus.

Christianus
Credit quod filius Dei accepit humanam carnem a muliere Virgine, et de ipsa
est natus homo Deus, qui per naturam participat cum omni creatura, propter
quam participationem totus Mundus est exaltatus in bonitate Magnitudine
virtute, et natura. Ita alta fidem, et ita profundam non habet Iudeus nec
Sarracenus, nec alius & alia Secta, et ideo ita alte et nobili fidei convenit ma-
jor, et nobilior Spes.

Christianus Credit quod Iesus Christus facit esse suum Corpus
in hostia Sacrata in multis locis uno eodemque tempore transmutando
panem in carnem, et vinum in sanguinem per virtutem Sacramenti Iesu Christi
existente in calice sine partitione, et mutatione sue essentiae, et substantiae et
naturae. Ita alta fide habet solus Christianus, est ergo manifestum Christianum debere
habere majorem fide, et Spe est probandum Sacramentum Altaris et Incarnatio Dei
namque Major fide, et Spe non haberet majoris Concordantia per Divinam bonitatem
et bonitatem dignitatem Dei quod est impossibile.

Christianus

Christianus Credit Deū habere suā naturā suā bonitatē, magnitudinē, et ceteras dignitates propter quā naturā habet Opus naturale infinitū, et etiā per quācūque suā dignitatē, sicut per divinā bonitatē in qua est proprietas naturalis per quā Deus Pater de sua bonitate naturali genuit Deū filiū naturalem in bonitate, et ex ambobus procedit Spiritus naturalis in bonitate, et de bonitate, et omnes tres personae sūt una bonitas Magnitudo eorū et non sūt nisi tres personae et omnes tres sūt unus Deus tātū, et talem fidem est. ergo est probata Divina Trinitas per fidē sine qua major fides, et spes non possent habere maiorem communione, nec concordantiam.

Christiani credūt quod in Paradiso 3^{ti} homines habebūt Corpus glorificatū, et quod vivet sine Comedere, et bibere, et non habebit societatē mulieris, et quod glorificabitur per videre Corpus Verbum, et per audire sua verba, et quod illud Corpus in quo Deus est homo glorificabit omnes 3^{tos} in gloria compleri talem fidem eorū. ut supra.

Probarimus quod Christiano Competit habere maiore fidē, et Spē in Deo quā alteri homini, et per hoc potest probari quod Christiano Competit habere maiore Charitatē morālē, et magis ordinatam et melius sentire, imaginari, recollere, intelligere et velle; et similiter competit habere maiorem, et meliorem puritā, et reliquas virtutes quā cuicumque alteri homini; et per oppositū, si homo Christianus est vitiosus habet maiora, et peiora vitia, et habebit maiorem penā in Inferno quam alius quicūque homo aliter puritā Dei non esset Magna in iudicādo, et puniendo fortius maiorem peccatorem quam minorem quod est impossibile.

Propter maiorem fidem, et maiore Spem est homo longius distans ab Infidelitate, et desperatione, et ab alio quocūque peccato; Unde cū hoc ita sit Videat ergo tu Christiane qualiter Deus te facit distare a peccato per fidem et Spem in quātū tibi dedit maiorem fidem et Spem quam alijs non Christianis, et si tu abneques fidem, et desperas videat quomodo accedas ad sustinendū maiorem angustiam et maledictionem in Inferno.

De Fide et Charitate

Majori fidei convenit maior Charitas, et cōverso; et ideo propter maiore fidem et Charitatē debet haberi major intelligere in cognoscendo Deum, et sua opera; et si hoc non esset sic, sed esset oppositū sequeretur quod propter minorem fidē, et minore Charitatē haberetur major intelligere in cognoscendo Deum et ejus opera quod est impossibile.

Majoritas fidei est intelligere unū

Deum

Deū in Trinitate personarū; et Majoritay Charitay est amare unū Deū in Trinitate personarū; potest ergo cognoscere quod nos debemus, et possumus intelligere, et amare. unū Deū in Trinitate personarū. Ita magnū intelligere, et amare non possunt habere Iudei, nec Sarraceni, nec alij cō ipsi non credant, et abominant in Deo Trinitate personarū.

De bona fide, et bona Charitate sequitur bonū intelligere, et bonū amare; bonū intelligere, et bonū amare est quod in Divina bonitate sint tū personae Divinae bonae quae sint unū Deū, et una divina bonitas, et hoc est ut Deū habeas in sua Divina bonitate ita bonū opus, et ita naturale. sicut est sua bonitas; et si huius esset oppositū bonū intelligere, et bonū amare esset contrariū quod est impossibile.

Magnū intelligere, et amare est per magnā fidē, et Charitatē Magna fides, et Charitas est, quod Deū creaverit Mūdū, et si Magna fides et Charitas esset per oppositū sequeretur quod esset propter Mūdū esse creatū per quā eternitate sequeretur Deū non esse ita magnā Causā, et ita magnū finē per bonitatē, et reliquay suay dignitay sicut nunc est quia Mūdus ut Creatus: Ergo est manifestū Mūdū esse creatū.

Potens intelligere, et amare est per potētē fidē et potētē Charitatē: Potens intelligere et amare est quod Deū sit Incarnatus, et si contrariū est verū potens fides, et potens Charitas est quod Divina bonitas nolit quod Mūdus exaltetur in ita magno potere et bonitate. quemadmodū exaltaretur si Deū esset Incarnatus quod est impossibile: ergo est manifestū quod Deū sit Incarnatus.

Virtuosa fides et virtuosa Charitas est Credere 3° Sacramētū Altaris ob hoc ut Deū noverit Iesus Christus qui in Calij est valeat per istud Sacramētū esse eodem tēpore in multy Altaribz, et valeat cū multy hominibz participare, et stare; et si esset verū oppositū virtuosū credere, et virtuosū amare esset id per quod Deū poneret noliscū miny participare, et miny miracula facere quod est impossibile: ergo est manifestū quod Credere istud Sacramētū est virtuosum, et ejus contrariū esset virtuosū ad credēdū, et amandū.

Qui plus credit et habet majorem fidē, et majore Charitatē plus diligit Divinā bonitatem antiquay quā illē qui miny credit et habet minore fidē, et Charitatē; et ideo qui habet majorem fidē, et Charitatē debet habere majore justitiā, et reliquay virtutes; Unde cū hoc ita sit potest cognosci per fidē, et Charitatē modis per quē virtutes Cardinales sunt gradate, quādā Superiori, et quādā inferiori, et cogniti gradibz possunt cognosci etiam Merita majora et Minora

Minora, et cognitiis meritis possunt cognosci quia quia Beati habent in Pa-

triam. *¶* Fides nuda ex parte per credere vera & Deo quia homo non intelligit, et unita fidei charitate ipsa induitur per illam propter maiorem amorem quod ut illuminatur per fidem, quia est illuminata per charitatem, et ex ambo-
bus luminibus illuminatur recollere, et intelligere, potest igitur cognosci quia
per una virtus illuminat aliam super sentire, et imaginari per illuminatum
rationari.

¶ Illi homines qui possunt habere maiorem fidem, et charitatem si sunt pec-
catores, sunt maiores peccatores, quam illi qui secundum suam legem non possunt habere ita
magnam fidem, et charitatem; et illi qui possunt habere maiorem fidem et charita-
tem sunt Christiani: ergo Christiani possunt esse maiores peccatores, quam alij;
Unde cum hoc ita sit: ergo est manifestum quod Christiani peccatores perierunt
maiores penas in Inferno quam omnes alij.

¶ Peccatum est facere malum, et peccatum
est non facere bonum quando potest facere: igitur virtus est facere bonum, et
non facere malum; Unde cum hoc ita sit potest cognosci modus per quem homo po-
test facere bonum magis, et vitare malum magis propter maiorem fidem, et maiorem
charitatem.

De Fide et Sapientia

¶ Qui vult explicare fidem et charitatem recollat earum themata, definitiones, et
species, et secundum earum ordinem suam explicationem.

¶ Majori fidei convenit major
sapientia, cum ita sit quod fides sit lumen quod illuminat intellectum ad intelli-
gendum.

¶ Fides est credere unum Deum in Trinitate personarum, et intellectus illumina-
tus per fidem facit scientiam & sapientiam quae est eius habitus per quem intelligit quod
si Deus non esset unus in Trinitate personarum eius unitas esset sine natura
et esset vacua, et otiosa infinite et aeterna, quod est impossibile & quia impo-
ssibilitate facit intellectus sapientiam necessariam, et intelligit quod in unitate
Dei sunt tres proprietates personales singulares differentes, quae sunt Divinae per-
sonae, et quae sunt unus Deus scilicet una Paternitas quae est unus Pater generans
seipsum, et de sua unitate unum singulare filium, qui est singularis filius
et ex ambo-
bus procedit una spiratio quae est unus sanctus spiritus.

¶ Christiani
credunt summe fidei Divina bonitatem habere in seipso infinitam, et aeterna-
nam naturam ad hoc ut non sit otiosa vacua et differentes a Divino intellectu

¶ Qui

qui habet infinita, et accendit naturam per infinitum, et eternum intelligit, et per infinitum et eternum intellectum, et per infinitum, et eternum intelligere, quod procedit ex ambobus; et ideo si homo est subtilis, et habet alium intellectum cum adiutorio Dei facit scientiam, quae est sapientia per quam intelligit et scit quod in Divina bonitate sint naturaliter tres personae, videlicet Singularis Paternitas quae est pater, et supra tale sapientiam facit intellectum cum qua intelligit Divina trinitatem.

Sarraceni et Iudei credunt quod Deus sit bonus et sapiens, et illa credulitas non est lumen propter quod faciat sapientiam, cum qua intelligit in Deo naturam per suam Divinam bonitatem, Magnitudinem eius, et ideo dicunt quod in Deo non est natura; et ideo Christianus potest eos concludere, dicendo quod si in Deo non est natura, Deus antequam mundus esset erat otiosus et sua bonitate Magnitudinem eius et vacuus et ita habebat defectum.

Christianus credit lumine fidei Deum esse incarnatum, et per illud lumen potest intelligere incarnationem, et facere sapientiam intelligendo quod quia Deus est incarnatus totus mundus est exaltatus, cum ita sit quod Deus in quantum est factus homo participet naturaliter cum qualibet creatura, et hac participatione diligit Divina voluntas propter Magnitudinem suae bonitatis, potestatis, intellectus, et virtutis.

Quaedam sunt qui dicuntur Averrois, et dicunt quod secundum naturam Deus non potest esse per seipsum sine Angelo, nec sine motu Caeli, quod dicunt esse eternum per naturam eternam dicunt quod credunt contrarium; cum ita sit quod ipsi dicant se esse Christianos Catholicos. Ibi implicat contradictionem in quantum dicunt quod credunt Deum esse per seipsum, et posse facere omnia sine Angelo, et sine motu Caeli, et credunt mundum esse creatum, et ex alia parte dicunt hoc esse impossibile secundum humanam sapientiam. Ibi tales faciunt scientiam per sentire et imaginari, et non faciunt sapientiam per manentem supernam per rationem per naturam infinitam, et eternam bonitatem et per naturalem Divinam trinitatem.

Sicut Charitas est habitus cum quo fit sapientia per quam scitur quod Deo convenit magis a maiori, quam alicui alteri; ita Sapientia est habitus cum quo scitur quod Deus debeat magis intelligi, et sciri quam aliquid aliud, et hoc ratione sui operis infiniti, et eterni quod habet per totam suam bonitatem, et reliquas; Ibi duo habitus sunt aliter positi ratione habitus fidei per quem illuminatur.

Fides et Sapientia vocantur hominem suum sentire, imaginari, et rationari in utroque, serviendo, laudando Deum et eius opera, et adquirendo virtutes, et in destruendo vicia, et ideo sermo in eis debet declarare in suo sermone dictos duos habitus qui sunt lumina per quos fiunt bona opera.

De Spe et Charitate

Spe et Charitas sunt bona, et magna virtutes, et quāto sūt magna tāto participāt in
bono in genere magno bonitatis, et sūt cōiuncta, et unita per rationem cū quo homo
bonum format sūū magnū sentire, et imaginari per genus bonitatis, et caritatis
per bonū, et magnū rationari; et hoc facit homo Christianus qui recolit, intelligit
in Deo bonū, et magnā caritatem infinitā propter bonitatem in qua sperat quod
ibi det Noxiā, et indulgeat sua peccata, cū ita sit quod magnū bonū sit in Divi-
na bonitate, quod Deus Patet & sua infinita bonitate producat bonū filiū infini-
tū, et quod ex ambobus procedat bonū Spiritus infinitus, et quod omnes tres
sint infinita bonitas tale rationari ita bonū, et magnū non potest habere alius
homo nisi Christianus; et ideo Christianus potest in Deo habere majorem magni-
tudinē boni rationari, et boni sentire, et imaginari, quā alius homo, et potest a Deo
majus bonū, et gratias expectare; Unde cū hoc ita sit potest cognoscere Christianus se
habere veram legem, se debet valde gaudere sic iustitia, et ceteris virtutibus
servitū divina, bona, et magna caritati; sed si in mortali in peccato mor-
tali potest cognoscere quod in Inferno torqueretur foris, quā quicūque alius ho-
mo: ergo credimus, et provavimus de caritate Divina.

Spe et Charitas sūt mag-
na et durabiles virtutes, et quāto sūt magna, et durabiles tāto participāt in
magno genere virtutis, et durationis, et sūt cōiuncta, et unita per magnū vir-
tutis rationari cū quo habet magnā durabilem, et virtuosā formā, in se-
ntire, et imaginari ad servitū Deum, et venerandū eū, et cavet sibi a peccare
et cū Charitate, et Spe conatur in quātū potest in Deo cōtemplari.

Spe, et Charitas
sunt virtutes magna, et potentes, et quāto sūt magna, et potentes tāto parti-
cipant in magno genere virtutis in quo sunt unita, et cōiuncta propter
magnū rationari cū quo formāt, et ordināt magnū, et potens imaginari
et sentire ad Deo servitū, et eū venerandū.

Spe, et Charitas sūt virtutes
magna intellectus, vel intelligibilitatis, et quāto sūt tales tāto participāt
per magnū genus intelligendi cū quo homo intelligit et ordinat sūū magnū
imaginari, et sentire, in venerando Deū, et ei serviendo, et nec Daemon, nec
peccatū possūt eū contradicere, vel eū impedire.

Spe et Charitas sūt magna
virtutes et vere, et quāto sūt tales tāto participāt in magno genere veritatis
cū qua sūt unita, et cōiuncta per magnū, et verū rationari cū quo for-
mant et ordināt magnū et verū imaginari, et sentire propter servitū Deo
et ipsū venerari, et propter amare proximum.

Spe

Spes et Charitas sunt magnae virtutes et participativae quia participant magnam gloriam omnibus illis qui habent magnam Charitatem, et in Deo ponunt spem et quae ordinant et magnificant eorum sentire et imaginari ad Deum servandum, et eum venerandum; et ideo tu Christiane qui credis Deo esse factum hominem propter te amandum, et tibi magnam gloriam praebendum potes in Deo habere maiorem spem quam alius homo qui hoc non credit.

Spes et Charitas sunt magnae et complete virtutes, et quanto sunt tales tanto participant in magno genere completimenti et subjectu in quo habent conjunctionem est completum rationandi cum quo homo complet suum magnam sentire et imaginari ad Deum honorandum, et eum servandum; et ideo tu Christiane qui propter Incarnationem filij Dei potes habere ita magnam spem, et Charitatem, et fortissimè obligatus ad servandum Deo et amandum eum, et ejus opera, et proximum tuum, et si facias oppositum es obligatus ad ^{usum} servandum majorem penas infernales quam quilibet alius homo.

De Spe et Sapientia

Spes, et Sapientia sunt bona virtutes, et bona instrumenta cum quibus homo habens spem in Deo, et sciens Deum et ejus opera facit bona opera ad venerandum Divinam bonitatem, et eidem servandum; et ideo Spes, et Sapientia participant per finem bonitatis cui implicant, et attrahunt finem sentiendi, et finem imaginandi, et rationandi ad finem bonitatis causa venerandi Divinam bonitatem, et eidem servandi, et homo inducitur desperatione et incipientia facit oppositum.

Spes, et Sapientia participant per finem magnitudinis quia sunt instrumenta homini per quae applicat finem sentiendi, imaginandi, et rationandi per finem magnitudinis hac causa ut impendat reverentiam et honorem Divinae Magnitudini; et Demon, Caro et Mundus sunt instrumenta homini ut pervertat finem sentiendi, imaginandi, et rationandi contra finem magnitudinis ad destruendum, et inhonorandum Magnitudinem Dei quam habet in seipso et in suis operibus.

Spes et Sapientia sunt virtutes durabiles, et participant cum fine durationis ad quem attrahunt finem sentiendi, imaginandi, et rationandi ad servandum finem durationis cum quo homo inducitur & Spes et Sapientia impendat reverentiam, et honorem Divinae Trinitati, et homo desperatus et incipiens facit contrarium.

 Spes

Spes et Sapientia participat in fine potentis, et ideo applicat, et attrahunt
finem sentiendi imaginandi, et rationandi ad finem potentis ut valeat po-
tentate dei venerari, et eidem deservire, et homo desperatus facit contrarium.

Spes et Sapientia participat in fine intelligendi ad quem attrahunt fines
sentiendi, imaginandi, et rationandi ad reverendum finem intellectus cui quo im-
pendatur reverentia, et honor divina Sapientia, et homo desperatus facit
Contrarium.

Spes et Sapientia participat in fine voluntatis ad quem attrahunt
res sensibiles, et amabiles ad finem imaginandi, et rationandi, ut cum
fine voluntatis impendant reverentiam divina voluntati, et homo desperatus
facit Contrarium.

Spes, et Sapientia participat in fine virtutis ad quem
attrahunt virtutes et finem sentiendi, imaginandi, et rationandi ut cum
fine virtutis impendant reverentiam divina Virtuti, et desperatus facit
oppositum.

Spes, et Sapientia participat in fine veritatis ad quem applicat
finem veritatis sensibilem imaginabilem, et rationabilem, ut cum illo fi-
ne, ut cum illo fine impendant reverentiam, et honorem divina Veritati;
et homo desperatus facit oppositum.

Spes, et Sapientia participat in
fine gloriam ad quam applicat fines sensibiles ad gloriam sensibilem, et
imaginandi, et rationandi ad gloriam imaginabilem, et rationabilem
ut cum illo fine dent honorem divina gloria, et homo desperatus facit
oppositum.

Spes, et Sapientia per finem Completum participat in fine Complemēti
ad quem attrahunt fines completos per sentire, imaginari, et rationari
ad honorandum divinū Complemētum et homo desperatus et Stultus facit to-
tum oppositum.

De Charitate et Sapientia

Charitas, et Sapientia habent aequalē concordantiam in bonitate propter
servandum, et venerandum aequaliter divinā bonitatem, Sapientiam, et Char-
tatem cum fine sentiendi, et imaginandi, et rationandi; cum ita sit quod in Deo
bonitas, Sapientia, et Charitas sint una et eadē virtus, Substantia, et natu-
ra; Unde cum hoc ita sit propterea Charitas, et Sapientia sunt Virtutes pri-
mitivae, causativae, quae causant et ordinant reliquas virtutes, et propter
ipsas exstat principaliter Virtus Morosa quae nulla timet tentationem.

 Charitas

Charitas, et Sapientia sunt aequalia principia fini sciendi, et imaginandi, et rationandi ad sciendum, et venerandum aequaliter Divina Magnitudine, et caritate, intellectu, et voluntate; cum ita sit quod in Deo sint una eadem Substantia, et essentia, et natura, eo ideo potest sciri et amari Divina naturalis Trinitas, quae aequaliter est intelligibilis, et amabilis per Charitatem, et Sapientiam quae sunt instrumenta à Deo data Humano intellectui, et Voluntati, quoniam sicut Divino intellectui convenit intelligere infinitum, et Divina voluntati amare infinitum; ita aequaliter convenit Divina Magnitudini magnificare infinitum et durationi durificare.

Charitas et Sapientia sunt aequalia instrumenta ad sciendum Divina potentiam intellectu, et voluntate aequaliter super omnia, et sunt instrumenta cum quibus potest applicari finis sciendi, et imaginandi, et rationandi ad sciendum, et venerandum aequaliter Deum, et ipsa potentiam, intellectu, et voluntate, qui cum eis potentate potest complere id quod potest intelligere, et amare, et cum suo intellectu potest intelligere totum id quod potest posse, et amare; et cum sua voluntate potest velle totum id quod potest posse et intelligere; Unde cum hoc ita sit, Stulti sunt illi qui dicunt Deum non posse esse Incarnatum, nec posse creare mundum, nec resuscitare homines, nec dare eis gloriam aeternam nec Comedere et bibere, nec peccatores cruciare in aeterno igne.

Sicut Charitas est instrumentum cum quo Deus normat humanam voluntatem ad faciendum bonum, et vitandum malum; ita Sapientia est instrumentum aequale cum quo Deus normat humanum intellectum ad intelligendum sapienter sine peccato; hoc non potest dici de Scientia cum sint multi homines, qui habent scientiam, cum quae possunt facere bonum, et malum.

Cum Charitate, et Sapientia habet Beati aequaliter gloriam caelestem; quoniam per Charitatem diligunt Deum super omnia, et per Sapientiam sciunt Deum super omnia; et tota ista aequalitas est in Deo quoniam Divina voluntas, et intellectus sunt aequaliter intelligibiles, et amabiles; Unde cum hoc notabit igitur peccator existens in peccato propter crudelitatem contra Charitatem, et propter Scientiam contra Sapientiam potest considerare quomodo aequaliter subtrahit penas infernales Spirituales.

Charitas est habitus voluntatis ad amandum bonum, et Sapientia est habitus intellectus ad intelligendum bonum; et quia bonitas est eorum Communitas aequaliter; ideo aequaliter per bonitatem sunt instrumenta aequalia contra peccatum; Unde cum hoc ita sit potest considerare quod tantum meritum potest adquirere propter intelligentiam Divinam bonitatem quantum propter amorem eam, et idem dici de Divina Magnitudine, et alijs dignitatibus Dei.

Cum ita sit quod Charitas, et Sapientia
Sint

42
sint aequales virtutes ad aequaliter Deū amādū, scidū, venerādū, et serviendū,
tu homo iustus & Charitate, et Sapientia aequaliter inducū tenenū per pūritiōē,
quod aequaliter submittū tuū sentire, et imaginari, et rationari duobus
dictis habitibus ut aequaliter valeas utilis per sentire imaginari, et rationari

ai. Damon, Caro, et Mūdus habēt potestate cōtra Charitatē sine Sapientia, et
contra Sapientia sine Charitate, et si tu habeas Sapientia, et Charitatē in sinu,
et aequaliter, Damon, Caro, et Mūdus non poterūt te superare ad faciēdum
peccatū mortale; Videas ergo peccator qualiter debeas Deū fortiter orare
ut Charitatē et Sapientiam tibi daret.

PARS 4.^a

De

Vitijs comparatis ad invi-
cem

De Avaritia et Erapula

Avaritia maxime incipit per voluntatē de mercedem honorē, vel divitiarū contra divi-
nā bonitatē, et nillay desiderat ad hoc ut valeat habere abundantiā vicualium ad come-
dēdū, et bibēdū, congregat avaritiā cū Crapula, et quādo & Avaritia et Crapula
est habituata, et venita, attrahit fines sentiendī, imaginandī, et rationandī, et tūc
et regines, et alia potētia submitūtur ei; sed homo perversus facit Contraariū per
largitatē, et temperantiā cū quibz sua voluntas est Regina.

Homo Crapulorū, et
Avarū cōcordat per unū modū Avaritiā et crapulā cōtra finē bonitatis, et per
aliū habet per ipsas Contrarietate; concordat eay in quātū multiplicat cū eis
peccata cōtra finē bonitatis, et discordat, sive variat eay cōtra finē sequi,
quoniā homo Avarū dolet et trīstatur quādo expēdit in emēdo delicata victu-
alia, et multa, et contrīstatur, et dolet propter crapulā, quia non comedit illa
victualia, et nō bibit vinā delicatū in magnā quātitate.

victricia, et non bibit vina delicata in magna quantitate.
INIMUL DENT. ON
*enētia. Avaritia, et crapula, et modus per quē sūt forma deformata. Quae exeat ins-
 trumēta homini guloso, et avaro cū quibz deformae formas sentiēdi, imaginā-
 di, et rationādi quā deformationē habebit per omnes nūq. pates in perpetuo igne
 informari in quo indegit omni bone.*

Parvicia

Avaritia, et Crapula habet una eadem materiam, quam vocamus sensum, imaginari, et
rationari quae est deformata, et infecta peccatis, et quando bonus Angelus totus hominem
Crapulosum, et Avarum ad largitatem, et temperantiam, materia non consistit liberationi
nisi infecta per longam perrevertentiam; et ideo convenit homini iusto si velit vincere
Avaritiam, et Crapulam, quod habeat magnam similitudinem pro venerando, et servando
Divinam voluntatem, et Divinam potestatem, et quod in eis ponat spiritum.

Avaritia ex parte
maxime per imaginationem, et Crapula per gustum, et quando debet habere concordantiam
imaginatio imaginatur divitias ad comedendum, et bibendum, et Crapula est per illam
imaginationem, et ex multo comedere, et bibere accidit infirmitas, et corruptio di-
vitiarum, et rationalis non habet potestatem, nec etiam videre, et cetera, postquam ima-
ginari, et gustare habent maiorem, et fortius obiectum, quam rationali vide-
re eis; et ideo tu qui praedicas delecta populo supradictam societatem et similitudinem
exponentem per avaritiam et crapulam, et si hoc ita facias, et in tua praedicatione est
aliquis homo gulosus et avarus poterit cognoscere modum per quem regnat in eo ava-
ritia, et Crapula per multum imaginari et gustare.

Avaritia, est magis generale
peccatum, quam Crapula, et ideo est fortius quoniam Avaritia est contra largitatem Dei
et Crapula non est contra temperantiam Dei, cum Deus non habeat temperantiam in
seipso, quamvis ipse sit causa temperantiae quam habet homo temperans; unde
tu hoc ita ut possis cognoscere quod ista peccata quae sunt contra Divinam virtutem
sunt fortiora, et magis generalia, quam illa quae sunt contra virtutes morales
quae sunt adquirenda per accidentem.

Homo Avarus semper est pauper, quamvis
habeat multas divitias, et homo gulosus est dives propter finem gustandi carnis
consumit divitias, et ideo unus homo avarus cum alio qui sit gulosus, et non ava-
rus non potest habere magnam societatem per sentire, imaginari, et rationari
et de homine largo et temperato est oppositum.

Homo Avarus et gulosus patitur duas
infirmitates, et duas tristitias, propter avaritiam patitur infirmitas rationalis, et
imaginari, et propter gulositatem patitur infirmitas gustare, et imaginari, et
quoniam propter avaritiam non potest saturare suam recedere, intelligere, et
velle induit ea de tristitia, et propter crapulam patitur infirmitatem per nimium
comedere, et bibere, et sustinet tristitiam quia non potest ultra comedere, et bibere.

De Avaritia et Luxuria.

Avaritia ex parte maxime per voluntatem, et Luxuria per palpare, et ideo avaritia
est magis sine gravius peccatum quam luxuria, et avaritia, et Luxuria unius

43
isto modo: volūtas attrahit finē recolēdi, et intelligēdi ad finē suū placitū, et quā-
re disponit finē seriēdi, et imaginādi, et hoc idē facit avaritia, finē suū placitū, et
per hoc unīctur avaritia, et luxuria, et cōponūt nūq̃ fines contra largitatē, et
Caritatē, et pervertūt illos fines ad cōmunitatē malitia, cū ita sūt quod largi-
tas, et Caritas sint bonae virtutes, quas bonitates non credit homo avarus, et
luxuriosus cū avaritia, et luxuria. ¶

Avaritia, et luxuria, per unum modum ha-
bent concordantiam, et per alium contrarietatem; habent concordantiam in quantum homo
avarus congregat divitias ut valeat multum comedere, et bibere; et in quantum
magis comedit, et bibit in tantum magis se disponit ad luxuriam; habent contrari-
etatem in quantum avaritia conquirunt quando faciunt expensas propter luxuriam, et luxu-
ria flet et tristatur quando sibi deficit materia propter paucum comedere, et bibere
et propter defectum pulcherrimi vestitus, et pulcherrime mulieris, et instrumentorum, et cantio-
num, et aliarum rerum similium.

Homo stratus existatur quando expendit et non licet.
et homo luxuriosus existatur quando non habet cum quo non exerceat luxuriam, et ideo
homo stratus, et luxuriosus nolit habere societatem; et si avaritia, et luxuria
sint in uno homine. dua tristitia. sit habitus ipsius proprius quos sedit in se mag-
nu laborē & nocte, et de die.

Avaritia et peccatum quoddam est facere contra naturam, et luxuria et peccatum contra naturam, unde homo avarus, et luxuriosus in juventute, et senectute permanet in magna tribulatione.

Homo luxuriosus
Credidit esse laqueus et est Cupidus, quia finis sua voluntatis deformat finem sui intelligere, et homo luxuriosus intelligit se non esse castum, et finis sua voluntatis impedit intellectum, ne gignat contritionem, confessionem, et satisfactionem de peccato.

88

Homo humanus mul-
tiplicat avaritiam per videre pulchras et magnas divitias, et homo luxuriosus
multiplicat luxuriam per videre pulchras mulieres; et ideo oculi sunt hominibus
avaritia, et luxuria, per quos nuncius imaginatio defert litteras ad rationem
et in quo cognitur avaritia, et luxuria.

Homo avarus multiplicat avaritiam
per audire loqui de divitijs, et honorationibus, et in quatuor fortius concupiscit divitias
in tantum magis sibi detrahatur, et negligitur a gentibus, et homo luxuriosus
multiplicat luxuriam per audire loqui de pulchris mulieribus, et de coenis, et de
tationibus eadem; et ideo avarus sicut huncij portat litteras ad imaginationem que
imaginatur opera avaritia, et luxuria, et dat ipsas litteras actionem
qua eas legit ad recolendum, intelligendum et amandum avaritiam, et luxuriam

Arantia

Avaritia multiplicatur per quantam in quantum facit hominē deperire habēdo
Comedere, et bibere, et quantam multiplicat Luxuriam propter nimis Comedere
et bibere; et ideo quantam est nūciū imaginationi ad quā defert litterarū ab avaritia,
et Luxuria, quantum opera imaginatio imaginatur, et presentat litterarū
rationi, quā legit litterarū reculendo, intelligendo, et volendo delitire quā considerat
per avaritiam, et Luxuriā; Unde cū hoc ita sit, potest intelligere per quē
modū Avaritia, et Luxuria originantur, et multiplicantur.

Homo Avarus sustinet maiorem penā et laborē in hoc saeculo, quā homo Luxuriosus, quoniam Avarus
in gaudio quod desiderat paritur tristitiā quia non habet quod desiderat
et paritur tristitiā, quia timet ne ab eo auferatur divitiae quas possidet, et ne
eas amittat per expensas quas facit; et homo Luxuriosus consequitur delitium
quādo exeat Luxuriā, et sustinet tristitiā quādo senescit, et nō potest operari
Luxuriā, et ideo Avarus sustinebit in Inferno maiorem penā propter avaritiam,
quā Luxuriosus propter Luxuriā.

Homo Avarus divitias per arithmetica, et geometria, et Luxuriosus per rhetorica, et musica, et propter hoc
artibus liberales sūt hūmānae Avaritia, et Luxuria qui ponant ipsas litteras
ad imaginationē quā illas presentat rationi.

De Avaritia, et Superbia

Avaritia exstat maxime per volūtatem, et Superbia per intellectū, et propter
hoc sūt duo besty pro rationando et memoria est in angustia in retinendo
Contrarij fines, quoniam avaritia exigit habitū unius hominij, et superbia
etiam attrahit avaritiam ad suū finē, finis retinendi, et imaginandi, et reculendi,
et hoc idem facit Superbia, et ideo omnes illi fines sūt deformari, et a fine ad
quem sūt devoti.

Avaritia exigit habitū unius hominij, et Superbia alterius
Causant discordiā in illis duobus hominibus, propter quā nascitur impatiencia,
inconstancia, et multa alia peccata quae facit homo contra seipsum
et contra suū proximū.

Avaritia appropriat ad suū finē honores, et divitias
et ideo nascitur contrarietas contra concordantiā mala volūtatis, et falsi intellectus,
et Superbia exigit possidere divitias, et honores quo homo Avarus desiderat
et Avaritia exigit divitias, et honores quo homo Superbus desiderat, et ideo
memoria turbata quia conservat Contrarij species, et hoc idē advenit ex
turbato sentire, et imaginari.

Homo Superbus propter Sciētiā habet Superbiū
intellectum

intellectu, et si disputetur cum eo negat veritatem, et defendit Contrarium, et ideo est indig-
natus, et obstinatus, et homo Avarus si disputetur cum eo de divitiis, et ab eo expigat.
Conciliu, dat falsu Conciliu, et supponit quod dicat veritatem propter falsam su-
positionem, et propter hoc est obstinatus ejus voluntas, et memoria angustatur per
voluntatem, et per intellectum.

Avaritia causat impatientiam, et Superbia similiter
et propter hoc una expit actionem contra aliam, et vitae habet passionem, et de hoc
nascitur querela, litigii, falsitates, et contradictiones.

Homo gibbosus vel claudi-
cans, et contipit in manibus, et homo non habet nisi unum oculum, diligit divi-
tias, et honores, et est Avarus ob hoc ut propter divitias, et honores non deside-
tur a gentibus propter suum vitium, et si vituperatur nascitur in eo Superbia
et incivilitas, hoc idem est in homine Avaro qui de se et de suis rebus habet
hominem, et est in dolo, et non tenet quicquam.

Quasitum fuit a mulo qui erat
filius Ithini, quis erat ejus pater, et respondit quod Equus erat ejus Avunculus.
Sed hanc figuram potest cognosci Superbia in hominibus qui sunt de vili genere, et lo-
quuntur frequenter de aliquibus affinis quos habent de nobili genere, hoc idem
potest cognosci de homine Avaro qui quando accusatur, et redarguitur de mori-
bus laudatur, quia est dives, et quia habet aliquos affines divites.

Homo Superbus
dat sibi vanam gloriam ob hoc quia diligit magis ipsum quam aliud, et homo Avarus
et promptus datur sibi ^{vanam gloriam} ob hoc quia diligit magis divitias quam aliud, et ideo vanam
gloriam versat illos homines, et quilibet homo est incipiens qui exbet aioriam ad
dictis hominibus, et qui eos redarguit.

Homo est Superbus propter pulchritu-
dinem, et homo Avarus est Superbus propter divitias, et ideo Superbia, et ava-
ritia sunt de genere detrahendi, et maledicendi taliter quod homo Superbus
detrahit homini Avaro, et e contrario.

Homo Superbus si habet magnam forti-
tudinem est Superbus propter eam, et homo Avarus si habeat multas divitias
est Superbus propter eas, et propter fortitudinem earum, et ideo ambo fortitu-
dines sunt una contra aliam, et multiplicat contentiones, et inimicitias con-
tra pacem.

Homo Superbus ex parte fortis si habeat rigiditatem, in obsequio non videtur
et homo Avarus est fortis, et audax in lucrando divitiis, et ideo abe fortitudines
ex parte per rationem, et ambo Conarum, et unum fortitudines de rati-
endi, et imaginandi.

Homo Superbus qui credit ascendere in honorem pro habendo
dominio

dominus super genus descendit in dedecus cum ita sit quod dominus non conveniat alicui, qui sit contra humilitatem, et homo Avarus qui credit ascendere in honorem propter divitias descendit in dedecus cum ita sit quod divitiae exigant hominem usque ad recedendum a quantitate ut non sint otiosa.

Homo Superbus est contra Deum in quantum Deus est humilis, Benignus, et Pius, et ideo in homine Superbo nascitur impietas, et vilitas, sive inhonestas, et homo Avarus est contra Deum cum ita sit quod ipse habeat largitatem et det ~~sanctam~~ magna dona, et indulget magnas culpas, et peccata, et ideo Deus per suam bonitatem est contra hominem Superbum, et Avarum, et homo Superbus, et Avarus est contra Deum per suum sentire, imaginari, et rationari, et propter hoc procedit ibi Infernum.

De Avaritia, et Acedia

Avaritia exstat maxime per voluntatem, et Acedia per intellectum, et ideo in homine Avaro, et Acedioso nascitur, et Acedia contrariatur, quoniam homo Avarus est diligens in multiplicando divitias, et Acediosus est negligens in adquirendo illas, et subiectum Contrarietatis earum est per recedere compositum de contrariis Similitudinibus, et speciebus propter quod Contrarietatem turbantur, et deformantur sine sentiendi, et imaginandi, et propter talem Contrarietatem homo Avarus et piger est indolens, et impaciens, et est dispositus ad evadendum in senectute.

Avaritia approbat divitias, et vitat expensas, et Acedia maledicit divitias, et expensas, et flet propter pauperem, et ideo Acedia est nuda, et vacua omni bono quia non se habet ad aliquem finem qui sit de genere bonitatis.

Avaritia diligit bonum in quantum diligit divitias, et quia intellectus hominis otiosus, et piger non se habet ad finem. Divitiarum induit voluntatem ad abhorrendum divitias per accedendum, et exstat voluntas turbata in quantum recipit contrarias species. Unde cum hoc ita sit potest cognosci qualiter nascitur Acedia, quia est habitus non se habens ad aliquem finem boni, et ideo homo Acediosus die, et nocte permanet in tristitia, et flet quando aliquis homo habet bonum, et gaudet quando habet malum.

Homo Avarus vult bonum in quantum vult divitias, et non vult bonum in quantum eas deviat vel extrahit a fine quare sunt, et facit eas esse otiosas, et ideo generat Acediam, quia est pigritia faciendi bonum, et per hoc potest cognosci Acedia per quem modum derivatur ab avaritia, et quare tristitia derivatur ab Acedia, et Avaritia.

Avaritia

Accidia, et caru de motu sūt sentia, imaginari, et ratiōnari, et in illis co-
muni ut Carentia omni boni, et ideo cave tibi ne intrey illis Carentia, et adia
de die, nec de nocte, et si hoc facias preparabis tuo sentire, imaginari, et ra-
tionari languit, falsitate, prohibitionem, et incurialitatem.

De Avaritia et Invidia

Avaritia, et Invidia sunt maxime per voluntate, cū ita sit quod homo avarus
et invidus sine discretione desideret ~~et~~ terrena propinqua, quia deus
noluit ei dare, sed suo proximo; et ideo est inobediens praecepto facto à Deo per
Moysen quod homo non invideat bona suorum vicinorum qui sunt ejus proxi-
mi in quantum cū eo sunt in una specie humana.

In homine avaro, et in-
vidio voluntas est Regina finis sentiendi, imaginandi, recolendi, et intelligendi, et
propter hoc de omnibus illis finibus facit voluntas suae domicellas, et facit
eas esse obediens finis sui velle; Talis homo loquitur dubito, et sine ac-
cordio dat concilium, et est incongruus, et facilius irascitur.

Si unus homo ad
contingentiam videat unum pulchrum equum, et alius homo audiat loqui de
bonitate illius equi, avaritia, et invidia incipiunt, et pulchritudo illius
equi est earum materia; et si homo qui audit loqui de pulchritudine
equi, vadat ad videndum eum, tunc avaritia, et invidia intrat in suc-
ceptionem, et multiplicatur materia, et si imaginatio imaginetur mo-
dum per quem possit habere equum. ~~habendo eum~~ emendo eum non est pec-
catum mortale, et si imaginetur auferre, vel furari equum à suo proximo
multiplicat succensionem, et materiam; et hoc idem si memoria recolat
et intellectus intelligat modum per quem possit furari equum, et tunc mul-
tiplicantur venialia peccata, et si voluntas non consentit quod auferatur
vel furatur equus remanent peccata venialia, et non sunt transitive
et promittuntur virtutibus per largitatem, et liberalitatem; et si voluntas consentiat
quod auferatur vel furatur equus tunc peccata venialia pervertuntur
in peccata mortalia; et ideo talis homo facit segacitatem, et falsitates
per quas possit habere equum.

Homo avarus et invidus si videt aliquem
vendere pingue vitulum per finem gustandi, et imaginetur quod possit
emere illum, et voluntas non vult emere, sed vult auferre, seu furari eum
quia vult quod alius sit suus et non sui proximi peccatum mortale commi-
natur, et perpetratur propter avaritiam et invidiam.

Si homo

Si homo Avarus et Invidus videt aliquem pulchrum lectum, et honorare copiosum
et propter finem jacendi molliorem, et honorare imaginetur habere illum
lectum, sed non quod emat, sed auferat, et furtum, et voluntas convertit,
voluntas applicabit accolare, et intelligere ad suum finem, et movebit me-
moriā, et intellectu ad tractandum quod lectus furtive habeatur, et
auferatur, et materia, et subiectum erit palpabile.

De Avaritia et Invidia Si homo Avarus et
invidus cum aliquo alio homine loquitur, et ille homo est dives, et honoratus
et ornatus, et ut dives, et honoratus invidia, et avaritia facient communi-
tatem per finem voluntatis quod obstat habere illa pulchra vestimenta
et honorem illius hominis, et quia invidus exultat tristitiam, et do-
lorum in quantum plus audire eum loquentem, et honorare sua verba
proficientem, et hoc facit propter intellectu qui intelligit ignem nece-
ssaria potest loqui, et ornata verba ordinare.

Avaritia, et Invidia sunt
contra largitatem, et legalitatem quae sunt de genere boni, et ideo Avarus, et Invi-
dus considerat facere malum suo proximo, et facere bonum sibi, et est inci-
piens, et decipiens, quia faciendo malum proximo facit malum sibi.

Avari-
tia, et Invidia sunt de genere perversae magnitudinis, cum ita sit quod
ipse destruat et consumpat largitatem, et legalitatem quae sunt magna
virtutes, et ideo homo largus et legalis nequit vincere avaritiam ne-
que invidiam per aequalem, vel minorem quantitatem, sed per majorem, et
aequali rationari accolendo, intelligendo, et diligendo.

Si Avaritia et In-
vidia diu perseveraverint in homine Avaro et Invido reddent illum ho-
minem obstinatum contra legalitatem, et largitatem, et contra finem bonitatis,
et erit in tantum habitus malus quod ejus malitia egerit peccatum obsti-
natum per longam perseverantiam, et talis homo est parvus ad conver-
tendum et est multus qui vult ejus societatem.

Homo Avarus deviet divitias
a fine quare sunt, et homo invidus invidet habere, et cupit illas divitias
et quando eas habet eas deviet a fine quare sunt, et hoc facit quia cum
invidia quae est peccatum eas acquirit, et ob hoc avaritia, et invidia
factae sunt amicae, et per finem mali sunt bonae, et sunt de genere
peccati.

De homine avaro invido ne exiguus concilius de rebus pueris
tibus largitari, et legalitati, et si hoc faciat cum incipiens, et ducens quo-
niam ipse habet deformatum accionari, imaginari, et sentire et nequit

Sibi

Sibi nec alij consulere ad finem bonitatis, virtutis, et veritatis.

Sic ut homo
Sensitivus et Sensibilis, et vii cognoscere hominem avarum et iracundum inquirere cum in
tuo sentire, imaginari, et rationari, et inquirere cum in suo videre, audi-
re eum, et loqui de eum hi sex sensibus nostri, viz imaginari, et rationari
in quo rationari cum invenire poterit.

De Avaritia et Ira

Avaritia est maxime per voluntatem, et ira est dupliciter uno modo per
voluntatem, alio per intellectum. Quando est per voluntatem est ira lenior
sicut homo qui desiderat aliquod placitum sensitivum per avaritiam, et impe-
ditur sibi illud placitum quod desiderat. Alius modus, sicut homo qui
est iratus quando aliquis ei contradicit actionem, et veritatem secundum
videre eum, loqui, imaginari, et recollere, talis ira non est peccatum mor-
tale, quousque consideratur & invidua, et multiplicatur ultra futurum
ad damnum proximo suo, sive vitio per verberationes vel vulne-
ra, vel per blasphemias, vel ruinam, vel pro auferendo ab eo bona tempo-
ralia, et tales duae ira sunt & genere lenior propter sentire, imagi-
nari, et rationari propter quod genus angustius, et in labore po-
nitur homo. avarus, et iratus.

Avaritia applicat videre ad finem voluntatis, et ira ad finem intellectus et hoc idem & audire eum, et & imaginari
et rationari, et ideo ira nascitur in rationari, quod est ita turbatur
sicut leo turbatur, et indiscretus per iram, et avaritia vulneratur, et per
eas vulnerat proximum suum.

Avaritia aufert bona terrena et ira aufert
libertatem, continentiam, et discretionem, et ponit in periculo tristitiam, & an-
guiniam ejus subjectum, et malam voluntatem, et ideo est incipiens qui
propter rationem redarguit hominem avarum, et iratum.

Avaritia est gene-
ralius peccatum quam ira, et tamen ira est magis periculosa cum ita sit
quod ira pervertat rationari in contrarium in suo subjecto, et sine deli-
beratione, et homo avarus facit cum deliberatione successive pecca-
tum.

Homo avarus, et iratus habet turbationem intelligere recollere, et
velle, cum qua turbatione turbat sentire, et imaginari, et ideo ho-
mo turbatur per avaritiam, et iram est ita sicut homo habens oculos,
et non videns, et aures, et non audiens, at tamen movet manus cum

quibus

67

quibus movet ferru, quo vulnerat et occidit suu propinquu, et non credit
committere peccatum.

Avaritia, et ira sunt & genere mali quia destrunt
largitate, et patientia, quae sunt virtutes & genere boni; et ideo ab homi-
ne avaro, et irato ne petes Concilium nec cum eo te associes.

In homine
avaro, et irato non ponas spem quia ut per sentias, imaginari, et ratio-
tinari ad aliquu finem qui sit & largitate et de patientia, et amicitia.

Cum largitate, et patientia superabis hominem avaru, et iratu, et si ha-
duo virtutes tibi non sufficiant congrege alia scilicet iustitiam, et pru-
dentiam, cum ita sit quod duo vitia non habeant tanta vim quanta opo-
tuna virtutes.

Ab homine avaro, et irato non potes tibi Cavere primo mo-
tu in tantu venit subito ejus introitus, sed potes tibi Cavere secundo mo-
tu cum ita sit quod secundu motu sit per successionem, et discretionem
quae sunt & genere prudentia, et sapientie largitatis, et patientie.

Homo
avarus loquitur & divitiis, et blasphemis largitatis, et homo iratus loquitur
& insultis, & verberibus, vulneribus, et morte, et ideo homi-
nem avaru, et iratu respice in manibus quae faciunt opus, et audi
ejus Verba quae consulunt opera.

Homo avarus et iratus per avaritiam
decipit, et facit falsitates, et per iram cogit blasphemat vulnerat et occidit
et ideo si velis cognoscere talem hominem inquirere cum cum tuo sentias
in suo, et tuo imaginari, in suo et cum tuo rationali in suo, et per istu modu
petis eum invenire, et cognoscere.

Quaestio fuit facta homini Crapuloso &
quo sit? et ipse respondit & pane Calido, et carne recenti et propter hoc
in sua responsione potuit cognosci quod ipse erat Crapulosus; Simili
modo potest cognosci homo avarus et iratus quoniam si ab eo petatur
quo vadit vel unde venit, vel ubi moratur ipse statim loquitur
& divitiis, et minus vulneribus, et morte.

Quando avaritia incipit lar-
gitas gloriatur, et quando ira incipit patientia gloriatur, et ideo si in te
avaritia, et ira incipiant in continenti gloriare, et tunc cum largitate
et patientia, sapientia, et prudentia.

Mensura in tuo rationali
quantitatis avaritia, et ira, et hoc idem in tuo imaginari et sentire

Et

et duplici mensura largitatis, et patientia per tuum sentire, imagina-
ri, et rationari, et per talem modum superabis, et destrues in tuis
avaritiam, et iram.

Concidera per qualitatem avari-
tiae, et irae, et largitatis, et patientiae, et inveneris qualitates quae in-
cipiunt cum malo, et vadunt per malum medium ad malum finem
quae sunt qualitates avaritiae, et irae; sed qualitates largitatis, et
patientiae sunt bona quae incipiunt in bono, et vadunt per bonum
medium, ad bonum finem; et si tu ita duo consideres priores largi-
tatem, et patientiam in tuo rationari, et contemperi avaritiam
et iram, et eas ejicies à tuo rationari & avaritia et mendacio.

De Avaritia et mendacio.

In homine avaro, et mendaci habet majorem vim voluntas quam
intellectus, quoniam intellectus sequitur voluntatem attamen dat
contritionem & peccatum, et propterea magnum velle quod habet vo-
luntas in amando divitias, pervertit intellectum, et facit eum
considerare modum per quem valeat conparare divitias, et vitae
et sumptus ad utendum eis, quoniam & operibus voluntatis, et in eis
efficitur thesaurus in memoria, et est voluntas magis repinos
propterea suum velle, quam intellectus propter suum intelligere; et ideo
voluntas attrahit fines intellectus, et memoria, et format in lin-
gua, et loquela mendacia ut cum illis valeat divitias adquirere.

Virus Corporalis veraciter videt et variabile, et homo avarus men-
dax intelligit in mente illas esse veras, et in loquela format
mendacia contra res visibiles ut possit decipere per emere, vel
vendere proprio suo.

Verba quae audit homo avarus mendax
vel quae facit audire proximo suo in quantum sunt verba vera
sunt, et per naturam, veraciter audita sunt; attamen homo
avarus mendax facit sacramenta quando jurat per Deum
per suum Caput eius quae sacramenta facit falso modo, et cum
mendaciis, ut velle pervertere mentem proximi sui quod
cenciderit alia quae non sunt vera, et credat esse vera ratione
sacramentorum quae facit ipse avarus et mendax, et ita homo
avarus intelligit quod sunt mendacia verba quae dicit, et vult
quod proximo credat ea esse vera; Unde cum hoc ita sit ostendimus
modum per quem avaritia et mendacium incipiunt per audire.

et sunt peccata mortalia in mente.

47

Homo avarus, et mendax furabitur alitem ut eam comedat, et habeat unde possit emere eam et si accusetur de furto jurabit per Deum, et per suum Corpus, et per suum filium se non fuisse furatum alitem, et intelliget, recolet, et vult se furatum fuisse alitem, et se falso modo perjurasse, et propter hoc amabit plus Comedere alitem, quam illos per quos juravit. Potest ergo cognosci quomodo Magnū peccatum Committit homo avarus et mendax Deo et illis per quos jurat.

Homo avarus mendax per finem palpati dicit mendacia, et vult alicuius malitiam tangere, et propter hoc facit contra finem palpati et in Inferno sentiet ignem infernalem propter suum palpare.

Homini pauperi, et non habenti quod comedat licitū est furari unum panem postquam non inveniat dantem sibi Comedere, et si accusetur, et ipse intuetur dicendo se non furatum fuisse, dicit panem talia verba sunt de genere mendacii, sed non sunt de genere avaritiae, et ideo tale mendacium est peccatum veniale, et non mortale, et si haberet unde posset emere panem essent verba de genere avaritiae, et suū mentiri esset de genere peccati mortalis.

Homo mendax, et avarus imaginatur quomodo valeat auferre, vel furari, ut possit aggregare divitias, et imaginatur mendacium quod facit instrumentū ut possit auferre, vel furari quod desiderat, et ideo propter tale imaginari disponit peccatum mortale, quod fit propter avaritiam, et mendacium peccatum impetrat in rationari, et memoria, reddit Spes intellectui, et voluntati, et recolat modū per quem homo avarus mendax possit committere peccatum.

Homo avarus mendax ad contingentiā Considerat aliquas divitias, et de contingentiā transit ad imaginationem, et multiplicat species, et si videat unum pulchrum Castellū nobile quod non possit emere, nec auferre non imaginatur mentiri ad emendū, vel furandum Castellum, eo quod posse ei deficiat, attamen si desiderat habere illud posse, propter quod ei furari valeat per mentiri generat mortale peccatum propter mendaciū, et avaritiam.

Hominem avarū potius primitivū Cognoscere per suā avaritiā, quā hominem mendacem.

48

per suū mendaciū, et hoc est quia tu per vīū, auditū, et alios sensus
et per imaginari, et ratiocinari habebis experimentū & operibus
quae ipse propter avaritiam facit, sed per mendaciū non poteris
cognoscere veritatē, quā homo mendax habet in sua mente
quae quidem tibi visibilis non est, nec audibilis, nec imagi-
nabilis, et ideo docebit te prius cognoscere mendaciū propter
avaritiam, quam avaritiam propter mendaciū; sed tamen
in tantū poterit homo esse assuetus mentiri quod ob longam per-
severantiam nosces leviter eū esse mendacem

De Gulositate, et Luxuria.

In homine guloso, et luxurioso habet concordantiā gula, et luxuria
per sentire, et fundamenta illius Concordantiæ sūt gustare, et palpare
et pariter sūt videre, et imaginari, et lectum sūt recolere eā.
Unde homo gulosus, et luxuriosus quando videt tabernā, vel ban-
dinā saluam, vel Carnes Balsas, ut multū valeat bibere. Conside-
rat Comedere illā Bandinā vel illas Carnes Salas, et si videat pin-
guem alilem vel pulcrū piscem desiderat Comedere forū, bal-
samenta, et si videat aliquā pulchrā mulierē conciderat luxu-
riari, et ambo desideria univertua, et applicatur imaginationi
quae inflamat Carnem, et illa inflammatio derivatur ā pinguedi-
ne participantē cū renibus de quibus derivatur ad genitalia
quae sūt Coarices et Spiritus in quibus bullit, vel fervet spuma
quibus excluduntur vapores Calidi, et Visci, et humidi, qui Calefaciunt
et augmentant Virginitatem, et si ratiocinari consentiat per recolere
eā. Conditiones Luxuria tunc fit peccatū morale, et hoc idem
propter gustare quod sibi est, et propter multū Comedere, et bi-
bere quod quidem multū est forū, et materia per quam multi-
plicatur luxuria, propter quā Calefactionem talia opera in
parte sūt naturalia, et in parte sūt moralia. Non dico quod tu
qui proclamas populo dicas hoc sicut Scriptū est, sed quod dicas per
similitudines quae valeant intelligi, et non sint verba veracun-
dosa.

Diximus modū per quē Vinus est nunciū, et instrumentū gu-
lositatis, et luxuria, et similiter potest dici & auditu, quia homo
gulosus, luxuriosus quando audit laudari aliquā bonā victua-
liā bonū vinū, et pulchrā mulierem imaginario inflamat
Carnē secūdū quod supra diximus, et ratiocinari facit species, et si-
militudines propter luxuriari, et propter multū comedere, et bibe-
re.

Similiter

Similiter potest dici de affectu quoniam loqui verba luxuriosa
et gulositatis ocasionat imaginationem, ad imaginandum conditiones
gulositatis, et luxuria, et calefit Caro, et in rationari gignuntur
opera, et sunt peccata per accollere, et opera luxuria, et gulosita-
tis.

Sicut convertitur Subjectum, et predicatum quando dicitur homo
currit, Currit homo; Simili modo convertitur materia et forma hoc
est Circumstantia gulositatis, et luxuria quia homo gulosus, et lu-
xuriosus imaginatur res pertinentes ad gustandum, et palpan-
dum, et una uno tempore, et alia alio, et una in uno loco, et aliam
in alio, et memoria obliviscitur Caritate, et recollit luxuriam
et intus non intelligit iussu Dei neque Voluntas timet illam
et habet inclinationem ad placitum gulositatis et luxuria.

Propter
gulositatem marispiu evacuat de nervis, et Cerebri natura
propter luxuriam, et generatur paupertas, et infirmitas, et an-
guis, et tristitia, sunt vulnera, et multi mali mores.

Homo gu-
losus, et luxuriosus si in sua juventute diu perseveret in gula, et luxu-
ria, quando est Senex, quamvis multum comedere, et bibere non possit
nec luxuriari, remanet tamen Senex luxuriosus, et gulosus per
rationari, videre, audire, loqui, et imaginari, et si aliquis vult
eum redarguere, et corrigere: est obstinatus et redarguit corri-
gentem, et aborret eum, et est ita perversa ejus imaginatio si-
cut imaginatio illius qui de nocte surgit a lecto, et vadit ad
locum secretum, vel ad mingendum, et nescit redire ad lectum.

Qui con-
tinuat, et comedit multa alta, et bibit vina fortia Corripit cedulam
existentem super frontem in locis ubi participant cerebra ante, et
retro, in qua cedula fiunt impressiones phantasiae imaginabi-
lium, et hoc idem de Cedulis anterioribus ubi fiunt impressiones
intelligibiles, et hoc idem in Cedula qua est retro ubi fiunt impressio-
nes inintelligibiles, et ideo ob nimium Calorem, et Siccitatem turbatur
Cerebrum quod est frigidum et humidum propter quam turbationem
homo est Stultus et facit stultitias propter nimium comedere et
bibere.

Hoc idem potest dici de luxuria quoniam homo qui longo
tempore recollit eius placita luxuria, et est turbatum ejus Ce-
rebrum propter multum intelligere, et recollere luxuriam, et hoc idem
de ejus Corde propter nimium amare luxuriam et ideo quando
aliquis vult

aliquoties vult accedere. & luxuria vel a recedere eas delicias ipsius
non potest, quoniam longa perseveratio non potest sustineri per unum
parvum contrarium. nisi Deus adjuvet super b.

De Gulositate, et Superbia.

Subiectum gulositatis existit per gustare, et ideo potest predicari de
gustare, gula, seu gulositas, et Subiectum Superbiae existit per intellectum
et ideo potest predicari de intellectu superbo Superbia, et duo sub-
iecta ununtur per predicationes quae possunt fieri per sententias,
imaginari, et ratiocinari contra humilitatem, et temperantiam.

Videre delicata victualia, et tabernaculum est videre, nuncios gulosita-
tis, et quia homo superbus sibi appropriat placitum sentiendi, et ima-
ginandi superbi vult comedere, et bibere, et non habet contritio-
nem propter multum comedere, et bibere, nec timet iustitiam Dei
et imaginatio multiplicat delicias sive placita per diversas species
et non imaginatur penas inferni, et memoria obliviscitur glo-
riam Coelestem, et recollit delicias quae acquiruntur per comedere
et bibere, et voluntas amat illas delicias quae exstant per vinum
et imaginationem per comedere, et bibere.

Auditus superbus qui
audit loqui de delicatis victualibus, et de bono vino associat se cum
perverso imaginari, et intelligere, et ad intelligere applicat acule-
os, et velle, et placitum sentiendi, et imaginandi, et ideo talis homo
superbus est contra temperantiam, et humilitatem.

Lassare per-
quirit per gulositatem, et si homo sentit non effici pingui et
intellectus indiscere considerat modum per quem homo valeat
comedere, et bibere multum ob hoc generatur gulositas, et Super-
bia, et etiam consequentia sunt intemperantiae, et depravationes
contra abstinentiam, et legalitatem.

Verba dicta, et predicata de

gustare, et intelligere sunt nuntii per quos imaginatio imaginatur
objecta convenientia gulositati, et luxuriae, et memoria obliv-
iscitur iustitiam Dei, et Sanitatem, temperantiam, humilitatem, et abstinentiam
et ideo voluntas eligit delicias gustandi et intelligendi.

Homo gulosus, et superbus
propter gulam dicit verba vilia, et propter Superbiam facit omnia om-
nibus illis qui impediunt delicata victualia quae sunt materia ad
placitum

ad placitum gustandi, et ideo talis homo multoties redarguitur,
et sibi non creditur de aliquo.

Superbia ex generalibus peccatis quia gula,
cum ita sit quod ipsa fundetur in anima, et gula in corpore, et prop-
ter hoc gulosus, et Superbus si non possit habere virtualia per diviti-
as corporales de quibus possit multum comedere, et bibere, igitur Super-
bia, et per Superbiam procurat virtualia contra iustitiam, et temperan-
tiam, et facit voluntatem Substantiam ad desiderandum illa, et me-
moriā, ad recolendum illa, et sic peccata impetantur, licet deficiat
materia, vel deficiat placitum gustandi, et intelligendi.

Homo pauper
divitiarum non est tantum Superbus si vult multum comedere, vel bi-
bere, sicut homo dives, quoniam pauper habet in potentia dese-
dere multum comedere, et bibere, et ideo homo dives gulosus, et Su-
perbus est in peiore conditione, quam homo pauper gulosus, et
Superbus.

Homini gulosus, et Superbus melior est mors quam vita quo-
niam in quantum longius vivit in tantum magis multiplicat pec-
cata, et infernales penas; et ideo homo temperatus et humilis in quan-
tum longius vivit magis valet sibi vivere, quam mori, quoniam
in quantum magis vivit multiplicat sibi gloriam Caelicam; Un-
de cum hoc ita sit potest ergo cognosci quid sit mala mors, et malum
vivere, et quid bona mors, et bonum vivere.

Homo Superbus consi-
derat suam pulchritudinem si sit pulcher, et diligit magis eam
quam quamcumque aliam, et sic videtur sibi quod sit pulchrior alio
quocumque homine, et sic per quodcumque videre, et audire perier-
it nescit recolere eum. Imaginari, et sentire, et igitur Superbia
minuat et vilis verba, et sic ille homo est gulosus considerat pulchra
virtualia, et pulchrum vinum, et per hoc comparat pulchritudinem
cum pulchritudine per Superbiam, et gulam.

Homo Superbus si sit
fortis fortitudine Corporali diligit magis suam fortitudinem quam aliam, et ideo
creditur esse fortior omni alio, et si est gulosus vult cum sua fortitudine super-
are virtualia alterius hominis ut possit multum comedere, et bibere
et si quis ei defendit virtualia ipse igitur malam voluntatem
et imaginatur guerras, vulnera, desperationes et fustas, et ponit
suum Corpus in maxima angustia, et periculo mortis
et est male volutus, a Deo et hominibus.

Des

De Gulositate, et Acedia

In homine guloso, et acedioso gustare, et lenta voluntas sunt fundamenta, et Substantia gulositatis, et acedia, cum ita sit quod gustare possit predicari de gulositate, et acedia. quia est pigrities & lenta voluntate; et ideo gulositas, et acedia sunt duo habitus mixti in homine guloso, et acedioso. per quos homo gulosus piger, sive otiosus deviat finem suum sentire imaginari, et rationari.

Homo gulosus propter gulam, si videat delicata victualia, est diligens ad habendum, vel procuandū illa, et est piger propter lentam voluntatem; et ideo in huiusmodi homine multum comedere, et bibere, et pigra voluntas contrariatur, et quando comedit et bibit minus, voluntas est diligens ad multum comedere, et bibere, et lenta sive pigra ad volentem temperamentum.

In homine guloso, et pigro univertim gustare, et velle, quando audit loqui de delicatis epulis, quas habent bonum odorem gustare expetit illas, et voluntas deperit pigritia facit, amittit fortitudinem acedia intelligendi, et imaginandi eas.

Homo gulosus, et piger sive otiosus per gustum sentit saporem quid sit est placens ad sentiendum, et voluntas est diligens ad amandum saporem, et est pigra ad desiderandum temperantiam et ideo componit recollere diligentiam, et acediam, et hoc idem & intelligere, et imaginari.

Homo gulosus, et piger quando loquitur de victualibus loquitur diligentiam quam habet gulositatis, et propter verba suum, imaginari, et rationari sunt diligentia ad considerandum delicata, et multa victualia, et voluntas, est diligens ad procuandū illa, et est pigra ad procuandū divitias; et ideo in tali homine pigrities paupertatis, et mala voluntas contrariatur illis qui habent divitias propria quas possunt comedere delicatas epulas.

Imaginatio est potentia quae imaginatur bonitatem panis, Carnis, et Vini, et voluntas desiderat illam bonitatem, et fortificat appetitum gustandi per diligentiam et amorem, et movet memoriam ad obliviscendum.

obliviscendū, et intellectū ad ignorandū temperantiā, cū ita sit quod vo-
luntas sit diligens ad amandū temperantiā, quia est viciū, et propter
ea talis voluntas est ancilla querendi, quod est esu Domini et Lex et
ut ab eis ubi amittitur finis sentiendi, et imaginandi, et ratiocinan-
di.

Acedia facit lentam imaginationem, et pigram rationari ad finem
bonitatis, et facit diligens imaginari, et ratiocinari ad finem querendi
et ideo est perveria ad volendum. — Acedia facit pigram imaginatio-
nem ad imaginandū, et memoriā ad memorandū, et intellectū ad intel-
ligendū, et voluntatē ad amandū magnitudinē bonitatis spirituales
et voluntas hominis gulosi facit diligens imaginari, et ratiocinari magni-
tudinē bonitatis Corporalem per gustū, et ideo propter talē voluntatē
perveria homo gulosus propter multū comedere, et bibere efficitur
indigens, et generat infirmitatem, et Acediam.

In homine guloso et
pigro acedia facit pigram imaginari recollere eū per perseverationē mag-
nā bonitatis spirituales, et facit durare longam perseverationem
in imaginando, et ratiocinando, bibere, et comedere, et per talem
modū pigritia gulosis morosa, et evellitur et exradicatur tem-
perantia ab imaginari, et ratiocinari.

In homine guloso, et pigro lon-
go tempore perseverante in gulositate voluntas aufert posse ab ima-
ginari recollere eū posse spirituale ut temperantia non habeat ali-
quod posse, et ut multiplicet posse imaginandi, recollendi eū prop-
ter comedere, et bibere, et per talem modum pigritia gulosis con-
posita ex potestate, perseveratione, et magnitudinē bonitatis
corporalis contra temperantiā, potest ex eo cognosci quod gulositas
est facta ex diligentia voluntatis, et temperantia est debilis ex ne-
gligenti voluntate.

Acedia detrahit temperantiā, et dicit bonū de gu-
litate, et diligentia defert gulositati, et detrahit temperantiā et
ideo ex talibus verbis potest cognosci homo gulosus, et acediosus
et qui induci est habitu mali.

Acedia, et gula sunt de genere incuria-
litaris quoniam propter multū comedere, et bibere dicuntur incuria-
litates, et propter acediam detrahitur hominibus curialibus.

De Gulositate, et invidia.

In homine guloso, et invidio participant maxime gustare, et velle
et ut principalius peccatū propter velle, quam propter gustare.

Cum

cum ita sit quod velle sit radicatum in anima, et gustare in Corpore. Ad ta-
men quod in gustare, importat necessitatem ex natura, et invidere per
accidens gustare attrahit ad se finem invidendi providendo pulchra
virtualia foris, quam providendo pulchra Camera, tuas, et for-
tra pro habitando; et ideo imaginatio imaginatur foris circums-
tantias gustandi, quam videndi, et ob hoc homo magis gulosus quam
invidus vendit Campos, vineas, hortos eius propter Comedere, et bibe-
re et gignit pauperem cum ita sit quod gustare sit magis ne-
cessarium, quam induere; in homine guloso invidio imaginatio
imaginatur foris virtualia, quam pulchra vestes, et quando ei
deficiunt virtualia vendit pulchra et nobiles vestes ut possit mul-
tum Comedere et Bibere.

In homine guloso, et invidio habet imagi-
natio majus posse propter imaginari pulchra vestes, et divitias,
quam propter imaginari delicata virtualia ad Comedendum, et ideo
ex parte in eo invidio. Suprema per formam, et gustare exstat per
Inaccediam; et ideo talis homo habet majorem invidiam de pulchra et
nobilibus vestibus propter quas revereatur, quam de delicatis virtuali-
bus ad Comedendum, et bibendum, et propter hoc plus desiderat co-
medere pauperes cibos ut bene induatur, et revereatur a omnibus
quam si esset bene paratus, non honoratus a gentibus.

Hominem delectat
Lucrari, et si sit gulosus et invidus eum delectat Lucrari, ut per lucrum
revereatur, et possit multum Comedere, et Bibere, et ideo talis intentio
multum imaginata recolita eorum pervertit hominem Lucrandi in mor-
tale peccatum factum propter gulositatem, et invidiam.

Hominem delectat
equitare super pulchrum equum bene Curatorem, et bene ambulantiem
et propter hoc homo imaginatur placitum equitandi, et si sit invidus
consequitur placitum imaginando qualiter possit auferre equum
et non vult emere eum, ne sibi deficiant pecunie ad multum
comedere, et Bibere; et ideo imaginatio secundum quod sunt divitii sine
equitandi, et gustandi imaginatur illos, et presentat eos ad reco-
lere eorum in quibus gignitur gulositas, et invidiam.

Homo delectatur
in venari, et si sit gulosus et invidus delectatur ut possit comedere
venationem, et si sit magis invidus, quam gulosus invidet per
conem venationem ut possit presentat quod dicitur
quod in venatione quam propter Comedere venationem.

Homo

Homo delectatur in prabendo, et si homo qui est invidus et gulosus consequitur placitum in prabendo ob hoc ut veneretur, et laudetur ex parte imaginari, intelligere, et recollere quae in eo quando prebet vident, et ex parte gustandi flect, quia gustare non est de genere prabendi, sed de genere multum comedendi, et bibendi, et ideo ex parte ipsius habent dolorem, et tristitiam.

Homo delectatur in ludendo ad Siliacos, et aleas, et si homo ludens est invidus et gulosus ludit ut possit multum comedere, et bibere, et si ille luctatur est gustare Rex, et invidia Regina, et si in ludo perdat, flet gustare, et invidia affectat denarios quos amittit, et denarios illius qui suos luctatur, et sic placitum gustandi pervertitur in dolorem, et tristitiam.

Homo delectatur in venerando proximum suum et si est homo invidus et gulosus consequitur placitum in venerando proximum suum, ob hoc ut possit eum decipere, et possit multum comedere, et bibere, et talis intentio hominis movet suum imaginari, et ratiocinari ad placitum decipiendi, et multum comedendi, et bibendi; Unde cum hoc ita sit potest cognosci modus per quem homo gulosus et invidus fungitur gulositate, et invidia.

Homo delectatur invitando proximum suum, et si homo invitatus sit gulosus, et invidus consequitur placitum in multum comedere, et bibere, et tristatur quando non potest plus comedere, et bibere, et invidet Scyphos argenteos eorum qui cum invitaverunt.

Si velis cognoscere hominem gulosum, et invidum, inquire eum per visum, et alios sensus, et per imaginari, et ratiocinari, et si non potest eum in his invenire, vel tu es gulosus et invidus et ipse non, cum ita sit quod gulositas et invidia intra dictos terminos minime valeant permanere. Homini guloso et invida ne commendes tuum pinguem atrilem, vervecem, ne baculum nec Clavem tuae Case, nec pro confidem facias, nec sit tuus Socius.

Homo gulosus et invidus dum vigilat est in angustia, et labore ut multum valeat comedere, et bibere, et proximum decipere et quando dormit somniat comedere, et bibere, et qualiter possit proximum decipere.

De Gulositate et ira

De homine guloso et irato potest praedicari gulositas et ira, et gustare est subjectum gulositatis, et gulositas est habitus hominis gulosi, et de ira vero est subjectum irae, et ira est habitus hominis irati; Unde cum hoc ita

ut possit cognosci quod gulositas, et ira sunt instrumenta, et peccata ho-
mini gulosi, et irati qui facit cum gulositate et ira seipsum gulosum et ira-
tum.

In homine gulosi et irati gulositas et ira habet societatem cum
ira ut quod homo gulosus irascatur quando non potest multum
Comedere, et bibere, et est iratus quando multum Comedit, et bibit; unde
cum hoc ita sit potest cognosci quod in homine temperato, et suavi te-
perantia, et abstinencia habent societatem, et Concordiam.

In homi-
ne gulosi, et irati gulositas, et ira habent contrarietatem quia est subjec-
tum, et gulositas, et ira sunt predicata; cum ita sit quod homo gulo-
sus consequatur placitum in Comedendo, et bibendo, et displicitur
in irascendo; unde cum hoc ita sit potest cognosci quod in homine
temperato, et abstinentie temperantia, et abstinencia habent Con-
cordantiam.

In homine gulosi, et irati multum Comedere, et bibere
impedit placitum gustandi, et voluntatis, et quia voluntas vult consequi
placitum per gustum irascitur quando impeditur sibi placitum per
multum gustare, et ideo homo gulosus, et iratus blasphematur seipsum
quando multum Comedit, et bibit.

Gulositas, et ira turbant sentire ima-
ginari, et rationari quoniam per multum gustare homo gulosus pig-
nat iram contra seipsum, quia sentit penam quae sibi venit a nimio gu-
stare, et quia sentire, imaginari, et rationari sunt sua partes gu-
lositas et ira turbant illas partes, quoniam deviant eas a fine quare
sunt.

Homo gulosus et iratus in tantum fatitur vult videre, et imagina-
ri delicias Cibaria, quod ligat suum intellectum ut non possit deliberare ad ha-
bendum patientiam, nec abstinenciam ad pigredum temperantiam, et pa-
cientiam, et propter ejus impedimentum memoria obliviscitur tem-
perantiam, et patientiam, et abstinenciam; unde cum hoc ita sit potest cognos-
ci modus per quem voluntas hominis gulosi, et irati generat gulositatem
et iram.

In homine gulosi, et irati gulositas et ira sunt & genere in-
curialitatis quia cum multum Comedit, et bibit non imaginatur nec recollit, nec
amat Curialitatem, et dicit incurialia verba, et u corripitur ab
aliquo irascitur, et multiplicat verba incurialia.

In homine gulosi, et irati
gulositas est timida, et ira rigida, timida est ne sibi victualia de-
ficiant quia affectat ut possit multum Comedere, et bibere, et ira est
rigida.

repleta in quantum est habitus hominis irasci qui est aptus ad auferendum
vel furandum victualia delicata ut valeat multum comedere et
bibere.

Homo gulosus et irascus in principio et medio mensis est hilarius
propter gustum et in fine quando multum comedit et bibit est tristis quia
non potest plus comedere et bibere. — Homo gulosus, et irascus non re-
graturus proximo qui eum invitavit quando comedit cum ea sitis quod
sua voluntatem facit imaginari multa delicata cibaria que in-
vitanti ei non praebeat, et ideo irascitur contra invitantem.

In homine
gulosus, et irascus, gulositas, et ira laudantur impaciencia, et detrahunt
abstinencia, laudant impacienciam, quia est opus ira, et detrahunt
abstinencia quia est contra gulositatem, et iram habere pariter
lam, et esse intere amicae et inimicae abstinencia, et pariter

Hominis guloso et irasci ne comendes tuam pinguiem alitem, vel mu-
tonem, vel paronem eius. nec ab eo venias de quibus cum ita sit quod
talis homo non utitur ratione, et cum comederit alitem eius ipse se
excusabit, et si accipiat dicit in utilitate, et redarguit. — Homo
gulosus, et irascus nescit in mensa dividere Cibus quia cupit pro se
majorem partem, et si quis eum redarguit minatur et blasphemat
eum, quia est irascus, et propter iram non habet deliberationem ad es-
sendum doctum vel curialem, nec cognoscit suam culpam.

Homo gu-
losus et irascus nescit repetere verba quae ei dicuntur ad eius correc-
tionem, quia non potest errare, et ira ipsum impedit ne intelli-
gat verba quae ipsi met profert quando se excusat. — Cum homi-
ne guloso et irasci ne contra has societatem si eum invenias iratum
et dimitte eum in loco in quo eum invenis et noli esse in suo loco.

De Gulositate, et Mendacio.

Homo gulosus, et mendax facit se guloso et mendace isto modo: potentia
gustativa est naturalis, et gustare est eius opus naturale, et est opus
per accidens quod facit homo gulosus et ideo proprium gulam & quia
inducit suam rationem, et idem potest dici de mendacio secundum suum
modum, quia retinere est opus naturale animae, et quia homo de-
siderat magis comedere, et bibere id quod desiderat, et habituat suum
rationem mendacio, igitur patet quomodo homo gulosus et men-
dax proprium gulam et mendacium, et id per quod sunt, et quid sunt

et haec doctrina est multum utilis homini volenti se custodire a gulositate, et mendacio.

Homo gulosus et mendax facit instrumenta, & videre eum, imaginari, et ratiocinari cum quibus facit reipsum gulosum et mendacem, et hoc volumus exemplificare ut Bernartus scias declarare populo modum per quem gignitur gulositas, et mendacium.

Quidam homo gulosus et mendax videt aliquem hominem temperatum, et veracem volentem vendere pinguem alilem homo gulosus et mendax dicit alilem esse macram, et infirmam ut habeat bonum fortis, et homo vendens alilem dicit eam esse pinguem, et sanam, et homo volens emere jurabit falso modo, et volens vendere jurabit vero modo; exit ergo unus nuntius unicuique Communiter, et homo mendax deviat finem veritatis, et homo verax sequitur fixam veritatem; est ergo in volente emere generatum mendacium quod derivatur a gulositate, et generatur veritas a volente vendere alilem quia veritas derivatur a temperantia.

Quidam homo gulosus et mendax vult emere quendam alilem pinguem, et quidam alius homo gulosus et mendax vult vendere illam, et quilibet jurabit mentiundo per Deum vel per suum Caput et incipiet inter eos esse contentio quoniam volens emere alilem vult habere eam pro minus quam valeat, et volens vendere vult de ea plusquam valeat.

Aliquis homo gulosus et mendax audit loqui de tabernis, et delicatis cibariis, et per verba imaginatur qualiter valeat multum comedere, et bibere, et imaginatio multiplicat appetitum gustandi, et ratiocinatio ratiocinatur illam multiplicationem, et concidebat mendacia in mente et ponit ea in opere, in lingua, et ore per verba quae sunt instrumenta illorum mendaciorum ut possit jurari decipere, et per hoc bona cibaria, et bonum vinum proprium.

Homo gulosus et mendax gignit in mente sua gulositatem, et mendacium, et per ea in opere propter gustare, et mentiri, et si cognoscit suam gulositatem et suum mendacium committit majus peccatum quam alius homo gulosus non cognoscens ea.

Homo gulosus et mendax palpat panem vel pisem, quem vult comedere, et si inveniat panem durum, et siccum, et pisem mollem amittit appetitum gustandi quia

54
quia desiderat comedere alium pane recte, et primum duxit, et iur-
at et mentitur ut possit ipse comedere; et sic de alijs; ostendimus
exop nuncios guloritari, et mendacij qui exstant per rationem
imaginari, et mentiri in homine guloso et mendace.

Divina
Bonitas est domina, et creativa omnium bonorum naturalium illius
hominis qui per guloritatem, et mendacium applicat finem
suorum bonorum naturalium, quia habet per sentire, imagina-
ri, et ratiocinari ad finem guloritari, et mendacij quia sunt ha-
bitus mali, et peccata mortalia; et ideo divina justitia facit
videm vindictam, cum malis infernalibus et aeternis.

Divina mag-
nitude est creativa, et fautoria omnium magnorum bonorum natu-
ralium ex quibus homo guloritur, et mendax unitur, et componitur
per totum suum sentire, imaginari, et ratiocinari, et quia talis homo
se facit guloritur et mendacem contra Divinam magnitudinem sunt
guloritari et mendacium magna peccata mortalia, et ideo Divina
justitia dabit tali homini magnam penam infernalibus et aeternis.

Actu-
ritas Dei causavit totam durationem hominis guloritari et mendacij; Un-
de cum ipse se faciat guloritur et mendacem. Divina justitia Dei punit
eum ad durabilem.

Potestas Dei est causa naturalis potestatis homi-
nis guloritari, et mendacij; Unde cum ipse contra Divinam potestatem se
faciat guloritur et mendacem. Divina justitia punit eum cum poten-
tibus.

Divinus intellectus est causa efficiens et finalis naturalis
intellectus hominis, et quia talis homo induit suum intelligere & gu-
loritari, et mendacem; ideo iras Dei faciet vindictam.

Voluntas Dei
creavit voluntatem hominis, et quia talis homo induit suum velle
& velle. Voluntas Dei vult ut velle sustinere penam spirituales
in igne perpetuo.

Virtus Dei creavit omnes virtutes naturales ho-
minis, et quia ipse induit suum sentire, imaginari, et ratioci-
nari & velle sunt vitia.

Veritas Dei creavit naturalem veritatem
eius; unde cum ipse ipsam inducat & velle.

Gloria Dei creavit omnes
delectationes

delectationes naturales eorum unde cum ipse eas induat Deus gloria Dei
accipiet & eo vindictam cum pena, dolore, et tristitia aeterna

De Luxuria, et Superbia

Tactus est potentia tactiva, et tangere est actus ejus ab ea procedens
et est bona creatura, et homo luxuriosus delectatur tangendo mu-
lierem et maxime si sit pulchra, cum ita sit quod pulchritudo sit
bona creatura, et quia homo luxuriosus delectatur finem tangendi,
et pulchritudinis contra Dei praeceptum, et attrahit placitum tan-
gendi mulierem ad seipsum, ob hoc igitur luxuria quae par-
ticipat cum superbia peritum modum, videlicet quod omnis
homo est superbus qui non est obediens Deo, et superbia exstat ma-
xima per bonitatem naturalem intellectus qui est potentia intro-
habens bonum intelligere naturaliter cuius intelligere finem delectatur
homo superbus ad placitum bonum ex tangendo mulierem quando
exercet luxuriam, quoniam & intelligere facit in istum quando
considerat exercere luxuriam, et non timeat Deum, neque memo-
ria recollit praeceptum Dei, et voluntas amat exercere luxuriam
contra praeceptum Dei; ostendimus quomodo generetur luxuria,
et superbia.

Palpare secundum suam naturam est magna creatura, et in-
telligere est adhuc maior, et ambas magnitudines homo superbus et
luxuriosus attrahit, et applicat ad magnam placitum quod sentit in tan-
gendo mulierem, et quia ambas magnitudines sunt ad servandum
magnitudini Dei, et homo superbus et luxuriosus attrahit eas ad
servandum sibi contra magnitudinem Dei propter hoc talis homo
se facit superbe superbus, et luxuriosus.

Luxuriare, et superbie con-
trahunt societatem propter durare, et in quantum magis durans in-
tantis exstat homo magis obstinatus contra castitatem, et humili-
tatem, et ideo divina duratio facit vindictam propter injuriam
quae sibi fit ab homine superbo et luxurioso cui preparatur perdu-
rabilis penae infernalis.

Homo luxuriosus, et superbus habet posse
naturale, et quia habituatur illud & morali posse propter superbiam,
et luxuriam facit superbe inobedienter contra divinum posse quod
accidentale est ut nequa-
le placitum creavit posse, et placitum sensuale ad sibi obediendum est.

Divina voluntas
vult ut sibi serviant palpare, et intelligere quae sunt creatura ejus.

et homo luxuriosus, et superbus attrahit ad suum placitum palpare, et intelligere, et etiam imaginari, recolligere et velle contra placitum voluntatis Dei, et ideo Divina voluntas accipit vindictam eorum.

Divina virtus vult honorari et revereri, ex placito tangendi et intelligendi virtuosae, et quia homo superbus luxuriosus attrahit ad suum placitum vitiose suum palpare, et intelligere contra Divinam virtutem, ideo Divina virtus virtuosae faciet ut tale palpare in igne infernali vitiose eorum.

Divina veritas cavet palpare et intelligere hominis luxuriosi, et superbi, et quia ipse pervenit ea ad suum placitum superbe, et false excedendo luxuriam, ideo Divina veritas per justitiam accipiet vindictam in die iudicii de tali homine quem faciet nare false in igne eorum.

Homo superbus et luxuriosus consequitur placitum ex sentire, imaginari, et ratiocinari excedendo superbe luxuriam ad hoc ut consequatur placitum ex tactu, et intellectu et alijs potentatibus, et ideo divina justitia, quae est Divina gloria, quae creavit placita, et delectationes naturales ex sentire, imaginari, et ratiocinari punit talem hominem per penam sentiendi eorum.

Homo qui sit superbus propter scientiam, et qui impetret luxuriam propter scire, et privat sapientiam quae est forma scientiae sui sentire, imaginari, et ratiocinari, ut valeat luxuriari, et superbie cum placito sui ipsius contra Divinum posse superbum reipsum torquabitur in igne infernali perpetuo.

De luxuria, et Acedia

Potentia tactiva est bona per naturam, et ipsa tactus est bonus per naturam, et Divina voluntas vult, quod tactus sit bonus ad habitum caritatis, et homo luxuriosus quod sit bonus ad habitum luxuriae, et sicut propter ferrum calidum potentia tactiva sustinet passionem ex habitu mali, ita et ferrum sustinet percurionem propter habitum mali qui est luxuria, qui habitus deviat potentiam tactivam, et ipsa tangere a bono fine ad quem creatura est, et et disponit eam ad habitum mali in igne infernali aeterno, et quia homo luxuriosus acediosus est negligens in resistendo tentationi Daemonis, et sua voluntati habenti appetitum ad tangendum mulierem sub habitu luxuria, ideo talis homo contrahit acediam quae est habitus mali disponens infernale penam aeternam suo subiecto.

 Potentia 55

Potentia tactiva est magna per naturam, et ideo expigit quod nunc tangere sit magnū per naturam, quod tangere expigit magnū placitū, quando homo tangit mulierem et si illud tangere est factū ex habitu luxuria, et inducitur malo habitu magno, quia luxuria est magnū peccatū, et punitur. Deī quia est magna preparat magnā penā homini tali quia est negligens contra Castitatem quae est magnus habitus boni.

Potentia tactiva durat per durationem, et ideo expigit quod nunc tangere durat in placito per tangere mulierem, et si tangere durat per habitū luxuria, Divina Duratio preparat ignē durabilem aeternū dicta potentia et ejus tactui, et hoc idem facit contra accedens, cum ita sit quod homo accedens sit contra durationem Castitatis.

Potentia tactiva habet posse naturale in sentiendo placitū quando tangitur mulier, et hoc luxuriosus per accidens habet potentiam habendi placitum ex tangere mulierem quae potentia est mala per habitum luxuria, et est bona per habitū Castitatis, et quia homo accedens non vult habere potestatem in tangendo mulierem per habitū Castitatis, et habet placitū per habitum luxuria, ideo multiplicat peccatū contra Divinū posse quod preparat potestatem infernalem eorum.

Placitū quod habet potentia tactiva in tangendo mulierem procurat intellectus hominis luxuriosus, et quia potest procurare placitū tangendi per habitū Castitatis, et est negligens contra Castitatem, et diligens ad luxuriā, ideo Divinus intellectus intelligit talem hominem debere affligi in igne infernali aeterno.

Potentia tactiva habet placitū naturale in tangendo mulierem quod placitū Divina voluntas creavit propter finem Castitatis et quia luxuriosus et accedens pervertit finem illius placitū in finem luxuria, et est negligens ad destruendum istū finem, et diligens ad conservandum eū ideo multiplicat peccatū contra Divinā voluntatem quae eorum.

Potentia tactiva habet placitū eorum quod placitū est subiectū commune diversis temporibus ad essendum habitum ad Castitatem, vel luxuriā, quia habitus luxuria facit homo luxuriosus accedens contra habitū Castitatis et virtutis, et quia est vitiosus iustitia Deī quae est virtutis preparat ignem infernalem aeternū potentia tactiva, et ejus tactui, et similiter alijs convenientibus peccato scilicet potentia visiva et ejus actui auditiva eorum, Imaginative eorum, et etiam a rationabili eorum.

Non tantū Divina Dignitates accipiūt vindictā & homine luxurioso
et acedioso cum igne infernali aeterno simul cū alijs elementis sed
maxime cum privatione magna Glorie aeternae.

De luxuria et invidia

Potencia tactiva est bona per naturam, et ideo habet bonū actum
per naturam; et humana Voluntas est bona per naturā, et ideo habet
bonum velle per naturā, et ambo actus naturalis conjunguntur in-
simul per placitū naturalis tactus qui est bonus cū ita sit quod placitū
bonū sit apparet sensualiter, et spiritualiter; unde sicut in anima
li exstant species multa per naturam sicut homo, Leo etc. ita in pec-
cato quod est generale sunt multa species scilicet luxuria, invidia
etc. quae sunt habitus, quos generat homo luxuriosus Invidus per
tangere mulierem, quoniam invidet placitū luxuria, et quia
luxuria, et invidia sunt habitus mali contra Caritatem, et Legalita-
tem quae sunt habitus boni; ideo homo luxuriosus, et invidus sibi pre-
parat penā infernalem aeternam plenam malo.

Potencia visiva
est bona per naturā, et videre est bonus actus per naturā; et hoc idem
potest dici & tangere naturalis, et intellectus intelligit ambo actus
propter placitū quod appetit per speciem luxuria et invidia, quia
gloriat contra Caritatem, et Legalitatem cū libero arbitrio quod ha-
bet propter intelligere quod potest ponere aliter ad cōsiderandū placitū
intelligendi, et tangendi per habitus Caritatis, et Legalitatis; et ideo
homo movetur suum intellectū ad tale intelligere deformatū quod
peccatū contrariū ad speciem luxuria, et invidia, et componit
magnum peccatū per accidens contra magnitudinem naturalem
quae homo per accidens sustinebit, et intelliget magnam penam
infernalem, et aeternam.

Ex audire instrumenta Cognitionis etc. Sen-
tit placitū per naturā potentia auditiva quae cōsequitur placitū ex
audire naturalis, et idem potest dici & potentia tactiva, et ambo
placita componit homo luxuriosus, et invidus; et memoria obli-
vitur Caritatem, et Legalitatem, et dū recollit placitū tangendi mulie-
rem, et species convenientis ad invidendum illud placitū, et ideo
signatur luxuria, et invidia, et ad unū finem applicatur ab ho-
mine luxurioso et invidio qui induit suū appetitū tangere, et
recollere & peccatū inclinatio ad speciem luxuria, et invidia
et disponit seipsum ad subtrahendū penā infernalem perpe-
tuam.

Potencia 56

54

Homo luxuriosus desiderat exerce-
re luxuriam per magnam quantitatem, et si eam non potest exercere
per magnam quantitatem efficitur invidiosus, quam inā dignitatem vo-
luntatis quae multum affectat placitum luxuriae.

2. *Lupulia, et ica. sūt*

Homo Superbius

Hamobu-

Home

net se capta
Homo

Homo luxuriosus videtur deinde tempus, quo luxuria valde, et quia
est iracunda, iracundia sua turbat quod dicitur in illis modis
tempus qualiter convenit luxurie, et memorie habet turbatum
et confusum suum memorare, et voluntatem suam velle, et ideo talis ho-
mo semper est in angustia, et ira, et omni malo.

Homo luxuriosus
concordat amiratione, quam potest facere cum muliere quando ex-
cet luxuriam, que amiratio est nefanda, et turpis ad referen-
dum, et ad considerandum, et tamen ipsa videtur pulchra, quia habet
turbatum intellectum propter luxuriam, et si mulier veretur, et
contradit iracundia contra eam.

In omnibus locis homo luxuriosus
non habet oportunitatem exerceendi luxuriam in quibus videtur ei
posse exerceere eam, et quando accidit non posse exerceere eam iracundia
et turbatur, et blasphematur seipsum, et omnes illos qui eum impediunt.

Imagi-
natio est potentia naturalis qua per naturam imaginatur opera na-
turalia Corporalia, et quando luxuriosus imaginatur opera luxuria
imaginatio movet et calefacit carnem qui movetur et calefactio, et nunti-
us quem mittit homo luxuriosus ad mulierem per tacitum, vel per
aliqua signa, propter quod excitatur Caro mulieris et si considerat
signum in seipso peccat luxuria, et si non considerat, sed contradi-
cat signum Castitatis, et homo luxuriosus excipit in se iram propter
quam blasphematur seipsum, et mulierem, et si mulier habeat patienti-
am multiplicat Castitatem cum fortitudine animi, et bona vo-
luntate.

Si velis cognoscere hominem luxuriosum, et iracundum, pete ab eis
societate & moribus suis per omnia predicamenta superiorum dicta
et pete etiam a tuo sensu, imaginari, et rationari, cum quibus sum
inferius, et cognosce in tuo sensu, imaginari, et rationari quomodo
luxuria, et ira non possunt tenere sua secreta abscondita sensibus
imaginariis, nec rationis, et tamen homo luxuriosus, et iracundus
cogit tenere secreta sed decipitur in suo credere.

De luxuria et mendacio.

Peccatum ut genus et ipsa species sunt multa & quibus luxuria est una
et mendaciosa, unde sicut per nigredinem efficiuntur multa
individua nigra, ita per luxuriam, et mendaciam efficiuntur multi
homines luxuriosi, et mendaces.

Differetia ponit quod luxuriosus
Sic

ut unum, et mendacium sit aliud, et quod unum sit fundamentum de tangere
et aliud sit fundamentum mendacii, quod ut affari, et ambo fundamē-
ta habent amicitiam, et societatem in homine luxurioso, et menda-
ce, et ideo in tali homine luxuria habet multam differentiam operum
a mendacium multa differentia verborum.

Proprium est potentia tactiva, con-
sequi placitum ex tangere mulierem, sed non est sibi proprium luxuriam
et mentiri, et proprium est potentia visiva, consequi placitum in viden-
do pulchram mulierem, sed non est ei proprium luxuria, nec
mendacium, cum sint habitus acquisiti per accidens quod est repara-
bile.

Secundum ut genus et habet multas species infra quas luxuria, et
mendacium sunt species suae, et per differentiam habent multas
differentias accidentia in multis hominibus, quorum sentire ima-
ginari, et rationari habituantur de luxuria, et mendacio.

Luxuria
et mendacium non sunt propria accidentia, sed sunt appropriata
propter mores, quos homo appropriatus sentire, imaginari, et ratio-
nari.

Homo multum luxuriosus et mendax ita fortiter appropriatus
luxuriam, et mendacium suo sentire, ut quod videtur sibi esse
accidentia propria per naturam, et ideo si aliquando vult se corri-
gere de luxuria, et mendaciis, videtur sibi non posse, et desperat,
et est obstinatus.

Homo luxuriosus et mendax quandoque videns
mulierem pulchram, et bene formatam, ita fortiter diligit luxuriam quod cre-
dit mulierem esse luxuriam, et diligit illam, et vult non posse se
per vera verba, et ad ea habere, et per mendacia, et infamiam
habere per mendacia dicit mendacia gentibus et infamat ea de
luxuria.

Homo luxuriosus, et mendax petens mulierem dicit se
multum diligere eam, quae directio non est de genere bonitatis, sed de ge-
nere malitiae, et peccati, et talis homo credit dicere veritatem, et
dicit falsitatem.

Homo luxuriosus se credit filio captum de muliere, propter
pulchritudinem, quod videt in ea, et finis illius amoris est per non pulchra
opera, et omnia excitementa in instrumentis naturalibus, cum quibus homo expe-
cet luxuriam, et ideo pulchritudo, et ornatus mulieris facit hominem
luxuriosum mentientem qui dicit mulieri se eam diligere, et men-
titur.

Homo 58

Homo luxuriosus facit Coniunctiones mendaces, et quibus laudat mulierem
quam diligit, laudat eam & bonitate, et consulit ei ut sibi sit mala, laudat
eum & clericalitate, et doctrina, et consulit ei ut sit incurialis et indoctus
suo marito, et affinibus, et vicinis, et sibi ipsi propter incuriale sentire
imaginari, et ratiocinari; talis homo est fortiter mendax mulieris, et fini
sui ipsius sentire, imaginari, et ratiocinari.

In homine luxurioso metum
est consequentia luxuriae, et in homine mendaci luxuria est consequentia
mendacii, et ideo una consequentia multiplicat aliam in genere peccati
mortalis sub quibus sunt multa peccata venialia quae sunt signa
mortalis peccati, et hominis luxuriosi et mendaci.

Subiectum placetia verba
homo luxuriosus habet secreta multa mendacia quoniam placitum
audiendi facit conciderare verba illa esse vera cum ita sit quod placitum
et veritas sunt & genere bonitatis, et ideo homo luxuriosus mendax fa-
cit multas deceptiones, et falsitates, et mulieres credunt eum esse castum et ve-
rascem.

Homo luxuriosus et mendax dicit mulieri, quam amat se non
posse comedere, nec dormire pro magno amore, quem habet ex ea
et si mulier petat ab eo an amet eam quia est bona, vel quia est mala, et
ipse respondeat quia est bona dicit mendacium, quia amat eam propter luxu-
riam quae est mala; et si ipse dicat veritatem dicendo, quod diligit eam ut
sit mala, mulier quae est casta potest eum redarguere in quantum consulit
sibi quod sit mala, sed si mulier non est bona habet pietatem & illo quod
audit eum dicentem pro suo amore non posse comedere, et dormire, et al-
ij peccati est mala et est ornata & falsitate, et mendacio.

De Superbia et Acedia.

Intellectus humanus est potentia bona per naturam, et habet bonum intelli-
gere per naturam; et si est homo superbus suis intellectus et intelligere sunt
mali per accidens, cum sint instrumenta ut intelligat Deum et eius
honorem principaliter, et homo superbus faciat & suo intellectu, et
intelligere instrumenta ad intelligendum suum honorem princi-
paliter, et ideo gignit superbiam contra humilitatem, et veritatem
et habituatur se et suum intelligere & falsitate quae est consequentia
superbiae, & quae habituatur est suis intellectus et intelligere, et si
homo acediosus habet acediosum vel pigrum intellectum et intelligere ad
cognoscendum honorem Deo pertrinere, et ad cognoscendum honorem pertrinere sibi
ipsi, et suo proximo, qui proximus nequit habere pacem cum homine superbo, et acedi-
oso, cum ita sit quod ad id non possit in communitate bonitatis veritatis et honoris

Humana

Humana voluntas est bona potentia per naturam, et habet bonum velle per naturam
et si homo sit superbus habet voluntatem, et velle superba per accidens, et per voluntatem
sua voluntatem, et velle in malum contra divinam bonitatem, et contra divinam
voluntatem quae est bona, et contra voluntatem proximi quae est bona si sit humilis
et ideo gignit Superbiam contra Deum, et proximum, et ipsum, et si sit accediosus
habet voluntatem accediosam in amando bonum, et consequenter habet placitum in amando
de malum proximi.

Memoria est bona potentia per naturam, et igitur memoria
militat, et in humilis superbo, et accediosus et in memoria superbo, et memoratque
similiter, et talis homo est accediosus ad memorandum bonum, et honorem Dei et
proximi.

ostendimus modum per quem homo est superbus, et accediosus, per quem
demonstratur potest cognosci talis hominis ratiocinari superbum, et accediosum, quod
ratiocinari pervenit in malum et in Superbiam, et accediosum potentiam visivam, et
auditiuam, et auditivam, et imaginativam, et imaginari, et ideo talis
homo est totus plenus malo cum quo vadit ad malum eternum.

Homo Superbus et accediosus attribuit sibi ipsi fines servandi, imaginandi, et accediosandi
quos Deus creavit ad venerandum eum ut homo sit instrumentum cum omnibus
sensibus suis, sensum imaginationis, et rationis, ut Deus qui est causa efficiens
et finalis, et volens eum, et honoratus, et quia homo qui de nihilo venit
et qui non est creatus sibi ipsi, sed Deo facit contrarium, ideo est superbus, et
accediosus ad servandum Deo et proximo, et est malus et vult malum, quod malum
est sibi poenale ignis infernalis.

Homo Superbus, et accediosus si sit pulcher,
est superbus propter suam pulchritudinem, et si sit fortis est superbus propter suam
fortitudinem, et si sit dives est superbus propter suas divitias, et si sit honoratus
propter honorem, et si habet scientiam propter scientiam, et si sit accediosus
accediosus, et Superbia sunt in ipso de genere mali propter quod infest
Deo malum, et sibi ipsi adversitatem, et quia sibi non impenit prosperitatem
invenit de bono proximi sui, et consequenter placitum de malo ipsius.

Ab homine Superbo, et accedioso ne exigas Conciliium, quia ipse non potest illud dare
et si ei datur Conciliium ipse non credit, et reputat dantem Sultum.

Cum homine Superbo et accedioso noli disputare quia si hoc facias, et veram conclusionem
inferas ipse in quantum est superbus non concedit tibi veritatem et in quantum accediosus
infest malum tuo. Conclusionem.

Homo superbus, et accediosus est inobediens de
preceptis quae Deus dedit per Moysen, et est accediosus ad habendum Conciliationem et

ad faciendū confessionē, et satisfactionē & suū peccatū.

Si quis Superbus, et accidionus, et velis cognoscere hominē Superbū, et accidionū non poteris, et si sis humilis, et diligens ad faciendū bonū cū humilitate et diligentia, quā habes poteris eū cognoscere, sicut ita sit quod unū Contrariū possit cognosci per suū Contrariū, et inquirere eū in suo sentire, quoniam per sentire cognoscet suū imaginari, et ratiocinari, ecce ergo quomodo poteris eū invenire.

De Superbia et Invidia.

Opera quae faciūt maiora elementa sūt figura, et signa in quibus poteris cognosci id quod est Superbia, et id quod est Invidia, quoniam ignis dat suū Calorem aeri, et Aer eū recipit per appetitū naturalem, et vellet & eo tantū accipere quod ignis amitteret totū suū Calorem, et quod ipse haberet totū; Simili modo Deus dat hominī bona naturalia per sentire imaginari, et ratiocinari, et dat bona gratia per divitiarū, et honorarū, et scientiarū eorū, et homo Superbus, et invidus attribuit sibi illa bona, et non Deo, et ideo est Superbus contra Deū, de qua Superbia induit suū sentire eorū, et invidet bona gratia, quae Deū dat proximo, et vellet ea omnia habere et bona naturalia, quae Deus dat proximo vellet habere in magnitudine bonitatis, pulchritudinis, firmitudinis eorū, quoniam Deū dat eorū proximo suo et ideo est invidus, et induit suū sentire, et imaginari & Superbia, et invidia.

Superbia ex parte maxime per intellectū et voluntatem, quā per intellectū et memoriā, et ideo memoria, recipit equaliter species quae faciunt intellectū et voluntatē, et propter hoc dicitur quod ratio magis pervertitur per intellectū, quā per voluntatē, et liberū arbitriū magis pervertitur per voluntatem quam per intellectū, et ambae perversitates sunt aequalis species Superbiae et invidiae.

Deus dedit decem praecepta per Moysē, et homo Superbus est inobediens eis, et est invidus contra praecepta, sicut Angelus Moysi, qui propter Superbiā, et invidiā volebat honorari sicut Deus.

Homo Superbus, et invidus facit & seipso Deū in quantum potētia sentirendi, imaginandi, et ratiocinandi attribuit sibi ipsi maxime quā Deo donādo magis quā Deū = Homo Superbus et invidus non fertur maxime ad venerandū Deū quā seipsum, et habet acquiem propter multū comedere, et palpare, et multū se venerari.

Homo Superbus, et invidus inhonoret et contempnat suū Patrem et Matrem in quantum nō recognovit bona naturalia quae habet per ipsos, et vellet non mori ut ipse possideret bona quae habet = Homo Superbus et invidus accipit

accipit nomē Dei in vanum, quia jurat per Deū, et est perjurus. Homo superbus et iracundus superbe invidet, et furatur bona sui proximi contra praeceptum Dei = Homo Superbus, et invidus cupit mulierem sibi non pertinentem, et superbe exerceat luxuriam contra praeceptum Dei.

Homo Superbus, et invidus occidit suū proximū superbe, et invidē cōtra praeceptū Dei = Homo Superbus, et invidus superbe, et invidē testificatur falsū contra praeceptū Dei = Homo Superbus, et invidus Superbe et invidē invidet uxorem suū proximi contra praeceptū Dei

Homo Superbus, et invidus superbe, et invidē cōcupiscit quadrupedem, Campos, vineas, et frumenta contra praeceptū Dei.

Omniū modis modis supradictis, et pluri- bus alijs homo superbus, et invidus est inobediens praeceptis Dei, et quia inobedi- entia pervertit fines sui sentire eū in malum contra seipsum, et suū proximū ideo iustitia Dei preparat ei penas aeternas contra fines sui sentire eū habi- nata. & omnibus malis.

Homo Superbus, et invidus redarguit et non vult redar- gui, blasfemat, et non vult blasphemari, nullū laudat, et vult ab omnibus lau- dari dat laborem omni homini, et vult habere quietem, Consultit, et non vult sibi Concilium, et tali homini melius fuisset non esse natum.

De Superbia, et ira.

Homo Superbus et iracundus superbe et iracū vult providere fines sentiendi imaginā- di, et ratiocinandi in seipso, et in suo proximo, et idcirco superbia, et ira nascū- tur ex illa devione finis contra humilitatē, et patientiam.

Quidam scultifex videt uxorem Dni sui pulchra, et quia ea videt longo tempore si longo tēpore ima- ginetur placitū tangendi superbe vult cū ea exerceat luxuriam, et si Domi- nus sciat, et redarguit scultiferū, nascitur in eo ira cōtra Dominū, quia ira ut superbia, et imaginatur contra Dominū proditiōne falsitatis eū.

Homo super- bus et iracundus vult audire verba, quibus laudetur pluraquā Deū, nec proximum et peccatum modū audire est nuncius Superbia impetratus in voluntate est. Ideo irascitur si non laudatur.

Homo Superbus et iracundus caput rosam, Liliū, et violam & manu proximi ut eam possit odorare, et si proximus ei con- tractat igitur iram contra eum, et multiplicat peccatum per super- bum intellectum, et per iratam voluntatem.

Homo Superbus, et iracundus
contra

contra humilitatem, et patientiam vult Comedere et bibere bona sui proximi
et si sibi contradicat fit Superbus et iracundus contra suum proximum.

Homo Superbus
invidet Uxorē suū proximi Superbi, et si sibi contradicatur gignit malā volū-
tatem, et Superbiam, et ira multiplicat mortale peccatum. — Homo Superbus
loquitur verba Superba, et si propter ea vituperatur gignit irā et malam
voluntatē contra arguentē eum, et minatur, et blasphematur eos.

Homo Superbus et
iracundus Superbi cū ira imaginatur ea quae desiderat, vel quae odit, et imaginatio
mouet Carnē ad Superbiam, et voluntatē ad iram, et voluntas mouet intellec-
tū ad Superbiā, et memoriā ad iram, et impetratur mortale peccatum quae
sunt Superbia, et ira.

Ostendimus modū per quē homo Superbus, et iracundus de-
viat finem sentiendi, imaginandi, et ratiocinandi contra finem humilitatis
et patientiae, et propter hoc talis homo Superbi, et iracundus vadit ad ignem
infernalem aeternum.

Superbia, et ira habent Communitatē in difformato, et
per uero recedere uolunt et Omnes hi accipi per uari, et difformari per uerunt,
et difformant discretione, liberū arbitriū, et deliberationē, et propter dif-
formationē, et per uersionem potentiaū superbiā, etiam difformantur, et
per ueruntur inferiorē quae sunt per sentire, et imaginari, et ideo talis homo
facit opera bruti animalis, et dicitur ipse Dement, et ipse infans aeternus.

Vicarius Superbus, et iracundus est superbus contra suum Dominū, et contra popu-
lū, et propter Superbiam, et iram imaginatur falsitatem, et proditorem
contra suum Dominū, et contra populum, et Superbia nascitur cū superba
voluntate quae uellet esse Dominus.

Rex vel Praelatus Superbus, et iracundus
permanet in magno peccato mortali, cū ita sit quod persona Communis sit
magna persona ad eligendū magnā humilitatē, et patientiā, vel magnā
Superbiā, et malā voluntatē, et ideo persona Communis Superba, et
iracunda dat magnū laborem, et passionem personis particularibus pro-
pter Superbiam, et iram, et propter hoc exit in inferno in maiori inadu-
quā alia persona.

Homo Superbus, et iracundus emat et vendit Superbiā, et ira-
re, et Superbiā, et iracundiam fugit in liberalibus artibus, et mechanicis, et ideo con-
cedat proditorem, falsitatem, et fraudem in quocumque officio. — Homo
Superbus, et iracundus audit et uenatur Superbiā et iracundiam, et ideo Superbi et
iracundi blasphematur ipsi et alios.

Nullus homo est in maiori periculo quam
Superbus.

Superbus, et irascibilis, et nullus homo habet peius Dominum quam superbus
et irascibilis, et ideo est incipit qui vult submitti tali homini, et qui vult cum
eo contrahere societatem.

Hominem superbum, et irascibilem poteris cognoscere per suum
sentire, et per tuum, et cum tua imaginatione cognosces suam, et cum tuo formato
et ordinato rationem, cognosces suum difformatum, et inordinatum.

De Superbia, et mendacio.

Veritas est primitivus objectus intellectus, et post amatur per voluntatem, et reco-
litur per memoriam, unde cum mendacium sit contrarium veritati simili mo-
do mendacium est objectus intellectus, et amatur per voluntatem, et receditur per
memoriam, et ideo intellectus qui metitur est in tantum superbus, et mendax
in quantum est magnum mendacium, quia superbia, et mendacium per voluntatem
amantur, et per memoriam memorantur; unde cum hoc ita sit ostendimus
ergo qualiter superbia, et mendacium in mente nascantur.

In quantum est su-
perbia magna, et amare plus aliquid quam Deum in tantum est magnum mendacium
nunciatum aliquid esse melius Deo; unde cum hoc ita sit poteris cognoscere super-
be mendax qui diligit plus seipsum, et aliquid quam Deum; quomodo est magna
tua superbia, et tuum mendacium, et qualiter sursum est propter ea magnas
infernales penas.

~~Superbia, et mendacium incipiunt nasci in men-~~
~~te et signantur per verbum; nam ergo homo mendax, mendacium facit~~
propter rationem quam propter loquum. Homo mendax videt natura-
liter aliquam rem qui est objectus sui visus, et si ipse dicat quod non videt eam
ut majus suum mendacium in quantum est peccatum contra divinam veritatem
quam sit magnum posse visum, et hoc idem est de superbia; poteris ergo cognos-
cere superbe mendax quomodo magna est superbia tua, et mendacium
tuum, et quomodo magna pariteris, quia Deus est magnus.

Verbum vel loquela
est naturale objectus auditus, et si tu audisti eam, et dicis non audivisse, et men-
dax, et es ita superbus sicut mendax. Homo qui propter multum comedere
et bibere exigit gulonitatem est in tantum superbus, et mendax contra
temperantiam in quantum est gulosus per gulonitatem cum Deus velit homi-
nem temperatum.

Homo luxuriosus est in tantum superbus et mendax contra
finem castitatis in quantum est luxuriosus contra finem ipsius castitatis cum ita
sit quod Deus velit preceptum homini ne exerceat luxuriam. Homo superbus
et mendax qui imaginatur mendacium in tantum superbe imaginatur cum in quantum
mendacium est, cum ita sit quod mendacium sit objectus intellectus qui illud intelligit
et voluntatem qua illud amaret, et memoriam qua illud memorat.

Ostendimus

Ostendimus divitiarum superbiam et mendaciam, et coram Deo, et hoc per recte, ima-
ginari, et ratiocinari, per quem divitiarum potius cognosci id quod est superbia,
et mendacium, et per tale doctrinam possunt homines sibi cavere a Super-
bia, et mendacio. Homo superbus et mendax non est humilis nec verax, et
vult per superbiam, et mendacium ascendere ad habendum honorem, et di-
vitiarum, et cadit in redargutionem, et deprecantiam gentium, et post mortem
cadet in ignem eternum.

De Superbia et mendacio. Homo superbus et mendax non est humilis nec verax, et
vult per superbiam, et mendacium ascendere ad habendum honorem, et di-
vitiarum, et cadit in redargutionem, et deprecantiam gentium, et post mortem
cadet in ignem eternum. **Homo superbus et mendax non est humilis nec verax, et**
vult per superbiam, et mendacium ascendere ad habendum honorem, et di-
vitiarum, et cadit in redargutionem, et deprecantiam gentium, et post mortem
cadet in ignem eternum.

Advocatus vel Iudex, vel Princeps
vel Praefectus si sit mendax est in tantum superbus contra suum officium quantum
ita est per superbiam contra finem humilitatis quemadmodum est mendax
contra finem veritatis, et propriam talem homo crudelissime affli-
getur in igne infernali.

Nullus homo est difficilius ad corrigendum quam su-
perbus, et mendax, et nullus ita fortiter perturbat pacem sicut ipse, et
omnis homo est in angustia qui sit ei submissus, vel familiaris vel do-
mesticus.

De Acedia et invidia

Acedia est contra finem bonorum naturalium, et invidia est contra finem bono-
rum gratiarum, et ideo homo acediosus, et invidiosus peccat mortaliter cum acediosus
et invidiosus contra finem benevivendi imaginandi et ratiocinandi quod sunt per
finem diligenter, et legaliter proprium. Deum acediosus et invidiosus et etiam
proximum.

Homo acediosus, et invidiosus si videat aliquam pulchram mulierem
invidiosus eam ad carnalem delictum, et per acediam est negligens ad contradicendum
tentationi Daemonis, et non ipsius quam habet ex veritate, et tunc, et non timet
Deum, et ideo consequitur placitum si mulier convencie, et si se defendat
habet malam voluntatem contra eam.

Homo acediosus invidiosus naturaliter
consequitur placitum ex audire verba placencia, et invidiosus illa, vel illi
de quibus dicuntur illa verba contra bona naturalia, et contra bona gra-
tiae data a Deo suo proximo, et per genus acedie consequitur placitum
quando audit dicere perveritatem advenire suo proximo et tristitia
si audiret advenire prosperitates.

Homo acediosus invidiosus consequitur
naturale placitum ex comedendo effusim, et ex bibendo effusim proprium
quod

quod placitum invidet virtualia sui proximi qui sunt bona paria per
Deum data, et per genus accidia ut negligens ad procurandum inquirendum
virtualia decentia ad effarim, et abundanter comedere, et bibere, et prop-
ter hoc infermata voluntatem habens habens illa, et considerat de-
ceptionem, furto, praedeg ut habeat cum quo valeat abundanter comedere et
bibere.

Homo accidiosus invidiosus secundum genus accidia, et invidia imaginatur
tantum contra circumstantias pertinentem accidiosari, et invidia, et si ad
contingentiam imaginatur circumstantias non pertinentem recta linea
generat accidia et invidia ex illis circumstantiis abstrahit species, et simili-
tudinem, et redigit eam ad centrum compositum de accidia, et invidia.

Accidia est
contra sanctitatem per quodammodo in quantum homo est negligens in considerando
virtualia quae sunt bona ad comedendum, et hoc idem de quantitate eorum, et
per invidiam desiderat virtualia sui proximi, et ideo talis homo est pauper
infirmus, et invidiosus, et vivit cum dolore, et tristitia. — Homo invidiosus invidet
divitias sui proximi ad habendum honorem, et quia accidia, et invidia ha-
bent in homine accidiosum et invidiosum ligamen, et sunt de genere mali homo ac-
cidiosus dolet quando videt suum proximum habere divitias, et honores.

Homo
accidiosus invidiosus non accedit, nec intelligit, nec amat per genus virtutum
sed per genus vitiorum, et ideo abstrahit peccata ex avaritia, gula, et
de quibus multiplicat accidia, et invidia contra diligentiam, et legali-
tatem. — Homo accidiosus et invidiosus non considerat Deum causam efficien-
tem, et finalem, et ideo non amat, nec timet eum, et si eum timet, timet eum
timore ignis infernalis, et ideo talis homo invidet illos qui amant Deum
quia est bonus, et timet eum quia est punitivus, et ita facit homo accidiosus et in-
vidiosus contrarium quod est contra finem quare Deus est causa efficiens et fi-
nalis: illud contrarium est ita magnum sicut est magna concordantia homi-
nis diligentis, et legali qui amat Deum quia est causa efficiens et finalis.

Deus creavit mundum ut serviret et honoraretur, et benedicatur, et homo
accidiosus, et invidiosus qui non considerat Deum causam efficientem, et finalem
credit finem mundi, esse per finem hominum, et non Dei, et ideo per tale con-
siderare, invidet contra Deum et est negligens in eius servitio, et veneratione,
et est diligen ad servandum, et benedicendum seipsum.

Sic ut cognoscere
hominem accidiosum, et invidiosum inquirere eum cum tuo visu in suo visu, et cum
tuo auditu in suo eum, et cum tuo imaginari in suo, et cum tuo credere in suo eum
et cum operibus manuum tuarum in suis et cum visis pedum tuorum in suis per talem
inquisitionem poteris eum invenire, et cum invenieris non sis sibi familiaris
accidiosus.

De

De Acedia et ira

Acedia et ira habent Communiter contra finem humane voluntatis cuius finis causa efficiens et finalis est Divina voluntas, quoniam finis humane voluntatis est quod sit diligens ad amandum, servandum, et obediendum divine voluntati, et quia humana voluntas in homine acedioso est negligens contra suum finem, igitur iam contra Divinam voluntatem quia vult hominem habere patientiam, et ideo homo acediosus et irascibilis cum sua voluntate est contra divinam voluntatem, et contra voluntatem sui proximi, et est in mortali peccato, cuius acedia, et ira sunt species germane de quibus homo acediosus et irascibilis habet suam voluntatem.

Acedia et ira

habent Communiter contra finem huius humani intellectus, cuius Divinus intellectus est causa efficiens et finalis qui intelligit humanum intellectum per iustitiam habere diligentiam ad intelligendum suum honorem, quoniam cum de nihilo creavit, et quia homo acediosus pervertit finem contra suum intellectum, et contra Divinum intellectum, Deus qui est intellectus licet irascatur illi honorem Daemoni, Cuius et Mundi qui homo habet suum intellectum de acedia, et ira, et permanet in hoc mundo in tristitia, periculo, dolore, et ira, nec in alio habet iram spiritualem eternam.

Acedia et ira habent Communiter contra finem memorie, cuius finis, et causa efficiens est memoria Dei ut recolatur honor Deo per iustitiam, et quia homo acediosus est negligens, et oblitiscitur honorem Dei, memoria Dei licet irascatur Daemoni, et Mundi ut humana memoria patiatur iram, dolorem, et tristitiam in hoc quod recollit in hoc seculo, et vadit ad aliud seculum ad habendum iram, et penam spiritualem eternam.

Deus est causa efficiens et finalis humane imaginationis cum creaverit ea ut imaginetur opera, quibus ipse honoretur super omnia, et si homo est negligens contra finem imaginationis Deus qui est finis superius licet irascatur Daemonem, Cuius et mundi ut ille homo patiatur iram, tristitiam, et dolorem in hoc quod imaginatur in hoc seculo, et ut vadat in infernum ad habendum iram corporalem eternam in omni eo quod imaginabitur.

Homo acediosus, et irascibilis quia est negligens contra finem videndi odit per visum — Homo acediosus et irascibilis quia est contra finem audiendi odit verba que audit — Homo acediosus, et irascibilis quia est contra finem odorandi odit quando odorat aromam vel aliud florem.

Homo acediosus et irascibilis quia est piger contra finem tangendi odit per tangere mulierem, et seculum durum, et mollem, et per sentire calorem frigoris etc. — Homo acediosus, et irascibilis quia est piger contra finem verborum irascitur quando loquitur verba.

Quidam modum per quem acedia, et ira
signantur.

ignitus in homine acedioso, et iroso, et sustinentur in ejus sentire ima-
ginali, et rationali, et propter hoc ibi ad ignem infernalem in quo sustine-
bit ipsa moralia contra fines sui sentire, imaginari, et accionari, et tale
iam quid posset cogitare, scilicet, vel loqui.

Cavey tibi ab homine acedioso
et iroso, quoniam si sit aciosus contra suum bonum non confidas quod sit diligens
pro tuo bono, et si nascitur contra te ipsum poteris cognoscere quid iacetur
contra te, si iraday circa eum, vel si sit familiaris eius.

Homo negligens propter ne-
gligentiā habet indigentiam propter quā iacitur contra Deum, regnum, et suum
proximum. Si vultis cognoscere hominem negligens, et irosu si eum aequa-
re de negligentia, et consulas ei quod habeat diligentiam in faciendo bonum eius
negligens in accidendo tibi gratias & concilio quod ei dā, et irascetur contra
te, et scis quia? quia negligentia, et ira habent in ipso Communitatem in malo
et angustiam contra bonitatem, et requiem.

De Acedia et mendacio.

Homo acediosus est piger contra
Divinam bonitatem; et homo mendax est diligens in mentiendo contra humanam
bonitatem; et ideo acedia, et diligentia habent Communitatem in genere mali, et
per hoc potest cognosci modus per quē acedia, et mendacium habent ortu, et sus-
tentamentu in homine acedioso, et mendaci.

Homo acediosus est piger contra
largitatem humanam magnitudinis, quae est effectus Divinae magnitudinis
et homo mendax est diligens in mentiendo contra humanam magnitu-
dinem; et ideo homo acediosus, et mendax est contra magnificentiā et
proximitatem et cum magnitudine mentiendo; et per hoc potest cognosci augmentu
acedia, et mendacii contra bonitatem magnitudinis, et augmentu mali.

Homo
acediosus, et mendax est contra durationem humanam quae est effectus divinae
eternitatis, et ideo talis homo iniquitatem magis vult multiplicat acediam, et men-
daciū contra Divinam bonitatem magnitudinem, et eternitatem. Homo acedi-
osus et mendax est contra humanam potestatem, quod est effectus Divina potes-
tatis, et ideo est diligens ad omniendum contra suam naturalem potestatem.

Homo ace-
diosus, et mendax est contra humanam intellectum, qui est effectus Divinae intel-
ligentiae, et ideo non vult intelligere, et propter mentiri est contra intellectum. Homo
negligens, et mendax est contra humanam voluntatem quae est effectus Divi-
nae voluntatis, et ideo est negligens ad amandum res amabiles et
est diligens ad omniendum contra illas.

Homo negligens, et mendax est contra
naturalem

naturalem humanam virtutem quae est effectus divinae virtutis, et ideo est diligens in mentiendo bonum, et mortaliiter. Homo negligens, et mendax est contra naturalem humanam veritatem quae est effectus divinae veritatis, et ideo est negligens in dicendo verum et diligens in mentiendo.

Homo accidiosus, et mendax est contra naturalem humanam deliciarum quae est effectus divinae gloriae, et ideo est negligens contra naturalia placita, et est diligens contra illa in mentiendo, et ideo est contra bona gratiae moralis. Homo accidiosus, et mendax si videat bona opera est negligens contra illa, et est diligens in mentiendo contra ea.

Homo accidiosus, et mendax si audit loqui de bonis diligenter in faciendo bonum et dicendo veritatem, est negligens in essendo amicum eius, et est diligens in mentiendo contra ipsum. Si tamen una rosa, et odor eius non odoratus non memoratur nec est negligens in recipiendo odorem, imo naturaliter est diligens in recipiendo eum, et rose naturaliter est diligens in non mentiendo in dando uti odoratum, et homo accidiosus et mendax contra bonum naturale, et bonam gratiam facit peccatum, et ideo peccat mortaliter cum accidia, et mendacio quae sunt sua instrumenta.

Homo accidiosus, et mendax est contra genus gustandi quia accidiosus est contra temperantiam, et mendax est in quantum vult vivere, ut valeat multum comedere et bibere. Homo accidiosus, et mendax est contra genus tangendi mulierem, quia est piger ad adquirendum castitatem et est mendax in quantum dicit mulieri quod eam amat bene, et magno amore.

Homo accidiosus, et mendax est contra suam imaginationem quia est negligens in imaginando opera, quae debet imaginari, et est diligens ad mentiendo contra ea, et ideo talis homo pervertit naturam suam imaginariam, et ad contingentiam evenit scilicet cum ita sit quod extra suum sensum loquitur verba ad contingentiam non memorata, intellecta, nec amata.

Homo accidiosus, et mendax est accidiosus, et negligens in ratiocinando scilicet in eo quod debet audire eius, et est diligens in opponendo, et ideo evenit mendax contra suum ratiocinatum.

De Invidia et ira

Invidia est contra largitatem bonitatis tunc quando homo videt bonam gratiam quae habet proximus, quae bona ipse vellet habere contra bonum proximi, et ideo nascitur invidia, et quia homo invidiosus nequit habere illa bona nascitur contra ipsum et proximum, et propter hoc nascitur ira quae est peccatum mortale, ideo, quia aufert deliberationem, et humanum intellectum.

intellectu, et est contra Divinam bonitatem, quia dat bona temporalia, et si vult
et talis ira est consequentia invidia, et invidia est succedens
gibbosity vel male compositi quando videt bona temporalia quae Deus dat
pro natura proprio desiderio habere. Ista bona, et quando aliquis homo
habens a Corpore accit sine re, et daturus est pro se, et pro aliis, quoniam est gibbosity
vel debilitatus, vel male compositus, ita citius corda illius qui eum respicit, et
invidet bona temporalia ipsius, et ideo ira est initium, et antecedens illius
invidia, quae est consequens.

In Iudeo baptizatus unus Iudeus invidet donariis
atque, et desiderat eos habere, per Iudum, et tunc quando perdit invidiam, contra
se, et suum proximum, et blasphemae Deum se et suum proximum, et propter hoc invidia
egregit iram et ira egregit verba incurialia, et sic est.

In Concilio publico aliquis
homo impendit Concilium, et major pars omnium transibit illud Concilium
quod ipse dat pro bono, et si in Concilio est homo invidiosus, et habet invidia
illius qui dedit Concilium, et non rex, et si in Concilio est homo invidiosus
etiam, quia suus intellectus turbabitur, et nescit impendere bona Concilii
eum, sed malum, et difformatum per iram, et invidiam, et ipsa quae credunt
in eum alij dicunt quod bonum Concilium datum per hominem legalem, et pati-
entem nunc bonum, et ideo movet in Concilio situm, et dicit verba super-
biam, et incurialia.

Alquis homo legalis, et paciens tenet nam, liliu, violam vel
perum causa odorandi, et homo invidiosus auferat ab illa illum florem, vel
perum causa odorandi, et talis invidia non est peccatum mortale, sed veni-
ale et si homo a quo ipse auferat florem, vel perum sibi contradicat homo invi-
diosus egregit iram et invidia pervertitur in mortale peccatum.

Alquis Rex
habet aliquem bonum servum legalem, et patientem, et alium servum invidum
qui detrahit bono servo legali et paciensi, et si Rex non credit si habet iram
contra eum, et cogitat prodicionem, deceptionem, et falsitatem. Invidia, et ira
vult & exire, et irrita, et homo trahit invidiosus, et tunc patitur passionem
spiritualem, et vult habere actionem tanquam homo paciens, et legalis.

Alquis
homo credit articulos fidei, et vult eos ^{intelligere} per sententias, et imaginari, et quia ar-
ticuli non sunt sensibiles, nec imaginabiles, sed sunt quia non possunt esse sensu per-
sentire et imaginari, et si aliquis vult illis docere eos per effectus spiritualia bona
per Divinam bonitatem. Insuper per Divinam magnitudinem eorum, homo vult
eos intelligere per sententias, et imaginari ex sententiis et suspensibus contra illum
et invidet ejus bona temporalia, et non credit articulos.

Recolere

Accolere eos per naturam non habet invidia nec iram cum ita sit quod sint bona naturalia, et naturalis dispositione disponuntur ad elegendum periclitum, et legalitatem, et quia de nihilo sunt creata disponuntur ad elegendum invidiam, et iram, et homo habet libertatem utendi & accolere eos secundum discretionem naturalem dono gratia, et quia de nihilo est creatus habet libertatem in utendo contra bona gratia, et si utatur contra gratiam per accidens habet invidiam & iram, et ita cum quibus vadit ad eos.

Homo invidus, et iror. habet perveriam, et deformata imaginationem, et id quod facit, facit ad contingentiam sine deliberatione, et discretionem, et ideo omnis homo qui sit familiaris illius ut in periculo deceptionis, proditoris, et mortis. Devenit imaginatio, vel turbata propter invidiam, et ita non habet deliberationem ad imaginandum id quod convenit per naturam ad finem querendi, et palpandi, et ideo quilibet homo qui imaginatur sub tali habitu imaginatio, imaginatur ad contingentiam, et cadit in invidiam, et iram.

De Invidia & Mendacio.

Invidia in homine invidio est habitus perque ipse est contra finem Bonitatis, Magnitudinis eius quia omnes eos invidet et cupit sibi contra Deum, et suum proximum, et ideo in suo rationari egreditur mendacium quod accollit, intelligit amice et significat in sua loquela sentire perveram contra veritatem ut id quod est falsum videatur esse verum quod mendacium est habitus hominis mendacis, cum quo est mentiens contra finem bonitatis, Magnitudinis eius, et ideo invidia, et mendacium habent communiter, et ligantur in genere mali, et magni, et durabili mali, et propterea homo habitus invidia, et mendacis vadit ad ignem infernalem in quo pariter propter invidiam, et mendacium pena eternam.

Invidia et mendacium sunt contra finem videndi cum ita sit quod homo invidus, et mendax cupiat bona gratia quae Deus dat ejus proximo, et ut ea habeat sibi ipsi dicit mendacia, et falsitates, et vias ut nuntius portans litteras scriptas & mendacis ad rationari ad impetrandum bona visibilia temporalia contra iustitiam, et charitatem, et contra Divinam bonitatem quae est causa efficiens, et finalis horum bonorum temporalium, vel terrenorum, et visibilium.

Homo invidus et mendax quando audit loqui & dicitur, et honoribus propterea per invidiam invidet, et cupit appropriari sibi dicta bona contra suum proximum, et dicit mendacia ad hoc ut possit decipere suum proximum, et ideo audiat et nuntius portans litteras scriptas & mendacis ad rationari pro impetrando divitiis, et honoribus contra legalitatem, et veritatem.

Homo

Homo invidus et mēdax invidet et Cupit per invidiā bonū vniū pingue alitē
eius nū propinū, ut possit multū comedere, et bibere, et dicit mēdaciā ut possit de-
cipere et furari quod desiderat, et gustare. et nūcū portans eū ut possit im-
petrare per suū vel per vim contra iustitiā bonā quā invidet nū propinū.

Homo invidus et mēdax invidet vponē nū propinū, et dicit mēdaciā nū pro-
pino ut possit habere ejus vponē ad suū placent et tunc est nūcū ut possit
eū ut possit luxuriari. Homo invidus et mēdax imaginatur modos, vias
sacchari, et falsitates ut possit decipere propinū et habere ejus bonā, et ima-
ginari ut nūcū portans eū ut valeat impetrare id quod per invidiā
desiderat.

Ratiocinari ratiocinatur in mēte cū recolere eū et eligit litteras
quas sibi portans vniū, alij sensu, et imaginario, et accollit eū mēdaciā, et
denūciat ea per affuā sub forma veritatis ut possit decipere, et furari bo-
nā propinū, et idō tale ratiocinari vadit ad ignē infernalē ad habēdū po-
nā proptia recolere eū.

Succifer invidet honorē nū Creatorij, et videt per via-
rit omnes finis nū recolere eū in malū, et magnū, et durabile malū, et propterea
habituat se de invidia et mēdaciis cū quibz est in igne infernali spirituali ho-
tano, et cōversatur cū invidio et mēdaci recolere, intelligere, et abstinere hono-
rem Dēi, et Dēi, et omnes alios Angelos malos, et etiam benignos, et omnes
et colū, et terrā, et omnes creaturas, quāvis Deus est Causa efficiens et fina-
lis, et pōnā quā talis Angelus habet, quī posset cogitare, iudicare et loqui.

De Ira et Mendacio.

Potentia, quae maxime sunt fundamenta ira et mendacij, sūt humana vo-
luntas humana, et naturalis veritas, quāvis Deus est Causa efficiens, et fina-
lis cū sua Suprema et naturali voluntate, et veritate, et quia homo diffor-
mat et pervertit suā naturālē veritatē, et veritatē pōnīt rād, et mē-
daciū quae sūt habitus cū quibz peccat mortaliter contra finē suā volū-
tatis, et veritatis, et ob hoc est iracū et mēdax contra suū propinū, et cō-
tra Dēū qui est Causa efficiens, et finalis nū propinū.

Sicut homo iratus
pervertit suū naturālē placent in tristitiā et passionē per accidens
ita per mendaciū pervertit veritatē accidentālē in mendaciū, et ideo
homo iratus quodvis vitium ira et mendaciū induit in tristitiā
et passionē quārum est ipse signus, et signum subministrat in
Infano tristitiā, et passionē aeternā propter iracū et
mendax recolere, intelligere, et abstinere.

Homo iratus et mendax
amittit

amittit liberū arbitrium in deliberando utrum dicat veritatem, vel mendacium
et ideo recedit eorum ad contingentiā, et sub habitu irae mentiēdo minatur,
et facit stultitiam. In homine irato humanus intellectus per irā est
turbatus, et nequit habere deliberationē, per quā habeat patientiam
neque voluntas potest patientiam diligere, nec memoria recollere
et hoc idem de mendacio contra quod nequit intellectus veritatem intelli-
gere, nec memoria recollere, nec voluntas amare, et ideo contrarium tali
homini stare est periculosum, et perit se in periculo qui vult cum eo
loqui, et de ira et mendacio cum corrigere.

Imaginatio humana exi-
git deliberationē ad imaginandū ea per quae possit esse virtuosior, et acquirit
merita quod non potest acquirit ex quo recollere intelligere, et velle quae
sunt causa ejus habituentur de ira, et mendacio, et ideo imaginatio move-
tur per similitudines, et phantasias per quas ira, et mendacium valeat
multiplicare.

In homine irato et mendaci affari est perversum de placito
in irā et de veritate in mendacium, et ideo decipit suū proximū et fa-
ciat eū timidū ut propter mendacium moveatur ad iram. Homo
iratus, et mendax et contra finem tangendi mulierem, et si aliquis ei con-
tradicat irascitur contra illū, et minatur illi iram, et elicit mendacium
ut possit exerceere superbiā.

Homo iratus, et mendax ut contra finem
putandi cum irate comedat et bibat, quare non habet deliberationē
ad recollendū eorum temperantiā, et veritatem, et dicit mendacium ut po-
sit mulierem irasci. Homo iratus, et mendax quando quid
ei loquitur veritatem, et laudat patientiam habet displicentiam in audi-
endo illa verba quae sunt contra irā, et mendacium et ideo irascit et men-
titer est contra illa verba, et si deberet illa verba aspergere neciret
quia non audivit ea sed deliberatio recollere videt et etiam imaginari et quia
est mendax dicit se scire aspergere illa verba, et se ea intelligere.

Homo iratus
et mendax cum irā, et mendacio utitur bene quando videtur
suū proximū honorari, et esse divitem et plenum, et si interrogetur ab
aliquo de suo proximo respondet irate et mentitur et necit laudare
suū proximū nec adarguere ipsū de ira, et mendacio.

Si vultis cognoscere
hominem iratum, et mendacem inquire eū cum patientia, et veritate per
suū seminare, et per tuū, et per suū rationari, et per tuum et sic poteris
eum invenire. Pars 5^a quae est de virtutibus et vitiis ad invicem
Comparatis

Paulo 1^a

De virtutibus et vitis ad inveni-
Comparatis
et Primo.

De iustitia et avaritia

Iustitia est habitus positivus cum quo homo iuxta iure utitur suis naturalibus
potentiis, et naturaliter accipit ea quae sunt iura, et ob contrarium cum generetur iusti-
tia, et multiplicatur, et iniustitia quod est eius contrarium est habitus priva-
tivus cum quo homo iniustus iniuriat utitur accipit praedictam potentiam
quod iniustitia est vitia, et amica avaritia quod est habitus privativus
contra iustitiam, cum ita sit quod homo avarus pervertat fines praedictos
potentiarum, et accipit ea contra laetitiam quod est vitia, et amica ius-
ticia.

Homo iustus Considerans Deum iustum, et iuste esse causam efficiens et finalem
naturalis sentire, imaginari, et appetere, et ideo vult iure uti per vium, et alij sen-
sus in venerando Deo, et quando talis homo tentatur per avaritiam ad declinan-
dum a fine iustitiae per vium, vel per auditum eorum considerat illam declinationem
esse malam, quia est contra Divinam bonitatem, quod est causa efficiens, et finalis
et avaritia est contra humanam bonitatem, propter quam iustitia est bona
et ob hoc videtur et destruit humanam bonitatem per avaritiam, et si homo non
considerat ista, et per vium, et per auditum eorum, et per avaritiam, et si homo non
videt, et hoc per vium, vel per auditum eorum, contra laetitiam tunc generat avaritiam
in suo recedente eorum cum quibus est iniuria, et avarus, et humilis sunt
sentire, et imaginari, et talis homo vadit in infernum ad permanendum ibi
perpetuo, ubi Deus non utitur gratia, nec laetitiam, et utitur avaritia
iustitia contra avaritiam, et subiectum est homo avarus qui affligitur in igne
infamali propter avaritiam recedente eorum quod subtrahit accipit instrumentum
et humilis avaritia, sit vult auditum eorum. Sicut quod talis homo subtri-
buat magni, et eam, et iure quis cogitare, scribere, vel dicere poterit.

Iustitia, et avaritia in homine nequeunt uno, et eodem tempore permanere
cum ita sit quod sunt habitus contrarii, et unus positivus, et alius privativus, pe-
ramen eodem tempore possunt esse in homine ambo habitus existente uno in actu,
et alio in potentia, cum ita sit quod homo possit uno tempore esse iustus, et alio
avarus, iustus propter bona gratia, et avarus quia potest se privare iustitia
et pervertat avaritiam, et hoc modo homo potest uti libere arbitrio ad ac-
quiritum iustitiam vel ad dimittendum eam propter avaritiam.

Librum 6°

liberū arbitrium habet duas species quoniam una est creata a Deo data
et creata, ut sit instrumentū cum quo agit iustitia generalis, et ut eo per
speciem est parvativa et est instrumentū quod homo agit ob suā fragilitatem na-
turā quia est creata ex nihilo per quod nihil habet inclinationem ad pecca-
tū quod nihil est in quantum est contra aliquid positive, et ideo talis liberū
quā homo avarus habet ex nihilo est pro hominem avarū generato, et est
instrumentū cū quo facit peccatū.

Homo iustus participat iustitiam

qui est iustus, et quia iustitia est bona participat cū Deo qui est bonus, et quia
iustitia est magna participat cū Deo qui est magnus, et quia iustitia convenit
cū esse ut dicitur de duratione propter quod homo iustus participat per gra-
tiam cū beatitudine Dei qui est causa efficiens et finalis boni iustitia, dura-
tionis et quia homo iustus habet potentiam utendi cū iustitia, per iustitiam
participat cū divina perfectiōe, et in quantum homo iustus intelligit iustitiam
participat cū intellectu Dei qui est causa iustitia, et quia amat iustitiam
participat cum voluntate Dei quia amat iustitiam, et quia est virtuosus
per iustitiam participat cū Deo qui est virtuosus, et quia est verus participat
cum Deo qui est veritas, et quia cū iustitia habet meritum glorie participat
cum Deo qui est gloria.

Quandimus participaciones per quas homo iustus par-
ticipat cū Deo per iustitiam, cū quo est prout ab avaritia, et quia homo avarus
nullam participacionem habet cū Deo nec cum homine iusto.

De iustitia et gulositate

In precedenti sermone applicuimus iustitiā avaritia, et secundū suū modū
et naturā potuit applicari gulositati et reliquis peccatis quoniam sicut Crisostomus
cum recipit verbum edere quando ponitur supra de rebus, et videntem quā-
do ponitur super vinidē; ita una, et eadem iustitia numero, et aliter condi-
tione secundū avaritiam, aliter secundū gulositatē et ita non oportet repe-
tere in hoc sermone conditiones iustitiæ, scilicet modū per quē habet cum au-
ritia, sed dicemus conditiones quas habet, et quas si conveniunt contra gulosi-
tatem et sic poterit cognosci quod iustitia est habens generalis quā poterit
applicari cū suis conditionibus pluribus, et diversis speciebus peccatorum.

Gulosis ex parte nature per quā quia consequitur placitū naturale
per comedere, et bibere, quod placitū ex parte iustitiæ, esse iustū ut comeda-
re et bibere via munerij temperatiōis, et sanitatis, et homo gulosus considerat
placitū querens quod placitū vult multiplicare per comedere, et bibere,
et obliuiscitur iustitiā, quia carpat mercedem, et Circumstantias per quas
homo debet comedere, et bibere temperate ut sane et diu vivat obliuiscitur
viventis.

17
Servingus Deo, et obediendus iustitia eius et homo guloruz facit Contrariuz.

Homo guloruz non habet ita magnam fortitudinem ad vitandū gulorū sicut
habet homo iustus ad vitandū iustitiam quia quilibet hominū deus
totius humanae bonitatis quia celus quia iustitia moralis et habitus iustitiae
vult et quilibet quia est habitus probiorum non habet adiutoria Deo nec ab
humana bonitate, et ideo consequetur magnam culpam hominū in ejus modo
gloriorum, et negligendo iustitiam, propter hanc culpā vadet in infernum,
ubi inde subtrahetur intelligentiam comedendi, et bibendi taliter quod in aeternū
desiderabit comedere, et bibere, et intelliget quod nunquam comedit nec
bibet, et talem penā quā potest cogitare, precare, aut scribere?

Iustitia est

magna quia est similis magnitudinē dei quā eā creavit et ideo iustitia
oportet habere magnū actum secundarium qui associetur cū magnitudine
sublendi eius ut gulorū non recedat, nec diligitur, et ut intelligatur
illam esse peccatū mortale, et si homo iustus non utatur tali magnitu-
dine, et per hoc magnam iniuriā possit iniuriā cū gulorū quia facit
magnū habitū, qui habitualis nō recedat eius contra iustitiam, unde cum
hostia sit ostendimus modū per quē cū magnitudine iustitia destruetur
et vincetur prava gulorū, et cū magnitudine gulorū possit destrui
paucitas iustitia.

Diū imaginari circumstantia iustitia illa imaginatio
est fundamentū Quatuor iustitia, et si homo subito velit esse gulorū per
longā peccationē iustitia opponit abstinētiā contra gulorū
conversatur, si homo diū imaginetur circumstantia gulorū.

Longa
iustitia, et potestas gulorū sunt duo potestates contrariae et ideo faciunt
contraria opera cū ita sit quod iustitia sit contra gulorū, et gulorū
contra iustitiam, et ut melius hoc valeat declarare, volo dare hoc exemplum.
Si tu teneas gladiū in tua manu et vis scindere magnū lignū, si tu de mag-
no ictu nō, si tu vultis destruere gulorū, scindes illud, et si de parvis ictibus
multū tendas in scindendo lignū, similiter si tu vultis destruere gulorū
cum iustitia habeas magnū imaginari teneas eū, habitualis de ius-
titia contra gulorū, et ita leviter superabis et destrues gulorū
et si facias contrariū leviter superabis et destrues iustitiam, unde cū hoc
ita sit potest cognoscere si iustitiam et vult destruere gulorū cū parvo
vult et habet magnā audere, intelligere, et imaginari ad multū comede-
re et bibere non potest destruere gulorū nec generare iustitiam
dare illud modicū velle converti in magnū velle, et illud vult
cū magna audere, intelligere, et imaginari contra gulorū.

Ostendimus

Quidamque igitur secreta quae homo sensus ignorat, et quae non recollit nec
amat nec imaginatur cum quibus quidam potest deus, et corrumpi.

De iustitia et luxuria

Iustitia Dei potest dupliciter considerari. Primo per aequalitatem suam digni-
tatem quia habent suam per Deum Trinitatem cum ita sit quod Deus Pater, Deus
Filius, et Deus Spiritus Sanctus sint aequaliter una Suprema Unitas Bonitas
eius unus Deus una Deitas una essentia substantia, et natura.

Iustitia Dei

essentia, et naturalis vult quod sit iustitia aequalis et naturalis in anima ra-
tionali per aequale recollere eam. Hoc haec iustitia aequalis, et naturalis prop-
terea iustitia moralis per accidens quam originat homo tunc quando recollit
eam. Deum plura omnia alia, et ab hac iustitia derivatur alia per quam
homo debet amare tantum suum proximum quantum seipsum; Contra hanc iustitiam
est homo luxuriosus qui intendit uxorem suam proximum ad Carnale delictum
quae iniustitia luxuria derivatur ab iniusto recollere eam sub forma luxu-
riandi, et nuncij luxuria sunt iniustitia videre, audire, cogitare, adori,
tangere, affari et imaginari, quia movetur per iniustum accionem
ut valeant impetrare luxuriam.

Primum per quem modum homo iustus

originat iustitiam et homo iniustus luxuriam, quare homo iustus contra
luxuriam possidebit iustitiam eternam propter iustum sentire, imagina-
ri, et accionari, et homo iniustus luxuriosus sustinebit poenam eternam
propter iniustum sentire, imaginari, et accionari.

Si tu qui sermonum

velis habere magnam materiam collige materiam sermonum iustitia qui est
in prima distinctione, et capite de iustitia, in tracia distinctione, et idem
de materia luxuria in secunda, et quare a distinctione, et tunc habebis
videntiam dicendi modum, et multum ad predicandum de iustitia, et luxu-
ria.

Homo iustus colligit placita naturalia quae sunt per virum, et alios sensus
et per imaginari recollere eam, et omnia illa induit per accidens de iustitia
tunc, quando originat iustitiam contra luxuriam et homo luxuriosus in-
iustus facit contrarium, et per hoc potest cognosci modum per quem
homo iustus originat iustitiam contra luxuriam; et homo iniustus ori-
ginat luxuriam contra iustitiam.

Homo iustus qui originat iustitiam contra

luxuriam originat placitum recollendi ad carnalem, et homo iniustus qui
originat luxuriam originat placitum palpandi mulierem, et per hoc potest
sunt cognosci duo genera venientis quod una est plura per anima
et.

et per justitiam qua est ipsi habitus, et alia est per placitum tangendi mulierem
 contra justitiam; cum ita sit quod placitum accolendi eam sit sexus, et submissum
 placito tangendi mulierem contra justitiam, et ideo homo superbius qui de-
 siderat bonum placitum tangendi, et obliuiscitur placitum justitiae, committit inju-
 riam, et peccat mortaliter sub habitu luxuriae, et iniuriatur Divina
 justitia, quia vult quod placitum justitiae sit superius, et placitum tangendi
 mulierem sit inferius sub habitu Caritatis, cum ita sit quod potestas animae
 sit nobilior quia per naturam morantur superius, et potestas corporis
 sit minus nobilis quia per naturam stant inferius; Stat ergo Chastus
 per justitiam, et superius per injuriam qua iniuria committit malum
 propter luxuriam; Unde cum hoc ita sit ostendimus modum per quem
 bonum tangendi mulierem per justitiam peccat homo luxuriosus, et in-
 iuriatur in malum quod est mortale peccatum cum quo vadit ad
 ignem infernalem, et amittit bonum sexus.

De justitia et Superbia

Homo habet decem potentias naturales ex Dei largitate sibi datus cum quibus ope-
 ratua quod quid operatur scilicet potentiam visivam, auditivam, olfactivam,
 odorativam, tactivam, affectivam, imaginativam, memorativam, intellectivam,
 et amativam, et homo superbius cum his potentiis generat superbiā in
 anima, quia disponit cum potentiis inferioribus, quae sunt de genere sentien-
 di, et imaginandi; et ideo Deus cum sua justitia causat justitiam in homine
 iusto, quia videtur illa justitia contra superbiā cum omnibus actibus dicte
 auri potentiae, et homo habet liberum arbitrium ad utendum superbiā
 vel justitiae per omnes potentias, et si utatur superbiā est culpabilis prop-
 ter culpam consequitur poenam aeternam, et si utatur justitia habet
 meritum propter quod consequatur gloriam aeternam.

Homo videtur autem
 hominem divitem et honoratum qui fuerit pauper et de vili genere si fecerit
 malam voluntatem contra illum ex superbiā contra Dei justitiam
 quia dedit illi homini bona temporalia, et naturalia, et Superbiā inci-
 pit per oculos qui sunt fenestra per quam incipit intrare, et per etabi-
 tur in voluntate, et per consequens in intellectu, et memoria, cum
 incipit quod voluntas negligat esse Superbiā sine Superbo intellectu
 et Superba memoria.

Quidam homo audit laudare alium de divitiis, vel
 honoribus, et quia magis audit, est propius particularis et obliuiscitur ius-
 titiam, et habet malam voluntatem adrogare illum, et vult non laudare de
 divitiis, et honoribus committit superbiā, et causam sit fenestra per quam superbiā
 intrat in animam qua non est iusta quia si esset iusta laudaret et bene-
 diceret.

benediceret Deū cōtra Superbiam quia dedit divitias et honores suo proximo

Quidam homo est qui non sentit odorem, et si videat odorantē pomum
roam eius si odiat illū hominem sentientem odore, odit Deū, quia sibi non
dedit virtutem sentiendi odorem, et igitur Superbiam contra iustitiam
Dei quae libere dat bona gratia naturalia, et moralia cuicumque vult
et ideo natus est porta, per quā Superbia intrat in animā contra iustitiā
quae non potest intrare in illa anima in qua est Superbia

Aliquis homo di-
ves vel pauper si videat comedentem delicatior sibi, et odit, et invidet
quando videt comedere illum hominem igitur Superbia contra iu-
sticiam, et gustus est potentia

Quidam homo vidit pulchram mulierem
quae sibi non competit pro matrimonio, si velit illā ad carnale desiderium
et obliuiscatur iustitiā Dei, vel in eam succubet, et non timeat
Superbiam in anima et igitur est porta

Aliquis homo vidit loquen-
tem in concilio aliū qui dixerat, pulchre, et laudat loquentem, si illum odit
habet duplicem ex verbis illius quae audit, et quod sit Superbia contra iusti-
tiā, et affari, et audire sunt fenestrae per quas intrant Superbia, et in-
videre in anima

Homo qui imaginatur circumstantias Superbiae ex illius
pulchritudine corporis et fortitudine naturalis quando hoc facit ima-
ginari colligit illas circumstantias, et praesentat eas animae, et si anima
illas recipiat contra iustitiā igitur Superbia et imaginari est porta

Aliquis considerat divitias et honores Regis, et honorat genus ignis
si iste consequatur duplicem de bonis gratia quae Deū debet Regi igitur
sit Superbia contra iustitiā, et humilitatē et considerare est Superbia
propter accendere eadē et considerare est porta et camera in qua Superbia
inhabitat

Quilibet homo diligens magis seipsum quam Deū habet Superbia co-
ntrarietatem quae est contra iustitiā Dei, qui per iustitiā et diligens amari pluri-
tudo, quae iustitia propter Superbia voluntatē quā habet ille homo punit
ita fœditer et acerbè illā voluntatē sicut sit injuria, et Superbia illius igitur

Quilibet Princeps vel Prelatus qui cognovit in se dignitatē quā sit pater
quā est persona communis, et non recognovit eā Deo peccat ita Superbia et injuria
nec est devotio finis quare ipse est Princeps vel Prelatus, cū ita sit quod
sufficiat ut ipse eū illo fine serviat Deo et populo Dei in tantū quod illud finis
non habeat ociosū nec debeat eū a magna bonitate et dignitate privare

De iustitia et acedia.

19

Virtus est genus habens duas species; prima, est virtus naturalis diffusa per decem potentias naturales, quae sunt potentia visiva eorum; et secunda est virtus moralis quae est iustitia quae exigit omnes potentias naturales esse diligentes ad honorandum Deum; et ideo iustitia est habitus exigens diligentiam videndi audiendi eorum, et potentiae naturales sunt instrumenta cum quibus homo utitur ad iustitiam diligenter exercendam; et si homo fuerit negligens in utendo potentiis naturalibus exercet acediam contra iustitiam quae est peccatum mortale quia privat diligentiam videndi audiendi eorum, et consumit iustitiam; Unde cum hoc ita sit ostendimus ergo quid sit iustitia, et quid acedia, et ostendimus subiecta in quibus permanent.

Humana bonitas exigit hominem esse diligentem per potentias supradictas, cum ita sit quod virtus naturalis quae est bona sit diligens propter visum auditum eorum, et ideo iustitia quae est bona exigit hominem videre, audire eorum, bono modo, et iuste, et diligenter, et ideo potentia, et iustitia sunt de genere bonitatis, et diligentia ob hoc ut fines potentiarum non amittantur, quia corruptio perditio est contra Deum, qui est causa efficiens et finalis finis naturalium, et perditio morum finis contra diligentiam iustitiam est habitus privativus qui est acedia seu negligentia, per quam homo acediosus consequitur displicentiam de bono, et placitum de malo, cum quo malo ibit post mortem in ignem eorum.

Humana magnitudo naturalis exigit hominem habere magnam diligentiam per visum eorum quae sit per habitum magnam iustitiam, et acedia est habitus, quo versatur homo contra iustitiam, et ideo acedia est habitus privativus contra magnitudinem iustitiae quae est habitus positivus.

Humana Duxatio exigit per naturam hominem esse diligenter ad utendum iuste suis potentiis naturalibus secundum finem quare sunt, et qui hoc facit est iustus, et si sit negligens est iniustus, et exigit acediam cum quae habet ociosas omnes suas potentias contra fines quare sunt, qui fines sunt ad Deum venerandum, et bonum, et durabile meritum adquirendum.

Humanum posse naturaliter exigit hominem uti ipso per visum, et ceteras potentias naturales, et si homo utatur diligenter ipso ex intentione venerandi Deum est iustus, sin autem est iniustus, et acediosus = Humanus intellectus exigit per naturam intelligere, ut Deum, et eius opera intelligentur, et iustitia exigit hominem intelligere Deum et eius opera cum magna diligentia, et si homo utatur isto fine est iustus, sin autem est iniustus, et acediosus et committit peccatum contra finem intelligendi.

Humana voluntas exigit hominem diligentem ad amandum Deum, et eius opera, et si homo sequatur finem suae voluntatis est diligens et iustus sin autem est iniustus, et acediosus eorum.

Humana

Humana virtus est, et per se non habet suum finem, sed per se habet suum finem, et per se
 cum virtute audiri eorum in venerando Deo, et si facit contrarium est accedens, et impe-
 dit finem virtutis. Humana veritas exigit hominem diligenter in utendo ipsa
 ad honorandum Deum, sed quando homo utitur ea diligenter est servus, et quando con-
 trarium facit est injurius eorum. Humana delectatio naturaliter exigit hominem
 ut bene bonis gratia ad servitium, diligentiam, et placito per virtutem audiri eorum
 si homo consequitur suum finem est servus, et si eorum.

De justitia, et invidia.

Justitia est habitus, cujus Deus est causa efficiens, et finalis ut ipsa sit instrumen-
 tum homini, cum quo jure utatur in decem potentibus naturalibus ad hono-
 randum Deum, cum quibus potentibus se habet justitia contra accedens, quae est spe-
 cies peccati generalis, quae justitia intendimus applicare contra invidiam,
 quae est species peccati generalis, cum qua homo generat invidiam, et illegalita-
 tem contra suas decem potentias naturales, et contra ipsas proprias, et
 contra Deum qui est causa efficiens, et finalis dictarum decem potentiarum,
 Unde cum hoc ita sit ostendimus modum per quem justitia, et invidia sunt
 habitus contrarii, et subjecta eorum sunt potentiae. Virtus eorum imaginati-
 va, recolligenda eorum.

Justitia exigit quod sit de genere bonitatis, ut per bonum
 et servitium videre, audire eorum imaginari, et recolligere eorum impendatur honor,
 et reverentia Deo, qui vult quod sibi impendatur honor, et reverentia
 ab homine per omnes decem potentias, et etiam cum omnibus bonis gratia
 quae Deus dedit homini, quae bona sunt divitiae, honor, sanitas, genus, et re-
 liquae prosperitates, et invidia exigit totum contrarium, et ideo homo in-
 vidus est contra justitiam per omnes actus decem potentiarum naturalium
 et contra bona gratia quare invidia est habitus cum quo, et per quem homo
 est falsus, et non legalis Deo sibi, et proximo, propter quam falsitatem
 et illegalitatem invidia est de genere mali cum quo homo vadit ad ignem
 eorum.

Justitia est habitus magnus, ut cum magna justitia se serviat Deo, qui
 est magnus, et invidia est habitus magnus privativus, ut non se serviat Deo,
 qui est magnus. Unde cum homo habeat libertatem ad utendum justitia, et in-
 vidia, si exaltet magnitudinem justitiae per nunc videre eorum vincit, et destruit
 invidiam, et acquirit magnam calentem gloriam, et si exaltet in magnitu-
 dine invidiam supra justitiam per videre eorum vincit, et destruit justitiam,
 et acquirit magnam culpam quare vadit ad magnam penam infernales.

Justitia exigit perseverantiam, et perdurabilem morem, et nunc destruat in-
 vidiam, quae exigit longum morem contra justitiam, ut exignat malum contra bonum.
 Justitia habet posse ex parte Dei, et ex parte hominis contra invidiam per
 virtutem.

per visum eorum, et invidia habet posse contra iustitiam ex posse hominis, **Demonij 21**
mundi, et Carnis per visum eorum et ideo homo habet libertatem ad pignendum
iustitiam, vel invidiam.

Iustitia exigit intelligere iuste per visum, et caritas potest
itas, et invidia intelligere iniuste per visum eorum = Iustitia exigit amorem ius-
tum, et legalem per naturales potentias, et invidia amorem iniustum, et ille-
galem per eandem = Iustitia est species virtutis que est principium gene-
rale, ut omnes potentias naturales habeant actus virtuosos in possidendo
bona gratia per Deum datam, et invidia, que est species peccati generalis
exigit omnes actus potentiarum viciosos in possidendo bona gratia eorum.

Iusti-
tia exigit vera opera, et iusta, vera opera facit homo per omnes actus po-
tentiarum verum, que sunt iusta si fiant secundum finem eorum, et invidia
exigit totum contrarium = Per naturam, omnes potentias naturales exquirunt
delectationem in utendo suis actibus infinitivis, qui sunt videre eorum, ut homo
iuste utatur bonis gratia qui unus delectabilis est figura, et signum gloria ca-
lestis accipere, et invidia per contrarium eorum.

Si velis cognoscere hominem iustum
et invidum, inquire iustitiam et invidiam per decem potentias naturales, et per eorum
actus, et inquire eorum in iusto accipere eorum, et etiam imaginari, et per tuum iustum
visum, auditum eorum, quoniam sine iustitia nequique cum invenire, et cognos-
cere, cum ita sit quod invidia, et iniustitia habeant seipsas secretas, et actus
potentiarum, ut valeant generare iniurias, illegalitates, provisiones, decep-
tiones falsitates, et alia peccata.

De iustitia, et ira.

Iustitia est instrumentum, cum quo homo se facit iustum, et ira cum quo se facit
inacid, et iustitia est habitus generans pacem, et ira anxiosus, et ideo sunt duo
habitus contrarii per omnes decem potentias, ex quibus homo est compositus
que sunt potentia visiva eorum.

Iustitia est habitus memorativus, cum quo homo ius-
tus iudicat suum visum ad finem ad quem est, et ira est habitus non deliberati-
vus, cum quo homo deviat suum visum a fine ad quem est, et quia potentia visiva natura-
liter exigit placitum ex visu, iustitia ex placito naturali rationi per visum exigit
placitum accidentale, cum quo exigit ex visu pacem, et ira facit contrarium, et ideo iusti-
tia exigit pacem contra iram, et ira guerram contra iustitiam.

Iustitia est habitus
discernens cum quo homo discernit audit verba, et ira est habitus non discernens
cum quo homo inducit audit verba, sunt ergo iustitia, et ira habitus contrarii
per audire.

Potentia odorativa generat placitum, ex odorare placitum ordinem
et dupliciter ex odorare ferre, et ideo potentia odorativa est instrumentum cum
quo

22 quo consequitur homo placitū, vel dupliciter ex odoratu, quod placitū, et di-
placitū sunt figurae per quas possunt cognosci principia, quae habentur per iusti-
tiam, et quae per iram = Potentia gustativa generat placitū ex gustare dul-
cem saporē, et displicitū ex gustare amarum saporē, et placitū est & ge-
nere iustitia per accidens, et displicitū & genere ira per accidens, et propria
potentia gustativa est Subjectū per quod sunt significata principia iusti-
tiae, et irae.

Potentia tactiva habet duas species per naturā, per unā generat placi-
tū, sicut per tangere mulierem, et per aliam displicitū sicut per sentire
vulnera, ictus, dolorem, famē, iterum eorū, et ideo una istarū species est &
genere iustitia, quae generat placitū, et alia & genere ira, quae generat an-
guiniam = Potentia affativa est communis iustitia, et ira quae commu-
nitat exstat per contrarium, et verba sūt materia.

Potentia imaginativa
per iustitiā est sana, et per irā est infirma et confusa = Potentia intellectiva
cū iustitia habet deliberationē, et generat sciētiā per intelligere, et cū ira
habet angustia, diligit et petit deliberationem intelligendi, et generat igno-
rantiam = Potentia amativa per iustitiā diligit iure, et deliberat, et
propter hoc generat amicitia, et pacem, et per irā facit contrariū = Po-
tentia memorativa cū iustitia generat Successionē ordinatā, et cū ira
generat contrarium.

Ostendimus duos habitus contrarios quī sūt iustitia, et
ira, et Subjecta in quibus permanent quae sūt decem potentiae naturales
quae per accidens habent pacē, vel concordia per iustitiā, quia iustitia con-
servat, et ordinat finem quare iure et habent angustia in se in amicitia
per iram, quia ira conservat, et ordinat finem quare in se in amicitia
et subtilis in praedicando, quia ostendit fontanā, et motus contrarios exister-
e per iustitiā, et per irā.

Iustitia est bona quia generat bonū, et ira est mala
quia generat malū, et bonū quod iustitia generat ut figura boni Caelis
et terrae, et malū quod ira generat e contrariis eorū.

Iustitia est habitus per quem
homo recipit correctionē, et se, et aliud corrigat, et ira est habitus per quem
homo non recipit correctionē a seipso, nec ab alio = Si velis cognoscere homi-
nem iustum, et hominē iracundū inquire eū per opera decem potentiarū naturali-
um, et si invenias hominem iustum sū esse familiarē ut habere pacē, et si in-
venias iracundū fuge eū ut non subtrahas angustiam.

De iustitia, et mendacio.

Iustitia est habitus per quem homo iustus est virtuosus, et verax, et mendacium
est habitus per quem homo mendax est viciosus, et falsus, et ideo iustitia, et men-
daciū contrariantur, et homo est Subjectū earum per omnes decem potentias
naturales.

naturales. Unde cum hoc sit individuum, et indivisibile, & necessitate sequitur
quod si homo sit iustus, non sit mendax, et si sit mendax non sit iustus, quoniam
si uno, et eodem tempore sit iustus, et mendax, esset divisibile per accidens, quod
est impossibile. Unde cum homo sit iustus, non potest esse mendax, et
habitu contrariis; potest ergo cognosci multipliciter, quia facit iustitia
in homine iusto per omnes decem potentias naturales, et hoc idem de menda-
cia, quod multiplicatur in homine mendaci per omnes octo potentias naturales.

Ostendimus multiplicationem iustitie et mendacie per quam doctrina potest cognos-
ci qualiter multiplicatur peccatum, et vitium in homine, qui est compositus ex
omnibus decem potentiis naturalibus, et ideo homo iustus per omnes suas partes
salvabitur, et homo mendax per omnes damnabitur cum ita sit quod iustitia
Dei sit superna in magnitudine bonitatis, et durationis, et homo sit ille qui facit
bonum per iustitiam, vel malum per mendaciam: ergo in suo numero res sucine-
bitur, et iudicabitur per iustitiam Dei, quae est superna, et si homo moriatur
iustus iudicabitur ad gloriam aeternam, et si infans mendax cadet perinde eter-
nam.

Per naturam homo habet veracem videre eum, et homo mendax habet, et
venit omnes hos habitus per accidens de mendacio, et homo iustus de iustitia. Ius-
titia habet duas species contra mendaciam, per primam habituatur omnes actus decem
potentiarum de veritate in homine, qui de ipsa est habituatur, et per secundam
disponit, et ordinat quod actus potentiarum propinqui sunt iusti, et veraces ad
audendum bonis oratione, sicut ipsa utitur in illo homine in quo habitat, et
mendaciam habituatur per oppositum.

Iustitia est bona quia disponit quod habitus
potentiarum se habeant ad bonum finem et mendaciam est mala quia disponit quod actus
se habeant ad malum finem. Iustitia est magna quia multiplicatur
per omnes actus potentiarum, et mendaciam etiam. Iustitia dum durat in ho-
mine iusto defendit eum a mendacio, et mendaciam facit oppositum.

Homo habet
potestatem generandi iustitiam, et habet potestatem utendi ea; acumen nequit ha-
bere. Has duas potestates sine adjutorio potestatis Divinae, quoniam sicut astra
non habet potestatem per naturam generandi astra sine adjutorio Solis; ita
homo non habet potestatem generandi iustitiam, nec utendi ea sine adju-
tio Dei, qui dat pro bonis oratione iustitiam homini, ut sit ei instrumentum cum
quo se faciat iustum, et faciat iusta opera contra mendaciam.

Homo potest gene-
rare mendaciam cum suo posse, et potest uti eo cum eodem, et iustum posse est contra-
rium habitu privationis contra posse cum quo potest generare iustitiam, quod est ha-
bitus positivus. Unde cum iustitia, et mendaciam sint habitus contrarii potest cog-
noscere Deum, qui est causa efficiens, et finalis iustitiae non esse causas efficientes
vel

24
nec finalis mendacij, quae causa efficiens, et finalis est homo diffamans, accers
potentiam ex quibus est componitur, quia deus eo a fine ad quem sunt creati.

De Prudentia, et Avaritia.

Prudentia est habitus comparativus, et positivus, et privativus, et habitus restrictivus
et privativus, et ideo sunt habitus contrarii, per duos potentias naturales ex quibus
est unitus, et per consequens contrariatur per suos actus = Prudentia est
habitus comparativus per quem comparatur majus bonum minori, et majus
malum etiam minori, et eligitur majus bonum, vitaturque majus malum, majus malum
et non minus, ut habeatur majus bonum, et homo avarus facit contrarium, cum
ita sit quod prudentia, et avaritia sint habitus contrarii.

Secundum instinctum
naturalem, si homo prudens, et homo avarus videant unum magnum serpentem
et unum parvum magis timebunt a majore, quam a minore; Talis major vi-
mor est Signum, quod homo prudens magis timet amittere majus bonum spiri-
tuale, quam minus bonum terrenum, et homo avarus per contrarium, quoniam
homo habens prudentiam habuit dea sua voluntatem, et suum intellectum, et suam
memoriam, et propter hoc habet discretionem per quam scit discernere majus bonum
a minori bono, et majus malum a minori malo; sed homo avarus est impudens
et propter imprudentiam non habet discretionem; et ideo timet magis amitte-
re minus bonum terrenum quam majus bonum spirituale.

Homo habitusque prae-
dentia consequitur majus placitum si audiat aliquem laudari de prudentia, quam
si de vitio; et homo avarus consequitur majus placitum per contrarium.

Duo ho-
mines vadunt in societate, et vident quendam volentem vendere duo poma; ille qui
habet prudentiam emit unum pomum ut consequatur placitum ex odore, cum
et ut per bonum odorem habeat suum servitium, et alius non emit aliud pomum
propter avaritiam, et ideo homo prudens facit, quod Sanitas sit finis diviti-
arum, et ea utitur, et homo avarus facit contrarium, et ob hoc non utitur di-
tibus; utitur ergo paupertate, et in quantum divitiae est in tantum credit esse pau-
perior.

Homo prudens utitur bonis gratia per comedere, et bibere, et ideo avaritia
bona gratia cum bonis naturalibus, et homo avarus facit contrarium, quia te-
net sub quatuor pauperem de bonis gratia, propter quam paupertatem efficitur
macer, impotens, et infirmus.

Duo homines vadunt in peregrinationem, et ambo siti-
unt, et homo prudens emit vinum ad bibendum, et emit unum bonum ut habeat san-
tatem; et homo avarus bibit aquam, quoniam si emeret bonum vinum uteretur di-
vitiis, et implicatur contradictione, quia esset prudens, et avarus, quod est impossibile. Quod dicitur
ergo per se esse unum modum per quem prudentia, et avaritia sunt habitus contrarii.

Homo prudens loquutus de virtutibus discrete, et homo avarus loquutus de divitijs
et cum divitijs, et indidicere, et ita per loquelam potest cognoscere hominem prudentem
et hominem avarum. Homo prudens imaginatur circumstantias propter quas sit
suius, et sciat uti divitijs; et homo avarus imaginatur circumstantias propter quas
possit esse dives, et non curat si non utatur divitijs.

Homo habens intellectum habituarum
et prudentia intelligit prudenter placitum quod consequitur ex intelligere, et con-
sequenter magis placitum ex intelligere virtutis, quae sunt bona natura, quae ex intel-
ligere divitijs terrenis, quae sunt bona exteriora; cum ita sit quod placitum propter pos-
sident virtutis, et propter uti eis sit magis proprium sua natura. Cum utatur in forma
spirituales, quam placitum propter divitijs, quae sunt de genere corporali; et homo a-
varus facit contrarium, et ita dimittit majus bonum pro minori, et prudens dimittit
minus bonum, et accipit majus.

Prudentia informat voluntatem ad eligendum citius majus
bonum, quam minus, et ad vitandum citius majus malum, quam minus, et avaritia deformat
voluntatem per contrarium; hoc idem potest dici de memoria quae recipit per pruden-
tiamphantasiam formatam, et per avaritiam deformatam.

De Prudentia, et Gulositate.

Prudentia est bonum habitus Compositivus positivus, et gulositas est malum habitus
superfluitatis privativus, et ideo prudentia, et gulositas sunt habitus contrarii, qui
non possunt stare simul in bonis naturalibus, ex quibus homo est unitus, et compositus
quae sunt per sentire, imaginari, et rationari, nec etiam potest homo eis uti simul
per bona exteriora quae sunt de exteriori, bestia, domus eius.

Dum prudentia facit in mente
questionem utrum eliget facere bonum, vel malum, et utrum eliget facere majus bonum, vel mi-
nus, et utrum eliget facere minus malum, et vitare majus, peccatum est in potentia, et est
peccatum veniale, et dum movet questionem super futurum, gulositas est in potentia, et est
peccatum veniale, et facta electione boni prudentia, et redacta in actum, et facta
mala electione, gulositas est redacta in actum, et est mortale peccatum. Unde cum hoc
dicitur; ergo attendimus modum per quem generatur prudentia, vel gulositas, et quo-
modo primitus sunt in potentia.

Prudentia attrahit placitum videndi primum aliter
peccatum, Bonum, vel Invenit ad finem gustandi, de quo placito facit materiam, et facit
ipsam formam, quae informat finem temperantiae, et gulositas contra eam non ha-
bet potentiam, nec vim, et si homo capiat partem gulositatis obliviscitur finem pruden-
tia, et temperantiae, et implicat placitum videndi gulositari, et mortaliter pec-
cat per multum, et placitum videndi fuit hunc gulositatis.

Homo autem
qua dicitur quod dicitur de virtutibus, et illud dicitur et hunc dicitur
per placitum naturale prudentiae, et gulositatis, et si prudentia comparat placitum
gustandi

gustandi ad placitū spirituale variōrū mandī, et facit placitū variōrū ad causam
efficientē, et finalem, et placitū gustandi causam materiale per tale prudentia-
re prudentia consequitur victoriā, et aperit januā celestem eternā, et si faciat con-
trariū gulositatē habet victoriā per placitū auditū, et aperit januā penā
infernalis, et eternā.

Potentia odorativa secundū instinctū naturalem non movet
questionē utrum odorabit bonū, vel malū odorem, cū ita sit quod non consequatur
placitū in odorando malū odorem, et consequatur illud in odorando bonū odo-
rem, et propter hoc est figura et signū significans virtutem morosam hoc est
sapientiam quā est forma prudentia, quā esset virtus morosa, et non faceret
comparationē, per quam haberetur deliberatio super gustare ad signē dū
prudentiam, vel gulositatē.

Potentia gustativa per naturā est innumerum
placito gustandi, et prudentia, et gulositatē sunt habitus contrarij cū quibus
potest homo uti in diversis temporibus per accidens super placitū gustandi
et si vincat prudentia ex placito gustandi operatur placitū spirituale ma-
ritoriū boni, et si vincat gulositatē operatur placitū gustandi corporale, et con-
sumit placitū spirituale, quod placitū corporale est nuncius perijū bonū
et gustat.

Potentia tactiva non est per naturā electiva ad sentiendū placitū
vel dupliciter per tactū cū ita sit quod secundū naturā habeat appetitū ad dele-
tationē, et non ad penā, et propter hoc significat virtutē morosā, sicut cum
significat potentia odorativa secundū quod supradiximus. Unde cū hoc
ita sit ostendimus ergo doctrinam propter quam homo est obligatus ad vi-
tandū gulositatē, et ad eligendū prudentiā, ut sit nuncius, et materia sa-
pientia, quā est habitus non faciens deliberationē utrum faciat bonū, vel ma-
lum, cum ita sit quod ipsa sit virtus morosa normans, et ordinans ita in-
tellectū ad bonum sicut facit Charitas in ordine ad voluntatē.

Potentia affan-
va habet cōmune placitū bono et malo, et ideo verba sunt materia pruden-
tia, et gulositatē, et homo est factor, qui format verba ad finē prudentia
vel gulositatē. Potentia imaginativa est commune placitū ad imaginā-
dū circumstantiā prudentia, et gulositatē, et homo prudens est electivus, et prae-
videt modū per quē valeat generare prudentiā contra gulositatē, sed
si homo est gulosus facit contrariū.

Diximus de nuntijs communibus prudentia,
et gulositatē, et homo est ille qui transmittit nuntios ad placitū intelligendi volū-
et recolendi, quod placitū aperit januā ad signē dū prudentia, vel gulositatē.

De Prudentia, et luxuria

Prudentia est habitus positivus successivus contra luxuriā, quā est habitus prae-
variū.

passionum successuum contra prudentiam, et successio, et motus amplexus habituum
contractionis subiectura in diversis temporibus, in decem potentij naturalibus &
quibus homo est compositus, et homo est agens et patiens habens actionem, et passi-
onem per suas potestates naturales, et per accidentia naturales eandem, et prudentia
et luxuria sunt et contraria per accidentia, quoniam cum prudentia se facit pru-
denter, et cum luxuria, luxuriosus id, et prudentia, et est via gloria eterna,
et luxuria, pena eterna.

Potentia Visiva generat placitum ex videre pulchra &
mulierum, pulchrum vestes, flores eorum, et luxuria preparat illud placitum ad luxuri-
andum, et prudentia ad prudentiam, et ideo luxuria non facit illud placitum
cum ratione. Item potentia auditiva generat placitum ex audire, et prudentia
cipientis hominem non esse luxuriosum, et facit comparationem inter bonum et malum
inter majus, et minus, et eligit bonum, et dimittit malum, et eligit majus bonum quod
est spirituale pro minori quod est corporale, et eligit minus malum, et fugit ma-
jus. Unde cum hoc ita sit ostendimus ergo modum per quem placitum videndi est au-
ditiva. Communis prudentia, et luxuria, et homo est ille qui mittit nuntium
et qui eligit per suolere eorum prudentia, vel luxuria.

Potentia auditiva generat
placitum audiendo loqui de pulchris mulieribus, et de pulchris ornamentis, et hoc na-
turaliter, et ideo prudentia preparat per accidentia placitum ex audire de tra-
tatione luxuria, et ex audire loqui de Deo, et de virtutibus, et non vult audire
loqui de circumstantiis luxuria, quae sunt innumerabilia causationes eorum, et vult audi-
re placitum finis quoniam Deus creatur placitum audiendi, qui finis est exonerari
ipsum Deum, et ei servire, et audire Missas, et sermones eorum.

Potentia odorativa
non est electiva per naturam successive, et propter hoc est figura et signum quod
non debet poni in deliberatione utrum faciat se prudentem, vel luxuriosum,
cum ita sit quod homo prudens non debeat facere quoniam, sed in continenti
habituat regnum de prudentia contra tentationem luxuria.

Potentia gustativa
generat placitum, et gustum, et luxuria preparat placitum per multum comedere, et
bibere, et prudentia preparat placitum per temperantiam, et abstinenciam.
Potentia tactiva naturaliter generat placitum per tangere mulierem, et ideo
luxuria preparat illud placitum per suas circumstantias supradictas.

Potentia affativa generat placitum per verba placenta, et displicentia per verba displicentia
et ideo prudentia consequitur placitum in iudicando de prudentia contra luxu-
riam, et luxuria generat contrarium placitum contra prudentiam
autem homo est ille qui eligit placitum, eo quod habet liberum arbitri-
um ad eligendum prudentiam vel luxuriam.

Potentia Imaginativa
generat

generare placitū, vel displicitū per imaginari, et hoc per naturā, et prudentia per
accidit, inquit generare placitū simile peccati naturalis est, quo colligitur
cunctantia, et similitudine. Cunctantia, et superbia facit contrarium, autamen
homo est ille, qui movet imaginationē ad imaginandam.

Prudentia
et superbia nō videre, audire eū, et homo est ille qui mittit nuntios ad placitū
recolendi eū, prudentiam vel superbiā, et ipse est ille qui respondet nuntio
et qui utitur ei, et qui generat prudentiam vel superbiā in anima sua
et in mente sua.

De Prudentia et Superbia

Prudentia est habitus appropriativus corporali, et appropriat omnes fines naturales
bonorum quia Deo, et humilitati contra Superbiā, quia est habitus comparativus, et appo-
priativus, comparat, et appropriat omnes fines bonorum naturalium, et bonorum
hominis Superbo contra Deū, et humilitatē, et ideo prudentia, et Superbia sū
habitus contrarii, per quam contrarietate potest cognosci essentia prudentia
et Superbia, et processus eorum.

Prudentia Visiva generat placitū per visū tū quādo
homo quī est pulcher, dives, fortis, honoratus, et de magno genere videt seipsum
honoratū, et divitē, et si illi attribuat, et appropriat sibi ipse illud placitū est
superbus contra Deū, et contra humilitatē, et facit comparationē quod bonū suū
est majus, et omne aliud bonū est minus, et prudentia facit contrariū quomā
ipsa preparat omnes fines videndi eū, et serviendū Deo, et humilitati, et facit
considerare Deū esse majus bonū omni alio bono.

Prudentia auditiva est magna per
audire, quia audire est unū magnum naturale bonū, et homo Superbus appropriat
sibi illud naturale bonū, et ob hoc est Superbus; et homo prudens facit contrariū
ad serviendū Deo, et ideo habituat se de prudentia; et ob hoc audire quod est mag-
nū naturale bonū est nuntius per quem homo Superbus utitur contra Deū in
audiendo loquū de Deo, et suo proximo, et si sit prudens utitur audire per contra-
rium.

Prudentia odorativa est comparativa in quāto est habitus per quē eligitur
placens odor et vitatur displicens; et propter hoc significat hominem prudentem
esse placitū propter humilitatē, et superbiū esse non placitū propter superbiā
et odire festinādo cuiusque familiaris suo.

Homo prudens comparat plus exultare in
vivere Deo, quam comedere et bibere; et homo Superbus facit contrariā comparati-
onem, et ideo preparat sibi panem infernale, et homo prudens preparat sibi hu-
militatē quia est via plenaria salutis. Prudentia tactiva sibi placitū
naturale per tactū quod placitū homo Superbus attrahit sibi ipse contra Deū, et
proximū, et homo prudens facit contrariū.

Prudentia

29
74
Lectura afflicta ut innumeris per quod loquutus homo prudens et homo super-
bus, superbus attribuit sibi ipsi finem loquendi ut propter loqui ut dives honorari,
laudari, et homo prudens humiliter facit contrarium in quod ad attribuit finem lo-
quendi ad servitendum Deo, et ad erendum humile, et legalem suum proximo.

Lectura
imaginaria et communis passio per quam homo superbus, vel prudens preparat
phantasias ad generandum prudentiam, vel superbiam; et homo prudens preparat
eas ut imaginaria humilitas, et superbus, ut imaginaria superbia.

Homo prudens
preparat omnes circumstantias quae sunt vitae ut habeat humile intellectus, cum
quo intelligat bona naturalia, et bona gratia a Deo data; et homo superbus pre-
parat omnes circumstantias quae sunt vitae ut intelligat, ut intelligat sibi ipsi bo-
na natura, et bona gratia.

Homo prudens preparat, appropriat, et copulat divina
voluntati omnia bona naturalia, et bona gratia, ad servitendum divina gratia
et voluntati, quia bona sunt ei data ob hoc ut habeat humile, iustum, et obediens velle
et superbus facit contrarium. Homo prudens preparat species et phantasias quae
intellectui, et voluntati ponunt, et thesaurizat in memoria ut cum ipsis recolat Deum
sue causae efficientem, et finalem omnium bonorum naturalium, et bonorum gratia
et homo superbus contrariis speciebus in memoria ut quibus recolat in
igne infernali peritiam, et malum aeternum.

Quidam appropriationes et com-
parationes quae habent prudentia, et superbia per contrarium, et subjecta illius
contrarietatis sunt decem potentiae naturales, et hoc idem de bonis gratia a Deo da-
ta scilicet de maiori eorum.

De Prudentia, et Acedia.

Prudentia est habitus diligens, et acedia est habitus negligens, et ideo sunt habitus
contrarii, et sua subjecta sunt sensitivum, imaginativum, et rationabile, et ideo pru-
dentia providet bona quae possunt evenire ex videndo, et imaginari, et volente,
eas, et negligentia de illis bonis non curat, et propterea si bona adventant homi-
ni prudenti applicat ea ad honorandum Deum, et ad servitendum Deo, et sibi, et proximo,
et si adventant ei mala preparat patientiam ut possit ea subtrahere. Et homo ace-
darius non curat de proprietatibus, et si adventant suo proximo est iniquus et do-
let, et subtrinet angustiam propter eas, et si mala adventant suo proximo gaudet
et si sibi adventant detrahit Deo, et maledicit se et suum proximum.

Homo prudens
et diligens deo quod significat bonum aeternum, et suum proximum, et tamen quod
in huiusmodi rebus deest frigiditas ad calidum ut vivat proprio calore, et non moriatur
propter frigus, accipit exemplis, et negligit mundum, et desiderat venire ad gloriam celestem
et homo negligens non curat de illo significato quod est in hoc mundo subtrahit malum.

Homo 14

30 Homo prudens si infirmatur providet circumstantias per quas possit sanari, et
homo acediosus non curat de tali providentia, quoniam reputat ad magnū laborem
si hoc curaret. Homo prudens si est dives providet finis quare valeat multiplicare
et divitias, et conservare eas, et si est pauper considerat finis per quas possit esse
dives, et homo acediosus non curat de tali consideratione, quoniam videtur ei quod
inde subveniat magnū laborē, et ideo, si est dives evadit pauper, et si est pauper
non facit quod sit dives, et vivit tristis et mendicans.

Princeps qui est prudens pro-
videt circumstantias per quas est princeps, et vitat ociositatem et negligentiam de toto suo
potere ut toto posse serviet Deo, et timeat iustitiam, et ideo ut per prudentiam et ju-
ritiam timeat laborē facit comparationem inter majus bonū et minus, et eligit ma-
jus bonū, et vitat minus, et eligit minus malū, et vitat majus, et Princeps acediosus
facit contrarium, et penā, quam tunc subtrahit in inferno quā potest cogitare.

Barbana sunt parvi Locustellentes radices herbarum magnis porci, ut magni
porci non detrahant suos dentes in evellendo radices, et hoc ideo deficiant stragula
et se defendat a leonibus volentibus comedere parvos porcos. Prelatus & prudens
habituarius propter naturalem instinctum quem habent porci est diligens in
defendendo suos populos, et ordinat quod sint prudentes homines, et bene litterati
qui defendat sanctam fidem Catholicam contra Demonem, Carnem et mundum, et per-
dicent infidelibus ut exeat de errore, et veniant in viam veritatis, et Prelatus
acediosus de hoc non curat quoniam reputat hoc sibi ad magnū laborem.

Prudens
Butor providens circumstantias per quas possit facere bonos & bonos in carceribus
diligens ad procurandum cibum quantum possit sufficere ad faciendum bonos
quos potest facere contrarium facit acediosus et ideo peccat contra bonum per
quod Deus ei dedit.

Si homo dives negligens tenet oculos suos ad multo magis
homo habens scientiam si est negligens ad utendum ea est negligens contra magnam
dignitatem bonitatis, et contra magnitudinem intelligendi. Homo habens prudentiam
providet cum maiori diligentia divitiarum majores, quā minores, et si propter di-
vitiarum majorem subtrahat maiorem laborem et penam quam propter minorem
gaudet, et homo negligens facit contrarium.

Commenda tuam homini diligenti et
admitte suum Concilium, et esto ejus familiaris, et de homine negligente
fac totum Contrarium.

De Prudentia, et invidia.

Prudentia est habere per quem homo providet, et preparat placita spiritalia
ita memoria ad recipiendum gratiam a Deo per decem potentias naturales
quae sunt visiva et cetera et cum placitis spiritualibus preparat, et providet placita
sensitiva in recipiendo, et providendo bona gratia a Deo data quae sunt divina
et temporalia.

temporalis, et invidia est habitus per quem homo praevidee, et praeparat placitum
utroque, quae colligit ex dictis potentibus contra fines, quare sunt scilicet contra Deum
qui est causa efficiens et finalis illius placiti ut sit a sua homini, et per alios quoque
fines homo invidet contra sui proximum, et contra seipsum, et contra
sibi soli; et ideo prudentia, et invidia sunt habitus contrarii et incommensurabiles homini
utendi eis successive per dictas potentias generando unum habitum, et dissipando alium.

Bonitas est initium prudentiae cum prudentia sit bona virtus, et malitia est initium
invidiae cum invidia sit malum virtutis, unde cum Bonitas, et malitia sunt habitus contra-
rij, contraria Bonitas, et per prudentiam, et malitia per invidiam, sunt prudentia
et invidia extrinsecus habentes infinitam distantiam et homo est medium, et
subiectum, et agens et passivus illam infinitam distantiam generant in tantum quod pru-
dentia, et invidia non habent commune virtutem in quo concordent cum ita sit quod
concordantia, et contrarietas habeant infinitam distantiam eo quod unus idem
fines nequit eis esse commune subiectum.

Prudentia est magna virtus, quia invidia
peccat eo quod prudentia est possibilis per posse Dei et hominis, et invidia est
possibilis per posse hominis, et Demonij, tamen ambo habitus sunt aequaliter
possibiles ex libertate quam habet homo ad eligendum prudentiam, vel invidiam
per liberum recollere eius et per imaginari, videlicet et per hoc potest cognosci ho-
minem habere duas libertates habentes infinitam distantiam cum una ge-
nerat prudentiam, et utatur ea, et alia invidiam, et utatur ea, ista infinita
distantia est figura signum, quod homo qui moriatur habituatus de prudentia
possidebit gloriam caelestem aeternam completam sine pena, et homo qui moriatur
habituatus de invidia subirebit penam infernalem aeternam sine gloria, unde
si hoc ita sit potest cognosci tunc esse Secula unum est Paradisus qui est completus
omni bono, alius infernus, qui est completus omni malo, et alius hic mundus in
quo est bonum et malum.

Prudentia est magnus habitus quia causat magnum meri-
tum boni; et invidia est magnus habitus quia causat meritum mali; et quando in-
vidia causat magnum meritum mali prudentia praeparat magnum meritum boni
et homo est subiectus amborum participationum contrariarum, et ipse est agens
et passivus in tantum quod nullus illorum habituum est extrinsecus, et ideo totus homo
est iustus per prudentiam, et iniustus per invidiam.

Secundum quod prudentia, et in-
vidia durat in homine una in actu, et alia in potentia, si multa durat prudentia mul-
tiplicatur secundum posse, et diminuitur posse invidiae, et hoc idem potest dici de posse
invidiae. Sicut invidia contra proximum est habitus ad quo invidentur bona proximi
ita prudentia est habitus cum quo homo iustus est in bonis sui proximi; et ideo pru-
dentia habet duas virtutes iustitiae et invidia habet duas injurias.

Prudentia est intelli-
genda et amanda ab homine prudente, et ob hoc participat tempus locum, et ma-
teriam.

32 Materia quod homo possit uti prudentia, et contradicere invidia, et homo invidiosus facit contrarium.

De Prudentia, et ira.

Divina Bonitas est causa efficiens et finalis omnis Bonitatis, et quia prudentia est bona ut habet bonus homini datus per Divinam Bonitatem ad hoc, ut provideat loco et tempore ad faciendum bonum, et quod eis colligat ex actibus suavis potentiarum naturalium, et ex actibus naturalibus qui sunt videlicet eis, et ira est habitus malus per contrarium non causatus per Divinam Bonitatem, quia si sic, Divina Bonitas esset commune principium prudentie, et ira quod est impossibile per quam impossibilitatem potest cognosci prudentiam, et iram esse habitus contrarios, et habere infinitam distantiam: ipsius ira non est virtus principiativa per divinam Bonitatem quia non est finis ipsa: ergo est principium per hominem, et demonem, et non per aliam Creaturam, et subiecta sunt decem dicti actus, qui sunt actus secundarii decem potentiarum naturalium ex quibus homo est unitus, et compositus: Unde cum hoc ita sit ostendimus quod sunt principia, et fontes prudentie, et ira.

Calis doctrina est bona ad predicandum Populo ut cognoscant quod sit eventus, et principium prudentie, et ira, quoniam ignoratis principia, ignoratur etiam, et cognita autem possunt fieri brachia, folia, et ramus prudentie, et ira artificialiter. Prudentie est habitus per quem providetur circumstantia futura contra iram, quod sunt patientia, humilitas, et abstinencia, et signa sunt loca accedens superbia, et ira est habitus per quem in dictis locis promittitur circumstantia ira, quod sunt impatientia, superbia, et furiosus motus sine deliberatione autem eis, et ideo homo iratus, et sicut insensatus, et homo prudens cum deliberatione autem lenior eis, et tenet tamquam homo prudens.

Prudentia est magnum principium quia impetrat magnum meritum ad acquirendum magnam gloriam, et ad evitandum magnam penam et magnitudinis prudentia est causa efficiens et finalis magnitudinis Dei, ergo non est causa efficiens nec finalis ira, quia est magnum peccatum mortale; et ergo principiativa magnitudo ira per magnam culpam hominis quod causat magnam penam infernale; non esset ergo magna culpa nisi esset principiativa per hominem, et esset principiativa per aliam substantiam, quae non est homo; Probatum ergo quod ira imitatur ab homine autem ad ipsum imitaturum iuxta demonem qui habet magnam iram.

Homo prudens amat sine ratione quod habet deliberationem in amando prudentiam, et abominanda iram, et ideo quod est amationem, et homo iratus facit contrarium, et recipit tantum malum. Homo prudens recollit finem videndum, et homo imprudens, et iratus oblitiscitur illos fines, et ideo prudens suo loco et tempore recollit illos fines, et ut utique, et imprudens et iratus non habet tempus nec locum quod sciat utique, cum de eis non habeat

Videre, et audire per naturam habent infinitam distantiam, cum videre ne-
 quat esse audire nec converso; Prudentia autem, et hoc multo magis habet
 infinitam distantiam, quoniam distantia non sit per naturam, sed per accidens,
 quia ista est contra dignitatem Dei, et contra naturales potentias ex quibus ho-
 mo est, et prudentia est opus per Deum factum, et datum pro instrumento homini
 reuturum bonis naturalibus, et bonis gratia. De Prudentia, et mendacio

De Prudentia, et mendacio.

Prudentia est forma vera, et divina veritas est causa efficiens, et finalis in eis
 cuius est causa vera, et veritas est causa efficiens et finalis in eis
 divina veritas est causa efficiens, et finalis, et prudentia est habitus et instrumentum
 cum quo homo habituat, et eo colligit illos fines de quibus facit materiam
 qua subtrahit passionem propter formam, et passionem materia consequitur
 passionem deinde naturalem humanam potentiam que sunt unus eisdem et ob hoc
 homo prudens est apertus et passus sub genere veritatis, qua est genus pluribus
 speciebus que sunt forma vera sicut prudentia prudentia eisdem. Unde cum hoc ita
 sit ostendimus ergo quomodo prudentia est una species virtutis, et per contrarium
 potest intelligi quod mendacium sit species que est forma deformis, et que
 materiam hominem mendacii colligit, et appropinquat ex deviationibus, et ad excessum
 huius finis deinde dicitur potentiam, et homo mendax habituat, et mendacium ha-
 bet actiones, et passionem in seipso, et actiones sunt deformatae, et passionem susti-
 nent anxietatem, et finis est habitus parvarius contra habitum prudentia qui
 est positivus, Unde cum hoc ita sit ostendimus per quatuor causas generales esse
 prudentia et mendacii, et subiecta quibus sunt decem potentie.

Prudentia
 praevidet suo loco et tempore veritatem qua requiritur per videre audire eisdem que
 verificatur contrarium mendacium quod mendacium praevidet suo loco et tempore
 falsum, et mendaces testes contra prudentiam collucta per contrarium ex fideles
 videndi eisdem. Unde cum hoc ita sit potest cognosci veritas, et sapientia qui habet ho-
 mo prudens cum homine mendaci, et forma quibus auxilium est et talis doctri-
 na est multum utilis suis.

Potentia visiva per naturam habet verum accedens qui
 est videre, tunc quando videt objectum verum, et hoc idem de potentia auditiva
 qua habet verum audire quando audit verba, et homo prudens generaliter
 scientiam veram collectam de veris videre et audire, et homo mendax facit
 mendacium quod appellatur scientiam veram collectam per contrarium ex exactis vi-
 dere et audire, et ideo prudentia, et mendacium sunt habitus contrarii per
 videre, et audire, et hoc idem per odorare, gustare, palpare, afficere, imagi-
 nari, accendere eisdem.

Via prudentia et mendacii sunt actus supradicti, et bene gratia per
 Deum. 16

Comm. de **Fortitudine, et Avaritia**

Homo est forma quae est de finibus pertractandis naturalibus, cuius
 materiam est de finibus bonorum gratia quia Deus dicit, et accipit de nullo fine
 est, et sic non habet materiam de qua sit, et ut habere privationem, et formam
 positivam et ideo non habet formam admodum habet speciem, et avaritiam habet
 deperditionem — Homo est ut homo sit laqueus de bonis gratia, et non sit
 de illis bonis otiosus, et avaritia est in homine avara per contrarietatem, et non sit otiosa
 credit esse pauperem quia timet uti bonis gratia.

et finalis fortitudinis cui sita sit quod dicitur de bona gratia quae homo possidet
et homo est ille qui est habitus gratiae et fortitudinis, ut non sit ociosus & divitijs quibus
ei datus est; et homo avarus est ille qui generat avaritiam, quia non curat
divitijs quas Deus datus ei est quod non debeat et gratia tunc tunc ociosus, et
debet ei a fine quare sunt scilicet ad vivendum laetitia, ad servandum Deum, et
et suo proximo.

Homo habet fortitudinem, quia habet modum ad utendum divitiis
quia Deus ei dat, et homo divitum non habet modum utendi eis, quia non audit
eum quod habet animi debilitatem.

ergo quod habet animi debilitate. Homo facti animi si multiplicat deorsum
cum animi fortitudine multiplicat laqueum, et homo avarus facit contra-
viciu, et ideo homo habens fortitudinem facit quod ad deorsum sit digne et laqueum
et si perdit deorsum facit eum patientia et ipse deorsum alius imaginari, sub-
terit eum et dicit potentiam, et amorem Dei esse magis viciu, et deorsum, sed homo
avarus facit contrarium.

Videtur enim dives in homine habente fortitudinem quia eum applicat ad finem. 72
quare est et videtur in avaro et pauper quia deviat eum a fine quare est; hoc i-
dem potest dici de audace et de timido. In homine qui sit fortis animi, et oppositus de avaro
qui tenet pauperes omni acri potestatem naturalis; et homo largus habet re-
quiem, et avarus habet angustiam, et homo largus est iucundus, et avarus
est tristis, et homo largus est valens, et homo avarus non valens, et homo largus
est liber, et avarus captivus, et largus amatur, et avarus abhorretur, et lar-
gus laudatur, et avarus maledicuntur. De fortitudine, et gulositate.

De Fortitudine, et Gulositate.

Fortitudo animi manet nec fortitudine temperantia, et fortitudo gulositatis est contra
fortitudinem temperantia, et ideo quicunque velit potest vincere si velit cum fortitu-
dine animi, et temperantia gulositate, et si homo tenetur per gulositatem
et temperantiam in tantum quod ponat in deliberatione utrum eligat genera-
re temperantiam, vel gulositatem de qua ad fortitudinem animi, quia est per
fortitudinem bonitatis cuius Divina bonitas est causa efficiens, et finalis. Un-
de cum hoc ita sit ostendimus modum cum quo potest per fortitudinem Divina Boni-
tatis devinci fortitudo gulositatis. 72

Fortitudo animi, et fortitudo temperantia est
contra fortitudinem gulositatis cum magna fortitudine. Placitum quod ha-
bitur per comedere et bibere, et quia fortitudo magnitudinis Dei est major
fortitudine placitum quod habetur per comedere et bibere potest cum animi
fortitudine manet nec fortitudo temperantia contra placitum habitum per come-
dere, et bibere, et nisi vincatur ex culpa hominis quia potest eam vincere.

Homo habens fortitudinem animi cum fortitudine duxationis potest vincere
demonem qui habent nuntium qui est gulositas autem quod dicitur deo quod in co-
muni quando tentatur per gulositatem, non tardet cum jurare sicut ille qui
dicit Domine ad adiuvandum me festina. 72

Fortitudo animi est virtus habens po-
tentiam ex potestate Dei, cum qua manet nec potestate temperantia contra potestatem
gulositatis, et potestas gulositatis non est per potestatem Dei, sed per deformitatem po-
tentiam quam habet homo per multum Comedere, et bibere, et quia homo non
defendit cum potestate Dei potestate temperantia a potestate gulositatis est
in culpa, et peccat mortaliter ex quo potest eam defendere, et vadit in ignem
infernalem, in quo subvinebit famem, et sitim eternam.

Divinus intellectus
intelligit temperantiam esse bonam virtutem, et quia homo cum fortitudine intelli-
gendi quam Deus dat debet jurare temperantiam contra gulositatem nisi
hoc faciat intelligit Divinus intellectus hominem habere culpam, et committere mor-
tale. 72

37
78
habetur per luxuriam, et placitum, quod habetur ex genere Caritatem, et fuit luxuria
nam, et eligit Caritatem = Homo fortis animi loquitur pulchra verba, et honesta, quae
exceduntur ex pulchra mente, et honesta in qua permanet Caritas; et homo luxuriosus
loquitur ex debili animi, loquitur verba vilia, et inhonesta, quae exceduntur de mente non
pulchra sed vili, in qua permanet luxuria.

Homo fortis animi si imaginetur placitum
quod habetur ex tangere mulierem, et sentit per suam imaginem carnem suam calefieri
nam fortis contra luxuriam, et imaginatur ferocem, et vilitatem quae exceduntur ex intrin-
secis oculis quibus fit luxuria, et imaginatur panem infernalis aeternae, in quibus per-
manebunt homines luxuriosi, et per tale imaginem refrigeratur sua Caro, et vin-
citur luxuria, et generat placitum, quod habetur ex amare gloriam aeternam cuius sunt
vires Caritatis, et Virginitatis.

Qui intelligit cum fortitudine animi quid sit Captivitas, et quid
luxuria intelligit quod Captivitas est amanda, et luxuria odiosa quoniam per Captivitatem
participat humana voluntas cum Divina, quae exigit humiliter habere captivitatem propter
suum amorem, et propter eam obediens Divino praecepto, et ob hoc humanus intellectus co-
nquiritur placitum ex intelligere, quod associatur cum fortitudine voluntatis, et ambo for-
titudines, et placita manent captivitate contra luxuriam.

Homo fortis animi fortificat
suum neocere cum fortitudine voluntatis, et fortificat fortitudinem voluntatis cum fortitu-
dine recolendi Deum Caritatem, et Celestem gloriam.

De Fortitudine, et Superbia.

Fortitudo animi est fortitudo voluntatis, quae fortificat humilitatem contra superbiam cum
fortitudine finis videndi audiendi eius, et fortitudo Superbiae est fortitudo voluntatis contra
humilitatem cum privatione finis videndi eius, et ideo Superbia est habitus privativus
et fortitudo animi, et humilitas sunt habitus positivi, potest ergo cognosci modus
per quem potest de viciis cum fortitudine animi, et humilitatis fortitudo Superbiae
per omnes potentias naturales ex quibus componitur homo.

Per fortitudinem videndi
consequitur homo placitum in videndo pulchra Corporalia, et per fortitudinem ani-
mi consequitur homo placitum in amando virtutes scilicet iustitiam eius, et ideo conse-
quitur homo maius placitum per maiorem fortitudinem in amando humilitatem, quam
in amando Superbiam propter pulchram vestem, pulchram faciem, et pulchras divi-
tias quae non sunt de genere virtutum.

Aliquis homo audet loqui de seipso de sua pulchri-
tudine, fortitudine, honore, et divitiis, et si restringat omnia ad finem sui ipsius
et non ad Deum qui est Causa efficiens, et finalis ejusdem superbiam contra humi-
litem, et homo habens fortitudinem animi, fortitudinem videndi, et fortitudinem
audendi.

Homo habens animi fortitudinem requirit naturam donatam
qui

38 qui non facit deliberationē an odorabit placidū odorē, vel fatidū, et propterea ho ha-
bens animi fortitudinem, si superbia tangit humilitatem, statim odit superbia
et consequitur placitū in amando humilitatē = Homo superbus est contra humi-
litate, tunc quando abundat in delicatū victualibz ad comedendū, et bibendū,
et homo habens animi fortitudinē contradicit, et humiliat se Deo, qui ei impon-
dit victualia propter que potest comedere, et bibere ut reuertat ipsi Deo.

Homo superbus est contra humilitatē, tunc quando invidet uxore suā propinā, et homo for-
tis animi si tentetur per luxuriam humiliat se precepto Dei, et ad sua forti-
tudine defendit humilitatē a superbia.

Homo superbus loquitur verba superba
quae excediunt ex mente superba in qua inhabitat superbia, et homo fortis
animi loquitur verba humilia quae excediunt ex mente humili, in qua inha-
bitant animi fortitudo, et humilitas, et cū humilibz verbis vincit verba super-
ba.

Homo superbus frequenter imaginatur suā pulchritudinē, vel suā fortitudinē
vel suā opum veritatem, vel suā divitias; et ideo est superbus contra humilitatē
quam defendit fortitudo animi a superbia cū humili imaginatione cū qua
se humiliat Deo cui rogatur bona naturalia, et bona gratia quae sibi impedit

Homo superbus qui habet scientiā per intelligere facit suū intelligere magnū
et si redarguatur vere, quia habet superbiam intelligere non vult veritatem
re veritatem, et est obnoxius commisso superbia intelligere, et si dicitur
per fortitudinē animi si habeat scientiam, et recte redarguitur concedit ve-
ritatē, et est humilis quia habet humile intelligere.

Homo superbus habet superbā
voluntatē, quā juvat animi fortitudo cū magis fortitudinis magnitudinis, Bonita-
ti, Duxationis, etc. = Homo superbus habet superbā memoriā, quia in eo
ponit superbus species, et phantasias, et quando videt ea quae ponderata sūt,
et obli superbia, et considerat vindictas, et cadit in malam voluntatem, et
homo fortis animi defendit humilitatem a superbi speciebus, et phantasiis
quas non permittit recoli per memoriā cū superbia sed cum humilitate

Si velis cognoscere hominem fortis animi inquire eū cū humilitate, vel cū
humili videre eū, et cū cognosces, et in humilitate eū invenies, et si velis cog-
noscere hominē superbū considera, si ipse habeat superbū videre eū, et
per tales ceteros cognosces eū, et invenies eū in superbia cū qua permancet
in Inferno.

De Fortitudine, et Acedia.

Fortitudo animi est fortitudo voluntatis fortificans sine decō fortitudinis hominis
ut

Cap 9.
ut possit generare bonā, et magnā diligētiā contra malā, et magnā negligētiā, et hec-
cū est debilitas volūtas non amant, sicut dicta sunt potentia, et odium diligētiā, et ideo
fuerunt animi, et hec sunt habitus contrarii, et diligētiā est Subjectū illius habitū.

Fortitudo animi fortificat fortitudinē videndi quia dirigit eā ad finē quare et
videt quod videat bona gratia, quia Deus dat quia sunt divitia mobily, et im-
mobiles, et quod per illas servatū, et laudet, et benedicat. Deus, et hec est
habitū contrariū per quem est homo accidens, et piger in laudādo Deū, et be-
nedicendo eū, et serviendo eidem, et bona a Deo data quia videtur, et ideo
accidia aufert per negligētiā potentia vivere, et fortitudo animi fortificat
eā, et propterea homo fortis animi vincet hominem debilem animi
in litta.

Potentia auditiva consequitur placitū naturale per audire, et ma-
ximē si audiat verba quia sint fortia in serviendo Deo, et si subtrahat pas-
sionem fortitudo animi fortificat eā, et facit eā diligētiā, et accidia facit
contrariū, et ergo potentia auditiva fortis per fortitudinē animi, et est de-
bilis per accidiam.

Potentia odorativa est per naturā diligētiā ad odorandum
permiū siliū, rosā, et Similia, quia habent placitū odorem, et est diligētiā ad
vitandū fātorē venia mortua, quia est horribilis odor, et talis potentia
est fortis per naturā in tāto quod nulla alia potentia potest ei auferre suā
naturalem fortitudinē. Similem fortitudinem consequitur homo habens
fortitudinē animi ex longo more, et homo accidens facit contrariū quia
consequitur placitū in malo suū vicini, et displicet in bono ignis.

Homo
fortis animi habet fortē gustū in utendo more quē habet per comedere, et
bibere, et est diligētiā ad adquirendū temperantiā sed homo accidens facit
contrariū. Homo fortis animi si tentatur ad luxuriā, fortificat suā
volūtatē ad enēdū diligētiā in amando Castitatem, sed homo accidens
facit contrariū. Homo fortis animi habet fortia verba quia excedit
ex forti mente, et est diligētiā ad finē illorū verborū, et homo accidens fa-
cit contrariū.

Homo fortis animi habet fortē imaginationē, et cū forti dili-
gētiā sequitur rei quas imaginatur, et homo accidens facit contrariū
quia habet debilem imaginationē, et imaginatur ad contingētiā, et ideo
Daemon leviter ponit eum in dubitationē quia invenit eum ociosū et
factū ad peccare, et negligenter permanere. Fortis intellectus habet forte
intelligere, et fortis volūtas habet forte velle, et fortis memoria habet for-
te memorare, et ex talibus fortitudinibus generatur fortitudo animi
qua potest dici fortitudo intelligendi, volendi, et videntis, sicut potest
dici fortitudo animi et ista fortitudo est habitū qui est fortis virtus, cū
quo

cū quo habitu homo est diligens ad sequendū fines accedendū eū. imaginādū,
affandū, videndū eū. sed homo acediosus aufert sibi ipsi illā fortitudinem in
quā est negligens in utendo fine sui accedere eū. et propterea vadit cū
negligentia ad permanendū in igne aeterno, sed homo diligens quia ac-
quiritur fines suā potētiā vadit ad permanendū in gloria. Calyriacensis

De fortitudine, et invidia.

Fortitudo animi est forma unita et cōposita ex finibus decē potētiarū, et ma-
teria quā informat sūt bona gratia ē Deo data cū quibus ipsa cōservat san-
guitatem contra invidiā, quā facit totū oppositū contra fortitudinē animi
et legalitatem, et ideo fortitudo animi, et invidia sūt forma. Cōtraria, et potē-
tā Dei est causa efficiens, et finalis fortitudinis animi, ideo ut ipsa sit instru-
mentū homini cū quo ipse sit legalis Deo, et suo proximo, sed homo invidus
cū Demone est causa efficiens, et finalis invidiā ut ipsa sit instrumentum
cū quo homo sit falsus, et illegalis Deo, et suo proximo.

Invidia est instrumentū

cū quo invidetur divitia quā videtur et vixit vicini cōtra legalitatem, et for-
tudo animi est instrumentū cū quo homo est fortis cōtra invidiā quādo vi-
det divitias, vel vixit sui vicini, et propter hoc potētia viriva est forma com-
muni fortitudinis animi, et invidiā cū ita sit, quod homo invidus possit vi-
dere cōtra legalitatem, et homo fortis animi possit videre fortitudinē eā.

Potētia

auditiva potest esse instrumentū homini fortis, et homini invidus, et ex audire
loqui de divitiis, et honoribus nascitur tentatio in homine conciderante
ex legalitate vel falsus, et si velit esse legalis est legalis propter fortitudinē animi
et si velit esse falsus, et illegalis, et invidus propter debilitatem animi.

Potētia ad

rativa scilicet suā naturā significat homini ut sit fortis animi ad generandū
legalitatem, et destruendū falsitatem, et fraudem, cum ita sit quod potētia
adorativa non sit deliberativa in odorando placitū hedonem, vel falsitatem

Lex quā tentatur homo ad essendū legale, vel illegale, et si eligat lega-
litatem est fortis animi, quia diligit plus imperatorem, quam placitū com-
dendi, et bibendi, et si eligat illegalitatem facit contrarium, et cognoscit nō
ipsi bona gratia, quae Deus ei tribuit, et non Deo, et ideo est habitus invidiā.

Homo invidens uxorem suā proximi deformat finem passadū
et gignit illegalitatem contra Deū, et suū proximum, et homo habitus
de fortitudine animi facit contrarium. Homo invidus attribuit sibi ipsi
finē verborū quā loquitur, et ideo est falsus, et illegalis Deo, suo proximo,
et sibi ipsi cum ita sit quod ipse non sit per finem superiorem, sed per Deū

qui est finis omnium, et homo fortis animi facit contrarium contra invidiam. Homo invidus imaginatur falso modo id quod imaginatur, et ideo operatur fraudes et proditiones, et homo fortis animi utitur sua imaginatione legaliter contra invidiam. Intellectus est potentia generalis intelligere cum quo intelligit se, intellectus, quod est finis intelligendi, et super illo finis homo fortis animi et homo invidus sunt contrarii, et nascitur inter eos inimicitia.

Humana voluntas per naturam habet libertatem in amando bonum, quod natura est ei data a Deo, et illa natura conservat hominem prudentem habituatum de prudentia, ut propter amorem operetur bona legalitatem, ut cum legalitate servit Deo, sibi, et suo proximo, sed homo invidus facit contrarium. Memoria est potentia communis per quam homo fortis animi potest recolligere legaliter id quod recolligit, et homo invidus illegaliter.

De fortitudine, et ira.

Fortitudo animi est fortitudo cum qua voluntas fortificat se ad generandum patientiam contra iram, ut intellectus habeat deliberationem, ad intelligendum, ad generandum scientiam boni vel mali, et ira est fortitudo cum qua voluntas animatur contra abstinentiam, et patientiam, ut intellectus non habeat deliberationem ad generandum scientiam patientiam, et abstinentiam.

Quando aliquis tetatur propter aliqua, quod vidit, vel videt, vel vivit, est ad essendum iratus, quia contraria ei sunt, tunc animi fortitudo fortificat voluntatem ad amandum patientiam, et abstinentiam, et ira preparat contrarium, et ideo homo habet libertatem ad eligendum animi fortitudinem ad essendum virtuosum, vel iram ad essendum vitiosum.

Quando aliquis tetatur propter aliqua, quod audit, vel quod expectat audire, si fortificet suam voluntatem ad animi fortitudinem, facit scientiam de abstinentia, et patientia, aliam ignorat abstinentiam, et patientiam, et induit suam voluntatem de ira, et furiositate, ad quod intellectus non habet libertatem, et auditus est nuntius boni, vel mali.

Sicut homo odorando bonum vel malum odore sine deliberatione consequitur placitum de bono odore, et displicentiam de malo, ita homo habens fortis animus non facit quod ratione animi est iratus, sed habet patientiam, sed eligit patientiam, et homo iratus eligit iram, et malum. Homo quilibet est in continenti iratus contra illud quod sibi impedit multum comedere, et bibere, et homo prudens facit oppositum.

Homo luxuriosus est iratus contra eum qui sibi impedit exercere luxuriam, et homo fortis animi luxuriosus quando superat temptationem quod ei venit per luxuriam, vel ut ea exerceat.

Homo

Homo iratus quando loquitur verba, in quantum plus loquitur plus inflamat
sua mente & ira, et homo fortis animi in quantum plus loquitur in statu plus in-
flamat sua mente & abstinencia, et patientia.

Homo iratus id quod imaginatur
imaginatur ad contingencia, et ex eo est contra fortitudinem imaginationis cum ita sit
quod imaginatio sit fortis quando homo imaginatur se vivere Deo, quia est cau-
sa efficiens et finalis ipsius. Sicut tenebrae sunt per absentiam solis vel luci-
ditatis ignis; ita ira est per absentiam fortitudinis animi; et ideo humanus in-
tellectus quando non participat cum fortitudine animi, si venturus per iram,
non habet deliberationem ad propriam abstinencia, et patientia, et id quod intelli-
git, intelligit ad contingencia.

Humana voluntas est fortis per naturam ad a-
mabilem res amabiles quae sunt bonae, et si amae sine fortitudine animi amittit
sua fortitudinem, et ex ira expugnat inimicitiam, et non facit mentionem & abstinencia,
et patientia, et id quod odit, odit ad contingencia.

Memoria per animi for-
titudine habet fortis accipere, quare leviter recedit quae videtur, et in absentia for-
titudinis animi leviter obliviscitur praeteritum, et quando vult ea recollere, et
non potest, irascitur. Fortitudo animi est bonum principium, et furor ira
est malum principium, et in quantum fortitudo animi est magna, in tantum pig-
nit magna patientiam, et in quantum ira est magna in tantum expugnat mag-
nam impatentiam.

Cum fortitudo animi durat, ira non durat, cum fortitudo animi
durat cum patientia; et cum ira durat fortitudo animi non durat cum ira durat
cum impatentia. Fortitudo animi est habitus fortis de quo habituatur pati-
entia quae est fortis contra iram cum patientia, et ira est habitus fortis de quo habitu-
atur peritiam quae est contra fortitudinem animi cum impatentia; et quia for-
tudo animi concordat cum esse, et fortitudo ira cum non esse, ergo for-
tior habitus fortitudo animi quam ira, et ideo habet meritum homo fortis
quando superat iram cum patientia, et si superat fortitudinem animi cum ira habet
culpam quia superat eam cum impatentia. Unde cum hoc ita sit iustitia dei
iudicat hominem fortis animi ad gloriam celestem, et hominem iratum
ad ignem infernalem aeternum.

De Fortitudine, et mendacio.

Fortitudo animi est fortitudo voluntatis, quae conatur cum veritate contra
mendacium, et mendacium est fortitudo voluntatis non habens peritiam
contra veritatem cum ita sit quod veritas sit habitus positivus, et mendacium
sit habitus privativus, et ideo homo habens voluntatem cum fortitudine ani-
mi superat mendacium, quando vult eum superare cum veritate, et non
sit superare veritatem cum mendacio nequit superare eam sed
dat

deus fuit in modo. Similitudine quod superet eam ut valeat proprium de seipere vel
de seipere. Et bonum operum, quia Deus dedit ei, et ex hac talis homo mendax est in
mendacio contra finem bonum naturalem, quia Deus ei dedit quod dicit videre eum, ima-
ginari, valere eum, et vult per se manere ad ignem eternum.

Homo mendax dicit se
albam esse nigram, et homo fortis animi dicit se albam esse albam, et nigram esse nigram
et ideo fortitudo animi, et mendacium sunt habitus contrarii, et videtur esse subiectum
contrarietatis. Homini mendaci, mendacium est in contrarietate contra aliquid quod
est ejus bonum naturale, et dicit se audire, quod non audit, et quod videt
ut falsum: ex hoc talis homo est contra Deum qui dedit ei suum audire, et est contra
se, et contra suum proximum, sed homo habens animi fortitudinem facit Contra-
rium.

Homo in sua loquela debet sequi naturam suam odoratum, qui non facit
naturale deliberatione an odorabit placitum odorem, vel non placitum, sed
eligit placitum, et vitat non placitum, et ideo homo habens animi fortitudinem
sequitur naturam suam odoratum, et homo mendax facit oppositum. Rusticus
infamum habet modum mendacii, quoniam mel quod est dulce, videtur ei a-
marum, et homini mendaci veritas quia est bona, videtur mala, et menda-
cium quod est malum videtur ei bonum.

Homo luxuriosus dicit mendacium, ut per-
at exerceat luxuriam, et si reverteretur ad castitatem non vult ut fortitudo
animi, quia utitur homo verax si reverteretur ad luxuriam et ideo fortitudo ani-
mi, et mendacium sunt habitus contrarii, et palpat. est subiectum contrarietatis
in corde. Verbum in loquela habet duas species scilicet verum, et falsum, et
ambo nascitur in mente, et homo est ille qui facit eas nasci, et eas denu-
dat per verbum, et ideo verbum verum nascitur in veritate cum animi fortitudi-
ne, et verbum falsum nascitur in mendacio cum animi debilitate propter quod
verbum trahitur.

Homo mendax induit mendacium suum imaginationem quod
per naturam est vera. Creatura, et quia imaginatio est pars hominis per natu-
ram homo mendax est cum mendacio contra suam imaginationem per accidens
et ideo talis homo quando imaginatur deformat suam imaginationem
et videtur ei quod id quod est verum sit falsum, et id quod est falsum sit verum
sed homo habens animi fortitudinem utitur sua imaginatione per con-
trarium.

Humani intellectus est vera creatura, et per naturam habet
verum intelligere, et quando intelligit veritatem cum fortitudine animi ex
more est contra mendacium, et operatur scientiam, sed homo mendax vitat suam
intelligere, per contrarium, et ex hoc gignit ignorantiam.

Humana voluntas est
vera creatura, per naturam, et ideo habet verum naturale velle quod facit
homo 81

homo vorax cū fortitudine animi contra mendaciū, et egerit vera amantiam
et homo mendax quī induit suā voluntatem & mendaciū utitur ea per Contrariū
id, et egerit amantia felicitatē = Humana Memoria est vera cū cuncta per
naturam, et ideo egerit verum memorare, sed homo mendax diffinitū
lud cū mendacio, et homo vorax format et fortificat illud cū fortitudine
animi, et ideo humana memoria per unum modū egerit memoracionem
et per alium non memoracionem.

De Temperantia, et Avaritia.

Temperantia est habitus cū quo homo temperatus mēsurat naturā, quae est per bona
gratia a Deo data finibus potentiaū naturalium humanaliū ex quibus homo est unitus
et cōpositus per naturā, et avaritia est habitus per quē fit contrariū, et ideo temperan-
tia, et avaritia sūt habitus Contrarij, et homo est subiectū in quo Contrariatur =
Homo temperatus videt bona gratia, quae Deū ei impendit et mēsurat cū equali-
tate id quod potest et quod debet expendere scilicet id quod pertinet vniū secundū
finalem naturā potentia visiva, et homo avarus facit Contrariū, quia de viget fi-
nes naturalis boni gratia, quae Deū dedit ei, et facit eos stare oculos et ideo ve-
dit permanere cū indigentia in igne infernali aeterno.

Homo temperatus utitur
temperantia per auditū, qui temperate egreditur & audiente, et audibili, et homo
avarus utitur auditu per contrariū = Homo temperatus non facit quod
tionem utrius si indues & temperantia, et avaritia, quia requirit naturā potentia
odorativa quae non credit utrius odorabit placitū odorem, vel facit id, sed eli-
git odorare placitū, et vitare fetidū sed homo avarus facit Contrariū.

Homo
temperatus per gustū mēsurat sanitatē cū sanis victualibus, et homo avarus
per gustū mēsurat malē sana victualia, et pauca, ut multiplicet divitias
etiam per tactū homo temperatus utitur temperatus utitur temperantia et
avarus dicit temperantia.

Homo temperatus utitur verbis temperate, quae egredi-
untur & temperantia, et de temperata mente, et homo avarus facit Contrariū =
Homo temperatus temperatē utitur sua imaginatione, et ideo colligit temper-
atay phantasias ex sensibus, et homo avarus utitur sua imaginatione per
Contrariū, et ideo aliqui homines avari quando perdunt suas divitias, evne-
unt insensari, et dicunt stultitias.

Homo temperatus temperatē utitur suo intellectu
et intelligere intelligibilia, et avarus facit Contrariū = Homo temperatus
habet temperatam voluntatem per naturā, et idem est & avaro, sed temper-
atus per accidentē fortificat suam voluntatem cū temperantia in amando id
quod amandum est propter bonitatem, et in odiendo id quod odiendum est propter
malitiam, sed avarus facit Contrariū.

Homo

Homo temperatus per naturam habet temperatam memoriam qua habet temperatam memoriam per naturam, et per temperantiam qua est habens acquirere iuvat memoriam, ut habeat bonum memorare, et valeat acquirere bonum meritum in celesti gloria sed homo avarus facit contrarium.

Temperantia est habens spiritualis inanimabilis, et avaritia. Similiter, sed opera earum sunt visibilia per visum, et auditum, et intellectum. est illa potentia qua intelligit utrumque quod sunt temperantia, et avaritia, et intelligit qualiter nascuntur, et qualiter operantur secundum quod superius significavimus. Temperantia est de genere magnitudinis positivae, et avaritia est de genere magnitudinis negativae, et ideo temperantia enumerat aequaliter id quod enumerat, et avaritia inaequaliter. Unde cum hoc ita sit potest cognosci quare homo avarus se tenet et reputat pro paupere. tunc quando est ditior denario, et aliam divitiam, et homo temperatus quamvis non habeat multa, habet tamen copiam, et abundantiam bonorum naturae et gratiae, quare homo avarus indiget omnibus bonis quia indigentia est sibi signum mortale et tristitia et dolor.

De Temperantia, et Gulositate.

Temperantia, et gulositas sunt habens contrarii per rectam lineam autem temperantia est generalior virtus, quam gulositas virtus, cum temperantia possit habere temperatum videre eorum imaginari, subtere eorum, et gulositas non habeat nisi unum particulare subiectum quod est gustare.

Ex temperantia habetur per naturam temperatum videre, et ex gulositate habetur distemperatum videre, et ideo videtur ut actus communis per accidens, quoniam homo temperatus ex videre per se non generat invidia, et homo gulosus distemperatus per se non generat invidiam, quoniam considerat quod valeat furari, et auferre ea a suo vicino.

Homo temperatus si habeat loquum & pinguem alitem, porco, bove eorum, et de bono vino non generat invidiam, et homo gulosus quando audit loquum & praedicium generat eam. Odoratus ex placito odore generat sanitatem, et ex fetido infirmitatem; similiter homo temperatus cum temperantia generat sanitatem, et gulosus cum gulositate generat infirmitatem.

Gustus est potentia passiva, et activa per naturam; est passiva per hominem qui vivit ea tanquam instrumento; activa vero in quantum homo per eam sentit saporum in comedendo, et bibendo, et ideo cum hac potentia potest quiescere temperatus et distemperatus in comedendo, et bibendo, temperatus cum temperantia et distemperatus cum gulositate. Tactus est per naturam potentia passiva, et activa; passiva in quantum est homini instrumentum ad palpandum, activa in quantum facit hominem sentire placidum in tactu mulierum, vel displicitum, et dolorem ex calore vel frigore famae vel utriusque et ideo homo temperatus vivit temperantia per tactum, et gulosus facit oppositum.

Homo 82

Homo temperatus habet temperatam mentem per temperatum uolere eius. cum qua temperata
mens gignit temperatum loqui, et gulonum facit contrarium = Homo temperatus tempe-
rate uirtus sua imaginatione tunc quando desiderat comedere, et bibere, et gu-
lonum facit contrarium.

Intellectus per naturam est potentia activa, et passiva in qua-
tu per hominem mouetur ad intelligendum; activa in quantum intelligere est magis
actus per quem homo intelligit, et ideo homo temperatus temperate uirtus sua in-
telligere quando comedit ad mentem, et gulonum facit contrarium = Voluntas est actiua,
et passiva; activa in quantum est uolitiva, passiva in quantum est instructiua
homini, qui ea mouet ad amandum, vel abhorrendum, et ideo homo temperatus tem-
perate uirtus sua voluntate in comedendo et bibendo, et gulonum facit contra-
rium.

Memoria est passiva, et activa per naturam; passiva in quantum homo mouet
ea ad recipiendum species, quas intellectus gignit per intelligere, vel credere, et
quas uoluntas gignit per amare vel abhorrendum; Actiua uero in quantum reddit in-
tellectui, et uoluntati species, quas recepit. Unde cum hoc ita sit potest cognosci quid
sit temperantia per uolere in homine temperato, et quid sit dittemperantia per
uolere in homine gulono, et dittemperato.

Temperantia potest intelligi dupliciter
scilicet temperantia naturalis, et temperantia moralis, seu accidentalis, et temperan-
tia moralis, et accidentalis, quae est de genere moris, est similitudo temperantiae na-
turalis, et ista temperantia accidentali uirtus homo temperatus contra gulonita-
tem; et homo gulonus uirtus dittemperantia contra temperantiam naturalem
et contra moralem; et ideo gignit in se infirmitatem animae, et corporis, et eu-
uat suam uiam ad nauis.

De Temperantia, et Luxuria

Temperantia, et Luxuria sunt habitus contrarii per medium cum ita sit quod tem-
perantia et Caritas Concordent, et Castitas, et Luxuria contrariantur, et habeant
infinitam distantiam, et ideo si temperantia concordat cum bonis naturae, et
gratia Luxuria cum illis discordat.

Homo temperatus si uidet pulchram mulierem
considerat temperantiam, et Castitatem, et luxuriam considerat contrarium; et ideo
ideo homo temperatus conseruat finem videndi, qui est bonus, et luxuriam de-
uiat dictum finem quae deuiatio est mala.

Homo temperatus si audiat loqui de
pulchra muliere desiderat quod ipsa sit bona, et casta, et luxuriam deide-
at oportum = Homo temperatus si odoret fetidum odorem considerat illud
fetidum quod est per luxuriam, et luxuriam facit contrarium = Temperantia
non est habitus per quem generetur luxuria; et quia homo gulonus gignit gulo-
nitatem, et luxuriam, et luxuria sunt affines contra temperantiam.

temperantiam, et Castitatem quae contrariae sunt et quatuor sunt subiectis et materiis.

Temperantia est forma per quam palpare est temperatum, et luxuria est forma deformata per quam palpare est ditemperatum. Affertur est sensus temperatus per temperantiam et ditemperatus per luxuriam per luxuriam, et ideo verba quae dicit homo Castus et temperatus, et verba quae dicit ditemperatus, et luxuriosus non habent affirmativam.

Imaginatio est potentia passiva, et activa passiva in quantum est instrumentum homini qui cum ea imaginatur, activa in quantum est de genere naturae actionis cum qua colligit species potentiarum sensitivam. Et ideo homo per imaginationem potest esse temperatus, et generare temperantiam et potest esse ditemperatus generando luxuriam, et si signat per temperantiam species, signat eam bonam, et per luxuriam signat eam infirmam, propter quam infirmitatem nescit cognoscere de seipso quod habet luxuriam contra Castitatem et efficitur gulosus.

Intellectus cum temperantia habet temperatum intelligere per quod temperate intelligit luxuriam, et Castitatem, et propter hoc facit scientiam de ambobus, et cognoscit quod Castitas est bona, et luxuria est mala, et homo luxuriosus utitur suo intellectu per contrarium, et credit luxuriam esse bonam et Castitatem malam.

Voluntas temperata est temperata necessaria, successiva in quantum successive eligit id quod amat vel abhorret, tali voluntate utitur homo temperatus in amando Castitatem, et abhorrendo luxuriam, et homo luxuriosus utitur sua voluntate per contrarium.

Memoria quando recipit species duas quive per quas intellectus facit scientiam, et per temperantiam temperatum recollere et quia luxuria est contra temperantiam subito per luxuriam eligit species ditemperate, et ideo homini luxurioso videtur mulier quae non est pulchra esse pulchra, et illam quae non est bona esse bonam, et illa quae est non amat eam multum amare.

Et quod anima rationalis est de tribus potentiis quae sunt memoria, intellectus, et voluntas, et si una illarum induitur temperantia, oportet aliam etiam indui quod si ita non esset non concordarent per unitatem essentiae, et potentiae essent multae, et diversae, et hoc idem est de luxuria quoniam si una potentiarum habuerit luxuriam etiam reliqua, et ideo in una eadem anima temperantia, et luxuria habent infinitam distantiam.

Homo temperatus cum aequalibus mensuris facit id quod facit, quod mensuras facit per aequale recollere, intelligere, et velle, et homo luxuriosus mensurat per contrarium, et ideo temperantia, et luxuria cum aequalitate et cum non aequalitate habent infinitam distantiam. Temperantia est per bonum.

bonū principiu, et luxuria est per malū, et ideo secundū genus principij temperan-
tia, et luxuria habent infinitam distantiam = Temperantia se habet ad bonum
finem, et luxuria ad malū, et ideo per nullū medium temperantia, et luxuria
possunt habere concordantiam.

Temperantia est maior virtus quā luxuria
sit peccatū cū ita sit quod temperantia se habeat ad finem videndi, audien-
di eū, et luxuria non se habet nisi particulariter ad placitū tangendi et
tamen omnes supradicti actus, quando per luxuriam differantur sūt
huius luxurie.

De temperantia et Superbia.

Temperantia et Superbia sunt habitus Contrarii, et medium per quod Contra-
stantur. est humilitas quae concordat cum temperantia, et est contra super-
biam, et ideo temperantia, et Superbia habent infinitam distantiam, scilicet
quia in nullo possunt habere concordantiam, et ideo homo temperatus tempe-
rat cū temperantia fines suarū decem potentiarū, et etiam finis bonorū
gratio, quae Deus ei dedit, quae sunt divitiae, honores, et virtutes, et homo su-
perbus cum Superbia distemperat omnes dictos fines, in quantum eos sibi apro-
priat, et non Deo, nec proximo, et ideo homo Superbus nihil amat tantum
quantū seipsum cū quo amare vadit ad ignem infernalem in quo eternalliter
abhorrebit magis seipsum quam omne aliud.

Homo temperatus temperat suum
intellectu humili temperantia et correlativa intellectus sunt humilia, et tempera-
ta ad serviendū sibi ipsi, et suo proximo, et homo Superbus utitur suo intellectu
per contrariū quoniam quia suus intellectus est sibi propria potentia, et non Deus,
nec suus proximus appropriat ad finem sui intelligendi totum id quod intelligit
et ideo propter superbum intelligere est distemperatus in omni eo quod
intelligit per verū auditū eū, et pro possidendo bona gratia quae sibi Deus
dedit, et talis homo vadit ad ignem infernalem ubi eternū habebit Super-
biū, et distemperatū intelligere.

Homo temperatus temperat suā voluntatem
cum humilibus correlativis, cū quibus temperat et humiliter amat Deum, et
et suū proximum, et cū suis bonis naturalibus, et bonis gratia. Servit ei, et honorat
eū, et talis homo vadit ad Gloriam celestem ubi habebit velle temperatū, et hu-
mile eternū; sed homo Superbus facit contrariū eū.

Homo temperatus temperat
suā memoriā cū humilibus correlativis ad quibus humiliter memorat Deū, et
et suū proximum, et hoc idem facit in memorando sua bona naturalia, et gra-
tia, et homo Superbus facit Contrariū = Homini Superbo sua imaginatio est
sibi propria potentia, et in illa sui proximi, et quia amat plus seipsum, quā
et suū proximum id quod imaginatur applicat ad finem suae imaginacionis
et quod

eo quod voluntas est sibi propalia potest, et hoc idem facit ad finem suum intellectus, et
sua memoria, et non applicat ad finem suum proprium, nec ad Deum qui est causa effi-
cienti et finalis sua imaginationis, et ideo habet desperatio, et superbum imaginari
et talis homo vadit ad ignem infernalem aeternum ubi habebit aeternam dese-
peratio, et superbum recolere, sed homo temperatus utitur sua imaginatione
per contrarium, et vadit ad gloriam caelestem aeternam ubi habebit aeternam tem-
peratio, et humile imaginari.

Secundum quod dedimus exempla de temperantia, et
superbia, videmus quatuor dictas potentias posse dari exemplum per alias po-
tias inferiores unde cum hoc ita sit potest cognosci generatio temperantia, et
superbia, et materia de qua sunt, et via per quas vadunt.

De temperantia, et Acedia.

Temperantia et Acedia sunt habitus contrarii cum ita sit quod temperantia sit de
genere boni, et acedia de genere mali, et ideo habent infinitam distantiam
per quam non possunt habere aliquam concordantiam, potest ergo cognosci Deus qui
est causa efficiens et finalis temperantia non esse causa efficiens nec finale
acedia.

In homine sunt quatuor qualitates quae sunt de genere elementorum scilicet
et Colera, Sanguis, phlegma, et Melancholia, Item est alia qualitas quae dicitur
vegetativa, et in homine temperato qui est diligens in adquirendo virtutem cum
temperantia erunt in paradiso caelesti supra dicta qualitates temperato
in corpore glorificabili aeterni, sed in negligente ad adquirendum virtutem,
erit oppositum in Inferno.

Homo temperatus cum temperantia est diligens
ad temperandum sine videndi, et contrariis potentias suas, et homo accedens, et ne-
gligens in utendo dictis finibus et ideo subvinebit aeternales angustias,
tristitiam, dolorem, et maledictionem.

Homo temperatus utitur virtutibus
qua Deus ei dedit temperate, et accedens utitur illis per contrarium, et ideo
patitur tristitiam, et dolorem quando super proximum habet divitias, et honorem,
et gaudet quando subvinebat indigentiam, et dolorem cum ita sit quod tem-
perantia, et acedia habent infinitam distantiam.

Homo temperatus temperate
disponit suas divitias, et considerat id quod lucratur, et id quod expendit, et
homo accedens facit contrarium, et ideo temperantia, et acedia habent infini-
tam distantiam. — Homo temperatus comedit, et bibit temperate, et post
loquitur temperate, et homo accedens facit contrarium quia est negligens
in adquirendo temperantiam.

Homo temperatus temperate tangit suam
Vocem, quia non est negligens ad adquirendum contrarium, et homo accedens facit
Contrarium.

Contrariū quia est negligens ad detrahendū luxuriam — Homo temperatus antequā loquatur cū temperantia temperat suā mentē, ut temperantia tēperet ipsius verba, et homo accedens est negligens ad tēperandū suam mentē, et verba, et ideo loquitur verba distēperata, et deformata ad contingentiā prolata.

Homo temperatus est diligens ad videndū tēperatē suā imaginatione, et ideo tēperate colligit phantasias potentiarū sensitivarū, et homo accedens utitur suā imaginatione per contrarium et tenet eā ociosā, propter quod ociositatē imaginatur ad contingentiā, et propter hoc Daemon qui eā invenit ociosā mutat eā de uno obvio ad aliud ad suā voluntatē in tantū donec moverit eū ad peccandū.

Humanus intellectus est fortis per naturā, et homo tēperatus cū tēperantia fortificat eū ad videndū diligenti ad intelligendū vera de Deo, et accedens facit Contrariū, et ideo tenet fortitudinē suā in negligentia, et quādo vult intelligere vera de Deo non potest quia dū tenuit fortitudinem suā intellectus ociosam, et hoc idē ei advenit si velit intelligere vera de seipso, et de suo proximo.

Humana voluntas habet per naturā forte velle, et homo temperatus temperat potentiam suā voluntatis ad volendum vera de Deo diligenter et hoc idem facit ad volendū vera de se, et de suo proximo, et accedens utitur suā voluntate per Contrarium, et ideo quādo vult amare in Deo, et in se, et suo proximo hoc facere non potest, eo quod tenuit dū ociosā posse suā voluntatis.

Humana Memoria per naturā habet forte memorare et homo tēperatus fortificat potentiam suā Memoria cū diligētia memorandi vera de Deo, de se, et suo proximo, et accedens utitur suā memoria per contrariū, et ideo frequenter obliviscitur illius quod memoria vult memorare, et si moriatur habituarum de accidia vadit ad ignē infernalem aeternum quē memorabit aeternaliter sine fine.

De Temperantia, et invidia.

Temperantia, et invidia sunt habitus Contrarii cū tēperantia sit de genere boni, et invidia de genere mali, et quia bonū, et malum habent infinitam distantiam sequitur quod temperantia, et invidia habent infinitam distantiam; potest ergo cognosci Deus esse Causā efficiētē et finalem temperantia, et Destructorem invidia.

Homo invidus in quāto suā bona naturalia quorū Deus est Causa efficiēs et finalis sibi sunt appropriata, et data per Spiritū Sanctū appropriata sibi per invidiam finē ipsius bonorū, scilicet finē vidēdi eū, et ideo est Contra Spiritum Sanctum, et homo temperatus facit Contrariū — Homo invidus attribuit sibi bona gratia quae Deus dat, et ideo est invidus, quia invidet, et cupit id quod Deus dat et per accidens sibi ipsi dat et non Deo in quāto hoc possidet contra finem quare Deus dat. Talis invidia quā in se habet homo invidus est fluxa quod

quod ipse si ponat, faceret & se ipso Deo, et faceret etiam quod ipse esset causa efficiens
et finalis bonorum gratiarum, quorum Deus est causa efficiens, et finalis.

Talis homo sic invidus est similis Luciferi qui fuit superbus et invidus quando Deus eum creavit, et voluit eum causa efficiens, et finalis sui ipsius, et omnium bonorum naturalium & quibus fuit Ceteris et unitus, quia sunt memoria intellectus, et voluntas, et sua naturalis bonitas Magnitudo eius, et quia homo temperatus est contra invidiam ut in contra id quod facit homo invidus, cuius sit quod invidia, et temperantia sint habitus Contrarii.

Homo temperatus considerat temperatum initium, medium, et finem, ut habeat temperatam Successionem, et modum in bonis gratiis, quae Deus dat, et invidus facit Contrarium. — Homo temperatus utitur equalibus mensuris, eo quod temperantia est & generalis iustitia, et invidus facit Contrarium. — Si homo temperatus gignit Sanitatem ad morbum Comedendo, et bibendo, homo invidus invidens pulchritudinem mulierum gignit in anima infirmitatem per invidiam.

Si homo temperatus per temperantiam temperate expendit homo invidus per invidiam dis temperate expendit. — Si homo temperatus per temperatam mentem gignit verba temperata homo invidus per dis temperatam mentem gignit verba dis temperata. — Si homo temperatus habet temperatam imaginationem homo invidus habet eam dis temperatam ad ita sit quod temperantia, et invidia habeant infinitam durationem. — Homo temperatus vult eum temperate, et humiliter, et invidus dis temperate et Superbe.

De Temperantia et ira.

Temperantia et ira sunt habitus Contrarii cum temperantia sit de genere boni et ira mali; Unde cum bonum et malum habeant infinitam durationem, temperantia, et ira habent infinitam durationem, et propter hoc ponitur cognosci Deum esse causam efficiens, et finalem temperantia, et hominem, et Dæmonem ira. — Temperantia est habitus ponens temperatam Successionem, et modum inter potentiam, et objectum, et ira est habitus ponens Contrarium.

Intellectus per naturam habet modum temperatum pro intelligente, intellecto, et intelligere, et ideo gignit scientiam, et ira est contra illam temperantiam, et corrumpit Successionem, et deliberationem, ut intellectus non generet scientiam, et ut capiat objecta ad contingencia. — Voluntas est potentia ad temperantiam habens deliberationem in amando amando, et odiendo odiendo, et ira turbat illam deliberationem, et facit subito amari id quod est odiendum, et odiri id quod est amandum.

Memoria est potentia expiciens temperatam Successionem quae sit inter memorans, memoratum, et memorare, et temperate recipiat Species, et phantasias quas in ea ponunt intellectus et voluntas.

et ut ipsa eas conservet, et eas reddat temperatas, et quando memoria est habituada
& ira virtus per contrarium, et ideo homo iratus nequit memorare, nec intelligere, nec
amare id quod desiderat, quia furor ira facit eum oblivisci. ¶

Imaginatio est potentia
deliberativa per naturam, et per temperatam imaginantem, imaginari, et imaginandi
habet deliberationem per quam temperate representat species, et phantasias imagi-
nabiles, et collectas ex potentiis Sensitivis intellectui, voluntati, et memoria, et si quis
iratus est utitur imaginatione per contrarium, et imaginatur ad coercendum, et ideo
multi tales homines cadunt in ita magnam tristitiam, et iram quod efficiuntur stulti
et insensari, et mente capti, et dicunt, et faciunt stultitias.

Potentia tactiva exigit tem-
peratam deliberationem quia virtus homo temperatus, et homo iratus virtus potentia tacti-
va subito contra temperantiam quare est tristis, et iratus propria res quae palpat
et tangit. — Potentia tactiva exigit temperatam Successionem per comedere, et bi-
bere ut quis bene marit et id quod comedit, et suavia bibat ac temperate ut di-
gestio fiat per temperatam actionem, et passionem, et homo iratus per contrarium
virtus, et cum multum comedit, et bibit subitinet infirmitatem propter indigestio-
nem, et est tristis, et iratus propter id quod comedit et bibit.

Potentia odorativa est per
naturam temperatam Successiva tunc quando odorat placidum odorem, et quando od-
or fetidum et animali mixtus, vel & aere corrupto odit suam deliberationem, et in-
firmatur odoratus Simili modo potest dici & homine temperato, et irato. — Poten-
tia auditiva exigit temperatam deliberationem ad audiendum ut quis consequatur
placitum & eo quod audit, et quando moritur sine deliberatione temperata, et in-
firmatur generatur tristitia, et ira quando a corda cum sumitur. — Potentia
non habetur placitum ex loquendo.

Potentia visiva habet temperatam deliberatio-
nem per videre sine qua homo nequit uti placito per visum Sicut quando
quis vult videre tunc quando habet magnam splendorem, vel quando vult videre
prope magnam flammam ignis, vel quando vult videre diu multum aliquid rem
et sic & alijs visibilibus rebus; Simili modo est & homine vidente id quod videt tem-
peratam vel subito cum ita sit quod si videat temperatam possit habere deliberationem
ad iudicandum id quod videt, et non si videat subito.

Mens temperata Successive gignit
verba temperata quae sunt & genere placiti, vel aethorice, et mens distemperata
per contrarium gignit verba quae sunt & genere irae et tristitia. — Si tu velis
cognoscere temperantiam, et iram habeam temperatam notitiam cum qua tu
perquiras per vias superius dictas in quibus, et cum quibus poteris eas cognoscere
quia ipsae vadunt per vias videndi, audiendi eius et amandi, et ex istis viis
vias requirunt inveniri.

De

De temperantia et mendacio

Temperantia, et mendacium sunt habitus contrarii, cum temperantia sit de genere boni, et mendacium de genere mali, et quia bonum, et malum habent infinitam distantiam sequitur quod Deus sit causa efficiens, et finalis temperantiae, et homo, et demon mendacii, et quia veritas, et mendacium sunt habitus contrarii sequitur Deum esse causam efficientem, et finalem veritatis, et veritatem, et temperantiam habere concordantiam.

Humani intellectus per naturam habet temperantiam intelligendi, intellecti, et intelligendi, et temperantia quae est virtus acquisita per hominem. Temperantia est habitus, et passio per quam intellectus consequitur ad iuramentum morale, ad intelligendum temperate, tum, quando pronuntiat sententiam, et si homo mendax est cum mendacio denat illi finem intelligendi, et pronuntiat mendacium, quod est contra temperantiam, et ideo talis intellectus habitus est de mendacio habet dis temperantiam intelligere, et pronuntiat ignorantiam contra scientiam, et propter hoc mendacium est mortale peccatum.

Humana voluntas per naturam habet temperantiam Successivam per amantem, amatum, et amare, et ideo pronuntiat amantem ad adiunctionem temperantiae, de qua moraliter est habitus, et si voluntas habitus est de mendacio pronuntiat non amantem contra finem quare est, et dis temperatur, et committit mortale peccatum per mendacium.

Memoria per naturam habet temperantiam per memorantem, memoratum, et memorare, et si temperantiam habet acquisitam consequitur ex ea praeceptum ad habendum modum ad memorandum temperate, et pronuntiat recollectionem, et si homo est habitus de mendacia est dis temperata memoria per accidens, et peccat moraliter, et impedit ad memorandum veritatem, et scilicet memorat mendacium.

Humana imaginatio per naturam est temperata ad imaginandum temperate per phantasmas quae colliguntur ex potentijs sensitivis, et praesentat eas potentijs superioribus, ut de rebus sensibilibus faciant scientiam, amantiam, et recollectionem, et si homo habitus est de mendacio vitiosus per contrarium suae imaginatione dis temperata, et expoliata de temperantia, quae est habitus moralis.

Temperata mens pronuntiat temperata verba, et si mens habitus est de mendacio est dis temperata, et deformata, et pronuntiat verba dis temperata, et mendacia. Potentia tactiva per naturam habet temperantiam in palpando, et tangendo, et si homo ea utatur cum mendacio est illius contra temperantiam. Potentia gustativa per naturam habet temperantiam in gustando, et si homo utatur ea de mendacio, scilicet quod ea deus a fine quare est pronuntiat gustare infirmum.

Si potentia odorativa alteraretur contra suam naturam, videretur ei fatidum odorem.

eius placitū, et e converso placitū eius faciū, et talis alteratio eius figura et signū quod
homo mendax cū mendaciō multat finem temperantia in falsitatem, et avaritiam
perantiam. — Potentia auditiva per naturā habet ordinem, et temperantiam
in audiendo verba à sono generata, et si sonus est dis temperatus sicut sonus
magni tonitruū, vel vox leonis, vel hominis multū irati, non potest ex illo sono
generare auditionem ordinatam, temperatam, et ex hoc figuratū est hominē
cū mendaciō non habere auditū temperatū.

Potentia visiva per naturā ha-
bet temperatū videre, et si videt fulgur, vel magnū serpētē, vel magnā profunditatē
eius non potest habere temperantiam per videre; simili modo ex mendaciō nequit sci-
ri veritas quā habet concordantia cū temperantia. — Si velis cognoscere temperantiam
et mendaciū, inquire ea cū mente temperata generata per temperatū videre
eius per vias supradictas in quibus poteris ea invenire, et cognoscere.

De Fide et Avaritia.

Fides et avaritia sūt habitus contrarij cū fides sit & genere boni, et avaritia mali, et
ideo fides, et avaritia habent infinitam distantiam, per quā potest cognosci Deus
Causam efficientem, et finalem fidei, et hominem, et demonem avaritie.

Per fidem
credit homo unū Deū, et per avaritiā facit homo avarus Deū idolatricū. Et ideo
quia attribuit, et appropriat tibi finem bonorū gratia quā possides, quorum
Deus est causa efficiens, et finalis; et ideo fides, et avaritia sūt habitus contrarij.

Per fidem creditur Dea Divina Trinitas per quā Deus Pater, et Deus filius dant & recipi-
unt Deū & Spiritū quā est causa primitiva totius largitatis entis & generis bo-
nitatis, et homo avarus per avaritiā est contra illam largitatē, quia & bonis
quā possidet non est largus Deo, sibi, nec proximo.

Per fidem creditur Deus entia
torem totius entis causa laudandi, et serviendi sibi, et homo avarus per avaritiā
Credit, quod id quod videt, et audit eius, imaginatur, memorat eius sit ad venerandū
eius honorandū, et serviendū sibi ipsi.

Per fidem creditur per unum actū, quod sit
Incarnatio eius, et & talibus articulis homo avarus non curat, et si est Chri-
stianus habet fidem sine opere, quam tenet ociosā cū avaritia quā est mortu-
le peccatum. — Fides est habitus cuius intellectus ascendit ad intelligendū
vera & Deo quā non potest intelligere nisi fides iuvaret eū, quoniam si
aer illuminatus pervenit ad videndū ita fides iuvat ad intelligendū
et & tali iuvamine, et avarus non curat homo avarus, et avaritia
dirigit eum ad non credendum vera & Deo quia difformat natu-
ram intelligendi per tenere ociosos fines bonorū gratia quibus uti non vult.

Humana voluntas habet naturam amandam quia ascendit per fidem cum qua creditur divina dignitatem esse in appellativo operis secundum quod diximus in subjecta huius scientie et aliter predicando, et homo avarus cum avaritia disponit suam voluntatem in abij-
tu peccandi, quia plus amat seipsum quam Deum, et suum proximum.

Dea fide memo-
ria articuli fidei sine quibus homo non potest habere salvationem, et si homo est avarus, et illos memorat non tantum quantum bona mundana difformat suam memoriam per peccatum in memorando. Homo per fidem credit esse in veritate quatuordecim articulos qui non sunt sensibiles nec imaginabiles, et homo avarus habens intelligere difformatum per avaritiam dubitat illos articulos esse veros, quia supponit nullum esse verum nisi solum sensibile, et imaginabile.

Fides est ha-
bitus per Deum datus homini ad intelligendum id quod non potest intelligere per naturam, ut id intelligat cum potestate summae Divinae Bonitatis Magnitudinis, et ideo homo de fide habituarius, et qui facit scientiam de summa Divinae Bonitatis Magnitudine eius, potest probare articulos fidei, et etiam improbare contrarios illorum. Per talem probationem non curat homo avarus, quia non in alio ponit actus suum potius super naturam sciendi, et imaginandi, et ideo non potest probare fides homini avaro.

Inter fidem et
credulitatem est differe-
ntia, cum credulitas sit habitus communis, et fides sit habitus specificatus, per credulitatem potest credi verum, et falsum, et id quod verum est esse falsum, et e contra, sed per fidem verum credi, et non id quod est verum esse falsum, nec e contra, et sic fides, et credulitas simplici-
ter contrariantur, et homo avarus potest credere in quibus credulitas est habitus communis, et ideo homo avarus credit esse proprie suum id quod est Dei.

Fides est via Paradisi, et quatuordecim articuli, et decem precepta, et septem Sacra, sunt brachia fidei, et quia avaritia est contra fidem est via inferni in quo sunt multe branchae penas, quae sunt per se etiam imaginari volere intelligere, et abominare penas aeternas. De fide et gulonitate.

De Fide et Gulonitate

Fides est habitus cum quo temperamus ad intelligendum de Deo vera scilicet articulos precepta, et Sacramenta, quae tenentur. Et gulonitas est habitus per quem dispendimus ad intelligendum verum de Deo, et propter hoc fides, et gulonitas sunt habitus contrarii.

Fides est
lumen voluntatis humanae propter quod amat verum de Deo, quia sine fide non potest amare cum fides sit habitus adiunctivus, et quia gulonitas impedit voluntatem propter multum amare comedere, et bibere privat voluntatem lumine fidei, et reddit tenebrosam ipsam amare, et ideo fides, et gulonitas sunt habitus contrarii. Fides est habitus per quem memoria efficitur in memorando verum de Deo, quia sinceritatem non potest habere sine fide, et quia memoria propter multum memorare placitum comedendi, et bibendi amittit sinceritatem, ideo fides, et gulonitas sunt habitus contrarii.

Imaginatio

Imaginatio est potestas cum qua homo imaginatur opera potandi sensu variis, quae sunt affectus, pal-
pare eius, quae opera sunt fidei interiora, quod credat super operibus ab imaginatione
apprehensibilibus vera de Deo, quae non possunt imaginatione apprehendi, sicut Divina Trini-
tate, Incarnatione, creatione, et alios articulos, et quosdam propter multum comedere
et bibere reddit imaginationem infirmam, et ideo gulositas est contra fidem in quantum
impedit eius iustum initium, et fides est contra gulositatem.

Propter nimiam comestione, et po-
tationem mei homini dissipatur quae generat dissipata verba, et fides exigit te-
perata mentem, et temperata verba, ut valeat de Deo vera illuminare, et de hoc
ut supra. Corpus humanum vivit ex comedere, et bibere, et requirit comedere, et
bibere, ut inveniat placitum per gustare, et humana anima vivit ex fide, in-
ponendo vera de Deo, et quia gulositas propter nimiam comedere, et bibere destruit potestatem
destruit gustantiam, et facit egrotare corpus, et destruit subiectum fidei, et non potest facere
animum sanum ad credendum vera de Deo et ideo eius.

Homo indiget propter nimiam comestione
et ebrietate propter nimiam potationem amittit virtutem odoratiivam propter quam amissionem fides im-
peditur ad illuminandum humanum interius de veris Dei, et ideo fragitur, et amittitur, motus,
successio, continuatio, et participatio potantium superiorum, et inferiorum, unde cum hoc ita sit
et certum, et manifestum ac probatum quod fides eius.

Homo gulosus placet quod audit loqui de cibis
delicatis, et de bono vino, et ideo impedit habitum qui est fides, et lumen ad credendum Deum, et ipsa opera
et dignitates per quas fides est lumen ad intelligendum, amandum, et memorandum vera de Deo, un-
de cum hoc ita sit, ostendimus modum per quem fides, et gulositas sunt habitus contrarii.

Homo gulo-
sus consequitur magnum placitum in videndo pulchras comestiones, et pulchrum vinum, et ideo impe-
dit placitum, quod per fidem debet habere in supponendo vera de Deo, et in memorando intelligendo, et
amando illa, et propter hoc fides, et gulositas sunt contrarietate per quam fides, et temperantia habent
concordantiam, et gulositas, et temperantia discordant, unde cum hoc ita sit potest cognosci fides
et vinum glorie, celestis, aeterna, et perpetua, et infinita pax, infernalis, aeterna, de fide, et luxuria.

De fide et luxuria

Ex multum uolere, et imaginari pulchram mulierem, et placitum quod reit in tangendo ea gene-
rat luxuria, et propter oblivisci decem precepta, et 13 mandata fidei, et 7 sacramenta non potest caritatem
generare, et destruit luxuriam cum fide, unde cum hoc ita sit potest cognosci materia per quam fides
et luxuria sunt habitus contrarii, et infinita distantia.

Per sermonem fidei, et luxuria potest cog-
noscere contrarietatem, sive contraria quae est inter fidem, et luxuriam, et de illa contraria potest fieri
unus sermo, sive potest fieri aliquis sermo compositus ex sermone de fide, et gulositate, et illi
tunc qui praedicat si velit habere magnam materiam ad praedicandum de fide, et luxuria
componere, ex sermone facto in prima distinctione de fide, et in 2o ex
sermone facto de luxuria.

Luxuria

78
Luxuria e habitus impediens credere vera de Deo, et ideo impeditur verum ad intelligendum vera
de Deo se per tale modum fides, et luxuria se habet caritatis.

Memoria voluntatis multum amata luxuria
e tenebrosus, et nequit illuminari lumine fidei exiguam amara claritas, et virtus
unde sicut ignis nequit comburere stipem madefactam, ita fides nequit illuminare tene-
brosam amaram de luxuria habituatam, et potestatem.

Memoria multum memorata placita luxuria
e plena phantasia, quia per luxuriam homo immoratur in malis sicut vas plenum aqua per unum caput
in se continere non potest, ita memoria plena phantasia luxuria, non potest in se continere phantasiam
castitatis, quia participat cum fide in genere bonitatis, et virtutis.

Non luxuriosus inveniat ima-
ginari in placitis luxuria, et non vult imaginari penas infernales aeternas, quae expectant ho-
minem luxuriosum, et ideo fides non potest illuminare placita. Caritatis homo luxuriosus, quia placi-
ta ipse imaginari non curat. Non luxuriosus operatur mente suam cum habitu qui e luxuria, et ideo
non vult alia verba loqui, nisi illa quae sunt de genere luxuria, et hoc e foris, qui cum luxuria
condidit semini fides, quia deus exigit mentem per quod dicitur Verba proficiunt de Deo et ipsa operibus.

Quia na-
tura homo nequit placitum in tangendo mulierem cum luxuria, et non cum caritate, et ideo caritas participat
cum fide, quia supra naturam illuminat, et non participat cum luxuria quia non dat placitum super corpus
naturae, et ex hoc potest cognosci quod fides, et luxuria tunc variantur, et divariantur infinitum.

Quia
et luxuria non participat in communiter placiti naturae, et quare, et semine fidei non participat
in eodem placito quod placitum fidei e supra naturam, et placitum luxuriae e contra naturam, et ideo non luxuriosus
neque placitum comedendi, et bibendi, et ad placitum fidei, quod e spirituale, et super corpus naturae.

Odorare
e placitum odorando odorem, et e dupliciter odoranda facienda, et non placitum odorem, et e placitum, et di-
pliciter per corpus naturae, et ex hoc potest cognosci placitum quod e per luxuriam e dupliciter contra
placitum quod habet ex cognoscere, et credere vera de Deo. Audire loqui de placitis quae habent ex
luxuria non e de genere audiendi loqui de placitis quae habent lumine fidei de Deo et operibus eius.

Videre
pulchram mulierem sub habitu luxuria, et videre pulchram mulierem sub habitu fidei sunt duo actus
contrarii, et unum de bono, et genere boni, et supra naturam, et aliud e de genere mali, et contra naturam, et
ideo potest cognosci natura per quam peccatum e de nihilo, et virtus e de aliquo.

Per fidei superius deus
e bonum, et e causa efficiens, et finalem omnium bonorum, et eius bonitatem omnium aliarum boni-
tatum, quod e causa boni placiti quod habet in tangendo mulierem per naturam, et non placitum quod habet per luxuriam,
cum luxuria ut in istis malis de caritate quod e bonum in istis contra luxuriam, unde cum hoc
ita ut potest cognosci quod Sarraceni maximum dicunt errorem in quod asserunt deum esse ita cau-
sa efficiens, et finale totius mali quemadmodum totius boni.

Per fidei memorabis deum precipere
et nec luxuriosum, nec cupere uxorem sui proximi, et per luxuriam hoc obliviscitur et per hoc
potest

potest cognosci luxuria est via tenebrosa per quam homo luxuriosus inobediens Deo vadit ad ignem inferna-
lem eternum, et fide via luminosa per quam homo castus, et obediens vadit ad celestem gloriam eternam.

In
Celesti gloria homo Beatus non ponit fide nisi in acceptando Deum et intelligit in fide. Unde cum fides sit
generis boni, quomodo ergo erit luxuria, quae est generis mali in Celesti gloria? quod luxuriam
dicitur Saraceni non habitare in Paradiso quia videtur cum multis mulieribus incorruptis. De fide et superbia

De Fide et Superbia

Fides est arbor huiusmodi tres brachia ramata, foliata, florida, honorata multo alii, et nobilibus fructu-
tibus quae sunt decem articuli, decem precepta, et decem sacramenta per quae est nostra sancta Mater Ecclesia. Haec arbor quae
est fides non sensibilis, nec imaginabilis, quia potentia quae sit inferior, non potest ascendere ad brachia, ramos,
folia, flores, et fructus ipsius, sed tantum ascendit potentia superior, quae sit memoria intellectus et voluntas quae
sit forma potentiarum inferiorum sensibilium, et imaginationis, et homo superbus est a hac arbore, in hoc est no-
tandum se humiliare ad credendum nec intelligendum arborem quae est insensibilis, et inimaginabilis, eo quod
homo superbus recusat suas potentias naturales, et bona naturalia esse simpliciter sua, et tenere pro vero deo quod
potest sentire, imaginari, et intelligere in hoc seculo et hoc seculo, et non curat de alio nec de supernis
arbore.

Deus fide creditur unus Deus in Trinitate. Cuius et non de alio patris, et quia homo superbus non videt Deum
nec audit, nec odoratur, nec imaginatur. cum non vult se humiliare ad credendum, nec intelligendum, amandum
nec recolendum de Deo vera quae per fide potest credi, intelligi, amari, et recolere, quibus non possunt sentire, nec
imaginari; hoc idem potest dici de decem preceptis, et decem sacramentis, quibus homo superbus est inobediens, et de ipsius non curat.
Talis homo superbus in infernali igne eternam angustiam, et homo qui curat colligere fructum de ar-
bore supradicta possidebit celestem, et eternam gloriam.

Si vero Deus colitur in Trinitate non debemus
in proprio suis dignitatibus, et ob hoc non habet ita magnus opus prout quodammodo ipse idem est ad vis-
dum substantiam, et naturam, et essentiam, et omnia negligens, avarus sibi ipsi et per consequens superbus; Unde cum hoc
sit impossibile, probatur deus esse in trinitate personarum divinarum, ut habet ita magnus opus
in sua bonitate, et de sua bonitate, et per sua bonitate, quodammodo est opus bonitatis, et hoc idem est
de sua magnitudine, et de ceteris suis dignitatibus; ita aliud et mirabile opus non superbus non vult
credere, amare, intelligere nec recollere.

Talis homo superbus est de superbia habitatus, credit Deum esse superbum, et
non esse humiliatum ad sumendum humanam naturam, nec in ipsum hominem in cruce esse mortuum, quia o homo Dei potes-
tate est superbus; ille enim est superbus, qui credit Deum non posse creare de nihilo mundum, nec posse resurre-
ctione omnes homines, nec dare gloriam eternam eternam, nec posse facere hominem nasci ex muliere
virgine sine cooperatione viri, et non de alio articulis.

Homo superbus non obediens decem preceptis a Deo per
Moysen datis quia non habet unum Deum qui deus est verus et facit de se ipso Deus, qui facit deus et non cele-
brat festum, nec Pascha, vel matrem vel venerari, et non de alio preceptis. Baptisma est sacra-
mentum mundum hunc a generali peccato per primum parentem factum, et homo superbus actualiter
per superbiam peccat et a se ipso privatur virtute in qua est per Baptisma.

Homo superbus
credit

credit Deū posse facere sacram^{ta}. Altaris, qđ ē sūmū, nec Presbyterū ēē inuadē Deo ad par-
cēdū peccata, et sic de alijs sacris, et ideo ē Deo supbe inobediens n̄ credēdo cū ita sit qđ in
Deo potestas, et Volūtas Magnitudo, Virtus, et Bonitas, sint unū idē, et si Dīva volūtas vult
qđ semel haic, qui in Caelis ē verus Deus, et verus hō, sit et in hōia sacra in uno tēpore
in multis altarijs potestas potē hoc plexe, qđ hē ita magnū, et bonū virtutē p possifi-
care sicut hē volūtas p velle, et hoc idē de intū, qui tātu potē intelligere qđ volūtas
potē velle, et potestas potē possificare. De fide, et Acedia.

De Fide et Acedia.

Fides ē arbor spiritalis in anima humana dono Dei radicata, et plantata de qua in prece-
dēt sermone tractauimus; Ita arbor ē de sanctitate, branchata, ramata, foliata, florida
et de s^u fructibz onerata, et qđ Acedia ē mortale peccū hō acedionz n̄ potē ascendere, ad itē
arbozem, et tenet se pro stēto de fructibz potariū sēritivazū, et imaginationis, qui sunt ad
reuerēdū fructibz, sicut itur, et ideo ē negligēs acedionz, et ociosz; hō de fide habituato, ē di-
ligens ad colligendos fructos, sicut itur, et ob hoc fide, et acedia sint infinita qđ p^{er} idē.

Sicut hēdu-
as operationes, quazū una ē intelligere, alia credere, et ē maior pambas, quā p unā tantū, et fi-
des ē intū intū, qđ ascendat ad intelligēdū id qđ sine fide n̄ posset intelligere, sicut oculi, qui
possūt videre cū aere illuminato, sine quo n̄ posset videre, et qđ intū subinet multū
labore in ascendēdo ad intelligēdū hō acedionz vitat illū labore, et ea negligēs ad ascēden-
dū intelligere per fidē, et hō diligēs habituato, de fide arēdit cū fide intelligere secūdo
qđ diximus in 1^a distinctione in Cap. fidel.

Volūtas habituata de fide amat intelligere, et
precipit intū ut ascendat ad intelligendū id qđ sine fide intelligere n̄ potē, et intū hōis
de dīctis obedit volūtat, et neqđ placitū majus intelligēdo, quā credēdo cū p credere sit
magis prope dubitōne, quā p intelligere, et p intelligere sit magis prope ad amādū, quā
per credere, sed hō acedionz vitat suā volūtatē p cōtrariū.

Memoria p intelligere neqđ ma-
gis diligētia, quā p credere in accōlōdo ea quā desiderat recolere, et ideo recolit dīva origi-
tate, et fides ē ei intū et illuminatū ipse p quas cū intelligere recolat a dīo fidei dō pcepta,
et dīctia. Talis memoria ē diligēs ad uolēdū arbozē dī, et hō acedionz hē memoriā negligē-
tē, et ociosam.

Hō diligēs de fide habituato, hē imaginōne fortē et diligētē cū quā colligit phantas-
as potariū sēritivazū, et eas reprēstat pōtis superioribz habituatis de fide ut diligenter
utāt imaginōne, et acedionz facit cōtrariū. Hō fide habituato hē diligētia in loquēdo dī
verba, p quā valeat sacrificare dī Catholica fide ut uolat, intelligat, et amet. et hō acedionz
negligēs n̄ curat de talibz verbis, et aboret et negligit omnes illos qui de fide pferunt verba.

Hō
fide habituato ē diligēs ad reuerēdū dī Romanā ecc^{le}, et p fide edificare totū id qđ potē videre, au-
dire, odorare, gustare, et palpare, et hō acedionz ē cōtrariū negligēs, et ociosz de fide viderēdas
et vadit pmanas in igne infernali eterno. Ex latz et Acedionz negligens ad

De herando

veneranda. Ita fides Catholica cum multis potest naturalibus, et tunc tenentur bonis, quae Deus ei dedit, et hi tales
qui non videntur potestate, quia Deus dedit eis detrahunt illis qui faciunt id quod possunt ad honorandum
augumentandum, et multiplicandum possessionem. Ita fides Romana.

Princeps, Imperator, Rex, et Marchio
oculos, pedes, et piper ad venerandum. Ita Catholica fides est innoxiosa, et impraudet contra. Ita Catho-
licam fides. Quod talis homo peccator non valebit ascendere ad arborem, quia non permittit non futurum
colligi ab homine non sua vita, et non ad altam arborem non valet ascendere oportebit ei cadere in ignem
infernalem eternum.

Ita fides Catholica habet duas vires, una est per se habet cum ita sit quod non habet vires va-
leant de sua force sicut Christiani. Quod nulli Clerici habent tamen resursum, villas, castra, Ci-
uitates et honores quatuor habent Clerici Christiani. Quod quia habet praedictas vires ociosas propter quod
ociositate se coram facient, Iudei, Christiani, Mahometani, Idolatre, illi Clerici in ore Iudei
quid faciet? et quo vadet? quod videbit Dominus noster Iesus Christus qui iudicabit bonos et malos.
De fide et invidia.

De Fide et invidia

Fides, et invidia sunt formae straxiae, cum ita sit quod humanum ingenium fidei habet et disponat ad intellige-
dum verum de Deo, et invidia deformat ad intelligendum verum de Deo, et hoc potest cognosci per amos fidei
et per hoc in decem preceptis tunc quod dicitur: non cupiscis uxorem proximi tui, nec bona ipsius.

Invidia est habitus
subiectus, quod homo invidiosus facit de seipso Deum Idolatricum in quod vult id esse suum, quod est Dei, et suum proximum, et illi
eius voluntas non habet dispositionem nec vim ad amandum Deum, nec suum proximum, et voluntas hominis fidelis
ei opposita. Lex fidei memorant dignitatem Dei esse in superlativo gradus, et in invidia tradit
oblivioni, et ideo homini invidio nulla potest fieri vera placatio de Deo cum ita sit quod fides et invidia sunt
straxianae.

Ita de fide habituato per fidei imaginat. Ipse potest de seipso invidiosus, et homo de invidia habituatus
imaginat. Ipse caute potest de fide, et ideo per eandem ipse fides, et invidia sunt contrastraxiae, unde
hoc ita sit potest cognosci materia per quam fides, et invidia habent infinitam distantiam.

Fides est factiva ad
qua formantur verba, et est factiva parva in quod invidiosus homini ad utendum ea informando verba pro-
fata de Deo, et de eius operibus, et in invidia homo invidiosus predicat verba per straxiam.

Ita invidiosus
concupiscit uxorem suum proximum, et propter hoc est de suo potest tunc videri, et contra finem eiusdem
et quia fides, et Caritas participant in genere bonitatis, et invidia, et superbia in ge-
nere mali, et fides et invidia sunt straxianae.

Ita invidiosus invidet propter quod aliter est suum vicinum
homo habet fide non est invidiosus, et ideo potest quatuor invidiosus est subiectus et materia in quo et qua fides et invidia
et straxia sunt ex parte fidei factiva informante finis sui subiecti, et invidia factiva deformante finis illius
Unde cum hoc ita sit potest cognosci materia per quam fides, quae est virtus, et invidia quae est vici-
um factiva straxia.

Straxia odorativa per placentiam odori est factiva qua in subiecto in quo est formatur san-
tatem.

difformat sua potia nales et bona terrena, quae possidet et descendit ad Demonem carum, et hum-
et expectat ad Deum amicum. = Spei est in Deum humanum in Deum, qui intelligit et habet in Deo
sua opus nales sicut per sua emetia nales qd opus est. Eximita, et ideo ead in Deum inclinatur ad
desperationem, nec ad avaritiam, et ascendit ad Deum, et expectat ad Deum gratiam donum veniam, et ju-
dam.

Spei ascendit humana voluntas ad amicum Deum Trinitatem tantum quantum divina est
et expectat qd Deus reddat ea amorem, sive filio capta cum dono amoris, ut cum amore valeat ipsi
deservire, et avaritia in homine avaro est in Deum per straxit, et ideo ejus voluntas non vult impleri
= Spei est in Deum cum quo homo ponit in Deum suum recedere cum quo recedit ad Deum, et ideo non potest descendere
ad desperationem, et non avaritiam per avaritiam descendit per straxit, et ideo non potest ascendere, eo qd recedit quod
est avaritiam, et non potest in Deum hunc spei.

Spei est in Deum cum quo homo ea possidet ordinat sua potia imaginativa
ad imaginandum totum id qd venit largitari, et avaritia est in Deum per straxit = Homo spei ser-
vit Deo cum potia tactiva, et avaritiam facit contrarium = Homo spei servit Deo cum potia gustativa
et etiam sibi et suo proximo et avaritiam facit straxit = Homo spei loquitur verba sua. Si de gene-
re spei, et avaritiam verba de genere avaritia = Potia odorativa est potia temperata ad odorandum
placitum odorem, et dis temperata odoratum feridum odorem, et hoc signat qd homo est temperatus per spei, et dis-
temperatus per avaritiam.

Potia auditiva est ad audiendum verba, quae sunt de genere spei, et ideo spei est in-
finitum cum quo potia auditiva attingit suum finem in Deo, et cum avaritia eum amittit = Homo spei in
Deo si intelligit eo qd videt oculis corporalibus cum oculis in Deum ascendit ad Deum et sperat in eo qd ei des-
et eis adferat, et ei indulget, et non avaritiam utit sua potia visiva per straxit.

Homo avaritiam in Deum est
ditionem in tantum in maiore spei in hominibus qd sibi det honorem pro sua divitibus, et regit straxit
qum maiori blasphematur et inculpat. homo divitibus avaritiam, quia pauper avaritiam, et per bona spei regit
straxit = Homo avaritiam est ita pauper qd non habet Deum seipsum nec proximum et in homine ponente spei
in Deo sequitur straxit.

Homo avaritiam habituat de tristitia, et homo largus pro Deo habituat iudiciare
= Homo avaritiam subiectus avaritia dignit peccata mortalia, et homo hunc spei dignit acm viru-
orum contra avaritiam = Homo avaritiam frequenter plorat, et homo hunc spei frequenter ridet cum spei, et largus
concordat in Bonitate.

Homo avaritiam sub habitu avaritia nequit de legibus, et homo hunc spei nequit de fal-
sitate, et illegalis = Homo avaritiam ita frequenter memoret bona temporalia qd qd est ad mortem
non tenet in memoriam spei, sed homo hunc spei facit contrarium = Homo avaritiam sub habitu avaritia
ignorat satisfactionem, et non petit a Deo donum veniam, nec iuramentum, et homo hunc spei utit per straxit.

Si velis cognoscere hominem avaritiam inquit eis omnes suas potias nales, et per opera earum, cum
aperit, et cognoscit, et tunc potest facere de homine hunc spei. = Si velis cognoscere hominem
avaritiam inquit eis in finibus bonorum qum quae Deus dat, quae bona sunt divitibus, denariis, bla-
tis, vinis, et similia, quae fingit homo avaritiam deviare ab intentione quare Deus dat, et homo hunc spei utit
illis finibus per straxit Deo, et ipsum honorando, et benedicendo. De Spei et Curiositate.

De

De Spe, et Gulositate.

Spei est intuitus cum quo homo sperat in Deo quod ei adjuvet, et ei det, et indulgeat, et est nobilissima expectatio in
quatuor cum ea est de genere virtutis et sic cum spe et temperantia potest homo superare gulositatem
quia a Deo nullus requirit iuvamen esse nobilissima de desperationis inquit est cum ea de genere peccati et est
intuitus corporalis, cum quo finis sit sentire placitum per comedere, et bibere.

Quoniam spei est bonum in-
tuitus debet expectari cum ea bonum donum bonum iuvamen, et bona venia, et quoniam gulositas est malum
intuitus non potest cum ea expectari bonum donum eius. Et multi sunt gulosi qui ponunt in Deo spe = Spei est
maxima virtus cum qua homo qui est magnus virtute debet in Deo habere magnam spei quod sibi det mag-
num donum, magnum iuvamen, et magnam indulgentiam, et quia gulositas est maximum peccatum non
gulosus est nullus si credit habere spei in Deo, quoniam si eam haberet sequeretur quod spei et gulositas non essent
intra contraria, quod est impossibile.

Homo spei sua spei est nuntius quod indiget aliquo ad servitium Deo
sibi, et suo proximo, et hoc gulosus habet gulositatem quia est eius nuntius ad suum deum pingue alitum eius. Et be-
ne est stultus homo gulosus credens gulositatem esse nobilissimam spei = Si mittas ad Deum spei ut tibi det, et adju-
vet, et tibi indulgeat spei tenet te hile, et tenet te divitum tuum recolere. Sed ad tali rationem
quod bona quae a Deo ad te portabit ponas ad ipsum honorandum, et ei servitium super omnia quae datur
illa spei non esset verus nuntius, et esset affinis gulositatis.

Spei est virtus quia Deus dat, et sperare debemus
spei, et hoc gulosus non potest sperare ex quo non habet spei, et credit quod quod vult habebit sperare, et spei quod est
impossibile, quoniam si est possibile non daret Deus spei, nec daret cum spei donum venia et adjuvamen =
Si tras mittas ad Deum spei mitte eam cum contritione, confessione, et satisfactione, et si tras mittas se-
cum in paxia, et fletu, et magis honorata societas quam nuntius non est de gulositate. Et gulosus qui
credit in Deo habere spei.

Si tras mittas ad Deum habere spei confere Deo magnum amorem, magnum intelligere
magnum memorare, et intelligas tua peccata esse magna, et habere magnam voluntatem ab omni
malis. Et toto hoc gulosus non curat et habet magnam spei, in placitum comedendi, et bibendi.

Si tras mittas
Deo spei ut a mare, et recolere quid sit spei, et quid sit Deus atque necesse uti spei. Quia hoc gulosus
colit eius spei, quod expectat placitum comedendi, et bibendi, et recolit eius placitum quod vult per comedere, et
bibere = Tras mitte spei cum recordatione Dei et tui, quoniam spei non vadit per contritionem ad Deum, et hoc gu-
losus qualiter credit mittere Deo spei sine dicta recordatione.

Sperat hoc nuntius quos non vult de suo nuntio
ad Deum qui sit oratio bona intuitio eleemosina eius. Unde cum hoc gulosus non habet tales nuntios cum
credit mittere spei Deo = Spei est communis divinitas homini diviti, et pauperi, iusto et peccatori, non in
peccatore penitet nostrum peccatum, et hoc gulosus qui non penitet sua gulositas ad quid credit
esse diviti per spei.

Via spei sit videre audire eius et hoc gulosus omnes istos actus mittit ad placitum
sua gulositas, et ideo spei et gulositas habent similitudinem infinitam = Hoc gulosus vult vivere ut possit
multum comedere, et bibere, et hoc homo spei vult comedere, et bibere ut possit vivere honorabiliter et

non iure huius spei in Deo, dabit tibi Deus iuxta veritatem, donum et iuramentum, et nisi hoc faceret iustitia, et spes
hanc afferret quod est impossibile. Quod quia homo quilibet credit iure huius spei in Deo hanc necesse habere iuramentum
Dei. **De spe et iuramento**

De Spe et Luxuria

In sermone iusticia et spe. Vt. qd. hinc concordat in genere bonitatis: qd. luxuria et injuria. hinc con-
cordant in genere malitiae: qd. spe, et luxuria sunt virtutis contrarii, et qd. bonitas venit ad eam, et ma-
litas cum non est potest cognosci qd. cum spe et iusticia potest destrui luxuria, et injuria ab homine, et si hoc non
faciat, non vult, vel non scit facere, et si hoc nolit facere, peccat mortaliter: si si nesciat de et sermone nato-
re ostendere modum qd. hoc sciat facere qui modum sciat per gradus superiorum in quibus hoc est facit
quod cum potest in inferioribus.

In sermone de prudentia, et ipse vincet: qđ concordat, et etiā luxuria, et im-
prudētia. potē qđ sermosinator ostendere populo cū sermone de prudentia, et ipse modū p. quem
sciat vincere imprudētia et luxuriā. In sermone de fortitudine et ipse vincet: qđ hñt concordatū
potē qđ ostēdi modū p. quē hñt sciat destruere cū illi luxuriā, et animi debilitatem.

In sermone de tē-
perantia, et spe. videtur qd concordat potē qd cū dicto sermone. vidēti modis per quē populus sciat de-
struere luxuriam, et dissipationē. In sermone de fide, et charitate. continetur qd concordat qd patet
vidēti quomodo sciat destruere luxuriam, et incredulitatem.

In sermone de spe et Charitate continet. qd. con-
tinet. qd. pot. ostēdi. quomodo sciāt destruere luxuriā et crudelitātē. In sermone de spe et digni-
tate continet. qd. ostēdat. qd. cū dictis in eo pot. hō scire. modū p. quē sciāt destruere luxuriā
et inipientiā. In sermone avaritiā et luxuriā continet. qd. ostēdat. qd. cū eo pot. cognosci mo-
dū p. quē avaritiā et luxuriā struant. Castitati et Spei.

In sermone de gula et de luxuria
statet qualiter nascatur: quod per se potest cognosci modum per quem ipsa concordat se temperantia et ipse. In sermo-
ne de luxuria, et superbia eius: quod modum per quem luxuria et superbia concordat se humilitatem
et ipse. In sermone de luxuria, et accidia eius: quod modum per quem ipsa concordat se diligentiam et
ipse. In sermone de luxuria, et avaritia eius: quod quomodo ipsa concordat se libertatem et ipse. In

sermone & luxuria, et ira eius. mox p[ro]pter quod ipse recordat[ur] contra patientia[m] et spe[m]. In sermone & luxuria, et mendacio eius. quomodo luxuria, et mendaciu[m] recordat[ur] contra veritate[m] et spe[m].

Sicut ostendimus
modum per quem iustitia allegare sermones ut ad ipse possit deinde se superius hic post allega-
re ad faciendum sermonem Deum et huiusmodi, et ita quod ordine de bonis et malis propositis
et virtutibus et vitijs. De ipso et huiusmodi.

De

De Spe et Superbia

Ita potest dici spe esse arborē v. nūm modū sicut diximus in sermone de fide et Superbia fide ē arborē
et q̄ fidei, et spei rōdat, et superbia, et desperatio ideo potest dici superbia ē arborē et arborē fidei et spei
et brachia, rami, folia, flores et fructus arborū arborū sicut maria p. p. n. l. e. q. u. i. b. h. o. ē s. p. o. n. i. t. u. s.
et v. n. i. l. i. y. et in quibz spei, et Superbia hnt distantia infinita.

Christianus sperat in Deo et in operibus
potest in Deo maiore spe hnt quā Iudeus, et Sarracenus, et quilibet alius, et ideo spei Christiani habet ma-
ior infinitam distantia ad superbia quā spei cuiuscūque aliorum hominum, et hoc potest cognosci p. s. o. p. a. c. i. o. n. e. m.

Humani in spe spei nequit fortitudine, cū qua conatur ad intelligendū verā de Deo, et cū superbia quā
ē arbor mali amittit suam vim, et nō potest intelligere verā de Deo = Voluntas Superbia nō hnt fortitudinē
ad amandū verā de Deo, et sic nō hnt fortitudinē ad habendū in Deo spei, et ideo voluntas hnt humilitatē
et hnt fortitudinē cū qua amat spei.

Memoria Superbia nō hnt fortitudinē ad recordandū verā de Deo, et ideo
nō potest in Deo hnt spei recolere Deū et in operibus, et ex hoc potest cognosci qd superbia, et spei per me-
moriā hnt infinitam distantia = Propter superbia memoria, superbia intro, et superbia voluntatē su-
perbia imaginatio, per quā superbia ē o. s. p. e. m. q. u. a. cū humilitate rōdat, et p. talē imaginati-
onē superbia, desperatio generatur.

Ex imaginatione superbia nequit Superbi homines, et hnt superbia
verba, et ex humili imaginatione hnt humilia verba, et q̄ humilitas, et spei hnt recordā
et superbia, et desperatio, spei, et superbia hnt p. verba distantia infinita = Lex Superbia ē po-
tēstas et superbia, et spei ē humilitas et ideo homines qui peccant p. palpare leviter cadunt in
desperationē qd recordat peccatorū quā p. luxuriā comiserunt, et qd spei et desperatio sūt
habitus rōdat hnt humilitatē qd recollit peccata quā comisit p. tacid leviter peccat
in Deo qd ubi indulget.

Lex superbia gustativa potest efficit superbia, et ideo homines superbi qd memo-
rat peccata quā comiserunt p. gloriā leviter incidit in desperationē cū ita sit qd superbia, et de-
peratio hnt recordā ex quo humilitas et spei hnt recordā = Lex superbia hnt potēstas odorativā
qd cū ipsa sit una pars enī humana, et ideo hnt potēstas odorativā superbia qd recollit pecca-
ta quā comisit p. odorāto rōdat arborē pomorū eius leviter incidit in desperationē, et hnt
humilitas per virtutē spei p. sa. desperationē.

Lex superbia potest auditiva superbi, et ideo qd homines
recollit peccata quā comisit p. auditū leviter et hnt hnt potēstas auditivā humilitas qd recollit peccata
quā comisit cū auditu conatur cū spei sa. superbia, et desperationē.

Lex superbia potest viviva efficit
cū superbia, et ideo hnt superbi qd recollit peccata quā comisit p. vivū leviter et hnt hnt potēstas
viviva humilitas = Si velis cognoscere vias spei et superbia inquirere eis p. superbia potest
et hnt notitia nequeat. De Spe et Memoria.

De Spe et Audia

Quia

Quia Deo debet homo a Deo sperare bonū donū, et tamen homo sic bonū faciēdo bona opera. Quia Deo debet
magno debet et potest homo a Deo sperare magnū iuvamē, idē homo sic magnū faciēdo magna opera ad ser-
viēdū Deo. Quia Deo debet et potest et debet homo a Deo expectare aeternā veniā idē perseveret in servi-
cndo Deo. Quia Deo debet et potest et debet homo expectare ab eo pōne ad serviēdū ei.

Quia Deo debet homo ab eo expectare intelligere ad serviēdū ei, et ad eū intelligēdū. Quia Deo debet homo ab eo expectare
amōre ad amādū eū. Quia Deo debet homo ab eo expectare virtutē cū qua faciat opera vir-
tuosa Deo placētia, et fugat ab operibz vitiōis duplicibz ei.

Quia Deo debet homo ab eo expectare vera opera. Quia Deo debet homo ab eo expectare gloriam ad eū se placēdū, et ei serviēdū. Quia
homo debet sperare in Deo haberi, et de tali modo, et talibz moralibz operibz hauriat accēdionē quā hoc sibi
computat ad magnū laborē, et ideo spes et accidia sūt habiles, et rarij huius divitiā infinitā.

Quia Deo debet homo ab eo expectare aliquā intelligentiā quā magis bonū terrenū, et desiderat de illis hāc abundantiā ad serviēdū Deo, et
immensā recollit potentia Deo, et opera ipsius Deo cūcat ipse et dat eā homini pōne ut hāc eā pōne in-
telligat, et velle ipse, et quā hoc accēdionē, et negligēs ad recollēdū intelligēdū, et amādū Deo, et ipsius opera
hō sperat in Deo leviter incidit in desperacionē quā pcedit et nascit ex negligētiā recollere eū cū
adjuvō Dāmonij.

Hō negligēs pignat ad habēdū spē, et ideo hō pignat imaginatiōē, et hō diligēs
in serviēdo Deo, et qui sperat in eo hō diligēs imaginatiōē, et pignat hō hō spē, et hō hō
desperacionē hō pignat imaginatiōē divitiā infinitā. Hō hō spē loquitur diligēs de Deo, et ipsius
operibz, sed hō accēdionē, accēdionē et somnolēt. loq. 2. 2. 2.

Quia tactiva pignat diligēs ē in hō hō pignat
quā sperat in Deo, et si hō ē accēdionē in pignat tactiva ē negligēs et otiaziū in hō hō pignat. Quia tactiva
tactiva ē diligēs pignat ad serviēdū placitū pignat, et bibere, et negligēs ad habēdū spē in Deo.
Quia odorativa pignat diligēs ad odorādū placitū odorē, et ad vitiādū fetidū, et sic ē expēdit et
signū hōne debet diligēs ad habēdū spē in Deo, et ad vitiādū accēdionē quā ē peccatū mortale.

Hō hō spē in Deo hō audiri diligēs in audiēdo loqui de Deo, et operibz ipsius hō accēdionē hō audiri
pignat. Hō sperat in Deo diligēs in laudādo, et benedicēdo Deo quā vider bonū, et pulchrū
cūcaturā, et accēdionē, acit. sua pignat vitiā pignat. In sermone de spe vider quā sperat hō hō
speciei, et in sermone de accidia quā accidia hō quatuor speciei, et ideo potest cognosci pignat
et accidia hāc divitiā infinitā.

Spes ē magis et melior inditū hōni in Deo speratū cū iustitia pignat
dētia cū quā pignat tātū, et hō cū potest dici de accidia quā ē magis et pignat inditū cū
avaritiā, et quā pignat tātū, et ex hoc potest cognosci pignat modū spēs, et accidia hōne
magis contrarietate, et distantia. Nulla spēs ita dūat a peccato accidia sicut spes bo-
ni Christiani, et hoc potest cognosci in sermone de spe et superbia. De spe et Invidia.

De spe et Invidia

Spes ē in hō cū Deo ē causa efficiēs, et finalis quā dat Deo hōni ut in eo speret, et ab eo expectet, quā
dict.

Deuy intelligit hu-

Memoria Dei recolere

Ho invidy id est imaginat. imaginat. ad suum amorem, et suum finem quia videtur se esse suum efficiere
et finalem suam imaginationem, et creaturam quam pro suo amore imaginat. Ho sperat in deo
prodicat verba. Et articuli eius et proprii. Ho cum verbi de deo prodicat uti. spe quia he in deo
et ho invidy he verba contraria cum quibus uti. invidy.

Hoc invidus concupiscit uxorem vicini, et pro-
 ximi sui et ideo uult invidia, et hoc sperans in Deo bono amore diligit uxorem sui vicini quia Deus est
 causa efficiens et finalis illius = Hoc invidus concupiscit vineam et caput sui vicini et pinguedi-
 nem eius, ipse et hoc sperans in Deo diligit in Deo et pro Deo, et amore Dei caput eius sui vicini = Hoc
 invidus quod odorat pomum similem eius nequit placitum probandum quod facit ad desiderandum placitum
 in habendo uxorem sui vicini ad suam voluntatem, et hoc sperans in Deo quod facit ad odorem
 placitum odoratum accedit ad habendum ipse in Deo quod sibi de eis adjuvat et ei indulget peccata
 quae per luxuriam commisit = Hoc invidus nequit placitum in audiendo loqui de diuitijs et hono-
 ribus quoniam concupiscendo talia nequit placitum cum quo uult invidia, et hoc sperans in Deo quod facit
 loqui de Deo, et operibus eius nequit placitum cum quo uult ipse = Hoc invidus quod uidet aliqua pulchra
 propter placitum quod nequit in uidendo illa uult ea habere et de deum eorum et ideo uult invidia
 et hoc sperans in Deo quod uult uult ipse in quibus laudat et benedicit Deo quia creauit ita pulchra crea-
 turas quae ita placidae sunt ad uidendum

Spei bona creatura, et e mirum ad faciendū bona opera, et invidia
ē mala futura hominū et Demonū et ē malū mirū ad faciendū mala opera. Ita magnū spē
distinguitur a magna invidia, et p. magnā invidiā distinguitur a magnā spē et ita potest agnoscī
fide Christianū ēē verā p. quā h. magna spes in Deo, et ejus operibz, a quā spē nullo alio
fidei potest ēē magnū nec vera. De Spe et ira.

De l'esperance trans. 149.

Espe e' imitatio a Deo creatio homi datur utra ipsa principaliter serviat Deo, et ratio, ubi utroque p[ro]p[ri]o.

et ira e inuicem et facit ira homin et demonij ut principalit' diuinciat deo et 2° sibi et suo proximo
et ideo se habent contrarij hinc distantiā infinitā = Cū deus sit bonus, et spes sit ad seruicēdū
et deet spē eē bonā, et qā spes e inuicē datū homi ad seruicēdū deo deet homē utentē spē eē bonum
et cū ira sit malū inuicē, et hō iratq; utat ea deet homē iratū eē malū. Unde cū hoc ita sit q; spes et
ira s inuicē contraria quā per bonitatē, et malitiā diuinciant infinite.

Cū deus sit magnus, et spes sit ad
seruicēdū ei deet spē eē magnā, et qā ira e ad seruicē deo e magna, si q inuicē contraria quā p mag-
nitudine, et in magnitudine hinc distantiā infinitā, et qā spes in christiano e bona, et in eo e major
quā in alio homine. q; e manifestū, et probatū fide boni christiani hinc distantiā cū spē eē
bonā, et uerā, et omnē fide in ista dīā e factā = Cū deus sit eternus, et spes sit ad seruicēdū
deo deet homē hinc spē deet uirā eternitatē, et meritū epy eē eternū, et qā ira e inuicē dīā spē
hō iratq; ut cū ira n seruit eternitatē, et ideo subit inuicē in igne infernali irā eternā, et qā
et ira inuicē contraria quā p eternitatē hinc distantiā infinitā.

Humana itaq; per spē deliberat ad inel-
ligēdū bonū, et malū, et qā ira e dīā spē facit oppositū q ira, et ideo uirā irā ad inuicē.

Humana uolūtas
cū spē seipsā sacrificat, et seipsā diuincē reddit, et cū ira facit contrariū, et sic spes et ira in uolūte
sūt contraria inuicē et in ea sūt distantiā infinitā.

Humana Memoria q; spē meret' ei inuicē ad re-
colēdū deū, et epy opera cū successione, et motu memoriā, memoraci, et memorādi, et si e habitua
de ira e p. uirā et ideo eus.

Imaginatio q; spē e formis, et sana, et hinc deliberationē ad imaginādi res imagi-
nabiles pro seruicēdo deo, et qā e debilis, et irana, et inuicē dīā spē, et ideo eus. Sola uirā q; spē
sacrificat, et uirā uirā in loquēdo, et qā e contrariū, et propter hoc hō hinc spē format, colorat, et
rethorificat sua uerba, et hō iratq; loq; p. malū.

Sola tactiva q; spē ordinat' ad finē q; e. ut, et p.
irā diuinciat inuicē = Sola uirā q; spē e p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p.
irā diuinciat inuicē = Sola uirā q; spē e p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p.
irā diuinciat inuicē = Sola uirā q; spē e p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p.

Sola pota intel-
lectuales informāt scitivā, spes informat potē uirā ad finē q; e. et cū ita sit q; ipa infor-
mat potē intellectuales ad finē q; e. et qā spes et ira sūt habitū contrarij, ira diffomat potē
uirtutē ad finē q; e. Qui uelit componere irā dīā spē, et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p. et qā dīā dīā p.
practica. De spē et mendacio.

De Spe et mendacio.

Spes e inuicē cū quo a deo expectat' uera, et magna, et mendaciū e inuicē cū quo n expectat'.
a deo uera, et magna, et ideo spes, et mendaciū sūt contraria inuicē hinc distantiā infinitā p
potē uirā, uirtutē eus quā sūt bona uirtutē, et uirtutē sūt inuicē contraria p bona uirtutē quā sūt
diuincē tēpore, et extra nos tēpore, et mendaciū n hinc distantiā in quo manent.

Mendaciū

Mendacium est in istis cum quo homo dimittit seipsum proximum, et credit Deum in quod attribuit Deo cum mendacium
id quod habet in eo, et negat id quod in eo est, et spiritus est in istis pertractum. Ita homo metuit cum suo inimico sicut intelligit
veritatem, et negat ea per verba dicendo id quod est verum in eo verum quod talis inimicus est diffidens, et a fi-
ne quod est deviatum, et non tale inimicus est in istis in Deo cum qua intelligit Deo vera, et magna.

Non mendax meretur cum voluntate mendaci, quae gignit mendacium spirituale, et erit sensuale per sensuale mendacia verba, et voluntas vera sperans in Deo facit maximum. Non mendax meretur cum mendaci memoria quod memoras vera spirituale, et movet linguam ad proferendum verba falsa sensibilia ab tali memoria, ab hoc non potest in Deo sperare cum ita sit quod sperat de genere veritatis. Non mendax & imaginatione facit initium mendax, et hoc in Deo sperans vivit imaginatione tamquam initio veraci. Non mendax gignit mendacia verba quae abrahamita vera meretur, et hoc in Deo sperans & vera meretur gignit veraciter verba.

Hoc mendax abstrahit a potestate tactiva quae est vera et naturalis mendaciarum opera, et hoc in Deo operantur
 utitur potestate tactiva. Mendacium = Hoc mendax utitur potestate gustativa cum mendacis, et hoc operantur in Deo
 utitur ea cum veritate = Hoc mendax non regit naturalis potestate odorativa, quae non igitur mendacium odore
 et hoc operantur in Deo requirit illam in quantum expectat a Deo veram, et magnam = Hoc mendax si audit
 et narrare aliqua verba, refert id quod audit in contrarium cum potestate tactiva videtur et hoc operantur
 Deo id quod audit refert in veritate.

Itē mēdax mētū. cū pōtā vivā vidēt vērā, et dicēt n̄ vidē ex
cōho in Deo sperāt dicit vēritatē cū pōtā vivā, et sic facit vōlūtātē intē vīrū et spē = Oūm
dimy viā nātē p quā hnt vīvā spē, et mēdaciū, nūc autē dicem⁹ de vīrī quā sūt dīvī
as quā n̄ sūt p mētū, sed sūt bona exaria quā De⁹ dāt = Honor ē dīvīnīa, et mēdaciū dicit eū
n̄ ē dīvīnīa, et spē dicit eū ē dīvīnīa, cū ita nō pōt dēdēcū, nīc dī, honor sūt p mētū. Et spē et
mēdaciū sūt vīvīa.

Médaciū dicit de nazior ēē divitiā homi multū amārī illoj et spes dicit eor nō ēē divitiā nisi amēt. principalit. ad honorādū Deū = Mendaciū dicit cāpos, vineas, Castra, villas, et Civitates ēē divitiā homi possidētī ei eas, et spes dicit qd non nisi possideāt intētiōne honorādū Deū = Médaciū dicit laudē, et honorē ēē divitiā, et spes dicit nō nisi sint ad honorādū Deū = Médaciū dicit sciētā ēē divitiā, et spes dicit verū ēē cū additione scilicet si hat. ad cognoscēdū Deū, et ad faciēdū eū cognosci ab illj qui eū nō cognoscūt = Médaciū dicit a morē qui hō hōt erga Deū ēē divitiā et spes credit si ille hō amat Deū super omnia qā si ita nō ēē ille amor ēē dīcēdy paupertat. De Charitate, et Avaritia.

De Charitate et avaritia

Quicunque velit cognoscere veritas et infinita distantia quae sunt Charitatis et Veritatis intelligat
sunt, quid sunt, et quod, quae, quibus, quae, vel quare, quod, ubi, quomodo, et id quo vixit. Extra has de
ce vixit non potest cognosci, nec inveniri, quia extra eas esse non potest.

ce iuy n'pote cognoître, nec inventiri, qd' extra eus eē n'pote.

Sine Charitate n'pote ho amare Deū p'p'ia
 quā seipso, et suū proximo; Unde cū aliqui hoies amēt Deū sup' b'ntia: qd' ē Charitas, et tunc amant
 b'ntia nullay amant p'p'ia b'ntia temporalia, quā Deū seipso, et suū proximo: Unde cū
 aliqui hoies amant p'p'ia b'ntia temporalia quā Deū seipso ē in illis avaritia = Charitay ē in illis
 bonay

bona voluntarij, cū qua diligit bonū bonū, et avaritia ē similitudo male voluntarij quæ tenet ociosa
divitiarū temporaliū, et dēvrat eā ā suo fine. = Charitas ē similitudo bonitatis, Magnitudinisq;
et maxime ē similitudo voluntarij, et avaritia ē similitudo bonitatis Magnitudinis
et maxime ē similitudo voluntarij.

Charitas ē q̄a Deus eā creavit, et dedit bono homini ut eū ex diligeret Deū
et suū propinquū, et avaritia ē q̄a facta ē p̄ hominē et Dēmonē ut hō magis diligeret bona tēpora-
lia quā Deū eū. = Charitas ē habitus hūy ita magnā quantitātē quāta venit ad amandū
Deū, et ejus opera, super omnia, et avaritia ē habitus hūy ita magnā quantitātē quāta con-
venit ad amandū plū bona tēporalia, quā Deū, et ejus opera.

Charitas ē bona magna eū, et ē via
gloriae Celestialis, et avaritia ē q̄a qualitates et vicia et ē via pena infernalis.

Charitas ē p̄mi-
mū in p̄p̄a in q̄d ē in creatura quæ p̄cedit Deū p̄tē ē et ducit eā in actu, q̄a Deus eā creavit,
et dedit homini, et avaritia ē in p̄p̄a in hominē, q̄a p̄tē dēvrat bona tēporalia, et tenet ea ocio-
sa, et ducit ad actu tēporis quo hō utitur ea p̄ fines bonorū quæ tenet ociosa.

Charitas ē in hominē
plū amate Deū, quā omnia, et amate etiā se et suū propinquū, et avaritia ē in hominē per
contrariū, et ideo Charitas, et avaritia n̄ p̄tē ē uno tempore, nec in uno loco in hominē.

Charitas
ē cū modo Bonitatis Magnitudinisq; et avaritia ē cū malo modo memorie inq; voluntarij imagi-
nationisq; = Charitas ē cū Deo et hominē hūy bonū recollere bonū intelligere, velle imaginari eū,
et avaritia ē cū hominē et Dēmonē, et cū malo recollere eū.

Solimus de eā quæ p̄tē per quā p̄tē
cognosci Charitas, et avaritia, et eā p̄p̄a, et distat in inferna, eo q̄ nullū hūy genū in quo
vultū concordare. = Charitas p̄gnit p̄cedē, et avaritia p̄gnit p̄cedē = Charitas p̄gnit pacē
et avaritia p̄gnit guerrā = Charitas p̄gnit requiem, et avaritia p̄gnit laborē, et angustia = Charitas
p̄gnit legalitatē, et avaritia p̄gnit illegalitatē, et proditiōē = Charitas p̄gnit amiciciā, et avaritia
p̄gnit inimiciā.

Charitas p̄gnit paciētiā, et avaritia p̄gnit impaciētiā = Charitas p̄gnit humilitatē,
et avaritia p̄gnit superbiā = Charitas p̄gnit p̄cedē, et avaritia p̄gnit impietatem = Charitas
p̄gnit clariatē, et avaritia p̄gnit p̄cedē.

Charitas p̄gnit sanitatē, et avaritia p̄gnit infirmi-
tatē = Charitas p̄gnit cognitionē, et avaritia p̄gnit ignoratiōē et discognitionē = Charitas
p̄gnit curialitatē, et avaritia p̄gnit incurialitatē = Charitas p̄gnit bonā intentionē, et avaritia
p̄gnit sup̄pressionē. De Charitate, et gulositate.

De Charitate, et Gulositate

Hō hūy Charitas ē h̄erō fortitudinis et gulositate ē h̄erō hūy gulositate ē h̄erō fortitudinis
et Charitas, et ideo s̄ dicemus de fortitudinib; Charitatis, et p̄p̄a de gulositate
ut = Deus ē fortitudo Charitatis inq; facit Charitatē p̄cedē ut cū Charitate hō p̄cedē
ut facit hūy fortitudinē nate humane voluntarij ut voluntarij cū fortitudine Dei et fortitudine
Charitatis

Charitatisque sibi est in finem ad amandum, amor Dei super omnia.

1^a fortitudo est per fortitudinem hominis, qui habet fortitudinem ad movendum suam voluntatem ad amandum Charitatem. 3^a est erga voluntatem habet fortitudinem ut valeat amare. 4^a est erga voluntatem habet fortitudinem ad amandum per fortitudinem in finem quod est Charitas.

6^a fortitudo est erga voluntatem habet fortitudinem cum reprobatione per Charitatem quod amat reprobam voluntatem quod est habitus naturae reprobationis.

8^a fortitudo quia habet gulositatem est fortitudo Demonij fortificationis humana voluntatem ad amandum ipsam gulositatem. 1^a est erga hominem habet fortitudinem cum gulositate, quia est in finem ad amandum placitum, quia habet ipsam gulositatem. 3^a est fortitudo voluntatis, quia voluntatem habet naturalem fortitudinem in amando placitum per comedere et bibere. 4^a est fortitudinem in finem quod est gulositatem.

Sed fortitudines habet fortiores, quia quatuor et ideo potest cognosci virtute potius magis quia virtutibus, ac in his et demon multiplicat et magnificat. 4^a per dicitur fortitudinis erga. 4^a per accidens potest magis quia reprobam voluntatem. 4^a per se fortitudinis et quatuor per dicitur. Et equaliter mensura per libertatem in finem quia non habet hoc deliberationem nec liberum arbitrium ad utendum Charitate, vel gulositatem, et sequitur Dei non habet subiectum dandi salvationem propter Charitatem, nec damnationem propter gulositatem.

Charitas est virtus spiritalis, et gulositatem est peccatum carnale quia est per peccatum carnale et ideo Charitas potest plus cum reprobatione, quia gulositatem cum obreprobatione. Humano in finem, plus potest intelligere cum voluntate, quia amat Charitatem quia quod ipsa amat gulositatem. Voluntatem potest plus in amando in finem qui intelligit Charitatem quia in finem qui intelligit gulositatem.

Memoria habet maiorem fortitudinem in recolenda Charitate, quia in recolendo gulositatem. Oportet ergo qualiter potest spiritalis ascendit quod obstat Charitati, et ideo Charitas est gradum cum quo ascendit, et gulositatem est gradum propter descendit, et per taliter ascendit, et descendit potest cognoscere. Non est ascendere cum Charitate. Notandum est etiam, et descendere cum gulositatem ad finem infernale accipit.

Ille scit re habet Charitatem, qui cum Charitate abest nec gulositatem, et ille scit re habet gulositatem qui scit re magis diligere gulositatem, quia Charitatem. Ille vero quod est bonus qui scit re diligere Charitatem, et non diligere gulositatem, et ille scit quod est malus qui scit re magis diligere gulositatem, quia Charitatem.

Qui scit re habet magis amare per Charitatem scit re habet magis amare quia ille qui scit re habet gulositatem, et rationem per quam existit, quia Charitas est nobilis, et altius est in finem, et gulositatem est in finem. Ille vero qui magis intelligit Charitatem, et non intelligit gulositatem, et rationem per quam est in eo quia Charitas in finem per Deum creatum, et gulositatem est factura hominis et demonij. Ille scit quod sit magis recolere Charitatem, quia non recolere gulositatem, et rationem per quam scit in eo, quia Charitas est magis obstat in finem.

in virtute, quia gulositas in peccato = Charitas est nobilissima patientia, et gulositas impatiens =
Charitas est affinis humilitati, et gulositas superbia = Charitas amicitia = Charitas, et gulositas in-
firmis = Charitas est vicina curialitati, et gulositas incurialitati = Charitas est affinis scientia,
et gulositas ignorantia.

Charitas est in virtute dicitur, et gulositas pauper = Charitas est in virtute bonum, et pulchrum
et gulositas turpe = Charitas est in virtute quod Deus facit ad bonum finem, et gulositas est in virtute quod homo, et de-
mo facit ad malum = Qui Charitate sit non indiget bono, et qui gulositate caret non indiget bono =
Charitas est de genere nobilitatis, et gulositas est de genere vitiis = Charitas est de genere simplicitatis, et luxuria

De Charitate et Luxuria.

Charitas est in virtute et virtus est quod efficitur omnes actus potestatem naturalem vivere, et luxuria est in virtute, et
viciu cuius efficitur viciu, et ideo Charitas, et luxuria sunt contraria in virtute, per quam accedo, intelligere
velle, imaginari affari etc. sunt in virtute virtutis, et diuersitas infinita = Charitas non creuit nec
minuit, sed actus per se creuit, et minuit. cum ita sit quod humana voluntas non creuat nec minuitur
solummodo amare, hoc idem potest dici de luxuria quia solum creuit, vel minuit. quo ad actum videtur quod
voluntas vult multum vel parum ea uti.

Divina voluntas est infinita, et quod infinitum non creuit nec decreuit, et
ergo amare est infinitum cum sit unum idem cum ea, et hac de causa divina amare creavit Charitatem quia non
creuit, nec decreuit, et creuit, et decreuit actus ergo, eo quod non est unum idem cum ea, hoc idem potest dici de luxuria
quia est facultas hominis et Daemonis.

Deo non est necessaria Charitas in quod est in virtute cognoscere si esse potest cognosci
quod in virtute potest creare vel decrescere ergo amare. quod potest cognosci quod humana voluntas potest plus
amare per Charitatem quam per ea cum ita sit quod potentia humana potest plus operari per se, et cum
virtute, quam sine virtute = Sicut diximus de Charitate per voluntatem, ita potest dici per virtutem per me-
moriam imaginationem eius. Unde cum hoc ita sit per hoc quod diximus potest cognosci contrarietas
quod sunt Charitas, et luxuria, et hoc est subiectum illarum virtutum videtur quod potest cognosci hoc per
Charitatem ex aduersaria, et per luxuriam ad partem aeternam.

Qui amat Charitatem amat Deum, et qui
odit Charitatem odit Deum, et amantem Charitatem amat Deum, et odientem Charitatem odit Deum, et
quod Charitas, et Charitas in homine amicitia. potest cognosci quod odit Deum qui amat luxuriam,
et qui captivitate a bonis, et ideo Divina voluntas nullam accepit mutationem quia quod est infinitum,
et eternum non potest mutari nec alterari = Charitas est in virtute spirituale, et luxuria corporale, et
quod Charitas est superius et luxuria inferius. nullus est ille homo qui propter luxuriam amittit Charita-
tem, et sapiens est qui amat Charitatem, et odit luxuriam.

Deus precipit homini ut diligat eum tanquam
Dominum coram corde suo, tota anima sua, tota mente sua, et totis viribus suis. quod precipit ho-
mo hanc Charitatem quam sine ea non potest esse obediens precepto, et quod Deus precipit per hominem, et
homo non operetur luxuriam. quod est manifestum quod hanc captivitate est privatus luxuria, et hanc
luxuriam est privatus Charitate, et in hoc patet potest cognoscere homo luxuriam quod est de-
ceptus credens se amare Deum, et non amat eum.

Charitas est pulchra, et luxuria est deformis = Charitas

curis, et luxuria dāmonia = Charitas ē bona, et luxuria mala = Charitas ē Dei, et luxuria Dēmonis = Cū charitate ē hō liber, et cū luxuria capiv = Charitas ē habitus expleddus, et luxuria tenebrosus = De Charitate potē predicare verba pulcra, et de luxuria fēda = Cū Charitate habes pulchrū amare, et cū luxuria n̄ pulchrū = Cū Charitate habes pulchrū intelligere, et cū luxuria n̄ = Cū Charitate habes pulchrū recitare, et cū luxuria n̄ pulchrū = Cū Charitate habes pulchrū imaginari, palpare, affari eū, et cū luxuria oppositū. De Charitate, et luxuria.

De Charitate, et Superbia.

Charitas ē verbum spiritale cū quo hō loq̄r sup̄ similitudinē natē suae voluntatis amāti, Deū, et op̄a sup̄ ōnia, et Superbia ē verbum spiritale cū quo loq̄r sup̄be & de p̄p̄is natib, et de eorū actib, p̄p̄ quā superbia humana voluntas supra suas vires diligit seipsū, et sua op̄a p̄p̄ quā Deū et omnia alia, et ideo Charitas et superbia in humana voluntate h̄nt orōnā et distātiā infinitā.

Charitas ē initium cū quo hō amare loq̄r verba amara d. Dno Deo et de ejus humanitate, et sup̄rema Bonitate magnitudine eus, et similitudine amoris humani in se fortificat ad eū dē illuminatū ad intelligendū Divinā unitatē sup̄remā Bonitatē eus, et d. tali superbia hō superbi n̄ curat, et manet in tenebris ad intelligendū nūc peccatū.

Charitas ē initium cū quo d. amare illuminat humana memoria ad memorandū supra suas vires 3. d. Divinā unitatē Incarnationē eus, d. p̄cepta, et 7. Sacramēta, et memoria superbia & tali n̄ curat q̄a memorat superbe hōnē in quo ē eus p̄p̄, et bona tēporalia = Superbia ē initium cū quo hō desiderat superbe ē finē sui et n̄ Dei cū superbia n̄ exigit Dnū supra se, s̄ sicut oleū h̄t natū natū d. sup̄ aquā, ita vult stare sup̄ Deū, et omnia, et Charitas utit̄ p̄ contrariū, et ideo cū Charitate hō accēdit superbi ad celestē gloriā, et cū superbia descendit ad aeternā penam.

Superbia addit superbiā memoriā ad memorandū eus, imaginaria ad imaginandū eus, et ideo quilibet hō superbi vadit superbe ad infernū in quo exit superbi, et tunc ē Charitas ē initium p̄ contrariū = Superbia ē initium cū quo hō superbe utit̄ bonis q̄a, et Charitas ē initium cū quo hō humiliter utit̄ bonis, et ideo Superbia, et Charitas in bonis contrariā oratione et h̄nt distātiā infinitā.

Charitas ē de genere Bonitatis et Superbia de genere malitiae et Charitas ē de genere magna Bonitatis, et Superbia Magna Malitia = Charitas ē de genere magna legalitate, et Superbia de genere magna falsitate = Charitas ē de genere magna veritate, et Superbia de genere magni mendacii = Charitas ē de genere magna patientia, et Superbia magna impatientia = Charitas ē de genere magna pacis, et Superbia de genere magna angustia = Charitas ē de genere magna gloria, et Superbia magna pena = Charitas ē de genere magna letitia, et Superbia magna tristitia = Charitas ē de genere magna securitas, et Superbia magni periculi = Charitas et iustitia amicitia, et Superbia et inobedientia etia = Charitas et prudētia n̄ affines, et Superbia, et de decus etia = Charitas et animi fortitudo sunt vicina, et Superbia, et animi debilitas = Charitas et cōperantia n̄ amicitia, et Superbia et dītemperantia.

Charitas

duplicitatē et hanc transportat in dupliciter et subtrinet. cū placito superiori supradicto, et a media ē invidiā
proximum. De Charitate, et Invidia.

De Charitate et invidia.

Charitas ē inuitū cū quo volūtas illuminat superiā amore, et amonificat inuitū et memoria bonitatis
sue illuminat. et amādū intelligēdū, et memorādū Deū et opēra sua. et invidia ē inuitū
cū quo hō. superiū, et amādū, intelligēdū, et memorādū Deū et opēra sua. et invidia ē inuitū
et ideo Charitas, et invidia. traxiāt. et hnt. d. n. t. i. n. f. i. n. i. t. a. t. i. o. n. e. m.

Sola visiva per nātū vīdēt. placitū in vīdē-
do pulchra, et Charitas trāspōrtat illud placitū superiū ad amādū et pulchra vīdēt, et trāspōrtat su-
perior, et multiplicat placitū ad amādū Deū, qui creavit pulchra, et excreta, et de illo gradu ascendit superiū
et diligit Deū qā Bonus ē, et pulcher, et invidia ē habitū p. cōtrariū, cū ita ut qd hō invidet p. invidiam
appropriet placito sui ipsius placitū qd vīdēt. vīdēt.

Sola auditiva per nātū vīdēt. placitū in audiendo pla-
cēt. sonū inuitū, et placēt. vīdēt. et Charitas p. placito in placitū ascendit superiū ut hō hnt. ma-
iōr placitū in Deo et in intelligēdo Deū, et opēra, quā aliquid aliud, et invidia ē habitū p. cōtrariū
cū ut inuitū p. quod attribuit sibi placitū qd vīdēt. p. vīdēt.

Consequi placitū ex adōrādo placitū adōrē
ē placitū nōnā placitū qd hnt. Charitātē et hō invidet hnt. placitū p. cōtrariū. Sicut p. nātū vīdēt.
placitū ex comedere, et bibere, et hō hnt. Charitātē colligit cū Charitate similitudinē illius placitū
et ad illo ascendit p. nātū ad amādū Deū volūtatē, et inuitū ad intelligēdo Deū, et memoria ad memo-
randū Deū, et hō invidet cū invidia facit oppositū.

Tactū p. nātū hnt. placitū in tactū p. qd hō Charitātē
ascendit ad placitū spiritale superiū qd vīdēt. ex recollere eū. Deū et opēra, et invidia ē inuitū cū
quo invidet et inuitū inferiū, et remanet ad habitū placitū p. cōtrariū, et inuitū vīdēt. et de pla-
cito superiori nō curat.

Sola affectiva p. nātū hnt. placitū affectū, et hō Charitātē p. illud placitū ascendit
ad placitū spiritale, et hnt. in mēte contemplādo Deū et opēra amādū eū. id hō invidet et inuitū
inferiū eū.

Imaginativa p. nātū vīdēt. placitū ex imaginādo cū ita ut qd placitū p. nātū multiplicet.
p. p. cōtrariū, obitū, et cōtrariū, et illud placitū imaginādi ē mātā et subiectū placito qd hnt. p. Charitātē superiū
obitūdo Deū, et opēra.

Quādamq. qualitatē p. nātū ascendit placitū p. rē, et imaginari et aequalitē cū
Charitate colligit. et p. nātū placito superiori qd ē p. recollere eū. Deū et opēra, et invidet
qualitē p. inuitū in vīdēt. placitū in placito rē, et imaginādi, et recollēdi eū. nātū, et nātū opēra
et p. hoc qd d. p. m. g. d. d. v. b. y. s. t. a. t. i. y. h. a. b. i. t. u. y. p. o. t. e. c. o. g. n. o. s. c. i. q. u. a. l. i. t. Charitātē generet, et qualitatē manet
neat, et hoc idē de Invidia, et quomodo sint, et ubi sint via sua, et orādo de talia populo ē vīdēt. doctrī-
na nō in dico quod orādo. subtilit. nōt. nōt. nōt. ē qd nō intelligit. ad populo, id ē talit. tractat, et tractat
qd intelligit, et hoc veracit. et nōt. iactancia, et hnt. p. cōtrariū qd nōt. d. genere doctrīna. supradicta
tōtū

et creavit Deū, creavit ad cognoscēdo, amādū, et recollēdo ipsū et hō nōt. ad illud finē doctrīna
sine.

quod dicitur una anima quae anima nuda est propria, et hoc idem est de sua memoria, et de suo intellectu, et voluntate, et
quod anima induit Charitatem. Charitas est Charitas quod modum involuntate, palidum in intellectu, et palidum in memoria
et Charitas est unus habitus, et non multi in una anima et est veritas, spiritualis, et voluntas amat bonum et timor
liber Charitatem, et in intellectu sub Charitate intelligit bonum, et non videtur culpam si intelligit malum, et hoc idem
de memoria, et ideo Charitas spargit suum radicem per omnes potestates naturae nuda, et induit
Charitatem per accidens quod potest in una quacumque affluere, et ideo Charitas est unus decem
potestas est una arbor spiritualis, truncata, ramata, foliata, florida, et granata et medicata
et praxiis.

Humana voluntas est propria vera potestas, et idem est in intellectu et memoria et qualibet eandem per
natura est nuda, et veritas adquirentia est unus habitus quo dicta tres potestates induit, et quia habi-
tus est unus de eisdem potestates de illo habitu acquirentia induit. Quia habitus imaginatio induit. De ve-
ritate, et hoc idem est de potestates sensum, et mendacium est alia arbor praxiis quod potestas naturae indu-
unt, et ex hoc potest cognosci quod Charitas et medicum est arborum contraria.

Bona terra aqua
et divitiae, et humores et materia et subit in quo, et per Charitatem et medicum est veritas contraria huius
infinitas divitias quod Charitas est hoc veritas ut si sine opus si bona terra aqua qui finis est deus lau-
dare, et venerari, et eisdem obedire, et servare et medicum est praxiis.

Charitas est causa, et finis
na moris et moris induit Charitatem est causa, et finis veritas verborum, et medicum est praxiis =
Res Charitas est hoc amat deus sup omnia, et eisdem amare non potest nisi amet eisdem bonitatem sup omnia alia
bonitatem, et eisdem magnitudine sup eisdem, et eisdem et medicum est praxiis = Non amat eisdem Charita-
te, qui non amat in divina bonitate, et intelligit in ea ita nate opus praxiis ut eisdem nate
est divina bonitatem, et hoc idem est magnitudine et ceteris, et ideo medicum est habitus cum quo ad-
it, et ab omni opera quae diligunt in deo eisdem Charitate.

Qui amat quod deus sit incarnatus amat
eisdem Charitate. magis opus quod deus facere potest in creatura, et qui odit quod deus sit incarnatus
odit eisdem medicum melius opus eisdem = Ille amat eisdem Charitate, qui amat deus creare medicum, et ille
odit eisdem medicum, qui odit eisdem.

Ille amat eisdem Charitate qui amat deus posse removere omnes homines
et posse illis dare gloriam si sint boni, et penam eternam si sint mali, et qui hac potestate deus odit
odit eisdem medicum = Ille amat eisdem Charitate, qui amat iustitiam praxiis eisdem, et ille eisdem meda-
cio qui amat avaritiam cupiditatem eisdem Charitas est habitus divus et medicum est praxiis = Cha-
ritas est habitus latius et mendacium tristis = Charitas est habitus per quem homo est valens, et medicum est praxiis
est non valens et piger = Charitas est habitus per quem homo videtur, et medicum est praxiis = Charitas est
habitibus boni comitibus et medicum est malis ostendit. De Sapientia, et Avaritia.

De Sapientia, et Avaritia.

Humana mens est potestas nuda in quo non potest intelligere supra suam naturam deus et propter ad deum
dat ei sapientiam quae est in intellectu cum quo intelligit supra suam naturam deus et propter ad deum
hunc factum est adiutorio demonum et humanum finem in quo deus dat finem ad deum
naturam et in ipso est ideo sapientia et avaritia habitus praxiis et bona quae sunt mala et subit in quo sunt
infinitas divitias.

Sapientia est in intellectu quod non per se habet cum quo humanus intellectus iuvatur humanis voluntatibus ut dirigat. Superius namque dicitur et eorum opera, ut quia dicitur dicitur intelligit Deum et eorum opera voluntatibus ascendit superius namque ad amorem Dei, et eorum opera, et amorem est habitus per se habens, ut non avaritiam circa ea diligat. Superius namque bona gratia, et non ascendat superius namque ad memoriam Dei et eorum opera, sed descendat ad memoriam bona gratia superius namque.

Quod dicitur qualiter tunc per se anima ascendit cum sapientia ad contemplationem Dei et eorum opera. scilicet divina trinitate, humana natione, creatura, et deinde precepta, septem sacra, et septem dona spiritus sancti, et ostendit modum per quem avaritia est in se impeditur a se, et deponit potestatem utendum bonis temporalibus. Item ostendit cum ita ut quod avaritiam non audeat comedere, nec bibere, sed ostendit quod requiritur sua natura nec audeat obedire Deo precipienti nonne tantum amare. Nunc proprium quod precipit.

Sapientia est in intellectu quod deficit nonne ne faciat stultitiam, et avaritia est in intellectu cum quo fides stultitia, et ideo homo sapiens cum sapientia utitur sua imaginatione ordinare, et homo avarus utitur illa contra ordinem. Homo sapiens cum sapientia loquitur sapienter, et avarus cum avaritia loquitur stulte, et contra rationem. Homo sapiens utitur tacita potentia sapienter, et avarus cum avaritia utitur potentia stulte. Homo sapiens utitur potentia quantitate sapienter, et avarus cum avaritia utitur ea stulte, et similiter de ceteris de potentia odoris, et auditus, et visus.

Ostendit vias per quas homo sapiens ascendit cum sapientia ad utendum ea sapienter et homo avarus cum avaritia descendit ad utendum ea stulte, et ideo qui vult inquirere, et invenire hominem sapientem, et hominem avarum inquirat eos per dictas vias, et extra eas non poterit eos invenire nisi sine ipsis eos cognoscere, et ideo talis doctrina est utilis ad predicandum.

Homo sapiens utitur scientia sapienter et avarus utitur ea stulte, et ideo sapiens in quibus magis scit et scia sibi materia ad utendum magis sapienter, et homo avarus in quibus magis scit et scia sibi materia ad utendum multo stulte. Sub habitu sapientia nullo homo poterit facere stultitiam, nec sub habitu avaritia sapientiam. In quibus homo est magis sapiens in tantum poterit magis intelligere, amare, et memorare Deum et eorum opera et in quibus est magis avarus in tantum magis dicitur a memorare, intelligere, et amare Deum et eorum opera. De sapientia, et Gulositate.

De Sapientia et Gulositate.

Hoc ad temperantiam movet questionem ad mensuram utrum comedat magis, vel non, et ut sapiens cognoscet per sapientiam quantum debeat comedere, et bibere, et ideo sapientia est altior et communior in quibus quod temperantia, et movet temperantiam ad gulositatem, et homo guloso non facit questionem de se, sed ad comedere, et bibere quod potest et utrum quod potest et in se, et quod potest comedere, et bibere, et similitudinem, et utrum sua potentia quantitate, et cum quo gignit infirmitatem, et pauperem.

Gulositas est fontis ex quo procedunt placita quae sunt videndo pingue altit, et audiendo loquendo, et bono vino odorando illud et ex disponendo luxuria, et loquendo de delicatibus victualibus et ex imaginando illa et ex recedendo eis placita quae sunt per se, et omnia ista placita sunt divi et audientes a se qui per placitum quod dicitur sapientia cum iustitia dicitur fontis gulositatis et boni viros ejus.

Gulonitay cũ multitudine et sa. prudētia quae et ancilla sapia et sapia ad prudētia et gulonitay
cū animi debilitate et sa. temperatā et sapia cū animi fortitudine et sa. gulonitay. Hoc gulonitay
gulonitay impedit humanū intellectū ad intelligēdū verā et magnā de Deo, et ideo gulonitay
et sa. fide hinc concordat cū sapia ut hō sapiēt. credat et intelligat verā et magnā de Deo et fide
hoc sapia cū fide et sa. gulonitay.

Hoc gulonitay cū gulonitayce derivat suā volūtātē ut nō dirigat ad Deo mag-
nā id dirigat et speret magnā placitā p. comedere, et bibere, et sapia ordinat volūtātē ut dirigat
p. ad expectatōē de Deo magnā. Gulonitay impedit memoriā ad recollēdū Charitatē et sapia
cū dirigat ad recollēdū Charitatē, et sapia cū dirigat ad recollēdū q. d. sa. gulonitay quā in-
ducit memoriā ad recollēdū placitā q. d. comedere, et bibere.

Sapia et sa. gulonitay cū magni-
tudine Bonitatis, et gulonitay et sa. sapientia et magnitudine malitia. Gulonitay et sa. sapia ad
supbia cū hō gulonitay nō timeat Deū qui amat temperatā, et odit gulonitay, et hō sapiens cū sapi-
entia vult humilitate et sa. supbia, et sa. gulonitay.

Hoc sapiens et diligēs ad generatōē temperatā sa. gulo-
nitay et gulonitay et diligēs ad generatōē gulonitay et sa. temperatā. Hoc sapiens p. cū gulonitay cū legali-
tate, et gulonitay p. cū legalitate, et sapia cū invidia. Hoc gulonitay p. cū sapia cū inia p. hō nō potē mul-
tū comedere, et bibere, et hō sapiens cū sapia et patientia p. cū gulonitay et inia. Hoc sapiens
cū sapia p. cū gulonitay, et mēda cū, et gulonitay cū gulonitay et mēda cū p. cū veritate, et sa-
piencia.

Quid dīmus litte et pugna quā hinc gulonitay, et sapia, et loca in quibz fiūt, et si ipse litte et
talis doctrina cū litte ut vult ubi, et q. d. hant litte sapia et gulonitay. Hoc omne litte quā
fecit hō sa. gulonitay cū sapia iuvat Deū q. d. causa efficiē et finalis sapia, et ad litte quā fiūt
sa. sapia iuvat Dāmon, et ideo hō factor p. sapia sa. gulonitay, quā p. gulonitay sa. sapia
q. d. hō cū culpabilitē q. d. nō superat gulonitay cū sapia, et nisi hō factor p. sapia quā p. gulo-
nitay nō ē culpabilis nō superat gulonitay cū sapia.

Gulonitay p. lōq. d. morē, et peccatō obti-
nax, et sapia p. lōq. d. morē et vitay morosa sa. quā nemo tenet potē p. gulonitay. Sapia et
p. Dei sapia, et gulonitay et p. Dāmonis sapientia, et hō stat in medio q. d. hō libertatē ad vidēdū bo-
nā, vel malā sapia, et ideo hō cū Deo vult. sapia, et cū Dāmonē gulonitay et sapia. Dāmonis
et sapia malā, et cū iniqua iudiciā et hō gulonitay ad p. d. iniqua et cū p. d. iniqua
et nūm acornā. Sapia quā hō p. sapia Dei et bona ut p. d. ut hō sapiens in paradiso
eterno. De Sapientia, et Superbia.

De Sapientia et Luxuria

Sapia p. cū luxuria cū caritate, et luxuria p. cū sapia cū multitudine, et ad iustos utaq. q.
p. d. si decē p. d. et cū sapia et humanū inuē, et cū luxuria et p. d. caritā. Hoc
humanū inuē habitū et sapia intelligit caritatē et bonā, et luxuriā et malā q. d. cū
caritate et hō obediens p. d. Deī, et cū luxuria et hō inobediens et q. d. bonā, et malā nūc
et hō concordat sapia et luxuria cōtrariā nūc, et hō distantiam infinitam.

Humana

Humana volūtas cū Charitate iuvat sapiā s. luxuria, et cū crudelitate iuvat luxuria
contra sapiā = Humana memoria & spe habituata iuvat sapiā cū spe s. luxuria in q̄d
memoria benedictionis quā habebant homines sapientes in paradiso, et pena quā habebant luxu-
ria in inferno, et memoria n̄ habituata & spe iuvat luxuria in q̄d memorat placita
luxuria.

Imaginatio imaginās vāia opera quae faciūt vāia luxuriosū cū mulieribz, et imagināz
infernalibz pāny, et gloriā Paradisi, et mortē iuvat sapiā s. luxuria, et imaginatio imaginās
delectationē quae p. luxuriā sērit: iuvat luxuriā s. sapiētiā

Loq̄a affectiva loquīs verba oratio-
ni, et Charitatis bonitatis, et legalitatis, et amicitiae inter maritū et uxore iuvat sapiā s. luxu-
riā, et loquens verba sciētiā, damnatiōis, et deceptiōis, falsitatis, proditiōis, et mēdaciōis
quae sūt de genere mali iuvat luxuriā s. sapiētiā.

Loq̄a excusiva quae seq̄t. finē op̄is iuvat cū Ma-
ximō sapiā, et cū placito luxuria iuvat luxuriā s. sapiā = Loq̄a putativa cū tēp̄a-
tia iuvat sapiā s. luxuria, et per mēdaciōē comedere, et bibere iuvat luxuriā s. sapiētiā =
Loq̄a odorativa cū placito odore p̄omi eoz iuvat luxuriā s. sapiā, et sapiā cū sapore quicūq̄
operibz quae fiūt per luxuriā, et s. luxuriā.

Loq̄a auditiva cū audire loquē verba de Deo, et de
bonis moribz, paradiso, & Inferno, et mortē iuvat sapiā s. luxuria, et cū audire sonos in-
trōis, nomināz, pulcra mulierū, et verba luxuria iuvat luxuriā s. sapiā = Loq̄a visiva
pulcra mulierū, et virorū, et pulcra v̄sū iuvat sapiā quae scit qd Deus creavit illas
pulcritudines ut hō n̄ accipiat ēē pulcra, et hūc bonas dignitates cū quibz h̄c pulcra intelli-
gere, pulcra amare, et pulcra recitare, et p̄p̄a visiva p̄p̄a iuvat cū pulcritudinibz
visibilibz luxuriā s. sapiētiā.

Sapiā iuvat cū iustitia caritate, et luxuria cū iniustitia ē s. carita-
te = Sapiā cū prouida iuvat caritatē, et luxuria cū improuidētia ē s. caritē = Sapiā cū fortitudine
animi ē s. luxuria, et luxuria cū debilitate animi ē s. sapiā = Sapiā quae scit fidē, et aliorū
decē praecepta septē sacra, et septē dona spiritū s. cū eo qd n̄ iuvat p̄ fidē caritatē et hō
luxuriosū cū eo qd nescit & p̄dictū iuvat luxuriā

Sapiā cū patientia p̄curit luxuriā, et luxuria
cū impaciētia p̄curit sapiā = Sapiā cū abstinētia p̄curit luxuriā, et luxuria n̄ h̄y
abstinētiā p̄curit sapiā = Sapiā cū humilitate p̄curit luxuriā, et luxuria n̄ h̄y
humilitate p̄curit sapiā. De sapientia, et Superbia.

De Sapientia et Superbia.

Itē sapiēs nēq̄ placitū in q̄d scit omny finēz p̄p̄a natiōis, et bonorū q̄a eūe Deū, et ad ve-
nerandū ip̄sū Deū, et superbiū credit scire omny dīctos finēz ēē ad venerandū seip̄s, et idē
sapiā, et superbiā sūt in tra maxima, et dīcti finēz sūt mala, et viciū in quo oraxiāt, et hūc
dīctiū infinitū.

In h̄y p̄natiō nēq̄ placitū per intelligere, et hō sapiens cū sapiā multiplicat
multū placitū in intelligēdo Deū, et op̄a, et in q̄d magis intelligit magis multiplicat placitū

posse intelligere, p[er] sua natura, nec sapia, et diligetia eent ei in ista re, quia in ista intel-
ligere n[on] potest p[er] sua natura n[on] accedia, et stultitia n[on] eent ei in ista ad intelligend[um]. 101

Sapientia, et diligetia participant u[bi] humana voluntate amate sapientia, et diligetia iuvat in amando id q[uo]d scit p[er] sapientia, ideo sapientia e[st] lumen voluntatis, et negligetia, et stultitia participant cu[m] voluntate negligete. In amando sapia, et diligetia in odiedo h[ab]et diligetia ad odiedo id q[uo]d p[er] sapia scit. Sapia et diligetia participant cu[m] humana memoria, quia e[st] diligetia ad memoranda id q[uo]d p[er] sapia scit, et stultitia, et accedia participant cu[m] humana memoria, quia e[st] negligetia ad memoranda id q[uo]d cu[m] sapia scit.

Sapia et diligetia participant cu[m] imaginatione tunc q[uo]d ei e[st] in ista ad imaginanda, et accedia, et stultitia participant cu[m] imaginatione q[uo]d ei e[st] in ista ad imaginanda. Sapia et diligetia participant cu[m] potestate affectiva q[uo]d qui loq[ui]t[ur] sapienter, et diligetia et accedia, et negligetia q[uo]d loq[ui]t[ur] accediose, et stulte. Sapia et diligetia participant cu[m] potestate tactiva q[uo]d h[omo] u[bi]t ea sapienter, et diligetia, et accedia et stultitia q[uo]d h[omo] u[bi]t ea e[st] e[st] e[st] e[st]

Sapientia et diligetia participant cu[m] potestate gustativa q[uo]d h[omo] u[bi]t ea temperate, et accedia, et stultitia participant cu[m] potestate odorativa q[uo]d h[omo] u[bi]t ea sapienter, et accedia, et stultitia participant cu[m] potestate auditiva, et visiva. Sapia et diligetia participant cu[m] iustitia tunc q[uo]d u[bi]t bonis q[ui]a iuste et accedia et stultitia participant cu[m] iustitia. Sapia et diligetia participant cu[m] prudentia q[uo]d h[omo] ea u[bi]t prudenter, et accedia, et stultitia participant.

Sapientia et diligetia participant cu[m] fortitudine pro divitijs, et honorib[us], et amicis, et u[bi]t p[er] sapientia et diligetia participant cu[m] temperantia q[uo]d h[omo] u[bi]t divitijs cu[m] mesura, et accedia, et stultitia participant et ne de alijs rebus, et u[bi]t secundu[m] suu[m] modu[m]. De Sapientia, et invidia.

De Sapientia, et invidia

Sapientia, et legalitas se manutinent a invidia, et legalitate, et adiutores cuj[us]q[ue] partis se videre audire cuj[us]q[ue] et mala et nebulas se bona q[ui]a se h[omo] movet iuste, et adiutores quib[us] frequenter u[bi]t. nequitia. victoria.

Ho sapiens, et diligens u[bi]t sapienter, et legaliter, potestate visiva a invidia, et illegalitate, et sciderat omnia visibilia. Et ad honorandu[m] Deu[m], et invidu[m], et illegalis sciderat iracundi[am] q[ui]a omnia concupiscit ad honorandu[m] seip[su]m. Ho sapiens, et legalis sciderat q[uo]d placit[us] q[uo]d neq[ue] p[er] audiu[m] neq[ue] p[ro] habendo placit[us] in laudando, et honorando Deu[m] et invidu[m] et illegalis facit iracundi[am].

Ho sapiens, et legalis se manutinet sapienter, et legaliter cu[m] odore, et invidu[m] et illegalis facit iracundi[am]. Ho sapiens, et legalis se manutinet cu[m] gustare bona invidu[m], et illegalis, et invidu[m] facit iracundi[am], et ne de alijs rebus. Ho sapiens, et legalis se manutinet cu[m] imaginari sapienter, et legaliter a invidia, et illegalitate invidu[m] facit iracundi[am].

Ho sapiens, et legalis u[bi]t sapienter, et legaliter suo inu[m] a invidia et illegalitate invidu[m] facit iracundi[am].

198 contrarius = Ho sapiens et legalis se manuteneat sapiens et legalis cu voluntate contra invidia, et illegalitate
et invidius facit iracundum = Ho sapiens et legalis se manuteneat sapiens et legalis cu memoria et invidi-
dia et illegalitate, et invidius, et illegalis p iracundum = Ho sapiens et legalis qd vedit, vel emit utitur
iustitia, et invidius, et illegalis utitur iniuria = Ho sapiens, et legalis eligit cu prudentia magis bonum
et vitat magis malum et invidius p iracundum.

Ho uis se manuteneat cu animi fortitudine et invidius cu
debilitate = Ho sapiens et legalis se manuteneat cu temperantia, et invidius cu distemperantia = Ho
uis se manuteneat sapiens et legalis cu fide qua est in iudicium cu quo sapiens et legalis credit, et in-
telligit Deum, et eius opera, et invidius p iracundum = Ho uis expectat cu spe hanc placitum in gloria
celestis patrie, et invidius et illegalis et tali placito non curat et expectat hanc placitum in bo-
ni terreni.

Ho sapiens et legalis utitur charitate sapienter et legaliter in amando Deum super om-
nia, et invidius nihil horum facit = Ho legalis, et verax se manuteneat sapiens et legaliter
p avaritiam, et invidius p iracundum = Ho uis se manuteneat sapiens et legalis p legem quoniam
et invidius cu quolibet peccato iracundum = Ho uis se manuteneat uis cu charitate p luxuriam
et invidius et illegalis cu luxuria se manuteneat ebrietas.

Ho uis se manuteneat uis cu humilitate
et invidius et illegalis uult et illegaliter, et falso cu superbia = Ho uis se manuteneat uis cu dili-
gentia p accedam, et invidius et illegalis uult et pigre p diligentiam = Ho uis utitur sapientia, et
legalitate, p mendaciam, et falsitatem, et invidius et illegalis utitur mendacio p sapientiam et legi-
tatem = Ho uis utitur patientia p iram, et invidius et illegalis p iracundum = Ho uis utitur
veritate p mendaciam et invidius et illegalis p iracundum. De sapientia, et ira.

De Sapientia et ira

Sapientia est forma inchoata huius scilicet ad utendum sapienter scilicet qua est materia et subiectum sapientie, et ha-
bitum patientie p iram qua deformat scilicet ut non sit materia et subiectum sapientie, p impacien-
tiam, et ideo ho sapiens cu deliberatione p iram tenet habitum patientie p iram
patientiam = Sapientia est forma humana voluntatis ut a legibus patientie, p iram, qua de-
format ea ut diligat impacientiam = Sapientia est forma formam humanam et memoriam
ut qd ho tenet p iram uolens patientiam, et ira deformat ea ut non uolens patientiam nec adfi-
nientiam = Ho sapiens conat cu sapientia, et cu patientia p iram, et impacientiam, et iracundiam
conat p sapientiam, et patientiam cu ira, et impacientiam, et si ho magis conat cu sapientia, et
patientia superat iram, et impacientiam in auctorem contrarium, et ex hoc potest cognosci hunc huius
liberatem ad habitudinem se cu sapientia, et patientia, et cu ira et impacientia.

Lex hoc qd diximus

potest idem quod est de praedestinatione p eo quod dicitur qd si quis sit predestinatus o-
portet qd de necessitate saluetur et si sit predestinatus oportet de necessitate qd damnetur. Et sic
videtur qd non oportet hunc facere bonum nec vitare malum, et si ipse diceret veritatem, nec
verum qd diximus de libertate qua homo ad habendum fortitudinem cu sapientia, p iram, et
impacientiam, nec sic videtur hanc fortitudinem cu ira, et impacientia p sapientiam, p iram
cientiam qd est impossibile cu de duobus fortitudinibus habeamus opposita inchoata p iram

spiritualit. per sctā, sicut habemus experimētū corporalit. qđ ignis ē calidus p calidē, et aqua frigida p frigidū. 102

Solutio & p̄determinatione debet sibi Populo qđ Demon plury hōy tentat cū p̄determinatione qui facerent bonū, et vitā et malū, si solucione dīctā appropinquet qua facta ē per demonstrationē, et experimētū = Humani inq̄ intelligit succurrere per natā qđ ex natura sūa que generata ē supra natā, et ideo generat sctā cū sapientia quācūq̄ inditū sup natā, et propt̄ hoc hō sapiens cū sapia ueniat libere, et natā nūc inq̄, et hō itaq̄ facit cōmuniū cū ita quā ē in natā sup natā.

Humana Volūtas amat succurrere p̄hōne sapientē, et ideo volūtas associata cū sapia generat amorem cū quo amat patientiā sūā, et hō itaq̄ cū ita generat impatientiā & patientiā = Humana memoria succurrere accollit ut generet accollentiā qđ ē associata cū sapia, et ideo volū abstinētiā sūā, et impatientiā, et hō itaq̄ cū ita generat memoriā p̄tentiā, et ideo qđ ē itaq̄ cū ita nūc collēdo sapientia nec patientiā, et id qđ facit ē p̄tentiā nūc habēdo sapientia nec scientiā = Hō sapiens cū sapientia illuminat nūc videre audire cūq̄ imaginari uolere cūq̄ et hō itaq̄ cū ita obtenebrat nūc videre cūq̄ et ideo in hōne sapientie hō ē sapiens nequit nasci stulticia, ira, nec impatientia, nec in itaq̄ dīctā itaq̄ potē nasci sapientia, abstinētia, nec patientia, Unde cū hoc ita sit potē cognosci quod sapia, et ita secūdo supradicta hō in hōne distantiā infinitā.

Hō sapiens uenit sapientē bonis grā quā Deus dat et itaq̄ uenit eis stultē, et ideo bona grā sūc mēta et uolūtas in quo sapientia, et ita hō distantiā infinitā = Hō sapiens percutit ita cū sapientia, iustitia, prudētia, fortitudine, temperantia fide cūq̄ et dū ita percutit eā, ita nullam hō fortitudinē, et hō itaq̄ percutit sapientia cū avaritia pulcritudine cūq̄ et dū ita percutit eā, sapia ē victa et nullā hō fortitudinē, et ideo sapia et ita hōneq̄ De sapia et mendacio.

De Sapientia, et mendacio.

Sapia est habitus et inditū cū quo normat et ordinat actus potētiā natūā a fine qđ ē it sapiēt, et veracit. qui actus sūc videre audire cūq̄ et mēda cū ē p̄tentiā, et bona grā sūc mēta et uolūtas in quo sapia et mēda cū nūc hōneq̄ distantiā infinitā.

Hō sapiens uenit sctā sapienter, et veracit, et hō mendax uenit sctā mēta et uolūtas, et ideo sctā ē mēta, et subjectū in quo sapientia et mēda cū sūc mēta et uolūtas quā in hōne hōneq̄ distantiā infinitā.

Hō sapiens per sapientia credit veritatē quā nūc potē intelligere, et sic multum sapiens intelligit per id qđ credit, cū ita sit qđ intelligere, et credere sūc mēta quā credere, vel intelligere tāto, et mēda qđ nūc potē intelligere credit verū ē mēda cū, et veritatē ē mēda cū, et nūc fortit. mēda intelligit veritatē et dicit eā ē mēda cū.

Hō sapiēt cū veritate illuminat volūtatē ad amādū, et memoriā ad memoriā veritatē cū ita

ita ut qd sapia sit lumen spirituale, et mendaciu e actus tenebrarum, a quo ho mendax uenit
2a sapientiam.

Ho mendax negat in Deo Trinitate, qd uiderat qd si Deus e in Trinitate
sua substantia e eposita. et multi essentij et ho sapiens uiderat Deo e in Trinitate
ut sua diua Dignitas y hae ita magnu opus p natura Diuina sicut e caru et ex et
tantu ut n sint ociosa. Ho mendax dicit Deu n posse e incarnatu, nei d. In
natu, et hoc qd n intelligit Incarnatione supra natu sentiendi et imaginandi, et
sapiens cadit super natu sentiendi et imaginandi, et scit qd Deus se potest facere hominem
sui inu et uoluntas, et potestas sine unum idem.

Nullus sermo e melior, et fructuosior
ille qui fit per natu intelligendi Deo et ejus opera, et per que ho intelligit quid sint in-
tuitu, et quid uicio, et per quid et unde ueniant, et per quem uia cognosci concordantia
qua e in uirtute, et uirtute, uicio, et uicio, et straxieas qua e inter uirtutem
et uirtutem. Unde cum hic Liber sequatur dicitur pro censu potest cognosci ejus

Similiter hanc Copiam sibi de predicatione N. M. D. B. Raymundi
Chari Martini Inuicissimi, quia Copia quoad substantiam n discrepat a dicto libro
qum discrepet qd ad accidens scilicet qd e aliquatulu abseruata. Siu liber est
utilis et necessarius omnibus Christianis, qd in eo continetur noticia scientifica de
uirtutibz et uitijs qua potest occurrere in operationibz hominu sine qua noti-
tia nullus Christianus potest operari perfecte uirtuose, et nullamodo ui-
tiose, imo propter ignorantia contumacia in hoc lib. passim cadit in
multos defectus in quibus n potest excusari a culpa nisi forte e
ignorantia et inuincibilis qualis est illa q qua p stu-
diu n potest superari ut optime dicitur d. Thomas

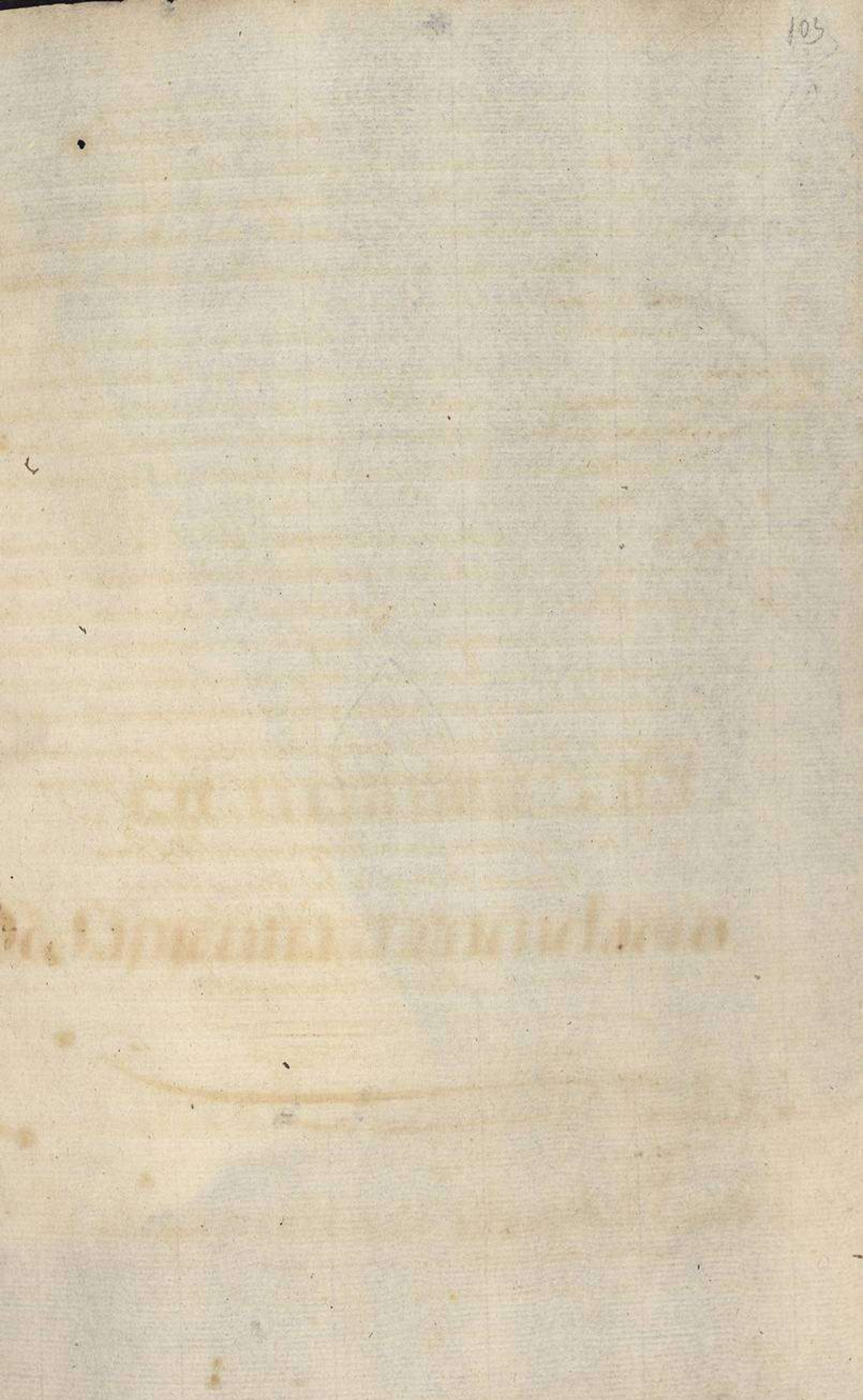
Thomas 1. 1a. 2a. q. 76. art. 1. Ideoque felices

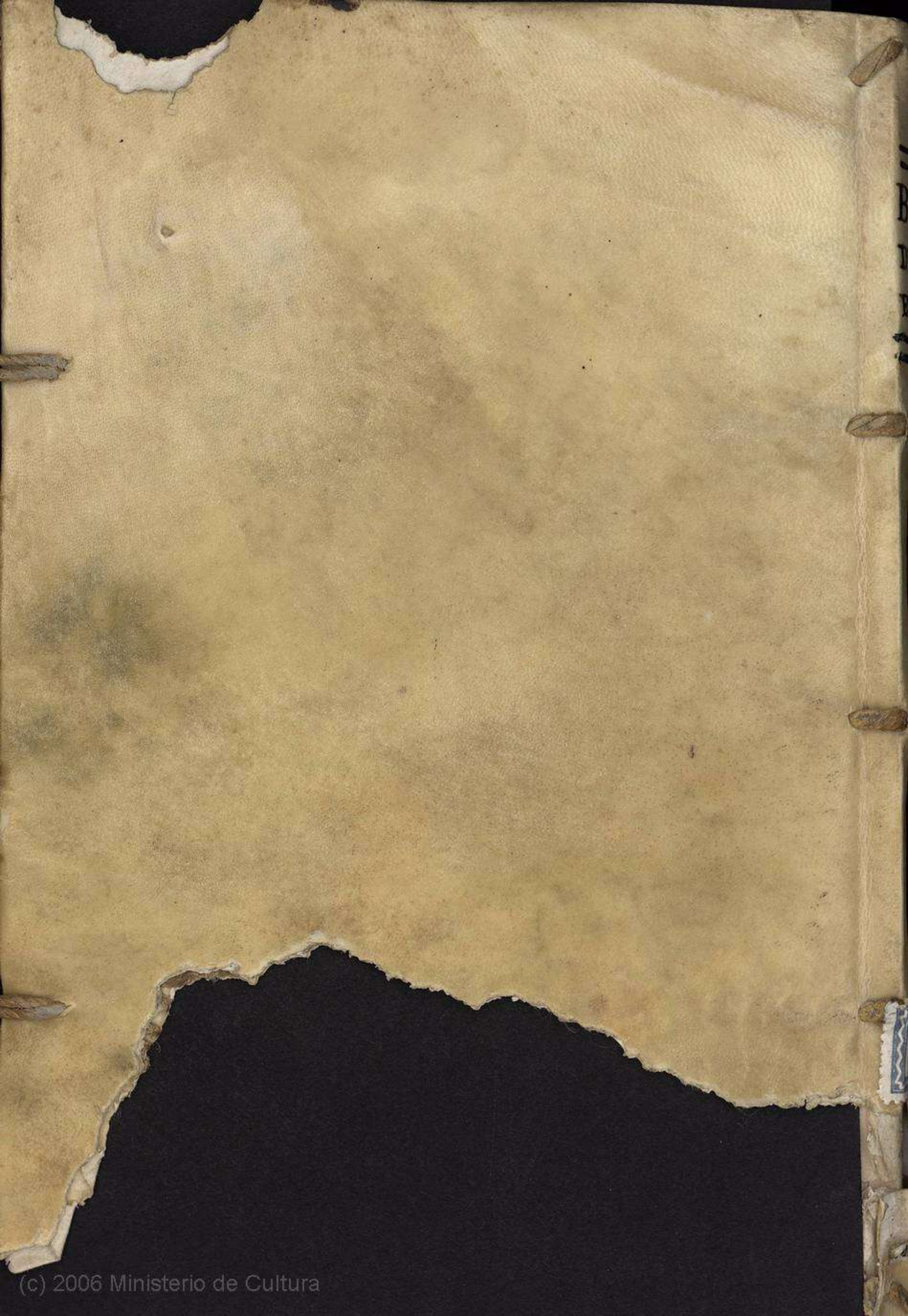
illi qui studebunt in hoc libro et que

in eo qua dicta sunt intelligunt

Die 1a. Februarij 1738.

B. LULL
DE VIRT.
ET VITIIS

MS.

1.039